

Priloga**NAČRT UPRAVLJANJA KRAJINSKEGA PARKA SEČOVELJSKE SOLINE ZA OBDOBJE 2024 – 2034****PREGLED VSEBINE IN PRILOG**

- 1 UVOD
- 1.1 SPLOŠNO
- 1.2 NAČRT UPRAVLJANJA KRAJINSKEGA PARKA
- 2 OPIS IN OCENA STANJA
- 2.1 SPLOŠNI OPIS
- 2.1.1 Osebna izkaznica
- 2.1.2 Nastanek in zgodovina območja
- 2.1.3 Osnovne značilnosti
- 2.1.4 Značilnosti žive narave: habitatni tipi, rastlinske in živalske vrste
- 2.1.5 Naravovarstveni pomen
- 2.1.6 Krajina
- 2.1.7 Kulturna dediščina
- 2.1.8 Socialno-ekonomske značilnosti
- 2.1.9 Infrastruktura
- 2.1.10 Lastništvo
- 2.2 OPIS IN OCENA STANJA NARAVNIH VREDNOT, BIOTSKE RAZNOVRSTNOSTI IN KRAJINSKEGA PARKA
- 2.2.1 Stanje naravnih vrednot
- 2.2.2 Stanje biotske raznovrstnosti: habitatnih tipov, rastlinskih in živalskih vrst
- 2.2.3 Stanje upravljanja parka
- 2.2.4 Dejavniki, ki vplivajo na stanje – analiza ogrožanja in pritiskov
- 2.2.5 Dejavniki, ki vplivajo na učinkovitost upravljanja
- 3 UPRAVLJANJE
- 3.1 VIZIJA IN DOLGOROČNI CILJI KRAJINSKEGA PARKA
- 3.2 IZHODIŠČA UPRAVLJANJA PARKA
- 3.3 ANALIZA PREDNOSTI, PRILOŽNOSTI, POMANJKLJIVOSTI IN NEVARNOSTI ZA PARK
- 3.4 CILJI, NALOGE IN AKTIVNOSTI UPRAVLJANJA
- 3.5 UPRAVLJAVEC PARKA
- 3.5.1 Koncesijsko razmerje
- 3.5.2 Naloge upravljanja
- 3.5.3 Organiziranost upravljavca
- 3.5.4 Načrt delovanja in razvoja službe
- 3.5.5 Razmerja med upravljavcem parka in upravljavcem Muzeja solinarstva
- 3.6 NAČRT ZAGOTAVLJANJA FINANČNIH SREDSTEV
- 3.6.1 Predvideni stroški
- 3.6.2 Predvideni finančni viri
- 3.6.3 Razmerja med stroški
- 4 VARSTVENE IN RAZVOJNE USMERITVE, VARSTVENI REŽIMI ZA RAVNANJA, DEJAVNOSTI IN POSEGE TER NJIHOVA UMESTITEV V PROSTOR
- 4.1 SPLOŠNE VARSTVENE IN RAZVOJNE USMERITVE
- 4.2 VARSTVENE IN RAZVOJNE USMERITVE ZA POSAMEZNA RAVNANJA, DEJAVNOSTI IN POSEGE TER PROSTORSKA IN ČASOVNA OPREDELITEV VARSTVENIH REŽIMOV
- 4.2.1 Upravljanje zunanjih voda
- 4.2.2 Varstvo kulturne dediščine
- 4.2.3 Varstvo okolja (pred onesnaževanjem)

- 4.2.4 Solinarska dejavnost za pridobivanje mineralnih surovin
- 4.2.5 Znanstveno-raziskovalno delo
- 4.2.6 Rekreatijske, športne, kulturne, turistične ali druge dejavnosti, dogodki, prireditve ali shodi
- 4.2.7 Snemanje filmov in drugih video produktov
- 4.2.8 Izvajanje dejavnosti Veslaškega kluba Piran
- 4.2.9 Kmetijstvo
- 4.2.10 Lov in ribolov
- 4.2.11 Marikultura
- 4.2.12 Uporaba vozil in plovil
- 4.2.13 Čiščenje jarkov, košnja
- 4.3 VARSTVENE USMERITVE NA VPLIVNEM OBMOČJU PARKA
- 4.3.1 Letališče Portorož (del območja letališča leži v parku)
- 4.3.2 Rekreatijske in športne dejavnosti, prireditve
- 4.3.3 Osvetljevanje, postavljanje reklam
- 4.3.4 Ravnanje z vodami
- 5 OCENA URESNIČLJIVOSTI NAČRTA UPRAVLJANJA
- 6 OBLIKA POROČILA O IZVAJANJU NAČRTA UPRAVLJANJA

VIRI

PRILOGA: TRADICIONALNA PRIDELAVA SOLI

GRAFIČNE PRILOGE:

- Karta 1: Krajinski park Sečoveljske soline. Varstvena območja.
- Karta 2: Krajinski park Sečoveljske soline. Prikaz zaporničnih sistemov.
- Karta 3: Krajinski park Sečoveljske soline. Toponimi.
- Karta 4: Pretoki vod in uravnavanje notranjih voda.
- Karte 5a, 5b, 5c, 5č, 5d: Habitatni tipi.
- Karta 6: Krajinski park Sečoveljske soline. Naravne vrednote.
- Karta 7: Krajinski park Sečoveljske soline. Območje Natura 2000.
- Karta 8: Krajinski park Sečoveljske soline. Ekološko pomembno območje.
- Karta 9: Kulturna dediščina.
- Karta 10: Ureditev notranjih voda.
- Karta 11: Ureditev voda med prezimovanjem.
- Karta 12: Ureditev voda med gnezditvijo.
- Karta 13: Suha območja brez vode
- Karta 14: Obiskovanje parka v letu 2024.
- Karta 15: Obiskovanje parka v letu 2025.
- Karta 16: Obiskovanje parka v letu 2030.
- Karta 17: Rekreatijske dejavnosti in turizem.
- Karta 18: Kmetijske površine, travišča in grmovje.
- Karta 19: Plovne poti in kanali.
- Karta 20: Privezi.

Seznam pogosto uporabljenih kratic

ARSO	Agencija Republike Slovenije za okolje
EPO	Ekološko pomembno območje
ESRR	Evropski sklad za regionalni razvoj
EŠD	Evidenčna številka dediščine
FB	Facebook
HT	Habitatni tip
IUCN	Mednarodna zveza za ohranjanje narave
KPSS	Krajinski park Sečoveljske soline
LAS	lokalna akcijska skupina
MEDMARAVIS	Nevladna organizacija za varstvo sredozemskih morskih ptic
OP	Občina Piran
MNVP	Ministrstvo za naravne vire in prostor Republike Slovenije
MGRT	Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo Republike Slovenije
MOPE	Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo
NRŠZ	Naravni rezervat Škocjanski zatok
NV	Naravna vrednota
NVO	Nevladna organizacija
OPPN	Občinski podrobni prostorski načrt
OU	Organ upravljanja
PN	Primorske novice
POV	Projekt o obratovanju in vzdrževanju
PP	Proračunska postavka
PPP	Pomorski prostorski plan Slovenije
RS	Republika Slovenija
SPS	Sklad za podnebne spremembe
KZGRS	Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov
RS URSZR	Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje
VURS	Veterinarska uprava Republike Slovenije
WWF	Svetovni sklad za naravo
ZAG	Zavod za gradbeništvo
ZK	Zemljiška knjiga
ZO	Zavarovano območje narave
ZRSVN	Zavod Republike Slovenije za varstvo narave
ZVKDS	Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije

1 UVOD

1.1 SPLOŠNO

Občina Piran je na podlagi Zakona o naravni in kulturni dediščini (Uradni list SRS, št. 1/81, 42/, Uradni list RS, št. 26/92, 75/94 – ZUIPK, 7/99 – ZVKD in 56/99 – ZON) že leta 1990 zaradi prepoznane bogate naravne in kulturne dediščine, vezane na solinarsko dejavnost, na območju Sečoveljskih solin razglasila Krajinski park Sečoveljske soline (Odlok o razglasitvi Krajinskega parka Sečoveljske soline, Primorske novice, Uradne objave, št. 5/90, 26/90 in 16/92). Na občinski ravni razglašeni krajinski park ni imel upravljavca, zato je bilo izvajanje določil odloka v praksi omejeno.

Po razdružitvi resorjev, pristojnih za ohranjanje narave in varstvo kulturne dediščine, sta bili sočasno na državni ravni določeni dve zavarovani območji. Na podlagi Zakona o varstvu kulturne dediščine (ZVKD) (Uradni list RS, št. 7/99, 110/02 – ZGO-1, 126/03 – ZVPOPKD in 16/08 – ZVKD-1) je bil sprejet Odlok o razglasitvi Muzeja solinarstva za kulturni spomenik državnega pomena (Uradni list RS, št. 29/01 in 16/08 – ZVKD-1, na podlagi Zakona o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 96/04 – uradno prečiščeno besedilo, 61/06 – ZDru-1, 8/10 – ZSKZ-B, 46/14, 21/18 – ZNOrg, 31/18, 82/20, 3/22 – ZDeb, 105/22 – ZZNŠPP in 18/23 – ZDU-10; v nadaljnjem besedilu: ZON) pa Uredba o Krajinskem parku Sečoveljske soline (Uradni list RS, št. 29/01, 46/14 – ZON-C in 48/18; v nadaljnjem besedilu: Uredba o KPSS).

Muzej solinarstva ima zaradi kulturnih, zgodovinskih, etnoloških, tehniških, krajinskih in drugih izjemnih lastnosti poseben pomen za Republiko Slovenijo. Ohranjena je edinstvena kulturna dediščina v slovenskem prostoru, ki je pomembno sooblikovala gospodarski, družbeni in kulturni razvoj slovenskega Primorja. Najstarejši pisni viri o solinah segajo v 13. stoletje, verjetno pa je njihov začetek še starejši. Na obsežnem južnem predelu Sečoveljskih solin, imenovane Fontanigge, so pridobivali sol po srednjeveških postopkih do 60-ih let 20. stoletja. Poslanstvo Muzeja solinarstva je ohranitev tradicionalnega solinarstva po srednjeveških postopkih.

ZON določa ukrepe ohranjanja biotske raznovrstnosti in sistem varstva naravnih vrednot. Z ZON je vzpostavljen pravni sistem obvezujočih pravil ravnanja, ki je v celoti namenjen ohranjanju narave, pri čemer so določene tudi pristojnosti v te procese vključenih organov in organizacij, oseb javnega prava in posameznikov, pa tudi obveznosti načrtovanja ohranjanja narave ter financiranja ukrepov in dejavnosti na tem področju.

Kot enega temeljnih in najstrožjih ukrepov varstva narave ureja ZON tudi ukrep zavarovanja, s katerim se ustanovi zavarovano območje. Z zavarovanjem se uresničujejo glavni cilji varstva naravnih vrednot, ohranjanja biotske raznovrstnosti in krajinske pestrosti.

ZON je ohranil v veljavi vse akte o razglasitvah naravnih znamenitosti oziroma redkosti oziroma prirodnih znamenitosti, razglašeni na podlagi zakonov, ki so do tedaj urejali področje varstva naravne dediščine. Za park pa je posebej določil, da gre za zavarovanje naravne vrednote državnega pomena, s čimer je bila izrecno izkazana pristojnost države za njeno varstvo. Občinski odlok se je prenehal uporabljati s sprejetjem Uredbe o KPSS, in sicer v delu, ki se nanaša na ohranjanje narave – pravila ravnanja, vezana na krajinski park, velja pa še v delu, ki se nanaša na varstvo kulturne dediščine – pravila ravnanja, vezana na kulturni spomenik.

Namen zavarovanja z Uredbo o KPSS je ohranitev naravne vrednote in biotske raznovrstnosti, ki je posebna v državnem in mednarodnem merilu in temelji na različnih, v slano okolje vpetih življenjskih okoljih, odvisnih od tradicionalnega solinarstva, ter na značilnih rastlinskih in živalskih vrstah.

Krajinski park Sečoveljske soline (v nadaljnjem besedilu: park) je na podlagi 11. člena Uredbe o KPSS razdeljen na tri varstvena območja:

1. območje: območje s primarno varstveno namembnostjo, na katerem ni dovoljeno opravljati gospodarskih dejavnosti;
2. območje: območje, na katerem je zaradi varstva naravnih vrednot obvezno tradicionalno solinarstvo, druge dejavnosti pa se opravljajo le, če ne ovirajo varstva naravnih vrednot v parku oziroma dejavnosti tradicionalnega solinarstva;
3. območje: območje, na katerem se poleg varstva naravnih vrednot štejejo za prednostne tudi tradicionalni načini rabe in opravljanja dejavnosti, če se opravljajo v obsegu in na način, ki ne ogroža naravnega ravnovesja v parku.

V skladu z 9. členom Uredbe o KPSS se lahko na prvem varstvenem območju na način, da se ne ogrozi naravnih vrednot in biotske raznovrstnosti v parku, na območju Muzeja solinarstva opravljajo dela za izvajanje dejavnosti javne službe s področja varstva premične kulturne dediščine, ki se nanašajo na:

- ureditev, vzdrževanje in obnovo objektov in solnih polj, namenjenih tej dejavnosti,
- obnovo vodnega sistema za delovanje solnih polj iz prejšnje alineje in
- predstavitev izvajanja načinov solinarstva po srednjeveških postopkih.

Na podlagi 12. in 20. člena Uredbe o KPSS se zunaj parka z načrtom njegovega upravljanja določi območje, na katerem se pričakujejo vplivi na park ter se stalno spremljajo stanje narave in naravnih pojavov in vplivi, ki lahko spreminjajo vodni režim ali kakovost voda, ki se izlivajo v park (v nadaljnjem besedilu: vplivno območje parka).

Upravljanje parka se izvaja na podlagi podeljene koncesije za upravljanje Krajinskega parka Sečoveljske soline in za rabo naravne vrednote Sečoveljskih solin, in sicer v okviru javne službe, neposredni nadzor in upravljanje podatkovnih zbirk, ki se nanašajo na krajinski park, pa na podlagi javnega pooblastila.

Julija 2002 je Vlada Republike Slovenije v skladu z Uredbo o koncesiji za rabo naravne vrednote Sečoveljskih solin in za upravljanje Krajinskega parka Sečoveljske soline (Uradni list RS, št. 11/02, 41/04 – ZVO-1 in 44/22 – ZVO-2) na podlagi javnega razpisa za podelitev koncesije za upravljanje Krajinskega parka Sečoveljske soline, ki je bil v Uradnem listu objavljen 15. marca 2002, za koncesionarja izbrala podjetje SOLINE Pridelava soli, d. o. o. (v nadaljnjem besedilu: Soline, d. o. o.). Na podlagi aneksa h Koncesijski pogodbi je koncesija podaljšana do 12. 7. 2033.

Vlada Republike Slovenije je leta 2011 sprejela Uredbo o Načrtu upravljanja Krajinskega parka Sečoveljske soline za obdobje 2011–2021 (Uradni list RS, št. 53/11).

Z aktom o ustanovitvi je bila določena meja parka, ki je po arbitražni razsodbi spremenjena. 11. julija 2018 je Vlada Republike Slovenije izdala Uredbo o spremembah Uredbe o Krajinskem parku Sečoveljske soline (Uradni list RS, št. 48/18), s katero se je zaradi arbitražne razsodbe površina parka zmanjšala za dobrih 48 ha. Meja Ramsarskega območja ostaja nespremenjena.

Načrt upravljanja ne vključuje nalog, ki jih v okviru javne službe varstva kulturne dediščine opravlja Muzej solinarstva, pač pa le povzema dejstva o statusih kulturne dediščine ter opredeljuje tiste naloge in aktivnosti, s katerimi upravljavec parka lahko pripomore k varstvu kulturne dediščine.

Izhodišče za Načrt upravljanja Krajinskega parka Sečoveljske soline za obdobje 2024 – 2034 (v nadaljevanju: načrt upravljanja) je Poročilo o izvajanju Načrta upravljanja Krajinskega parka Sečoveljske soline za obdobje 2011–2021, ki ga je 21. 12. 2023 s sklepom št. 35600-6/2023/5 potrdila Vlada Republike Slovenije.

Zaradi novih strokovnih ali pravnih dejstev (zlasti v zvezi z upravljanjem vodnega režima, izvajanjem tradicionalnega in srednjeveškega solinarstva na dodatnih površinah ob obstoječih ter morebitnimi spremembami akta o zavarovanju), ki jih ugotovijo in medsebojno uskladijo službe s področja ohranjanja narave in varstva kulturne dediščine glede varstva in upravljanja krajinskega parka, se ta načrt dopolni ali spremeni pred pretekom desetih let.

V povezavi z 19. členom Uredbe o KPSS je MNVP občini Piran načrt upravljanja poslalo v mnenje dne 2. 8. 2022 in ponovno dne 25. 8. 2023. Občina Piran na gradivo ni podala pripomb.

Ob izvajanju načrta upravljanja se upoštevajo vsi predpisi s področja varstva kulturne dediščine, s pridobitvijo kulturnovarstvenih pogojev in soglasij, kadar to zahtevajo predpisi. Pri upravljanju z vodami se upošteva varstvo kulturne dediščine in usklajuje s strokovno službo varstva kulturne dediščine.

➡ Karta 1: Krajinski park Sečoveljske soline. Varstvena območja.

1.2 NAČRT UPRAVLJANJA KRAJINSKEGA PARKA za obdobje 2024 – 2034 (v nadaljevanju: načrt upravljanja)

ZON določa, da zavarovana območja upravlja upravljavec. Upravljanje tega območja je opredeljeno kot javna služba ohranjanja narave. ZON določa tudi naloge te službe, pri čemer se z aktom o zavarovanju lahko določi, da upravljavec opravlja samo nekatere od teh nalog. Predpisano je še, da se zavarovano območje upravlja na podlagi načrta upravljanja, če je v aktu o zavarovanju tako določeno. ZON opredeljuje temeljno naravo tega načrta kot pravnega dokumenta, in sicer je to programski dokument, ki ga sprejema vlada z uredbo. Z ZON je vzpostavljen odnos načrta upravljanja do prostorskih načrtov in načrtov rabe naravnih dobrin tako, da je načrt upravljanja podlaga za te dokumente.

Uredba o KPSS določa, da se park upravlja v skladu z načrtom upravljanja, in obdobje, za katero se ta načrt sprejema. Okvirno vsebino načrta upravljanja določa že ZON, v Uredbi o KPSS pa so zapisane dodatne obvezne vsebine tega načrta.

V načrtu upravljanja se za deset let opredeljuje vizija ohranjanja naravnih vrednot in razvoja parka. Na podlagi Uredbe o KPSS, predpisov, mednarodnih konvencij in evropskih predpisov o ohranjanju narave, ocene in analize stanja parka in ob upoštevanju ohranjanja kulturne dediščine se določijo cilji parka. Ti so dolgoročni in izvedbeni, ki se naprej delijo na kratkoročne in srednjeročne. Posledično se določijo naloge in dejavnosti upravljanja parka kot konkretizacija opravljanja nalog javne službe tega upravljanja s prednostnim redom in usmeritvami za njihovo izvajanje. Pri tem se upošteva, da je območje parka varovano po predpisih o varstvu kulturne dediščine. Del parka je razglašen za kulturni spomenik državnega pomena (Odlok o razglasitvi Muzeja solinarstva za kulturni spomenik državnega pomena, Uradni list RS, št. 29/01 in 16/08 – ZVKD-1), preostali del pa je kulturni spomenik lokalnega pomena (Odlok o razglasitvi Krajinskega parka Sečoveljske soline, Primorske novice, Uradne objave, št. 5/90, 26/90 in 16/92). Pri določanju nalog in dejavnosti upravljanja se upošteva tudi pravno dejstvo, da v delu v parka, v katerem so delujoče soline, poteka solinarstvo kot gospodarska dejavnost rabe mineralne surovine na podlagi podeljene koncesije. Hkrati na istem delu parka poteka varstvo kulturne dediščine. Z načrtom upravljanja se določajo podrobnejša varstvena ureditev ter usmeritve za dejavnosti, posege in ravnanja. Podrobnejša varstvena ureditev se umešča tudi v parkovni prostor. Sestavni del načrta upravljanja sta še kadrovski in finančni načrt, ki določata potrebni obseg osebja, višino finančnih sredstev in njihov vir. Kadrovski in finančni načrt sta podrobneje opredeljena za prvo petletno obdobje, za drugo pa le okvirno, kot povprečje za posamezno leto. Ta ureditev je ustrezna glede na obveznost, določeno z Uredbo o KPSS, da je treba vladi vsakih pet let

predložiti poročilo o izvajanju načrta upravljanja, pri tem pa se ji lahko predlagajo tudi spremembe in dopolnitve tega načrta.

Načrt upravljanja temelji na določilih:

- 60. in 61. člena ZON;
- 19. in 20. člena Uredbe o KPSS;
- 15. člena Uredbe o koncesiji za rabo naravne vrednote Sečoveljskih solin in o koncesiji za upravljanje Krajinskega parka Sečoveljske soline (Uradni list RS, št. 11/02, 41/04 – ZVO-1 in 44/22 – ZVO-2);
- točke 2.3 Koncesijske pogodbe za upravljanje Krajinskega parka Sečoveljske soline in rabo naravne vrednote Sečoveljske soline, sklenjene med Vlado Republike Slovenije in podjetjem Soline, Podjetje za pridelavo soli, d. o. o., dne 12. 7. 2003, ter Aneksa h Koncesijski pogodbi, s katerim je koncesija podaljšana do 12. 7. 2033, in ob upoštevanju celostnega ohranjanja kulturne dediščine na podlagi:
 - ZVKD-1;
 - Odloka o razglasitvi Muzeja solinarstva za kulturni spomenik državnega pomena (Uradni list RS, št. 29/01 in 16/08 – ZVKD-1);
 - Odloka o razglasitvi Krajinskega parka Sečoveljske soline, Primorske novice, Uradne objave, št. 5/90, 26/90 in 16/92 – v delu določil varstva kulturne dediščine).

Uredba o KPSS v 8. in 9. členu še določa, da se v načrtu upravljanja opredelijo tudi naloge gospodarske javne službe na področju vodnega gospodarstva in naloge javne službe varstva kulturne dediščine na območju Muzeja solinarstva.

2 OPIS IN OCENA STANJA

2.1 SPLOŠNI OPIS

2.1.1 Osebna izkaznica

Lokacija: Park leži na skrajnem jugozahodnem delu Slovenije, tik ob meji z Republiko Hrvaško, v južnem delu Občine Piran. Severni del parka, kjer še poteka pridelava soli, se imenuje Lera. Od južnega dela parka, imenovanega Fontanigge, ga ločuje struga kanala Grande.

Soline so na severu omejene s strugo kanala sv. Jerneja, na vzhodu v večjem delu z nasipom nekdanje ozkotirne železnice, na jugu pa s kanalom sv. Odorika, po katerem danes teče pred leti vanj preusmerjena reka Dragonja. Na zahodu jih varujejo morski nasipi v Piranskem zalivu.

Površina krajinskega parka: 673 ha

Lastništvo: Republika Slovenija, manjši del Občina Piran in zasebni lastniki.

Naselja in prebivalci na območju krajinskega parka: 0.

Upravljavec: podjetje Soline, d. o. o., na podlagi podeljene koncesije za upravljanje parka.

Varstvena območja v parku: prvo varstveno območje, ki obsega območje Fontanigge, drugo varstveno območje, ki obsega območje Lere, in tretje varstveno območje, ki obsega neposredno okolico solin.

Vplivno območje parka: povodje Dragonje in Drnice ter akvatorij Piranskega zaliva, vključno s polotokom Seča in severnim pobočjem Savudrijskega polotoka.

Del območja Fontanigge: kulturni spomenik državnega pomena - Muzej solinarstva.

Statusi območja na podlagi predpisov s področja ohranjanja narave:

- **ekološko pomembno območje – EPO:** Sečoveljske soline s Sečo (id. št. 75200), Uredba o ekološko pomembnih območjih (Uradni list RS, št. 48/04, 33/13, 99/13 in 47/18);
- **posebno varstveno območje (območje Natura 2000):** Sečoveljske soline, SI 5000018, Sečoveljske soline in estuarij Dragonje, SI 3000240, Kanal Sv. Jernej, SI3000239, Uredba o posebnih varstvenih območjih - območjih Natura 2000 (Uradni list RS, št. 49/04, 110/04, 59/07, 43/08, 8/12, 33/13, 35/13, 39/13-OdlUS, 3/14, 21/16 in 47/18);
- **naravne vrednote (Pravilnik o določitvi in varstvu naravnih vrednot (Uradni list RS, št. 111/04, 70/06, 58/09, 93/10, 23/15, 7/19 in 53/23):**
 - Sečoveljske soline (id. št. 270V): geomorfološka, geološka, botanična, zoološka in ekosistemska;
 - Sečovlje – Curto Pichetto (id. št. 3195): botanična, zoološka in ekosistemska;
 - Sečovlje – Ob rudniku (id. št. 3637): geološka, botanična, zoološka in ekosistemska;
 - Sečovlje – Stare soline (id. št. 3628): botanična, zoološka in ekosistemska;
 - Sečovlje – Stojbe (id. št. 3674): botanična, zoološka in ekosistemska.

Pristojna strokovna organizacija za ohranjanje narave: Zavod Republike Slovenije za varstvo narave, Območna enota Piran.

Statusi območja na podlagi predpisov s področja varstva kulturne dediščine:

- **Muzej solinarstva v Sečoveljskih solinah (EID 1-3697):** kulturni spomenik državnega pomena z vplivnim območjem (Odlok o razglasitvi Muzeja solinarstva za kulturni spomenik državnega pomena, Uradni list RS, št. 29/01, in 16/08 – ZVKD-1);
- **Sečovlje – Sečoveljske soline (EID 1-07868):** kulturni spomenik lokalnega pomena, ki zajema celotno območje parka (Odlok o razglasitvi Krajinskega parka Sečoveljske soline, Primorske novice, Uradne objave, št. 5/90, 26/90 in 16/92; odlok se uporablja v delu, ki se nanaša na varstvo kulturne dediščine);
- **Seča - Villa maritima Rt Seča (EID 1-26281):** kulturna dediščina: registrirano arheološko najdišče, ki obsega rt Seča z območjem Škvera in območje ustja izliva v morje sv. Jerneja.

Pristojna strokovna organizacija za ohranjanje nepremične kulturne dediščine: Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Območna enota Piran.

Pristojna organizacija za ohranjanje premične kulturne dediščine in izvajanje nalog varstva kulturne dediščine Muzeja solinarstva: Pomorski muzej - Museo del mare »Sergej Mašera« Piran - Pirano (v nadaljnjem besedilu: Pomorski muzej Piran)

2.1.2 Nastanek in zgodovina območja

Sečoveljske soline so ene od treh nekdanjih Piranskih solin, med katere so spadale še Strunjanske, ki še vedno delujejo, in soline v Luciji, ki so že nekaj desetletij zasute in pozidane. Prvi zapisi o Piranskih solinah segajo v leto 804. V dolgih stoletjih obstoja so doživljale obdobja razcveta in nazadovanja, povezana s spreminjanjem političnih in družbenih razmer ter menjavanjem gospodarjev. V prostorskem in tehnološkem razvoju solin je bilo več pomembnih prelomnic, na primer v drugi polovici 14. stoletja, ko se je temeljito spremenil tehnični postopek za pridobivanje soli in so vanj vnesli gojenje petole v kristalizacijskih bazenih. Sol se še danes pridobiva tako in Sečoveljske soline so edine, v katerih se navedeni postopek še uporablja. V 19. stoletju so se soline v Sečoveljski dolini nekajkrat povečale. V tehnološkem pogledu pridelave soli se je zadnja večja sprememba zgodila na Leri v začetku 20. stoletja. Tedanji lastniki (Avstrijci) so povezali bazene

za zgoščevanje vode v večje enote in poskusili racionalizirati postopek pridelave še z drugimi ukrepi. Na Leri tako posodobljena proizvodnja poteka zvezno, medtem ko so na Fontaniggeah proizvodnjo soli ob koncu šestdesetih let prejšnjega stoletja opustili. Fontanigge so skozi desetletja postale biotsko pomembno območje, ki ga odlikuje izjemna pestrost vrst, habitatov in habitatnih tipov.

Na območju Fontanigge, ob kanalu Giassi, sta v devetdesetih letih Zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine in Pomorski muzej Piran ob podpori podjetja Soline, d. o. o.– Droga Portorož, z obnovo dveh solinarskih hiš in dveh solnih polj z dvema vetrnima črpalkama vzpostavila prvi in še danes delujoči Muzej solinarstva, v katerem je mogoče spoznavati značilnosti tradicionalne (srednjeveške) pridelave soli. Muzej je bil leta 2003 nagrajen z evropsko nagrado Europa nostra. Do leta 2011 je neposredno skrbel za solna polja.

2.1.3 Osnovne značilnosti

Sečoveljske soline so z bližnjimi Strunjanskimi solinami najbolj severno ležeče še delujoče soline v Sredozemlju. Zaradi dolgotrajnega delovanja človeka je na njih nastal tipičen solinski ekosistem redkih habitatov ogroženih ter značilnih rastlinskih in živalskih vrst. So ene redkih solin, kjer sol še pridelujejo po več stoletij starih postopkih.

Na severnem delu parka, imenovanem Lera, sol pridelujejo na tradicionalen način, vendar po moderniziranem postopku iz začetka 20. stoletja, tudi osnovanem na petoli. Ostanke srednjeveške tipologije solinarstva so prisotni v južnem predelu Sečoveljskih solin Fontanigge. Bazen Fontanigge ohranja materialne ostanke srednjeveškega tipa solin, ki so v celoti delovale do konca šestdesetih let 20. stoletja. Značilno zanje je bilo pridobivanje soli na zaključenih solnih poljih in sezonsko prebivanje solinarjev v solinah. Bazen Fontanigge oblikujejo trije glavni kanali, ki povezujejo prostor z morjem: Giassi s Cavano 131, Curto in slikovito zaviti Pichetto s številnimi odcepi. Na kanale in kavane se navezujejo solna polja različnih oblik in velikosti.

Ob kanalih, med bregovi in solnimi polji so nanizane solinske hiše in skladišča. 117 lokacij stavb (Benčič, M. E., in Žagar, Z., 2003), ohranjenih v različnih stopnjah ruševin, še priča o značilnem solinarskem naselju, edinem ohranjenem na območju severnega Jadrana. Naselje je obenem pomembno kot sooblikovalec posebne krajine, ki jo določajo soline na meji kopnega z morjem.

Bazen Lera je bil leta 1904 posodobljen. Prej zaključena solna polja so združili v eno samo, slanica pa se pretaka z uporabo električnih črpalk, ki so zamenjale nekdanje bencinske. Kristalizacijski bazeni so osredotočeni na enem mestu zaradi poenostavitve pobiranja in prenašanja soli. Izparilni in kristalizacijski bazeni pravokotnih oblik so razvrščeni v enakomerno tlorisno mrežo, ki jo sestavljajo kanali s kavanami, bregovi, zemeljski nasipi, stavbe na obzidanih ploščadih in solna polja z vsemi vodnimi pretoki. Na Leri se je spremenil način pridelave, pri katerem ni več potrebno sezonsko prebivanje v solinah. Zato so solinske hiše zamenjale lesene barake ob kristalizacijskih bazenih, namenjene počivanju solinarjev in spravlilu delovnega orodja. Druga poslopja so omejena na najnujnejše: upravno poslopje, črpališče in delavnice, ki so strnjene na enem mestu.

Oba kompleksa, Fontanigge in Lera, se uvrščata med tradicionalne soline, saj oba načina pridobivanja soli temeljita na izkoriščanju naravnih danosti: morske vode, sonca, vetra, plime in oseke, v proizvodnji pa prevladuje ročno delo. Območje Fontanigge predstavlja izjemno dediščinsko vrednoto s svojstvenimi kulturno dediščinskimi lastnostmi, ki niso nadomestljive ali bi jih bilo moč enačiti s solinarstvom na območju Lera.

Strunjanske in Sečoveljske soline se uvrščajo med edine soline ob vzhodni obali Jadranskega morja, v katerih s tradicionalnimi postopki v celotnem procesu pridelujejo sol z dnevnim pobiranjem v slanici na biosedimentu – petoli. Ker so te soline tudi edine ohranjene od nekdanj številnih v Tržaškem zalivu, je njihova

pričevalnost še toliko bolj dragocena. Postavlja ju na raven etnološke, tehnične, zgodovinske, naselbinske in krajinske dediščine izjemnega pomena. K nepremični kulturni dediščini solin štejemo solna polja, kanale in bregove s kamnitimi zidovi, stopnicami in zapornicami, solinske hiše z okolico, poti, mostove, črpalke itd. Na delu Sečoveljskih solin deluje Muzej solinarstva, kjer je prikazano tradicionalno solinarstvo po srednjeveških postopkih. Muzej obsega skupino stavb, ki so služile za bivanje solinarskih družin in za shranjevanje soli, solni fond, oziroma dve solni polji, nasipe, bregove in dovodni kanal Giassi. Vplivno območje kulturnega spomenika obsega solna polja med kanalom Giassi in cesto ter od Cavane 131 do solnih polj Muzeja solinarstva in od solnih polj Muzeja solinarstva do morja.

Ob robu solin so kmetijske površine in travišča, kot je prikazano na slikah 1 in 2.

➡ Karta 1: Krajinski park Sečoveljske soline. Varstvena območja.

* Z Uredbo o spremembi Uredbe o Krajinskem parku Sečoveljske soline (Uradni list RS, št. 48/18) se spreminja meja Krajinskega parka Sečoveljske soline tako, da zahodna meja poteka po državni meji med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško, kot je določena na podlagi arbitražne razsodbe med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Hrvaške (Uradni list RS – Mednarodne pogodbe, št. 11/10). Površina krajinskega parka se posledično zmanjša za 48,32 ha oziroma 6,7 odstotka. Meja krajinskega parka ni več enaka meji ramsarske lokalitete.

➡ Karta 3: Krajinski park Sečoveljske soline. Toponimi* posameznih območij ter nekatera ledinska imena delov solin in kanalov

* Toponimi delov Sečoveljskih solin in kanalov so imena, ki jih upravljavec parka dnevno uporablja pri dvojem delu (za namen izvajanja tega načrta upravljanja).

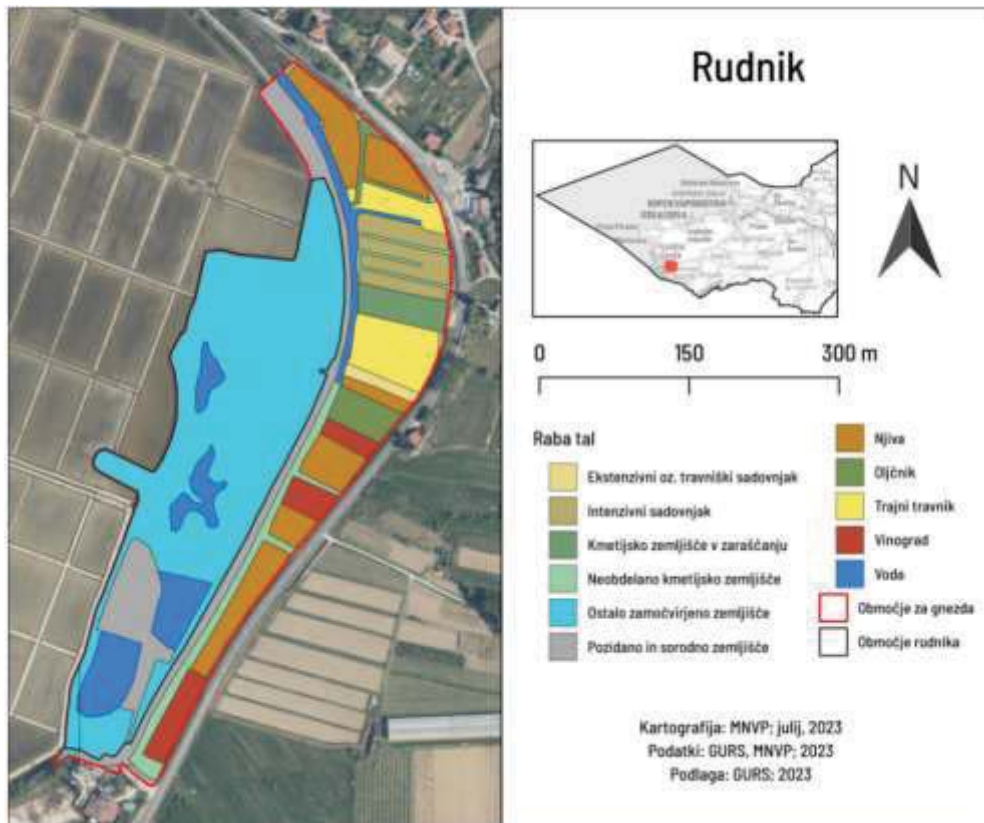
Okolica Krajinskega parka Sečoveljske soline

Območje polotoka Seča je pozidano pretežno z zasebnimi hišami in apartmaji, tu so tudi manjši počitniški dom, cerkev in vrt kaktusov (plantaža oziroma steklenjak). Ob izlivu kanala sv. Jerneja so trije kompleksi: popravljavnica plovil, ki je po predpisih s področja varstva kulturne dediščine varovana kot stavbna dediščina (Seča – Škver, EID 1-25999), gostilna Ribič z večjim parkirnim prostorom ter ribogojna baza oziroma objekti v uporabi marikulturnih podjetij s poslovnimi prostori, skladišči, privezi (po občinskem odloku ima to pristanišče status ribiškega pristanišča) in manjšim objektom (oboje je zelo neurejeno in neugledno), ki bodo v skladu z veljavnimi prostorskimi načrti urejeni v opremljeno ribiško oziroma ribogojno pristanišče in sodobno središče za pretovor in odpremo ribogojnih pridelkov. Območje zahodno od gostilne se nadaljuje v nasutje in skalomet, kjer so rekreativne površine (plaža in pot). Ob vhodu na Lero je čistilna naprava. Tudi prometna ureditev na dovozni poti ob vznožju Seče še ni urejena, čeprav je pot asfaltirana. Tik ob vhodu v park na Leri je tudi večji industrijski kompleks (Pick and Place, nekdanja Drogina Začimba), ki pa bo v skladu z veljavnimi prostorskimi načrti preoblikovan v turistične zmogljivosti z apartmaji, bazenom, popravljavnico plovil, privezi in gostinskim objektom.

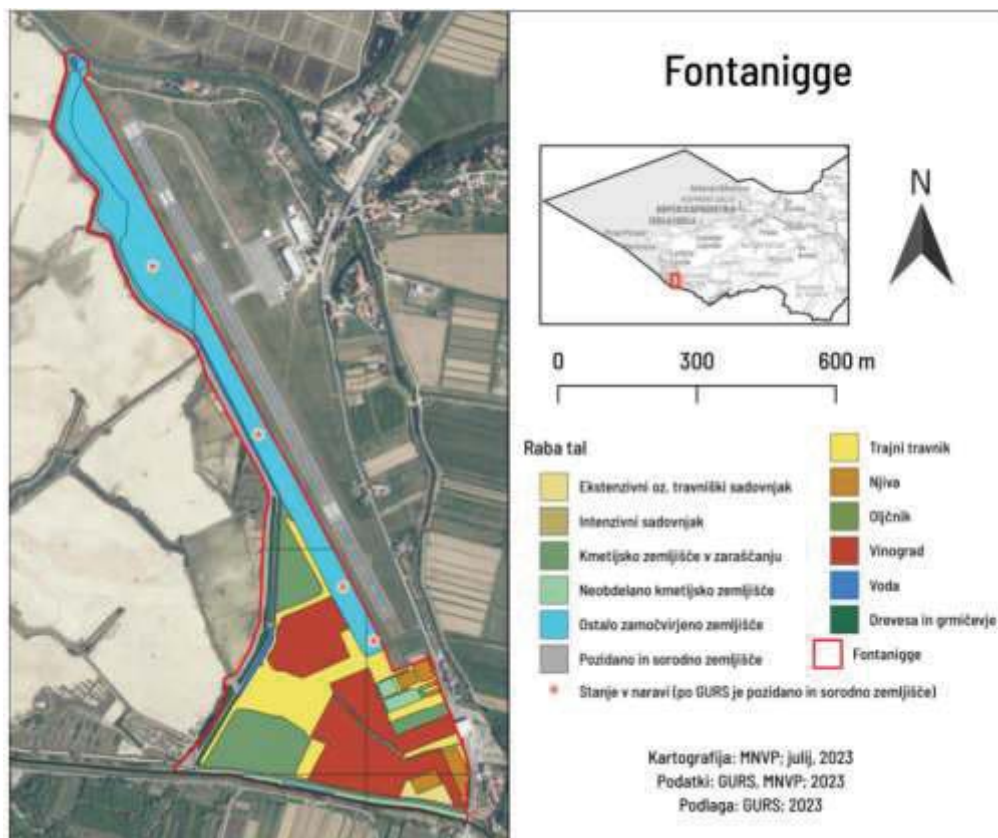
Polotok Seča je po predpisih s področja varstva kulturne dediščine varovan kot naselbinska dediščina (Seča – Naselje, EID 1-25999), kulturna krajina (Seča – Kulturna krajina Seča polotok, EID 1-28601) in kot kulturni spomenik lokalnega pomena Seča – Forma viva (EID 1-00647). Na polotok Seča sega tudi registrirano arheološko najdišče Seča – Villa maritima Rt Seča (EID 1-26281).

Ob vzhodni meji parka, severno nad kanalom sv. Jerneja ter vzhodno od ceste med Lucijo in mejnim prehodom Sečovlje, se na pobočju izmenjavajo individualne hiše z vrtovi v naseljih (Parecag in Sečovlje). Večja kmetijska kompleksa sta severno in južno od Sečovlj. Prevladujejo nasadi, vinogradi, travniške in njivske površine. Zahodno od naselja Sečovlje se kot klin do meje parka zajeda kompleks letališča Portorož, na katerem so poleg asfaltne letališke steze in pripadajočih letaliških objektov, restavracije in hangarjev tudi začasna deponija gradbenega materiala in travniške površine. Severno od letališke upravne stavbe je opuščen rudniški kompleks (rudnik črnega premoga), v sklopu katerega so začasna skladišča, odlagališča odpadkov in trgovina tehničnega materiala. Območje ni urejeno. Nekaj stanovanjskih objektov je zgoščenih tudi na skrajni jugovzhodni točki parka, ob mejni kontrolni točki slovenske policije. Celotno južno pobočje savudrijskega hriba nad mejo parka je poraslo s kraškim gozdom in je bilo do nedavna skoraj neurbanizirano. Izjeme so makadamska pot, ki se prek hriba spusti do morja, velik igralniški kompleks Mulino s pripadajočimi

parkirnimi površinami in obnovljena hiša na levem bregu Dragonje. Čez Dragonjo je v park speljan cevovod (z jaškom) Rižanskega vodovoda.



SLIKA 1: RABA TAL NA OBMOČJU RUDNIKA-KOREA S KMETIJSKIMI POVRŠINAMI IN TRAVIŠČI (STANJE 2023)



SLIKA 2: RABA TAL NA OBMOČJU FONTANIGGE S KMETIJSKIMI POVRŠINAMI IN TRAVIŠČI (STANJE 2023)

Značilnosti nežive narave

Podnebni opis

Sečoveljske soline so del slovenske Istre s sredozemskim podnebjem, za katero so značilne povprečne januarske temperature med 0 in 4 °C ter povprečne julijske temperature med 20 in 22 °C. Največ padavin je med septembrom in novembrom (do 150 mm je povprečna vrednost mesečnih padavin za september), najmanj pa februarja (do 38 mm). Najpomembnejša vetrova sta dnevni termični veter – maestral, ki piha z morja v smeri doline, in nočni burin, ki piha v obratni smeri.

Geološki opis

Sorazmerno nova usedlina v podlagi Sečoveljskih solin leži do 90 m globoko in jo je večji del naplavila Dragonja. V spodnjem delu se menjavajo plasti peščene gline in zaglinjenega proda.

Hidrološki opis

Človek že stoletja uravnava vodo v solinah. V ta namen je zgradil sistem nasipov in kanalov, zaporničnih mehanizmov in prelivov. Visokomorski (čelni) nasipi na morski strani preprečujejo, da bi morje preplavilo soline (s širšo okolico) ob visokih plimah in neurjih. Visokovodni nasipi ob Dragonji, Drnici in kanalu sv. Jerneja pa preprečujejo, da bi se vode s prispevnih območij teh vodotokov v ekstremnih razmerah prelile čez soline. Te vode – morje in vodotoki Dragonja, Drnica in Sv. Jernej – se imenujejo **zunanje vode**. Potrebno vodno infrastrukturo, ki jih uravnava, vzdržuje javna služba za urejanje voda.

Kanali v notranjosti solin dovajajo morsk vodo do solnih polj in odvajajo odvečno vodo nazaj v morje. Pretakanje vode med solnimi polji, kanali in morjem se uravnava po sistemu prelivov, prepustov in preprostih lesenih zapornic. To je tako imenovani **sistem notranjih voda**.

V pretežno slanem okolju solin imajo posebno vrednost sladkovodni viri. Poleg navedenih vodotokov je večje sladkovodno močvirje ob območju Korea; napaja se s talno vodo (ob nekdanjem rudniku) in površinskimi

hudourniški pritoki z obrežnega pobočja nad Sečovljami in zaselki. Sladkovodni izviri (fontanele) so tudi ob levi strani toka Dragonje. Podrobnejših hidroloških podatkov o sladkovodnih izviri in površinah ni. Ob spodnjem toku Dragonje so tudi večje poplavne in plazljive površine, prav tako pa je ta del občutno morfološko preoblikovan.

➡ Karta 4: Pretoki vod in uravnavanje notranjih voda pri zgoščevanju za potrebe solinarstva

2.1.4 Značilnosti žive narave: habitatni tipi, rastlinske in živalske vrste

Submediteransko podnebje, visoka slanost vode v plitvih bazenih in pridelava soli na tradicionalen način ustvarjajo posebne ekološke razmere, ki podpirajo veliko pestrost vrst in njihovih življenjskih prostorov. Zaradi razmer, ki omogočajo preživetje samo najbolj prilagojenim organizmom, spadajo soline med ekstremna okolja. Voda, ki prihaja v soline, je po slanosti enaka morski vodi, z izhlapevanjem pa se zgoščuje in pridobiva delež soli.

Soline obrobajo grmišča, suhi in vlažni kraški travniki, visokomorske nasipe na zahodu pa obliva plitvo morje. Za akvatorij pred Sečoveljskimi solinami so značilne številne plitvine, ki jih je z nalaganjem usedlin ustvarila reka Dragonja.

Poleg morja so pomembni tudi poloji, kot pravimo peščenemu ali glinenemu obrežju, ki je izpostavljeno nenehnemu delovanju plime in oseke. Poloje najdemo ob rečnih ustjih ter na bregovih zatokov in slanih luž, ki so povezane z morjem. Za to življenjsko okolje so značilne velike spremembe v temperaturi, ki od tamkajšnjih organizmov zahtevajo posebno vzdržljivost. Poloji, ki jih preraščajo slanoljubne rastline, so izjemno bogato življenjsko okolje in vir hrane številnim pticam.

Na Leri so značilna bivališča rastlinskih in živalskih vrst omejena na različno slana solna polja, solinske kanale in nasipe.

Še pestrejša življenjska okolja so na Fontaniggeah: tu so trstičja, halofitni travniki, suhi, goli ali delno porasli bazeni in otočki v solinskih bazenih, poloji, različni habitatni tipi na brežinah.

V spodnjem toku reke Dragonje, ki meji na soline na jugozahodnem delu, najdemo zelo zanimive habitatne tipe ter rastline in živali, povezane z njenimi brežinami. Med vsemi habitatnimi tipi ob spodnjem toku reke Dragonje je gotovo najpomembnejše veliko trstišče na izlivnem delu Dragonje, v katerem vladajo ugodne razmere za življenje številnih rastlinskih in živalskih vrst. Z njim povezano je tudi somorno močvirje. Tako imenujemo slano mlako ali morski zatok, ki ima dotok sladke vode z obrežnih izvirov in z naplavinami deltasto razširjeno rečno ustje. Življenjske razmere so v polslani, brakični vodi zaradi neprestanih sprememb dokaj zahtevne; nanje so prilagojeni le nekateri organizmi, pa tudi trstičje (Škornik, 2009).

Plitvi solinski bazeni, opuščeni manjši in večji kanali so zanimiv življenjski prostor, ki mu pravimo slana mlaka. Naravne slane mlake se ohranjajo zaradi plime, večji del slanih mlak v solinskem sistemu pa vzdržuje človek s svojo dejavnostjo. Zaradi načina vzdrževanja bazenov in podlage v zimskem času slane mlake za nekaj časa presahnejo. Opuščeni plitvi solinski bazeni se s časom zarastejo s slanooljubnimi rastlinami. Nastane slana trata, to je mejna ekološka niša med morskim in kopenskim ekosistemom, ki velja za eno najbogatejših kopenskih prebivališč, vendar pa v sredozemskem prostoru zaradi poletnih suš nima takšne vrednosti.¹ Pomembna ni le zaradi vegetacijskega odevala, temveč tudi kot izjemen življenjski prostor nekaterih naših zanimivih ptic in žuželk (Geister, 1999).

Sečoveljske soline so po dolgem in počez prepletene s številnimi večjimi in manjšimi nasipi.

Habitatni tipi

V letu 2007 so bili v okviru rednega monitoringa parka na območju Sečoveljskih solin prvič kartirani habitatni tipi s seznama evropske uredbe o habitatih.

Ti habitatni tipi so sredozemska slanooljubna grmičevja *Sarcocornetea fruticosi* (1420), sestoji metličja *Spartinion maritimae* (1320), muljasti in peščeni poloji, kopni ob oseki (1140), pionirski sestoji vrst rodu

Salicornia in drugih enoletnic na mulju in pesku (1310) ter sredozemska slana travišča *Juncetalia maritimi* (1410).

Naknadno so bili popisani in ovrednoteni vsi na solinah pojavljajoči se habitatni tipi, opravljeno je bilo tudi kartiranje njihovega ničelnega stanja ter izdelan **Osnutek habitatnega akcijskega načrta v KPSS s predvidenimi izvedbenimi deli**. V skladu z akcijskim načrtom so se izvedla dela za zagotovitev ustreznih razmer za habitate na območju Fontanigge ter spremljanje dogajanja na terenu, upravljanje vodnih režimov in zagotavljanje optimalnih pogojev za naselitev slanooljubnega rastja.

Med habitatnimi tipi, katerih površina razraščeniosti se je povečala za 827 odstotkov in katerih stanje ohranjenosti je ugodno, so pionirski sestoji vrst rodu *Salicornia* in drugih enoletnic na mulju in pesku (1310), sredozemska slanooljubna grmičevja *Sarcocornetea fruticosi* (1420), katerih površina razraščeniosti se je povečala za 250 odstotkov, muljasti in peščeni položji, kopni ob oseki (1140), katerih površina razraščeniosti se je povečala za 440 odstotkov, ter sredozemska slana travišča *Juncetalia maritimi* (1410), katerih površina razraščeniosti se je povečala za 394 odstotkov. Slednji habitatni tip je bil v letu 2016 znova kartiran s pomočjo GPS naprave in ugotovljeno je bilo, da se je njegova površina z 19 ha povečala na 75 ha.

Tudi stanje ohranjenosti drugih habitatnih tipov se izboljšuje.

Zaradi arbitražne rzsodbe se je območje parka zmanjšalo za okoli 48 ha površine, saj je levi breg Dragonje do vznožja Markovca in Rujevca zdaj pod ingerenco Republike Hrvaške. S tem je izgubljen tudi dobršen del površin sestojev metličja *Spartinion maritimae* (1320) in sredozemskih slanoh travišč *Juncetalia maritimi* (1410).

Navedeno območje spada v območje Nature 2000, zato bo treba v prihodnje s Hrvaško oziroma s hrvaškimi strokovnimi službami doreči ustrezno upravljanje in varovanje tega območja.

➡ Karte 5a–5e: Habitatni tipi, ki se prednostno ohranjajo v ugodnem stanju

- Karta 5a: Habitatni tip 1410
- Karta 5b: Habitatni tip 1320
- Karta 5c: Habitatni tip 1310
- Karta 5č: Habitatni tip 1140
- Karta 5d: Habitatni tip 1420
- Karta 5e: Habitatni tip 1130

Rastlinske vrste

Za slana tla so v solinah značilne slanuše (*halofiti*), kot imenujemo slanooljubne rastline, predstavnice semenk, ki prenesejo velike koncentracije soli (Kaligarič, 1986; Martinčič, 1986). Običajno rastejo ob izlivih rek in potokov v morje in v solinah, prav tako pa tudi v ozkem obalnem pasu, ki je pod vplivom pršca. Tu vlada fiziološka suša, saj je koncentracija slanice tako velika, da iz običajnih rastlin voda preide skozi korenine navzven namesto navznoter, in rastlina se posuši. Slanuše so se prilagodile tako, da lahko uravnavajo količino soli v svojih tkivih. Gre za morfološke, anatomske, biokemijske in fiziološke prilagoditve.

V Sloveniji so skoraj vse vrste halofitov uvrščene na rdeči seznam ogroženih vrst, saj lahko uspevajo le v ozkem pasu zaslanjenih rastišč v bližini morja (Wraber in Skoberne, 1989). Zaradi posegov, ki so v preteklosti pogosto oblikovali obalo (in jo tudi danes), je halofitna vegetacija skozi čas močno spreminjala podobo in je bila na nekaterih območjih verjetno tudi povsem uničena. Vendar so določene vrste na krajih, kjer je halofitna vegetacija še ohranjena, dokaj pogoste. Nekatere se pojavljajo tudi na ruderalnih rastiščih: na kopališčih in nasipih.

Na Leri uspevajo halofiti predvsem na robu solnih polj in v jarkih. Le redko prekrije ves solni bazen pionirska združba navadnega osočnika (*Salicornia europaea*).

Botanično še zanimivejši del solin so Fontanigge, kjer najdemo prave halofitne travnike, na katerih večinoma prevladuje grmičasta členjača (*Sarcocornia fruticosa*), zelo pogosta pa sta tudi tolščakasta loboda (*Atriplex portulacoides*) in ozkolistna mrežica (*Limonium angustifolium*). Robove nekdanjih bazenov in jarke prerašča modrikasti pelin (*Artemisia caerulescens*). Ob jarkih najdemo še posamezne grmiče grmičaste členjače in primorski slanorad (*Suaeda maritima*). Brežino solinskih kanalov prerašča obmorski oman (*Inula*

crithmoides). Na pustih, bolj sušnih tleh pogosto najdemo kopjelistno lobodo (*Atriplex prostrata*), drobno poleglo klinčnico obmorsko nitnico (*Spergularia marina*) in travo zakrivljeno ozkorepko (*Parapholis incurva*). V izlivnem delu reke Dragonje in v morskem močvirju raste poleg trsta (*Phragmites australis*) obrežni šaš (*Carex extensa*), edini med halofitnimi šaši pri nas (Kaligarič, 1990; Škornik, 2009).

Na širših in manj slanih nasipih rasteta, v družbi z grmičasto členjačo, še močvirska slanovka (*Puccinellia palustris*) in sodina solinka (*Salsola soda*).

V globljih jarkih in večjih bazenih najdemo polžasto rupijo (*Ruppia cirrhosa*), ki lahko uspeva v zelo slanih vodah. Je podvodna vrsta, ki nad vodno gladino razvije le cvetove (Jogan, 2001).

Številni halofiti imajo mesnate liste, so sočni in v primerjavi z drugimi rastlinami vsebujejo zelo veliko natrijevega klorida. Jeseni se številne slanuše rdeče-vijolično obarvajo.

Najprivlačnejša slanuša je ozkolistna mrežica z drobnimi vijoličastimi cvetovi in solnimi žlezami na listih.

V morju pred Sečoveljskimi solinami, v izlivnem delu reke Dragonje in v večjih solinskih kanalih so tudi rastišča morske trave. To so višje rastline z vsemi značilnimi deli: koreniko in koreninami, listi, cvetovi in plodovi. Na prvi pogled še najbolj spominjajo na trave, zato jih tudi največkrat imenujemo kar morske trave. Zelo pogosta med njimi je kolenčasta cimodoceja (*Cymodocea nodosa*), ki zaide tudi v somornico, kjer pa lahko najdemo tudi veliko redkejšo pravo morskovo travo (*Zostera marina*).

V okviru popisov je bilo ugotovljenih 220 vrst praprotnic in semenk. V Sečoveljskih solinah uspeva kar 45 vrst z rdečega seznama ogroženih rastlin v Sloveniji (Pravilnik o uvrstitvi ogroženih rastlinskih in živalskih vrst v rdeči seznam, Uradni list RS, št. 82/02 in 42/10). Med najpomembnejše spadajo **redke vrste** (R): morskovo metličje (*Spartina maritima*), obmorsko ločje (*Juncus maritimus*), **ranljive vrste** (V): močvirska slanovka (*Puccinellia palustris*), ozkolistna mrežica (*Limonium angustifolium*), navadni osočnik (*Salicornia europaea*), grmičasti in sinji členkar (*Sarcocornia fruticosum*, *A. glaucum*), navadni lobodovec (*Atriplex portulacoides*), obmorski oman (*Inula crithmoides*), navadna obrežna lobodka (*Suaeda maritima*), sodina solinka (*Salsola soda*), **prizadete vrste** (E): rimska belvalovka (*Bellevalia romana*), tatarska loboda (*Atriplex tatarica*).

Mikroorganizmi

Naravna slana jezera, solinski bazeni, v katerih se pridobiva sol iz morske vode, in druga slana okolja se v poletnem času pogosto prelivajo v živo rdeče-oranžnih barvnih odtenkih. To obarvanost povzročajo po naseljenosti številni mikroorganizmi, ki so se prilagodili življenju v zelo slanih okoljih. So pomemben del ekosistema slanih okolij, saj so temelj prehranjevalne verige. Raznovrstni svet mikroorganizmov, ki se nam odkrije šele s pogledom skozi mikroskop, sestavljajo preproste enocelične bakterije arheje iz družine *Halobacteriaceae* in halofilne eubakterije *Salinibacter ruber*, enocelične alge, kot je *Dunaliella salina*, ter večcelične nitaste cianobakterije, med katerimi prevladuje *Microcoleus chthonoplastes*. Kljub podatkom iz literature, da je okolje v Sečoveljskih solinah preveč slano, da bi tam uspevale glive, jih tam najdemo (Kračun, 2006).

V 14. stoletju so začeli v kristalizacijskih gredah solnih polj gojiti tako imenovano petolo, umetno gojeno skorjo, ki jo sestavljajo cianobakterije (*Microcoleus chthonoplastes* in druge vrste), sadra, karbonatni minerali in v manjši meri tudi glina. Vloga petole je dvojna: predvsem preprečuje soli mešanje z morskim blatom na dnu kristalizacijske grede, deluje pa tudi kot biološki filter, saj zadržuje vgrajevanje posameznih ionov, na primer železovih in manganovih, v halit. Po pripravi podlage kristalizacijskih gred površino blata v nekaj tednih naselijo alge in cianobakterije.

Petola je v prerezu nekaj milimetrov debela, trdno sprijeta želatinasta preproga cianobakterij. Je črne barve in je prežeta s sadro, karbonatnimi minerali in glino. Rast alg na sedimentu stabilizira njegovo površje.

Na površini petole je okolje primerno za rast fotoavtotrofov (cianofitov, alg – klorofitov in dijatomej), ki ustvarjajo sloj, bogat s kisikom. Količina proizvedenega kisika petole na enaki površini ustreza količini proizvedenega kisika tropskega pragozda višine 30 do 40 m. Gornji sloj je rjave barve, v njem prevladujejo cianofiti, kot sta *Enthopysalis* in *Lynngbya*. V spodnjem sloju pa prevladuje *Microcoleus chthonoplastes*, ena najbolj trdoživih vrst cianobakterij, ki je sposobna prenašati tudi desetkratno koncentracijo morske vode. Pogoj za ohranjanje petole je aktivno solinarstvo.

Živalske vrste

V zadnjih sto letih je območje Krajinskega parka Sečoveljske soline poznano tudi po pticah (Schiavuzzi, 1878, 1888), saj je bilo doslej tu opaženih že več kot 300 različnih vrst. Soline so namreč veliko vodno telo, ki ga ptice ob selitvi uporabljajo kot prehranjevališče, prenočišče ali prezimovališče. Nekatere med njimi na solinah tudi gnezdijo. Tu so tudi značilna bivališča rastlinskih in živalskih vrst omejena na različno slana solna polja, solinske kanale in nasipe. Vendar ptice še zdaleč niso edine solinske prebivalke. V habitatih Sečoveljskih solin prebiva tudi veliko manjših živali in mnoge od njih imajo tu sploh edino prebivališče v Sloveniji. V plitvi slani vodi živijo mnogoščetinci, rakci, školjke, ličinke nekaterih vrst muh in še cela vrsta živali, ki so vabljiva hrana za ptice. Na območju solin živi nekaj čebeljih vrst, ki jih v Sloveniji najdemo le tu. Slanoljubne rastline v solinah gostijo tudi več vrst rastlinojedih stenic. Na trstju živijo nenavadni pajčji škržatki (*Caliscelis wallengreni*) in kratkokrile vitke stenice (*Dimorphopterus blissoides*). Po vlažnem solinskem blatu tekajo obrežne stenice (*Halosalda lateralis*).

V Krajinskem parku Sečoveljske soline je bilo skupno evidentiranih 900 vrst metuljev (precej vrst je novih za favno Slovenije), 40 vrst kobilic, dve vrsti bogomolk, 36 vrst kačjih pastirjev, pet vrst dvoživk in osem vrst plazilcev. Od tega je 48 zavarovanih vrst metuljev, ena zavarovana vrsta bogomolke, pet zavarovanih vrst dvoživk, šest zavarovanih vrst plazilcev. 57 vrst metuljev, štiri vrste dvoživk in šest vrst plazilcev je na rdečem seznamu ogroženih vrst. Dve vrsti metuljev in ena vrsta plazilcev spadajo k vrstam Nature 2000. Že samo ti podatki povedo, kako pomembne so Sečoveljske soline za ohranjanje redkih in zavarovanih vrst, čeprav so po svojem obsegu razmeroma majhno zavarovano območje.

Med najzanimivejšimi najdbami velja omeniti številno populacijo nočnega metulja hromega volnoritca – (*Eriogaster catax*)¹ (Linnaeus, 1758), ki spada med naše zavarovane vrste in vrste posebnega pomena – NATURA 2000. Hromi volnoritec je ciljna vrsta Nature 2000.

Sečoveljske soline za stalne prebivalce, ki preživijo na bolj ali manj golih in slanih tleh večino svojega življenja, niso najbolj gostoljubne. Tako se mali sesalci v solinah, v nasprotju s svojimi večjimi sorodniki, ne morejo izogniti številnim nevšečnostim. V solinah živijo vrtna rovka (*Crocidura suaveolens*), jež (*Erinaceus concolor*), belonoga miš (*Apodemus sylvaticus*), hišna miš (*Mus domesticus*), pritlikava miš (*Micromys minutus*), črna podgana (*Rattus rattus*) in etruščanska rovka (*Suncus etruscus*), registrirane so tudi nekatere redke vrste netopirjev, kot je ostrouhi netopir (*Myotis blythi*). Sledovi v mehkem solinskem blatu pričajo tudi o prisotnosti divjega prašiča, srnjaka, jazbeca, lisice in šakala. V Sečoveljskih solinah ni veliko vrst plazilcev. Med kuščarji je najpogostejša poljska primorska kuščarica (*Podarcis sicula campestris*), ki živi na solinskih nasipih in med razvalinami solinskih hiš. Med kačami so v solinah pogoste le črnica (*Hierophis viridiflavus carbonarius*), navadni gož (*Elaphe longissima*) in kobranka (*Natrix tessellata*), najden pa je bil tudi redek progasti gož (*Elaphe quatuorlineata*).

Na bregovih Dragonje in v sladkovodnem močvirju ob Rudniku v Sečovljah živi populacija želve močvirska sklednica (*Emys orbicularis*).²

Dvoživk v solinah, zanje tako neugodnem življenjskem prostoru, pravzaprav ni. Posamezne debeloglavke (*Pelophylax ridibundus*), krstače (*Bufo bufo*), rosnice (*Rana dalmatina*) in zelene rege (*Hyla arborea*) najdemo le na solinskem obrobju – ob letališču in na Stojbah, kjer živi tudi navadni pupek (*Triturus vulgaris*). Značilna vrsta solinskih bazenov je solinski rakec (*Artemia parthenogenetica*), komaj centimeter velika živo rdeča planktonska vrsta. Na visoko slanost vode v bazenih sta prilagojena tudi riba solinarka (*Cyprinoidon fasciatus*)³ in kavkaški glavaček (*Knipowitchia caucasica*). V vodi sta pogosti tudi obrežna rakovica (*Carcinus aestuarii*) in šcardobola (*Upogebia pusilla*). Številni kanali, ki so povezani z morjem in v katere doteka hrana, gostijo stotine brancinov in orad, ki pa še zdaleč nista edini ribji vrsti. Vode v bazenih in kanalih Sečoveljskih solin so bogate tudi z mehkužci in drugimi nevretenčarji (Avčin *et al.*, 1973).

¹ **Nočni metulj hromi volnoritec** (*Eriogaster catax*): Rezultati popisov kažejo, da je metulj hromi volnoritec v parku ohranjen. Po jesenskih poplavah v letu 2010 in sanacijskih delih na nasipih z odstranjevanjem grmovja se je številčnost osebkov v letu 2018 znova povečala na najštevilnejšo populacijo vrste v Sloveniji. Vrsta ima na območju parka dobre pogoje za obstoj, čeprav se območje zunanjih solinskih nasipov čedalje bolj zarašča

z invazivnim navadnim trstikovcem (*Arundo donax*), ki vse bolj prodira v soline in ponekod že prerašča del grmovne zarasti črnega trna, ki je tukaj glavna hranilna rastlina vrste. Hromi volnoritec za odlaganje jajčec izbira mlajše, vitalne in dobro osončene grme črnega trna in gloga. Pomembno je, da se grmovje redči vsaj na dve leti, da je v ožjih pasovih izsekano starejše grmovje in ostanejo mlajši, osončeni, ne pregosto raščeni sestoji. V gostem in starem grmovju samice ne odlagajo jajčec ali jih odlagajo le izjemoma. Prav tako je potrebno odstranjevanje višjih rastlin, ki lahko prerastejo ali zasenčijo grmovje, posebno navadnega trstikovca in ponekod trstike. Za vitalno populacijo vrste je treba vzdrževati razredčeno, dobro osončeno in različno staro grmovje na delu nasipov, kjer je vrsta trajno prisotna, v solinah so to v glavnem višji zunanji nasipi. Vrsta ima v solinah dobre pogoje za obstoj, tako po osončenosti kot glede mikroklima, ki je primerna in ima dovolj vlage. Spomladi je zgodaj toplo za hiter razvoj gosenic, jeseni pa je dovolj vlage za uspešno izleganje metuljev. Prav tako je veliko sestojev grmovja črnega trna in gloga, v katerih se lahko vrsta razmnožuje. Trend ohranjenosti vrste v Sečoveljskih solinah je pozitiven.

² **Želva močvirska sklednica** (*Emys orbicularis*): V skladu z Direktivo Sveta o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst (v nadaljnjem besedilu: habitatna direktiva) je območje Sečoveljskih solin s kanalom sv. Jerneja (SI3000240) od leta 2004 opredeljeno kot posebno območje varovanja (pSCI) za močvirsko sklednico (Direktivo Sveta 92/43/EGS). Izvajanje habitatne direktive vključuje redno spremljanje stanja in zagotavljanje podatkov o prisotnosti in dinamiki populacije ciljne vrste. Prisotnost močvirske sklednice v Sečoveljskih solinah je bila potrjena že pred letom 1996 (Krofel in sod., 2009). Podatki o številu opaženih osebkov so temeljili le na naključnih opazovanjih. Prva manjša raziskava močvirske sklednice je potekala leta 2009 (Vamberger, 2009) in leta 2012 (Torkar, 2012).

Za močvirsko sklednico sta bili določeni dve prednostni območji. Območje Krajinskega parka Sečoveljske soline je razdeljeno na manjša območja oziroma toponime (poligone) z jasno določenimi mejami, ki so bila poimenovana že v preteklosti (Škornik, 2012). Določitev prednostnih območij je sledila takratni razdelitvi območij. Prvo prednostno območje obsega sistem kanalov na Fontaniggeah, drugo pa je Rudnik, ki obsega sladkovodno močvirje ob starem rudniku (Korea). V območje Rudnika je bil vključen tudi zgornji del kanala sv. Jerneja, ki je bil kot območje Natura 2000 opredeljen izključno zaradi močvirske sklednice (sliki 1 in 2). Monitoring močvirske sklednice v Krajinskem parku Sečoveljske soline poteka redno od leta 2018. Glavni cilj je spremljanje stanja vrste na tem območju. Za zavarovano močvirsko sklednico je območje Sečoveljskih solin in estuarija Dragonje (SI3000240) razglašeno kot območje Natura 2000, kar pomeni, da je pomembno za ohranjanje ugodnega stanja vrste. Od dveh opisanih podvrst v Sloveniji je v parku prisotna podvrsta *E. o. hellenica*. Gre za podvrsto močvirske sklednice, ki je v Sloveniji genetsko potrjena že od leta 2015 (Vamberger in sod., 2015) in je za razliko od *E. o. orbicularis* vezana na sredozemsko podnebje.

Glede na podatke o številu ujetih, označenih in znova ujetih osebkov v letih 2018 in 2019 je bilo z modulom CAPTURE v programu MARK število močvirskih sklednic na prednostnem območju parka ocenjeno na 257 samic (95-odstotni interval zaupanja; 225–310) in 350 samcev (95-odstotni interval zaupanja; 257–520). Pri tem so bili upoštevani le tisti osebki, ki jim je bil določen spol. Delež želv v prvem starostnem razredu (mladiči) je najvišji na Fontaniggeah (84,8 odstotka), kar kaže na zelo uspešno razmnoževanje močvirske sklednice v tem delu parka, jarek ob letališču pa je eden od pomembnejših habitatov močvirske sklednice. Gnezda so bila najdena na vrhovih brežin in na manj poraslih delih z lepljivo ditrihovko (*Dittrichia viscosa*), kjer je bilo med kamni več zemlje. Na tem delu parka je bilo najdenih več kot pet izplenjenih gnezd. Ker je na tem delu parka plenjenje močno prisotno, bo treba tudi v prihodnje ta mesta redno spremljati in gnezda po odlaganju jajc zaščititi.

V prihodnje je smiselno spremljati tudi dejavnost vrste ter s pomočjo telemetrije pridobiti vpogled v ekologijo vrste na tem območju in hkrati ugotoviti čim več območij gnezdenja. Prvi rezultati so spodbudni, saj je bil s pomočjo jedrnih gostot pridobljen podatek o lokacijah, kjer se posamezni osebki najraje zadržujejo. Vrsta se glede na številne mlade osebke uspešno razmnožuje, vendar pa je vpliv plenilcev precej visok. Zaskrblijoče je predvsem stanje na Rudniku, saj številna izplenjena gnezda v obdobju 2018–2020 kažejo na močan pritisk plenilcev. Na to kažejo tudi rezultati ulova, saj je bilo v tem delu parka do zdaj ujetih največ osebkov, delež mlajših osebkov pa je bil nižji kot na Fontaniggeah.

Glede na dozdajšnje rezultate monitoringa so Sečoveljske soline in dolina reke Dragonje eno od pomembnejših življenjskih prostorov za močvirsko sklednico v slovenski Istri in tudi v Sloveniji (Ferjančič in Škornik, 2018, 2019).

Razmnoževanje močvirske sklednice v tem delu parka je ocenjeno kot uspešno, jarek pa kot eden od ključnih habitatov za uspešno preživetje mladičev. Ohranjanje s trstičjem zaraščenih bregov in drugih naravnih sestojev obrežnega steblikovja je tako nujno za preprečevanje motenj in dostopa plenilcem. Veliko manj mladih osebkov je bilo ujetih na Rudniku. Podobno kot v preteklih letih je bil v tem delu parka z odkritjem izropanih gnezd znova potrjen velik pritisk plenilcev. Za uspešno dolgoročno razmnoževanje močvirske sklednice bo na območju Rudnika urejena mehanska zaščita gnezd.

Poleg pritiska plenjena je bila tudi letos potrjena prisotnost tujerodnih vrst želv. V okviru terenskega dela je bila opažena sladkovodna vrsta želve *Trachemys scripta*, poznana s starim imenom kot popisana sklednica in novim kot okrasna gizdavka. Na območju parka smo opazili en osebek, tako na Rudniku kot v kanalu Dragonje. Nobenega nam ni uspelo ujeti in odstraniti. Z ustreznimi ukrepi za preprečevanje in obvladovanje vnosa in širjenja te invazivne tujerodne vrste se bo nadaljevalo tudi v naslednjem letu.

Glede na rezultate monitoringa v obdobju 2018–2021 so Sečoveljske soline in dolina reke Dragonje eno od pomembnejših življenjskih prostorov za močvirsko sklednico v slovenski Istri in tudi drugod v Sloveniji. V prihodnjem letu bi bilo smiselno območje tudi pregledati in ugotoviti razširjenost vrste na celotnem območju parka ter po celotni dolini Dragonje. Poleg tega bi bilo smiselno poznati stanje populacije tudi na levem bregu, torej na hrvaški strani.

³ **Riba solinarka** (*Cyprinodon fasciatus*): Rezultati spremljanja stanja populacije v parku so spodbudni. Riba solinarka je v jadranskem povodju kvalifikacijska vrsta za tri območja Nature 2000, in sicer za Sečoveljske soline in estuarij Dragonje, Strunjanske soline s Stjužo in Sečoveljske soline. Stanje ohranjenosti solinarke v parku je ugodno, in če bodo območja upravljana na podoben način kot v preteklosti, bodo za solinarko še naprej ohranjena dovolj velika območja z ustreznim habitatom.

^{1, 2, 3} ... Z nadpisanim številom so označene najpomembnejše vrste Nature 2000; te vrste so tudi podrobno opisane.

Solinarke so pogoste v solinskih bazenih in kanalih, zgoščeno se pojavljajo v robnih jarkih. Očitno je, da čiščenje obstoječih jarkov, ki povezujejo posamezne plitvine in slane mlake s kanali z globoko vodo in stalnim pretokom pripomore k ugodnem ohranitvenem stanju solinarke.

Ptice

Krajinski park Sečoveljske soline je izjemno pomembno gnezdišče. Tu gnezdijo beločeli deževnik (*Charadrius alexandrinus*)* – od 20 do 60 parov, mala čigra (*Sterna albifrons*)* – od 10 do 70 parov, navadna čigra (*Sterna hirundo*)* – od 40 do 70 parov, polojnik (*Himantopus himantopus*)* – od 30 do 80 parov, sabljarka (*Recurvirostra avosetta*)* – od 10 do 70 parov, rumenonogi galeb (*Larus cachinnans/michahelis*) – od 20 do 30 parov, čapljica (*Ixobrychus minutus*) – od 1 do 2 para, srpična trstnica (*Acrocephalus scirpaceus*) – od 5 do 10 parov, rakar (*Acrocephalus arundinaceus*) – od 1 do 5 parov, svilnica (*Cettia cetti*) – od 3 do 7 parov, brškinka (*Cisticola juncidis*) – od 5 do 10 parov, rjava cipa (*Anthus campestris*) – občasno od 1 do 2 para.

Poleg navedenih, v merilu Evropske unije ogroženih vrst in torej uvrščenih v dodatek Direktive Sveta z dne 2. aprila 1979 o ohranjanju prostoživečih ptic (UL L št. 103 z dne 2. aprila 1979; v nadaljnjem besedilu: ptičja direktiva) so v državnem merilu še nekatere vrste, ki imajo tu edino ali eno redkih gnezdišč v Sloveniji; med njimi sta duplinska kozarka (*Tadorna tadorna*) – od 1 do 5 parov in rdečenogi martinec (*Tringa totanus*) – od 2 do 8 parov (Škornik, 2019).

Med pomembnejšimi ciljnim vrstami so:

Navadna čigra (*Sterna hirundo*): Na morskem obrežju je bila njena gnezditve prvič potrjena leta 1983, ko je v Sečoveljskih solinah gnezdilo devet parov. V istem letu smo začeli kartirne popise gnezdilcev v Sečoveljskih solinah. V prispevku so prikazani gnezditvena razširjenost, status in ogroženost navadne čigre v Sečoveljskih

solinah v obdobju 1983–2019. Leta 1991 se je število gnezdečih parov v Sečoveljskih solinah povečalo, kar se ujema s podatki iz drugih krajev Sredozemlja, predvsem solin, kjer ta vrsta gnezdi. Od leta 1991 je gnezditvena populacija navadne čigre dokaj stabilna oziroma se zmerno povečuje, saj tu redno gnezdi nekaj deset parov. Gnezditveni uspeh navadne čigre v Sečoveljskih solinah je v vseh sezonah slab, večinoma zaradi obilnih padavin in plenjenja. Dolga sušna obdobja brez padavin ugodno vplivajo na uspeh izvalitve in speljave mladičev navadne čigre. S primernim vodnim režimom in nadzorom dostopa do gnezdišč lahko preprečimo motnje s strani obiskovalcev in delno tudi plenjenje s strani kopenskih plenilcev, kot sta lisica in kuna. V Sloveniji je navadna čigra nekoč gnezдила ob večjih vodotokih, danes pa gnezdi samo še lokalno na gnezdiščih umetnega nastanka, med katera spadajo tudi Sečoveljske soline. Njeno preživetje je zato odvisno od dejavnega upravljanja tega območja, sicer bo kot gnezdilka od tod izginila. Pričakovane podnebne spremembe s pospešenim zviševanjem morske gladine in posledično pogostejšim poplavljanjem nizko ležečih obrežnih območij pa njen obstoj in preživetje v Sečoveljskih solinah še otežujejo. Navadna čigra v Sloveniji gnezdi v obpanonskih pokrajinah in na obali (Denac et al., 2019). V Sečoveljskih solinah gnezdi od leta 1983, medtem ko je v Škocjanskem zatoku začela gnezdi leta 2007 po renaturaciji zatoka. V Sečoveljskih solinah je leta 1983 gnezdilo devet parov (Škornik, 1983). Število gnezdečih parov je z leti naraščalo. Leta 1991 se je število gnezdečih parov v Sečoveljskih solinah precej povečalo (Škornik et al., 1995), kar se ujema s podatki iz drugih krajev Sredozemlja, predvsem solin, kjer ta vrsta gnezdi. Vzroke za tak trend gre iskati tudi v majhnih umetno nastalih otokih industrijskih in drugih solin (Walmsley, 1997). Po letu 1991 je gnezditvena populacija navadne čigre dokaj stabilna oziroma se zmerno povečuje (TRIM: $p < 0,01$), saj tu redno gnezdi od 30 do 70 parov. Gnezditni uspeh je pri navadni čigri na območju Sečoveljskih solin nizek (od 0 do 1,1 speljanega mladiča/par), večinoma zaradi obilnih padavin in posledično visokih voda in plenilcev.

Navadna čigra v Evropi ne velja za ogroženo vrsto, čeprav so se v nekaterih državah zaradi degradacije habitata, motenj, ki jih povzroča človek, in drugih dejavnikov populacije močno zmanjšale (BirdLife International, 2015a). Spada med vrste, ki potrebujejo aktivno varstvo in upravljanje, tudi pri nas (Denac et al., 2019).

Navadno čigro v Sečoveljskih solinah v največji meri ogrožajo vremenske ujme s poplavami (40 odstotkov), plenilci (35 odstotkov), proizvodnja soli (10 odstotkov), vzdrževalna dela (10 odstotkov) ter obiskovanje in rekreacijske dejavnosti (5 odstotkov) (Škornik, 2017).

Sečoveljske soline so državno območje velike naravne, kulturne, ekonomske in estetske vrednosti, v katerem je s sonaravnim gospodarjenjem mogoče vzdrževati in uravnavati biološko raznovrstnost (Škornik, 2013). Gnezdeča populacija navadne čigre je v Sečoveljskih solinah, kljub težavam in izzivom, s katerimi se sooča ta vrsta, precej stabilna. V drugi polovici 21. stoletja je zaradi podnebnih sprememb pričakovati pospešeno zviševanje morske gladine in posledično pogostejše poplavljanje nizko ležečih obrežnih območij. Slednje bi lahko imelo pomembne posledice za organizme, ki so vezani na ta območja, vključno z obrežnimi pticami, ki se v teh habitatih prehranjujejo v času selitev, v njih gnezdiijo ali pa prezimujejo (Ivanjšič et al., 2017).

Analize gnezditvenih vzorcev nekaterih ptic gnezdil (beločeli deževnik, mala in navadna čigra ter polojnik) v Krajinskem parku Sečoveljske soline so pokazale, da dinamika gnezdenja teh ptic v zadnjih letih jasno opozarja na prihajajoče podnebne spremembe (Ivanjšič et al., 2017).

Mala čigra (*Sternula albifrons*): Mala čigra je dokaj sklenjeno razširjena le v vzhodni Evropi, medtem ko je povsod drugod njen areal zelo razdrobljen, v severni Evropi pa je skorajda ni (BirdLife International, 2017b). V Sloveniji gnezdi izključno na obali, in sicer le v Sečoveljskih solinah (Škornik, 2012 in 2016) in v Naravnem rezervatu Škocjanski zatok (v nadaljnjem besedilu: NRŠZ) (Denac et al., 2014c). V Sečoveljskih solinah je začela gnezdi leta 1985 (Škornik, 1985) in več kot deset let tam niso gnezdili več kot trije pari (Škornik et al., 1995; Makovec et al., 1998). Šele v letu 2002 je gnezdilo več kot deset parov, leta 2005 več kot 20 parov in leta 2012 kar 72 parov (Škornik, 2012). Pozneje je populacija upadla, tako da je leta 2016 gnezdilo manj kot 30 parov (Škornik, 2017). Mala čigra gnezdi kolonijsko na peščenih in prodnatih morskih obrežjih, v solinah, na otokih, pa tudi na obrežjih jezer in velikih rek v notranjosti. V Sečoveljskih solinah gnezdi v majhnih, raztresenih kolonijah na obrežju večjih bazenov, nizkih neporaščenih nasipih, manjših blatnih otokih ali okopninah sredi večjih solinskih bazenov (Škornik, 2012 in 2016), pri čemer izbira tla z malo ali nič

vegetacije, gnezdo pa skromno obloži z lupinami polžev in školjk (Jež, 2013)². V Sečoveljskih solinah je v obdobju 2002–2015 na površini 47 ha gnezdilo 12–72 parov malih čiger (Škornik, 2016), kar preračunano pomeni gostoto 0,3–1,5 parov/ha.

V Evropi trend ohranjenosti male čigre ni znan, na svetovni ravni pa upada. Ker mala čigra najraje gnezdi na najnižjih, z vodno gladino skorajda izenačenih mestih, je njen gnezditveni uspeh pogosto majhen zaradi zalitja gnezda (Škornik, 2012; Jež, 2013). V Sečoveljskih solinah jo ogroža tudi neustrezna višina vode zaradi vremenskih razmer (obilna deževja, zaradi katerih se jajca zlepijo s podlago in propadejo) in neustreznega upravljanja vodnega režima za potrebe proizvodnje soli (slab nadzor nad vodnim stanjem, dotrajana infrastruktura), plenjenja (siva vrana, sraka, lisica), sprehajalcev in neprimernih oblik rekreacije (kopanje, mazanje s solinskim blatom). Aktivno solinarstvo, ki zagotavlja nasipe in ustrezne vodne režime, podpira ohranjanje male čigre. Predlagani varstveni ukrepi za vrsto so primeren vodostaj na zanjo zanimivih območjih za gnezdenje in vzdrževanje ustreznega vodnega režima.

Polojnik (*Himantopus himantopus*): Polojnik je splošno razširjen v zahodni, južni in jugovzhodni Evropi ter v delu srednje Evrope, najštevilnejši pa je v Sredozemlju in ob Črnem morju (Hagemeijer in Blair, 1997; BirdLife International, 2017b). V Sloveniji je redek, lokalno razširjen gnezdilec. Pri nas je bilo gnezdenje potrjeno šele po letu 1990, in sicer v Sečoveljskih solinah (Makovec in Škornik, 1990). Še do nedavnega je v Sloveniji veljal za izjemno redkega gnezdilca, saj je bil evidentiran le v Sečoveljskih solinah in Ormoških lagunah (Geister, 1995). Leta 2004 je par teh ptic prvič gnezdil tudi v Strunjanskih solinah (Škornik, 2012), kjer od takrat bolj ali manj redno gnezdita do dva para. Po renaturaciji leta 2007 je polojnik prvič gnezdil tudi v NRŠZ, kjer se je populacija pozneje povečala, tako da je leta 2014 tam gnezdilo že 35 parov (Denac et al., 2014c). Vsa gnezdišča na obali so le nekaj metrov nad morjem. Sečoveljske soline so polojnikovo najpomembnejše gnezdišče v Sloveniji. Tu gnezdi v solnih poljih ali na manjših nasipih, ki jih preraščajo slanuše. Gnezdi posamič, večinoma pa kolonijsko, včasih v družbi z malimi in navadnimi čigrami, beločelim deževnikom, sabljarko ali rdečenogim martincem. Gnezdo si naredi na travnati, halofitni ruši ali na blatu, najraje blizu vode ali na njej. Skupno na Sečoveljskih solinah gnezdi od 20 do 70 parov, v letu 2010 izjemoma 77 parov (Škornik, 2012 in 2016). Za polojnika so soline najpomembnejši življenjski prostor, saj na primer več kot 93 odstotkov portugalske populacije gnezdi v solinah. V literaturi je navedeno, da je tam, kjer so soline preoblikovali v ribogojске obrate, njegova gnezditvena populacija drastično upadla (Rufino in Neves, 1992). Polojnik je v sredozemskih solinah pravi kazalnik ustreznega upravljanja vodnega režima in tradicionalnega solinarstva (Rufino in Neves, 1992). V Sečoveljskih solinah gnezdi na površini 220 ha, in sicer je bilo v obdobju 2002–2016 od 14 do 77 parov (Škornik, 2017). Preračunano to pomeni gostoto 0,6–3,5 para/10 ha, s postavitvijo umetnih otokov v zadnjih nekaj letih pa se je gostota še povečala.

Beločeli deževnik (*Charadrius alexandrinus*): Beločeli deževnik je razširjen na obalah celotne Evrope, v vzhodnem delu pa se pojavlja tudi v notranjosti celine (BirdLife International, 2017). Pri nas je redek gnezdilec na obali. Gnezdil je v Sečoveljskih solinah (11–64 parov) in NRŠZ (1–3 pari) (Škornik, 2017; Rubinić et al., 2004, 2005, 2007b, 2008 in 2009; Mihelič et al., 2006). V NRŠZ je zadnjič zanesljivo gnezdil leta 2008, in sicer sta bila tam dva para (DOPPS, 2008). Gnezditev je bila potrjena tudi v Strunjanskih solinah leta 2010 (I. Škornik, lastni podatki). Na območju Ankaranske bonifike in Luke Koper beločeli deževnik ne gnezdi več (Makovec, 1994; Škornik, 2012). Celotna slovenska populacija gnezdi na nadmorski višini le nekaj metrov nad morjem. V Sečoveljskih solinah beločeli deževnik največkrat gnezdi na suhih in neporaščenih nasipih ali na dnu presušenih solinskih bazenov. Gnezdi tudi na nasipih s slanljubno vegetacijo, kjer je gnezdo skoraj vedno v zavetju ene od slanuš (Makovec, 1994; Škornik, 2012). V Sečoveljskih solinah je v obdobju 2002–2015 na površini 192 ha gnezdilo od 11 do 64 parov (Škornik, 2016), kar preračunano pomeni gostoto 0,06–0,33 parov/ha. Večje gnezditvene gostote so značilne predvsem za peščena obrežja in slanišča, manjše gostote pa za manj homogene habitate (Norte in Ramos, 2004), kot so tudi v Sečoveljskih solinah, kjer beločeli deževnik večinoma gnezdi na ozkih solinskih nasipih, obdanih z vodo. Trend populacije v Sečoveljskih solinah, izračunan s programom TRIM, kaže na strm porast populacije (Škornik, 2017). Podatki s tega območja za leti 2007 in 2008 pa kažejo, da je gnezditveni uspeh pri beločem deževniku 0,5–0,8

mladiča na gnezdeči par ter da populacija upade za 10 do 20 odstotkov že po dveh letih (Škornik, 2012). Dejavniki ogrožanja so predvsem vremenske razmere (poplave zaradi obilnega dežja), neustrezen vodni režim, število primernih gnezdišč, plenilci ter v manjši meri tudi vznemirjanje v času gnezditve (Makovec, 1994; Škornik, 2012). Na svetovni ravni in na ravni Evrope njegova populacija upada (BirdLife International, 2015a in 2017b).

Sabljarka (*Recurvirostra avosetta*): Sabljarka gnezdi na obalah Evrope, razen na skrajnem severu, v notranjosti celine pa je redkejša (BirdLife International, 2017b). V Sloveniji je zelo redka gnezdilka, gnezdi le na dveh lokacijah, in sicer v Sečoveljskih solinah in NRŠZ. V Sečoveljskih solinah je prvič poskušala gnezdit že leta 1994, vendar neuspešno (Škornik, 1994). Gnezditev je bila v Sloveniji prvič potrjena junija 2001. V gnezdu na peščini sredi opuščene solnega polja sta bili dve jajci, izvalil pa se je en mladič, a je po nekaj dneh izginil (Geister, 2001). Leta 2005 je sabljarka uspešno gnezdila na Leri. Speljali so se vsi trije mladiči in bili vsi tudi obročkani (Škornik, 2006). V letih 2006 in 2007 sabljarka ni gnezdila (Škornik, 2008). Od leta 2008 redno gnezdi, število gnezdečih parov pa strmo narašča; v letu 2014 je tako gnezdilo 28 parov (Škornik, 2015b), v letu 2016 pa že 40 parov (Škornik, 2017). Celotna slovenska populacija sabljark gnezdi le nekaj metrov nad morjem. Naseljuje večinoma odprta območja, morska obrežja, obrežja drugih slaniv, morske lagune, soline, rečna ustja, namakalne površine, poplavne ravnice v sušnih predelih in tudi brakična močvirja z otoki, povsod tam, kjer je le nekaj vegetacije (BirdLife International, 2017b). Najdemo jo tudi na celinskih vodah. Gnezdi na golih nasipih in blatnih otokih z malo vegetacije, tudi sredi solinskega bazena. Gnezdo si zgradi na rastlinskem šopu, in sicer iz koščkov školjk, polžev, kamenja in rastlinskih delov, ali pa si v tla izdolbe kotanjico in jo obloži s finejšim gnezdilnim gradivom (Škornik, 2012). Nivo vode, ki se v poletnih mesecih zniža, ima pomembno vlogo pri prehranjevanju vrste (BirdLife International, 2017b). Sabljarka kot izrazito socialna vrsta gnezdi večinoma kolonijsko, tako da so lahko posamezna gnezda med seboj oddaljena manj kot 1 m (Hötcker, 2000). V Sečoveljskih solinah je v začetnem obdobju kolonizacije (2008–2009) gnezdila na 8 ha, in sicer so bili takrat od 3 do 4 pari (Škornik, 2012), kar preračunano pomeni gostoto 0,4–0,5 para/ha. Pozneje, v obdobju 2010–2015, sta se povečala tako naseljitveno območje znotraj solin kot tudi populacija (20 ha, 8–27 parov; Škornik, 2016). Preračunano to pomeni gostoto 0,4–1,4 para/ha. Z ureditvijo umetnih otokov se je gnezditvena gostota še povečala. Na večjih otokih je gostota gnezd večja kot na manjših otokih. Kot izrazito lokalno gnezdilko z majhno gnezdečo populacijo lahko sabljarko uvrščamo med ogrožene vrste pri nas. Četudi se število gnezdečih parov v Sečoveljskih solinah povečuje, gnezdečo populacijo ogrožajo predvsem kopenski plenilci, pa tudi srake in sive vrane, ki plenijo jajca (Škornik, 2012). Trend ohranjenosti populacije je na svetovni ravni negotov, v Evropi pa njena številčnost niha (BirdLife International, 2015a in 2017b). V Evropi je sabljarka ogrožena zaradi onesnaževanja mokrišč s polikloriranimi bifenili, insekticidi, svincem in živim srebrom. Na pomembnih prezimovališčih jo ogrožajo motnje s strani človeka, pozidave in onesnaževanje (BirdLife International, 2017b).

Sečoveljske soline imajo izjemno pomembno vlogo tudi v času selitve, ko se tu ustavljajo številne vrste:

čopasta čaplja (*Ardeola ralloides*) (največ 20 osebkov), **rjava čaplja** (*Ardea purpurea*) (največ pet osebkov), **duplinska kozarka** (*Tadorna tadorna*) (največ 500 osebkov), **kostanjevka** (*Aythya nyroca*) (največ pet osebkov), **kreheljc** (*Anas crecca*) (največ 350 osebkov), **mlakarica** (*Anas platyrhynchos*) (največ 400 osebkov), **rumenonogi galeb** (*Larus michahellis*) (največ 10.000 osebkov), **plevica** (*Plegadis falcinellus*) (največ 15 osebkov), **togotnik** (*Calidris pugnax*) (največ 250 osebkov), **zelenonogi martinec** (*Tringa nebularia*) (največ 100 osebkov), **močvirski martinec** (*Tringa glareola*) (največ 100 osebkov), **spremenljivi prodnik** (*Calidris alpina*) (največ 500 osebkov), **mala bela čaplja** (*Egretta garzetta*) (največ 400 osebkov), **velika bela čaplja** (*Egretta alba*) (največ 50 osebkov), **veliki skovik** (*Otus scops*) (največ 300 osebkov), **veliki strnad** (*Emberiza calandra*) (največ 400 osebkov).

Od redkih in zanimivih vrst se v času selitve pojavljajo **ploskokljunec** (*Limicola falcinellus*), **ozkokljuni liskonožec** (*Phalaropus lobatus*) in **zlatovranka** (*Coracias garrulus*).

Med letujočimi vrstami, ki se na območju Sečoveljskih solin pojavljajo v pognezditvenem obdobju (julij in avgust), je mnogo takih, ki tu nimajo ustreznih habitatov, gnezdi drugje in se kot mladostni osebki tu goliyo, se tu zadržujejo zaradi ustrežnejših prehranjevališč ali pa so njihova gnezdišča geografsko mnogo višje in

zato nimajo možnosti za gnezditve. **Vranjek** (*Phalacrocorax aristotelis*) (največ 1000 osebkov), **črnoglavi galeb** (*Ichthyaetus melanocephalus*) (največ 700 osebkov) in **rumenonogi galeb** (*Larus michahellis*) (največ 15.000 osebkov) se pojavljajo v večjem številu. Najštevilnejši med vsemi je prav gotovo rumenonogi galeb (Škornik, 2008).

Veliko vrst na območju parka tudi prezimuje. Najštevilnejše vrste so **mlakarica** (*Anas platyrhynchos*) (največ 1200 osebkov), **kreheljc** (*Anas crecca*) (največ 500 osebkov), **raca žlicarica** (*Anas clypeata*) (največ 190 osebkov), **žvižgavka** (*Anas penelope*) (največ 220 osebkov), **labod grbec** (*Cygnus olor*) (največ 150 osebkov) in **kormoran** (*Phalacrocorax carbo*) (največ 200 osebkov). Neredno na območju parka prezimuje tudi **plamenec** (*Phoenicopterus roseus*).

2.1.5 Naravovarstveni pomen

Sečoveljske soline imajo zaradi številnih redkih, ogroženih in na slano okolje navezanih vrst in habitatnih tipov velik državni in mednarodni pomen. Ta je izkazan z varstvenimi statusi, ki jih ima območje na podlagi slovenskih in evropskih pravnih predpisov ter mednarodnih konvencij glede ohranjanja narave.

▪ Državni naravovarstveni pomen

Ekološko pomembno območje

Na podlagi četrtega odstavka 32. člena ZON je Vlada Republike Slovenije izdala Uredbo o ekološko pomembnih območjih (Uradni list RS, št. 48/04) in z njo opredelila Sečoveljske soline s Sečo kot ekološko pomembno območje, to je območje, ki pomembno prispeva k ohranjanju biotske raznovrstnosti.

Naravna vrednota državnega pomena

Na podlagi šestega odstavka 37. člena ZON je minister za okolje izdal Pravilnik o določitvi in varstvu naravnih vrednot (Uradni list RS, št. 111/04, 70/06, 58/09, 93/10, 23/15 in 7/19), v katerem so Sečoveljske soline opredeljene kot naravna vrednota državnega pomena, znotraj te pa so kot naravne vrednote opredeljena še štiri območja: Sečovlje – ob rudniku, Sečovlje – Stare soline, Sečovlje – Stojbe in Sečovlje – Curto, Pichetto.

➡ Karta 6: Krajinski park Sečoveljske soline – naravne vrednote

▪ Mednarodni naravovarstveni pomen

V skladu z Direktivo Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst (UL L št. 206 z dne 22. 7. 1992, str. 7) in Direktivo 2009/147/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. novembra 2009 o ohranjanju prosto živečih ptic (UL L št. 20 z dne 26. 1. 2010, str. 7) je Vlada Republike Slovenije opredelila **posebna varstvena območja – območja Nature 2000** (Uredba o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000) (Uradni list RS, št. 49/04, 110/04, 59/07, 43/08, 8/12, 33/13, 35/13 – popr., 39/13 – odl. US, 3/14, 21/16 in 47/18).

Posebno varstveno območje (območje Natura 2000) je ekološko pomembno območje, ki je na ozemlju Evropske unije (v nadaljnjem besedilu: EU) pomembno za ohranitev ali doseganje ugodnega stanja vrst ptic (posebno območje varstva) ter drugih živalskih in rastlinskih vrst, njihovih habitatov in habitatnih tipov (posebno ohranitveno območje), katerih ohranjanje je v interesu EU.

➡ Karta 7: Posebno varstveno območje – območje Natura 2000 (SPA, SAC)

➡ Karta 8: Ekološko pomembno območje (EPO) Sečoveljske soline s Sečo – ID št. 75200

Preglednica 1: Posebno varstveno območje (SPA) Sečoveljske soline, SI 5000018 – vrste, za katere je bilo območje opredeljeno

Koda vrste	Vrste ptic, za katere je posebno varstveno območje opredeljeno
A002	▪ polarni slapnik <i>Gavia arctica</i>
A392	▪ sredozemski vranjek <i>Phalacrocorax aristotelis desmarestii</i>
A027	▪ velika bela čaplja <i>Ardea/Egretta alba</i>
A026	▪ mala bela čaplja <i>Egretta garzetta</i>
A663	▪ plamenec <i>Phoenicopterus roseus/ruber</i>
A127	▪ žerjav <i>Grus grus</i>
A132	▪ sabljarka <i>Recurvirostra avosetta</i>
A131	▪ polojnik <i>Himantopus himantopus</i>
A140	▪ zlata prosenka <i>Pluvialis apricaria</i>
A138	▪ beločeli deževnik <i>Charadrius alexandrinus</i>
A459	▪ rumenonogi galeb <i>Larus michahellis/cachinnans</i>
A176	▪ črnoglavi galeb <i>Ichthyaetus/Larus melanocephalus</i>
A191	▪ kričava čigra <i>Thalasseus/Sterna sandvicensis</i>
A193	▪ navadna čigra <i>Sterna hirundo</i>
A195	▪ mala čigra <i>Sternula/Sterna albifrons</i>
A255	▪ rjava cipa <i>Anthus campestris</i>

Preglednica 2: Posebno ohranitveno območje: kanal sv. Jerneja (SI3000239) – vrste in habitatni tipi, za katere je bilo območje opredeljeno

Koda vrste ali HT	Vrste in habitatni tipi, za katere je posebno ohranitveno območje opredeljeno
1152	solinarka (<i>Cyprinodon/Aphanius fasciatus</i>)
1220	močvirska sklednica (<i>Emys orbicularis</i>)
1140	muljasti in peščeni položji, kopni ob oseki
1310	pionirski sestoji vrst rodu <i>Salicornia</i> in drugih enoletnic na mulju in pesku
1320	sestoji metličja (<i>Spartinion maritimae</i>)

Preglednica 3: Posebno ohranitveno območje Sečoveljske soline in estuarij Dragonje (SI3000240) – vrste in habitatni tipi, za katere je bilo območje opredeljeno

Koda vrste ali HT	Vrste in habitatni tipi, za katere je posebno ohranitveno območje opredeljeno
1152	solinarka (<i>Cyprinodon/Aphanius fasciatus</i>)
1220	močvirska sklednica (<i>Emys orbicularis</i>)
1074	hromi volnoritec (<i>Eriogaster catax</i>)
1130	izlivi rek, estuariji
1140	muljasti in peščeni položji, kopni ob oseki
1310	pionirski sestoji vrst rodu <i>Salicornia</i> in drugih enoletnic na mulju in pesku
1320	sestoji metličja (<i>Spartinion maritimae</i>)
1410	sredozemska slana travišča (<i>Juncetalia maritimi</i>)

Ramsarska lokaliteta

Območje Sečoveljskih solin je bilo 6. januarja 1993 kot prvo slovensko mokrišče uvrščeno na seznam mednarodno pomembnih mokrišč pod okriljem Konvencije o močvirjih, ki imajo mednarodni pomen, zlasti kot prebivališča močvirskih ptic, Ramsar 1971 (Akt o notifikaciji nasledstva, Mednarodne pogodbe, Uradni list RS, št. 15/92). Meja območja zaradi arbitražne rzsodbe ne poteka več po meji parka.

➡ Glej karto 1.

2.1.6 Krajina

Sečoveljske soline so posebna solinska krajina na meji morja in kopnega. Sistemi kanalov, nasipov, mostov, solnih polj, poslopij in vsega, kar je človek v tem prostoru ustvaril, so izjemen primer uravnoveženosti med naravnimi in antropogenimi elementi danega okolja. Ohranjanje oziroma ponovna vzpostavitev tradicionalnega solinarstva kot redne dejavnosti, ki zagotavlja redno vzdrževanje kanalov, nasipov, podpornih zidov in drugih naprav za pridelavo soli, je temelj ohranjanja prostorske identitete, solin, solinarstva in solinskih habitatov ter naravnih vrednot, vendar tako da ne ogrožajo naravnih vrednot in biotske raznovrstnosti v parku.

2.1.7 Kulturna dediščina

Kulturna dediščina v parku:

- Sečovlje – Muzej solinarstva v Sečoveljskih solinah (EID 1-3697): kulturni spomenik državnega pomena z vplivnim območjem,
- Sečovlje – Sečoveljske soline (EID 1-07868): kulturni spomenik lokalnega pomena, ki zajema celotno območje parka,
- Seča - Villa maritima Rt Seča (EID 1-26281): registrirano arheološko najdišče, ki obsega rt Seča z območjem Škvera in območje ustja izliva v morje sv. Jerneja.

Sečoveljske soline so ovrednotene kot etnološka, tehnična, zgodovinska, naselbinska in krajinska dediščina izjemnega pomena v državnem in širšem smislu. Vsebujejo dva tipa »tradicionalnih« solin - na severnem delu parka, imenovanem Lera, sol pridelujejo na tradicionalen način, vendar po moderniziranem postopku iz začetka 20. stoletja, tudi osnovanem na petoli. Ostanki srednjeveške tipologije solinarstva so prisotni v južnem predelu Sečoveljskih solin Fontanigge. Celotno območje solin (Lera in Fontanigge) je zaradi izjemne pričevalnosti razglašeno za etnološki in tehniški spomenik, saj priča tudi o nekdanjem solinarskem stavbarstvu, bivanjski kulturi solinarskih družin, njihovem načinu dela in vsakdanjega življenja, delovanju solnih polj in organizaciji naselja.

Območje solin, vključno s polotokom Seča, je bilo **zavarovano na lokalni ravni** z Odlokom o razglasitvi Krajinskega parka Sečoveljske soline (Primorske novice, Uradne objave, št. 5/90, 26/90 in 16/92). Odlok se uporablja v delu, ki se nanaša na varstvo kulturne dediščine in med drugim določa, da je ohranjanje in varovanje Sečoveljskih solin vezano na nadaljevanje solinarske dejavnosti, ob čemer se varuje solinska arhitektura in mreža razporeditve hiš ob vodnih poteh.

Del območja Fontanigge je poleg tega razglašen za **kulturni spomenik državnega pomena** (Odlok o razglasitvi Muzeja solinarstva za kulturni spomenik državnega pomena, Uradni list RS, št. 29/01 in 16/08-ZVKD-1). Muzej obsega skupino stavb, ki so služile za bivanje solinarskih družin in za shranjevanje soli, solni fond, oziroma dve solni polji, nasipe, bregove in dovodni kanal Giassi. Z aktom o razglasitvi je bilo okoli muzeja določeno vplivno območje, ki obsega solna polja med kanalom Giassi in cesto ter od Cavane 131 do

muzejskih solnih polj in od teh polj do morja. Prvi del obnove objektov muzeja je potekal med letoma 1989 in 1991, leta 2003 je bila obnovljena še tretja hiša v muzejskem kompleksu in v letu 2012 še četrta hiša.

Varstveni režim določa varovanje kulturnih, etnoloških, tehniških, arhitekturnih, krajinskih, likovnih in zgodovinskih vrednot v celoti, v njihovi izvirnosti in neokrnjenosti, ohranjanje gabaritov, primernih tlorisnih razporedov, izvirne gradbene substance ter značilne opreme vseh spomeniških objektov in naprav, solnih fondov in kanalov, podrejanje vsake rabe in posegov v objekte in njihove robne površine ohranjanju in vzdrževanju varovanih spomeniških lastnosti, podrejanje rabe spomenika tradicionalnemu solinarstvu po srednjeveških postopkih in muzejski dejavnosti ter usklajeno rabo in posege v vplivnem območju za nemoteno delovanje Muzeja solinarstva.

Iz obeh pravnih aktov izhaja, da je za vse posege na varovanem območju potrebno pridobiti kulturnovarstvene pogoje oz. mnenje.

V skladu s 6. členom Odloka Vlade RS o razglasitvi Muzeja solinarstva za kulturni spomenik državnega pomena (Uradni list RS, št. 29/01 in 16/08 – ZVKD-1) dejavnosti, ki so potrebne za opravljanje nalog v zvezi z varstvom solinarske kulturne dediščine in muzejske dejavnosti, opravlja Pomorski muzej Piran.

➡ Karta 9: Kulturna dediščina v parku

2.1.8 Socialno-ekonomske značilnosti*

V krajinskem parku ni stalnih prebivalcev. Okoliški prebivalci pa so s parkom tradicionalno tesno povezani. Socialno-ekonomske značilnosti se izkazujejo z ravnanjem s krajinskim parkom, dejavnostmi v njem in njegovo rabo.



*Glej usmeritve v poglavju 4.2 VARSTVENE IN RAZVOJNE USMERITVE ZA POSAMEZNA RAVNANJA, DEJAVNOSTI IN POSEGE TER PROSTORSKA IN ČASOVNA OPREDELITEV VARSTVENIH REŽIMOV

▪ Ravnanja, dejavnosti, raba

Solinarska dejavnost kot gospodarska rudarska dejavnost

V dolgih stoletjih obstoja so Sečoveljske soline doživljale obdobja razcveta in nazadovanja, povezana s spreminjanjem političnih in družbenih razmer ter menjavanjem gospodarjev, kar se je odražalo tudi v prostorskem in tehnološkem razvoju solin. Na Leri je bil v začetku dvajsetega stoletja posodobljen način pridelave, ki se izvaja še danes. Na Fontaniggeah je bila proizvodnja soli ob koncu 60. let prejšnjega stoletja opuščena. Podatki Ministrstva za gospodarske dejavnosti (iz l.2001) navajajo v obdobju 1990 – 2000 povprečno pridelavo soli med 5000 – 6000 ton soli letno. Podjetje Soline, d. o. o. dosega letno proizvodnjo na Leri do okoli 3500 ton na leto. Na Fontaniggeah se solinarstvo kot gospodarska komercialna dejavnost ne izvaja, še vedno pa se na tem območju upravlja voda, ki se prečrpava na Lero za potrebe pridelave soli.

Tradicionalno solinarstvo na Leri ima neposreden vpliv na socialno-ekonomski razvoj kraja. Poleg rednih in sezonskih zaposlitev na solnih poljih obnova in vzdrževanje solin omogočata delo številnim podizvajalcem in ponudnikom storitev (gradbena, strojna, mizarska, vrtnarska in druga dela, prevoznništvo). Solinarstvo ponuja tudi dodatno priložnost za uveljavitev turizma in prepoznavnosti kraja, možnosti za dodatno gostinsko in prenočitveno ponudbo in drugo. Podjetje Soline, d. o. o., je razvilo dve blagovni znamki (Solnce in Lipa Vida), povezani s soljo in drugimi proizvodi, ki nastajajo pri pridelavi soli, ter znamko KPSS, povezano s parkom. Na teh proizvodih sloni tudi del turistične ponudbe zdraviliških kompleksov v Portorožu in Piranu. Tradicionalno solinarstvo je poleg tega pomembno za varstvo biotske raznovrstnosti, ker vzpostavlja in vzdržuje različno slano, tudi ekstremno življenjsko okolje rastlinskih in živalskih vrst, ki zaradi posebnih prilagoditev drugje ne morejo preživeti. Z vidika varstva kulturne dediščine pa je tradicionalno solinarstvo eden ključnih vzvodov za doseganje celostnega ohranjanja varovanih vrednot tega območja.

Prikazovanje srednjeveške pridelave soli kot dejavnost varstva kulturne dediščine

Območje muzeja solinarstva na Fontaniggeah je del zavarovanega območja, ki je namenjeno ohranjanju tradicionalnega solinarstva in pridobivanja soli po srednjeveških postopkih. Vzdrževanje solnih polj in prikazovanje solinarske dejavnosti na njih sta sestavni del muzejske zbirke. Pridelovalni postopki so varstveni ukrep in so določeni v odloku o razglasitvi tega območja za kulturni spomenik državnega pomena. Za vzdrževanje solnega polja pred Muzejem solinarstva in za prikaz solinarske dejavnosti skrbi upravljavec Krajinskega parka Sečoveljske soline. Po predvideni zagotovitvi dodatnih sredstev se zagotovi tudi vzdrževanje drugega solnega polja.

Turizem in rekreacija

Posamezniki ali manjše skupine, praviloma do 15 oseb, se v parku lahko fizično rekreirajo, na primer kolesarijo, hodijo in podobno. Čeprav je njihov namen rekreacija in ne ogled parka, plačajo vstopnino. V parku ima svoje prostore tudi Veslaški klub Piran in v kanalu Grande trenira veslače. V zadnjem času se je ob izlivu kanala sv. Jerneja in v morju pred čelnimi nasipi solin zelo razmahnilo deskanje s padalom. V vetrovnih dneh se tako na parkirišču pred gostilno Ribič zbere več kot deset takšnih rekreativcev. V park občasno prihajajo tudi posamezniki, ki spuščajo modele letal, plovil in vozil.

Kmetijstvo

Kmetijska dejavnost v obsegu 19,1 ha je v parku mogoča le na tretjem varstvenem območju. Med obdelovalnimi površinami prevladujejo trajni nasadi (9,2 ha), predvsem površine z vinsko trto (7,9 ha). Nekaj je tudi opuščeni in zarasli obdelovalni površini (4,1 ha), travniških površin (3,5 ha) in njiv (2,3 ha). V pasu med kanalom sv. Jerneja in cesto Lucija–Sečovlje so obdelovalne površine z njivami, sadovnjaki in vinogradi, v Pradi (ob letališki stezi in Stojbah) prevladujejo vinogradi, nekaj pa je tudi opuščeni in zarasli obdelovalni površini. S stališča vplivov na okolje, pa tudi s socialno-ekonomskega stališča, je najpomembnejše območje Prade. Lastniki in najemniki teh površin so večinoma že vključeni v programe integrirane kmetijske pridelave. Nekateri lastniki in najemniki zemljišč v svojih vinogradih še vedno uporabljajo fitofarmaceutske pripravke za zatiranje trav.

Marikultura

Marikulturna dejavnost se izvaja v omejenem obsegu ob izlivu kanala sv. Jerneja, ob katerem imajo sedež podjetje in posamezniki, tako imenovana ribogojna baza. Pridelovalni del njihove dejavnosti poteka v morju – školjčičišča in ribogojne kletke so v zalivu pred solinami zunaj meja parka, se pa površine v parku uporabljajo za vse spremljevalne kopenske ribogojne dejavnosti, to je shranjevanje ribogojne opreme, delo ribogojnih kletk, sidrišč, linij za gojenje školjk, pranje in popraviljanje ribogojnih mrež, ribogojnih in školjkarskih plovil ter druge ribogojne opreme, skladiščenje ribje krme, vzrejo ribjih mladice, tu so tudi stalni privezi za ribogojna in školjkarska plovila ter mesto za prvi pretovor ribogojnih in ribiških pridelkov ter ribjih in školjčnih mladice, odlaganje ostankov školjk ter za shranjevanje in čiščenje plovil ter ustrezne prevoze po kopnem in morju. V Piranskem zalivu je razglašen ribolovni rezervat. Trenutno se na območju Piranskega zaliva gojita predvsem užitna klapavica in brancin; možnosti za gojitev domorodnih vrst obstajajo.

Lov in ribolov

Lov in ribolov sta v parku prepovedana. Območje parka v skladu z Zakonom o divjadi in lovstvu (Uradni list RS, št. 16/04, 120/06 – odl. US, 17/08, 46/14 – ZON-C, 31/18, 65/20, 97/20 – popr., 44/22 in 158/22) zaradi trajne prepovedi lova spada med nelovne površine. Izjemoma, kadar je ogroženo ohranitveno stanje kvalifikacijskih vrst v parku, lahko na pobudo parka lovski inšpektor izda dovoljenje za izredno odstranitev iz narave. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je 27. oktobra 2020 izdalo odločbo, s katero se lokalni Lovski družini Strunjan dovoli izredni poseg v populacijo srnjadi (*Capreolus capreolus*), divjega prašiča (*Sus scrofa*), lisice (*Vulpes vulpes*), šakala (*Canis aureus*), jazbeca (*Meles meles*), fazana (*Phasianus colchicus*), nutrije (*Myocastor coypus*), poljskega zajca (*Lepus europaeus*), srake (*Pica pica*) in sive vrane (*Corvus corone cornix*) na območju Letališča Portorož in parka. Odstrel navedene divjadi se lahko izvaja vse leto, ne glede na lovno dobo divjadi.

Promet in privezi

Promet v parku na Leri poteka za potrebe solinarske dejavnosti – vzdrževalna dela, odvoz soli in dostava. Pretežno poteka po asfaltni cesti od vstopa do upravne stavbe in skladišč, le manjši del, izključno zaradi solinarske dejavnosti, tudi po asfaltni poti med solnimi polji. Obiskovalci parka praviloma ne vstopajo na Lero z motornimi vozili (niti skupine z avtobusi ne), občasno pa vstopajo člani veslaškega kluba in njihovi spremljevalci. Promet na Fontaniggeah poteka zlasti zaradi dostopa do dediščine in obiskovanja, ter dejavnosti varstva kulturne dediščine ter izvajanja vzdrževalnih del. Vodni promet poteka po kanalih Drnica in sv. Jerneja. Kanal Drnica kot prehodno plovno pot uporabljajo tudi domačini, ki imajo priveze zunaj parka na odseku kanala Grande – Drnica v Sečovljah.

Na Drnici je urejenih 60 privezov ob objektih upravne stavbe in skladišč ter gorvodno do prvega vrtljivega mostu. Ti privezi so za potrebe solinarske dejavnosti, upravljanja parka, veslaškega kluba in zunanjih uporabnikov. V kanalu sv. Jerneja je urejenih 252 privezov in postavljen dvonivojski mostovž. S privezi upravlja podjetje Okolje Piran. V neposredni bližini parka je letališče. Na njem poleg vzletanja in pristajanja letal potekajo tudi druge dejavnosti.

Znanstvenoraziskovalno delo

Soline so kot edinstven ekosistem ter območje kulturne dediščine in tradicije zelo zanimive za znanstvene raziskovalce. Ti se praviloma najprej povežejo z upravo parka, tudi z osebjem, ki je odgovorno za spremljanje stanja in nadzor, ter pridobijo ustrezne pogoje za izvajanje raziskav. Osebe parka in Pomorskega muzeja »Sergej Mašera« Piran sodeluje tudi pri izdelavi različnih seminarских in diplomskih nalog. Največkrat znanstvenoraziskovalna dela potekajo znotraj različnih projektov. Med večjimi je treba omeniti sodelovanje z Morsko biološko postajo Piran pri preučevanju petole, projekte in naloge Nacionalnega inštituta za biologijo s področja halofitov, študentske naloge preučevanja upravljaljskih razmerij v parku in drugo. Pri pridelavi soli poteka tudi redno kemijsko vzorčenje surovin in izdelkov. Pri raziskovanju selitve ptic (lov in obročkanje) upravljaavec parka sodeluje s Prirodoslovnim muzejem Slovenije (PMS).

Dogodki v parku

V parkovnem razstavnem prostoru v galeriji Caserma so organizirane vsaj tri razstave letno. Razstavni prostor, ki stoji nad prodajalno Lera, je odprt v času, ko obratuje prodajalna, in je namenjen predstavitvi umetniških del ali izobraževalnih vsebin. Občasno se organizirajo tudi razstave v dvoranah Centra za obiskovalce, prav tako se v teh prostorih organizirajo umetniške predstave, nastopi kantavtorjev in umetniške delavnice.

Ob solinarskem prazniku in dnevih odprtih vrat muzejev (Muzejska noč) sta organizirana brezplačen vstop in vodenje po muzejski zbirki Muzeja solinarstva na Fontaniggeah. Na območju parka pa večkrat nastopajo umetniške skupine, ki v tem prostoru iščejo navdih za svoja umetniška dela.

Po predhodnem soglasju in pogojih, ki jih postavi upravljaavec parka, potekajo v parku tudi poročni obredi, ob upoštevanju omejitev glede števila in gibanja udeležencev, pravil obnašanja in fotografiranja ter omejenega dostopa z motornimi vozili za udeležence poroke.

Dogodke v parku, kot so delavnice, tabori in srečanja, organizira tudi Pomorski muzej Piran.

Snemanje in fotografiranje v komercialne namene

Sečoveljske soline so prepoznavna krajinska podoba za reklamna sporočila in privlačna kulisa za snemanje filmov. Komercialna avdio- in video snemanja so dovoljena le, če vsebina in namen nista v nasprotju s cilji parka ter njegovo značilno in prepoznavno podobo, če snemanje poteka tako, da ne vpliva na vsebine parka in ne pači njegove podobe s prikazovanjem neusklajenih ravnanj v njem. Pri tem se upošteva tudi določilo 44. člena Zakona o varstvu kulturne dediščine (ZVKD-1) Uradni list RS, št. 16/08, 123/08, 8/11 – ORZVKD39, 90/12, 111/13, 32/16, 21/18 – ZNOrg in 78/23 – ZUNPEOVE o prepovedi uporabe podobe in imena kulturnega spomenika brez soglasja lastnika. Vsako leto je izkazano zanimanje za 5–10 tovrstnih snemanj.

▪ Sprejeti načrti občine

Temeljni prostorski akt, ki ureja tudi območje parka, je občinski plan Spremembe in dopolnitve prostorskih sestavin dolgoročnega in srednjeročnega plana Občine Piran (Uradne objave Primorskih novic, št. 26/98, 22/99, 31/99, 37/99, 46/00, 17/02, 24/02, 36/02, 7/03, 37/03, 26/04, 36/04, 20/10) in v skladu z njim sprejeti prostorski akti, ki podrobneje opredeljujejo merila in pogoje za urbanistično urejanje, z opredelitvijo dejavnosti na posameznih območjih. Krajinski park Sečoveljske soline spada v območje, ki ga urejajo Prostorski ureditveni pogoji (PUP) območja planskih celot Strunjan (1), Fiesa - Pacug (2), Piran (3), Razgled - Moštra - Piranska vrata (4), Portorož (5), Lucija (7), Seča (8), Sečoveljske soline (10), Dragonja (12) in M SE/2 v Občini Piran (Uradne objave, št. 25/93, 14/97, 19/99, 23/00, 28/03, 14/05, 31/06, 40/07, 28/08, 5/09), ki na območju parka (solin) dovoljuje urejanje in obnovo solnih polj in nasipov, kanalov, urejanje poti, obnovo in sanacijo solinskih hiš ter ureditve za vzgojo marikulture.

Kontaktno območje, ki vpliva na krajinski park, urejajo naslednji prostorski akti: na severu velja lokacijski načrt (LN) Seča polotok (Uradne objave, št. 35/05 in 42/05), na vzhodu občinski podrobni prostorski načrt (OPPN) opuščene rudnika v Sečovljah (Uradne objave Primorskih novic, št. 13/10).

▪ Pomorski prostorski plan Slovenije (PPP)

Vlada Republike Slovenije je izdala Uredbo o Pomorskem prostorskem planu Slovenije (Uradni list RS, št. 116/21). Plan določa cilje in usmeritve za nadaljnji razvoj dejavnosti in rab na morju na način, da se dosegajo trajnostni prostorski razvoj, trajnostna rast pomorskih gospodarstev, trajnostni razvoj morskih območij in trajnostna raba morskih virov.

2.1.9 Infrastruktura

V Sečoveljskih solinah, ki so antropogeno preoblikovano in vzdrževano območje krajine, so številni objekti in naprave, ki so jih zgradili ali postavili ljudje. Nekateri objekti, od teh večina na Fontaniggeah, so priča večstoletnemu delovanju solin. Infrastruktura je uporabna za različne namene.

Infrastruktura obsega:

- celoto objektov, kanalov, solnih polj in naprav, ki so bili oziroma so potrebni za tradicionalno solinarstvo, vključno z ostanki objektov oziroma njihovimi ruševinami;
- infrastrukturo, ki omogoča delovanje, obiskovanje, ogledovanje in doživljanje parka, kakršni so upravni objekt na Leri, objekti za dajanje informacij – multimedijski prostor in razgledna ploščad na Leri, Muzej solinarstva na Fontaniggeah, prodajalna in razstavni prostor v objektu Caserma na Leri, informacijski točki na obeh kopenskih vhodih v park, informativne table, usmerjevalni in drugi znaki ter druge ureditve in oprema, poti za obiskovanje in ogledovanje parka (peš ali s kolesom);
- infrastrukturo, ki omogoča vožnjo po vodi za obiskovanje in upravljanje parka, za izvajanje vodnogospodarske javne službe in za druge uporabnike ter zajema plovne poti, pristajalne pomole in priveze za plovila;
- infrastrukturo, s katero se fizično preprečuje ogrožanje parka;
- nasipe in naprave, ki so uvrščene med vodno infrastrukturo, kakršni so morski visokovodni nasipi ob Dragonji, Drnici in kanalu sv. Jerneja, s posameznimi prekinitvami – na primer zapornice na nasipih, ustja kanalov (Pichetto), zazidana ustja kanalov s prelivnimi objekti (Giassi, Curto, Lera).

Električna napeljava je le na delu območja Lera, na Fontaniggeah elektrike ni. Del Lere ima urejeno oskrbo z vodo, na Fontaniggeah je vodovodni priključek na recepciji, v kompleksu Muzeja solinarstva ni vodovodnega priključka. Izjema je le jašek Rižanskega vodovoda tik ob prečkanju vodovodne cevi čez Dragonjo, se napaja z elektriko iz distribucijskega sistema iz Buj (Hrvaška). Voda priteka tudi iz zajetja Gradole na Hrvaškem. Vodooskrbni sistem se nadaljuje proti Sečovljam.

Območje upravne stavbe, objekti za obiskovalce parka (multimedijsko središče za obiskovalce in prodajna trgovina, terme) ter objekti za skladiščenje in pakiranje soli na Leri imajo urejen sistem tlačne kanalizacije. Za obiskovalce Lere, solinarje in receptorje so urejene sanitarije, priključene na kanalizacijski sistem, območje Muzeja solinarstva ima samo eno stranišče z greznico. Na Fontaniggeah je eno kemično stranišče za uslužbence na vstopni točki in obiskovalce parka tudi pri vhodu ob Dragonji. Telefonska in internetna povezava sta urejeni in dostopni obiskovalcem in zaposlenim na Leri. Na Fontaniggeah vsa komunikacija poteka po mobilnih povezavah.

2.1.10 Lastništvo

Nepremičnine na območju parka, zemljišča in vsa infrastruktura so večinoma v državni lasti. Manjši del parcel, predvsem na tretjem območju parka, je v zasebni lasti, posamezne parcele v parku pa so v lasti Občine Piran. Med Republiko Slovenijo in Občino Piran ostaja nerešeno vprašanje lastninjenja družbene lastnine na posameznih parcelah.

2.2 OPIS IN OCENA STANJA NARAVNIH VREDNOT, BIOTSKE RAZNOVRSTNOSTI IN KRAJINSKEGA PARKA

2.2.1 Stanje naravnih vrednot

Preglednica 4: Stanje naravnih vrednot Sečoveljskih solin

Ime/ident. številka	Zvrst	Stanje in ogroženost 2020
Sečoveljske soline, 270 V	geomorfološka, hidrološka, botanična, zoološka in ekosistemska	Stanje: dobro, ni ogrožena

- **Sečovlje – Curto Pichetto** (id. št. 3195): botanična, zoološka in ekosistemska; **stanje neugodno**. Zaradi puščanja nasipov in dotrajanih zapornic ni mogoče v celoti nadzorovati vodnega režima, kar povzroča škodo ekosistemu, rastlinstvu in živalskim vrstam ter povečuje škodo na nasipih.
- **Sečovlje – Ob rudniku** (id. št. 3637): geološka, botanična, zoološka in ekosistemska; **stanje dobro**. Obstaja nevarnost onesnaženja iz zaledja zaradi neurejenih odlagališč odpadkov in obrtne delavnice. Zaradi zbiranja mladine v opuščenih objektih obstaja nevarnost požara.
- **Sečovlje – Stare soline** (id. št. 3628): botanična, zoološka in ekosistemska; **stanje neugodno v Republiki Hrvaški**.

Večina močvirja ob levem bregu izlivnega dela Dragonje je bila do leta 2017 znotraj širše zavarovanega območja Krajinskega parka Sečoveljske soline (Uradni list RS, št. 29/01 s spremembami), s statusom naravne vrednote – Stare soline (Uradni list RS, št. 111/04 s spremembami) in znotraj območja Natura 2000 Sečoveljske soline z estuarijem Dragonje (SI3000240), v katerem je močvirjska sklednica kvalifikacijska vrsta (Uradni list RS, št. 49/04 s spremembami).

S končno rzsodbo v arbitraži med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško leta 2017 je bila kopenska meja določena po strugi reke Dragonje (Odločba Stalnega arbitražnega sodišča v Haagu št. 2012-04 z dne 29. junija 2017). Z Uredbo o spremembah Uredbe o Krajinskem parku Sečoveljske soline (Uradni list RS, št. 48/18) območje Starih solin in levi breg reke Dragonje nista več v Sloveniji, poleg tega se je spremenil tudi varstveni status tega območja. To območje v Republiki Hrvaški nima več statusa posebnega varstvenega območja, kar pomeni, da ni več del mreže Natura 2000.

Trenutna izključitev iz vseevropskega ekološkega omrežja Natura 2000 lahko negativno vpliva na stanje populacije močvirske sklednice in njenega habitata. Problematični na tem območju so pozidava, gradnja ceste, izvajanje lova, onesnaževanje in odlaganje odpadkov. Z arbitražno razsodbo pa je nadzor nad tem območjem še manjši, saj predhodni varstveni režim in pravila ravnanja ne veljajo več. To lahko še poveča obseg navedenih dejavnosti in spodbudi intenzifikacijo kmetijskih dejavnosti, spreminjanje namenske rabe, povečan ribolov in nedovoljeno plovbo po reki Dragonji.

- **Sečovlje – Stojbe** (id. št. 3674): botanična, zoološka in ekosistemska; **stanje ugodno**. Obstaja nevarnost fragmentacije in onesnaževanja naravne vrednote zaradi spremenjenih kmetijskih praks (uporaba fitofarmaceutskih pripravkov) in spreminjanja namembnosti kmetijskih površin (sprememba kultur).

2.2.2 Stanje biotske raznovrstnosti: habitatnih tipov, rastlinskih in živalskih vrst

Preglednica 5: Stanje biotske raznovrstnosti v Krajinskem parku Sečoveljske soline – vrste ptic, za katere je bilo opredeljeno posebno območje varstva (Uredba o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000) (Uradni list RS, št. 49/04, 110/04, 59/07, 43/08, 8/12, 33/13, 35/13 – popr., 39/13 – odl. US, 3/14, 21/16 in 47/18)

Vrsta	Populacija 2009	Populacija 2021	Stanje ohranjenosti
polarni slapnik <i>Gavia arctica</i>	50–150 os (Z)	10–50 os (Z)	neugodno
sredozemski vranjek <i>Phalacrocorax aristotelis desmarestii</i>	500–900 os (L)	300–600 os (L)	ugodno
velika bela čaplja <i>Ardea alba</i>	20–50 os (Z,S)	20–50 os (Z,S)	ugodno
mala bela čaplja <i>Egretta garzetta</i>	100–300 os (Z,S)	100–300 os (Z,S)	ugodno
plamenec <i>Phoenicopterus roseus</i>	1–2 os (Z)	1–2 os (Z)	ugodno
žerjav <i>Grus grus</i>	500–900 os (S)	500–1500 os (S)	ugodno
sabljarka <i>Recurvirostra avosetta</i>	1–3 p (G)	50–80 p (G)	ugodno
polojnik <i>Himantopus himantopus</i>	30–40 p (G)	30–40 p (G)	ugodno
zlata prosenka <i>Pluvialis apricaria</i>	1–5 os (S)	1–5 os (S)	ugodno
beločeli deževnik <i>Charadrius alexandrinus</i>	40–60 p (G)	10–25 p (G)	neugodno
rumenonogi galeb <i>Larus michahellis</i>	50–60 p (G)	20–30 p (G)	neugodno
črnoglavi galeb <i>Ichthyophaga melanocephalus</i>	500–900 os (L)	300–700 os (L)	ugodno
kričava čigra <i>Thalasseus sandvicensis</i>	1–5 os (Z)	1–5 os (Z)	ugodno
navadna čigra <i>Sterna hirundo</i>	40–50 p (G)	70–100 p (G)	ugodno
mala čigra <i>Sternula albifrons</i>	30–35 p (G)	20–40 p (G)	ugodno
rjava cipa <i>Anthus campestris</i>	0 os (G)	0 os (G)	neugodno

Legenda statusov: G – gnezditev, S – selitev, L – letovanje, Z – prezimovanje, os – osebek, p – par.

Preglednica 6: Stanje biotske raznovrstnosti v Krajinskem parku Sečoveljske soline – vrste in habitatni tipi, za katere je posebno ohranitveno območje opredeljeno (Uredba o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000); Uradni list RS, št. 49/04, 110/04, 59/07, 43/08, 8/12, 33/13, 35/13 – popr., 39/13 – odl. US, 3/14, 21/16 in 47/18)

KODA	Vrsta/habitatni tip	Stanje ohranjenosti
1152	riba solinarka (<i>Cyprinodon fasciatus</i>)	Ugodno: Dolga sušna poletja lahko izsušijo posamezne odcedne jarke, vendar vrsta ni ogrožena, saj ima zaradi solinarske dejavnosti na Leri optimalne pogoje. Ohranjanje solinarke je v tesni povezavi z ohranjanjem primernih mikro habitatnih tipov.
1220	želva močvirska sklednica (<i>Emys orbicularis</i>)	Ugodno: Populacija je stabilna na dveh lokacijah (Fontanigge, Rudnik-Korea). Ob Rudniku se populacija stara, medtem ko je na Fontaniggeah

		veliko mladičev. Močvirsko sklednico ogroža plenjenje jajc (lisica, jazbec ...).
1074	nočni metulj hromi volnoritec (<i>Eriogaster catax</i>)	Ugodno: Rezultati popisov kažejo, da je hromi volnoritec v parku ohranjen. Za vitalno populacijo vrste je treba vzdrževati razredčeno, dobro osončeno in različno staro grmovje hranilnih rastlin vrste, na delu nasipov, kjer je vrsta trajno prisotna, v solinah so to v glavnem višji zunanji nasipi. Vrsta ima v solinah dobre pogoje za obstoj, tako po osončenosti kot glede mikroklimi, ki je primerna in ima dovolj vlage.
1130	izlivi rek, estuariji	Ugodno: Metličje ob ustju reke Dragonje je v ugodnem stanju ohranjenosti, vendar je po arbitražni razsodbi območje zdaj del ozemlja Republike Hrvaške. Izliv kanala sv. Jerneja ogrožata onesnaženje in fragmentacija.
1140	muljasti in peščeni položi, kopni ob oseki	Ugodno: Habitatni tip občasno ogroža le nenadzorovano poplavljanje, ki je posledica slabega stanja visokovodnih nasipov.
1310	pionirski sestoji vrst rodu <i>Salicornia</i> in drugih enoletnic na mulju in pesku	Ugodno: Habitatni tip občasno ogroža le nenadzorovano poplavljanje, vendar so se z ukrepi površine povečale za več kot trikrat.
1320	sestoji metličja (<i>Spartinion maritimae</i>)	Neugodno (delno): Metličje ob ustju Dragonje je sicer v ugodnem stanju ohranjenosti, ob kanalu sv. Jerneja pa ga ogrožajo vplivi nelegalnih in neurejenih privezov (onesnaženje, poškodbe habitata, fragmentacija).
1410	sredozemska slana travišča (<i>Juncetalia maritimi</i>)	Ugodno: Sredozemska slana travišča so bila ogrožena predvsem zaradi neustreznega vodnega režima. S primernimi ukrepi se je stanje izboljšalo za 400 odstotkov.
1430	sredozemska slanooljubna grmičevja (<i>Sarcocornetea fruticosi</i>)	Ugodno: Ugodno zaraščanje. Habitatni tip občasno ogroža le nenadzorovano poplavljanje, vendar so se z ukrepi površine povečale za več kot štirikrat.

* Klasifikacija habitatnih tipov na podlagi Priloge 1 Uredbe o spremembah in dopolnitvah Uredbe o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000) (Uradni list RS, št. 33/13)

➔ Karta 5a, b, c, d, e: Habitatni tipi, ki se prednostno ohranjajo v ugodnem stanju

2.2.3 Stanje upravljanja parka

Upravljaavec parka je koncesionar, podjetje Soline, d. o. o.. Osnovna dejavnost podjetja je pridelava soli po tradicionalnem postopku v solinah v Sečovljah in Strunjanu. Podjetje je v 100-odstotni lasti gospodarske družbe Telekom, d. d. V podjetju je 88 zaposlenih, vodi pa ga direktor. Podjetje je razvilo tri blagovne znamke (Piranske soline, Lepa Vida in KPSS), svoje izdelke pa prodaja doma in v tujini. Upravlja tudi lastno maloprodajno mrežo trgovin, ki so postavljene v parku (na Leri), Portorožu, Piranu, Ljubljani, Kopru in Bledu. Podjetje je usposobljeno za izvajanje vzdrževalnih in gradbenih del, ki se opravljajo predvsem z morja ter zahtevajo posebno opremo, stroje in znanje.

Z državo ima podjetje Soline, d. o. o., poleg koncesije za izvajanje javne službe ohranjanja narave (Uradni list RS, št. 11/02, 41/04 – ZVO-1 in 44/22 – ZVO-2) in koncesijske pogodbe z dne 12. julija 2003 ter aneksa h

koncesijski pogodbi, s katerim je bila koncesija podaljšana do 12. julija 2033 sklenjeni še dve koncesijski pogodbi:

– za rabo mineralne surovine morske soli na območju pridobivalnih prostorov Strunjan, Lera in Fontanigge za 20 let na podlagi Uredbe o podelitvi rudarske pravice imetnikom dovoljenj za raziskovanje oziroma pridobivanje mineralnih surovin (Uradni list RS, št. 103/00, 81/02, 26/18, 60/18, 62/19, 97/20, 124/20, 152/20, 168/20, 191/20, 22/21, 31/21, 31/21, 54/21, 74/21, 87/21, 6/22, 38/22, 47/22, 79/23, 47/24 in 70/24) in koncesijske pogodbe z dne 21. 12. 2001, št. 354-14-225/01). Z Zakonom o interventnih ukrepih za pomoč gospodarstvu in turizmu pri omilitvi posledic epidemije COVID-19 (Uradni list RS, št. 112/21 in 187/21 – ZIPRS2223) je bila koncesijska pogodba podaljšana za 18 mesecev (do 21. junija 2023), z Zakonom o interventnih ukrepih za preprečitev škodljivih posledic pri podaljševanju rudarskih pravic in koncesij (ZIUPRPK) (Uradni list RS, št. 63/2023) pa še za nadaljnjih 30 mesecev.

– za rabo naravne vrednote Sečoveljske soline na podlagi Uredbe o koncesiji za rabo naravne vrednote Sečoveljskih solin in o koncesiji za upravljanje Krajinskega parka Sečoveljske soline (Uradni list RS, št. 11/02, 41/04 – ZVO-1 in 44/22 – ZVO-2) in koncesijske pogodbe z dne 12. julija 2003 ter aneksa h koncesijski pogodbi, s katerim je bila koncesija podaljšana do 12. julija 2033.

Upravljanje krajinskega parka lahko razdelimo na glavne sklope, ki obsegajo upravljanje habitatov, infrastrukture, obiska, naravovarstveni nadzor ter monitoring in raziskave.

Upravljanje habitatov obsega upravljanje vodnega režima, ki se ločeno po posameznih območjih izvaja po celotnem parku, omejevanje in odstranjevanje tujerodnih vrst ter košnjo in mulčenje večkrat letno. Upravljanje vodnega režima v parku je redna, skoraj vsakodnevna naloga naravovarstvenih nadzornikov in vodarjev, ki na podlagi rednega nadzora in monitoringa z upravljanjem objektov za urejanje vodnega režima (zapornic, sifonov) nivoje vode prilagajajo potrebam varovanih habitatov in vrst. Za razliko od Lere se vodni režim na Fontaniggeah upravlja le v obdobju gnezditve ptic, okvirno od aprila do avgusta, v preostalih mesecih pa so zapornice obrnjene za iztok vode v morje. V nekaterih bazenih je voda tudi v zimskem času zaradi prezimovanja ptic. Pri uravnavanju vodnega režima se upošteva tudi potrebe varstva kulturne dediščine, zlasti za zagotavljanje morske vode za Muzej solinarstva. Za v prihodnje se prouči upravljanje z vodnim režimom na način, ki bo omogočal morebitno aktivacijo dodatnih površin za srednjeveški način solinarstva, vendar ob predhodni presoji sprejemljivosti z vidika ciljev ohranjanja narave.

Odstranjevanje in omejevanje tujerodnih vrst rastlin temelji na njihovi identifikaciji, ki jo opravi nadzornik v okviru rednih habitatnih kartiranj in vzporednih popisov tujerodnih vrst, hkrati pa upravljavca tudi usmerja v pravilen in trajen način odstranjevanja posameznih vrst (na primer navadnega trstikovca, topinamburja, luskaste nebine, robinije, verlotovega pelina in tako dalje). Identificirane so bile tudi tujerodne vrste žuželk, morskih nevretenčarjev in plazilcev (tujerodne želve), katerih omejevanje je predmet tega načrta upravljanja.

Upravljanje infrastrukture obsega vse naloge, povezane z vzpostavitvijo, vzdrževanjem, nadgradnjo in obnovo infrastrukture. Kot izhaja iz točke 2.1.9, je v parku vzpostavljena osnovna infrastruktura:

- za tradicionalno solinarstvo, vključno z ostanki objektov oziroma njihovimi ruševinami;
- infrastruktura, ki omogoča delovanje, obiskovanje, ogledovanje in doživljanje parka, kakršni so upravni objekt na Leri, objekti za dajanje informacij – multimedijski prostor in razgledna ploščad na Leri, Muzej solinarstva na Fontaniggeah, trgovina in razstavni prostor v objektu Caserma na Leri, informacijski točki na obeh kopenskih vhodih v park, informativne table, usmerjevalni in drugi znaki ter druge ureditve in oprema, poti za obiskovanje in ogledovanje parka (peš ali s kolesom);
- infrastruktura, ki omogoča vožnjo po vodi za obiskovanje in upravljanje parka, za izvajanje vodnogospodarske javne službe in za druge uporabnike ter zajema plovne poti, pristajalne pomole in priveze za plovila;
- infrastruktura, s katero se fizično preprečuje ogrožanje parka;

- nasipi in naprave, ki so uvrščeni med vodno infrastrukturo, kot so morski visokovodni nasipi ob Dragonji, Drnici in kanalu sv. Jerneja, s posameznimi prekinitvami – na primer zapornice na nasipih, ustja kanalov (Pichetto), zazidana ustja kanalov s prelivnimi objekti (Giassi, Curto, Lera).

Upravljanje obiska zajema celoten sklop načrtovalskih in izvedbenih dejavnosti, namenjenih vzpostavitvi in ureditvi primerne opreme ter pripravi in izvedbi vsebinskih programov za obiskovalce. Razvojno usmeritev krajinskega parka, ki obsega spodbujanje in razvijanje dejavnosti, ki omogočajo najširši javnosti spoznavanje naravne vrednote in biotske raznovrstnosti, je v prihodnje treba povrniti v izvorno povezanost z ohranjanjem kulturne dediščine solin in solinarske dejavnosti ter doživljanje narave in kulturne dediščine razvijati na način, ki omogoča razumevanje njune medsebojne odvisnosti in povezanosti ter ju postavlja v središče pozornosti in privzgaja spoštljiv odnos do njiju. Pripravljajo naj se didaktični pripomočki, izobraževalni in drugi programi za povečevanje znanja o kulturni dediščini in naravi in za ozaveščanje o pomenu njenega ohranjanja.

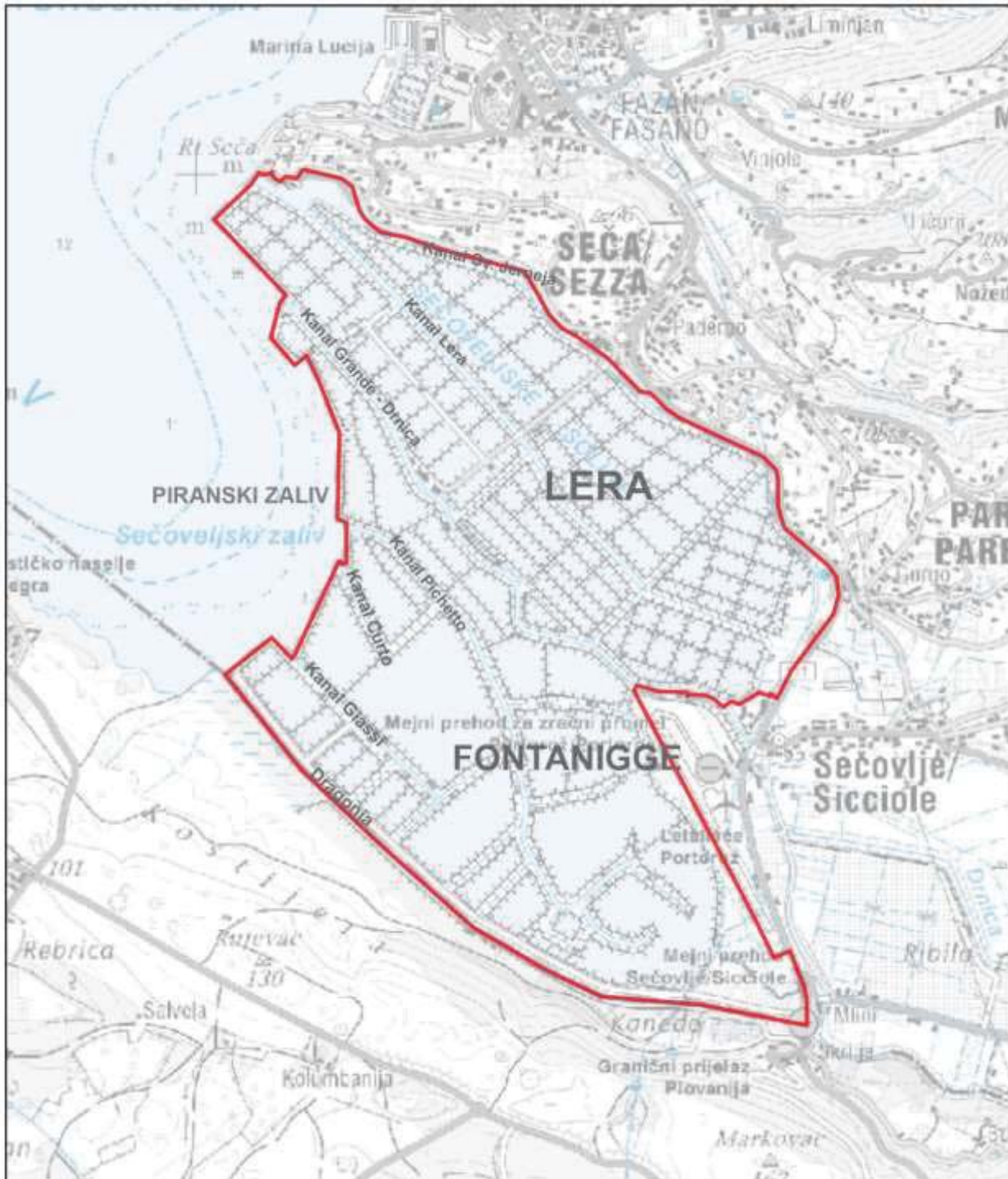
Veljavni program za obiskovalce parka je razdeljen na programe za šolske in druge izobraževalne skupine, ki obsega vodenja, strokovna vodenja, naravoslovne dneve in vodene ogleda za predšolske otroke s starši, ter programe za odrasle, ki obsegajo vodenja in strokovna vodenja za skupine ter individualna vodenja za posamezne obiskovalce ali manjše skupine, ki želijo sebi prilagojen program.

Dolgoročni cilji upravljanja parka so usmerjeni k ohranjanju tradicionalnega solinarstva, saj je to pogoj za varovanje in trajno ohranitev kulturne dediščine in značilnosti obmorske kulturne krajine slovenske Istre, naravnih lepot in biotske raznovrstnosti Sečoveljskih solin.

Obiskovalcem je na voljo doživljanje parka z usmerjanjem (informacijska središča in točke, informativne table, parkovne poti), vodenimi ogledi, delavnicami v naravi, ustvarjalnimi delavnicami ter različnimi izobraževalnimi programi in predavanji. V parku poteka tudi solinarski praznik sv. Bartolomeja, ki privabi številne navdušence in ljubitelje solinarske tradicije ter kulinaričnih posebnosti.

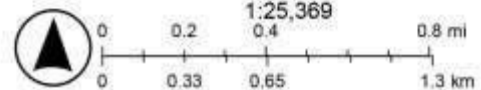
Na podlagi določil ZON se za obisk parka zaračunava vstopnina. Z nakupom vstopnice so obiskovalci parka med obiskom v parku nezgodno zavarovani. Ob obisku parka je treba upoštevati pravila obiskovanja v parku. Ta pravila so dostopna na spletni strani parka in v zgibanki parka, ki jo prejme vsak obiskovalec ob vstopu v park.

Park si je mogoče ogledati individualno ali v skupini. Organiziranim skupinam (najmanj 15 oseb) je na voljo vodeni ogled, za katerega pa se je treba predhodno naročiti preko spletnega obrazca, v katerem so objavljeni splošni pogoji in opozorila. Vodeni ogledi po parku so namenjeni obiskovalcem, ki poleg sprehoda po parku želijo izvedeti kaj več o parku in tradiciji solinarstva.



19. 12. 2024

 MEJA KPSS



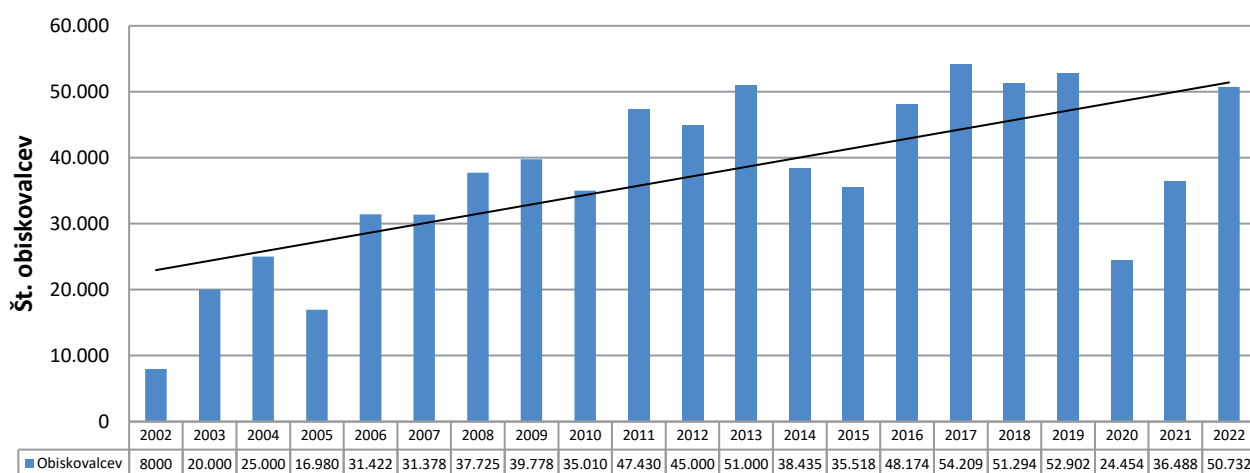
SLIKA 3: OBMOČJE KRAJINSKEGA PARKA SEČOVLJSKE SOLINE

Prilagojeni programi za obiskovalce s posebnimi potrebami park približajo tudi obiskovalcem, ki se ne morejo udeležiti klasičnih vodenj. Programi so oblikovani v sodelovanju s strokovnimi vodji različnih skupin. Za slepe in slabovidne je v centru za obiskovalce na razpolago taktilni model Sečoveljskih solin.

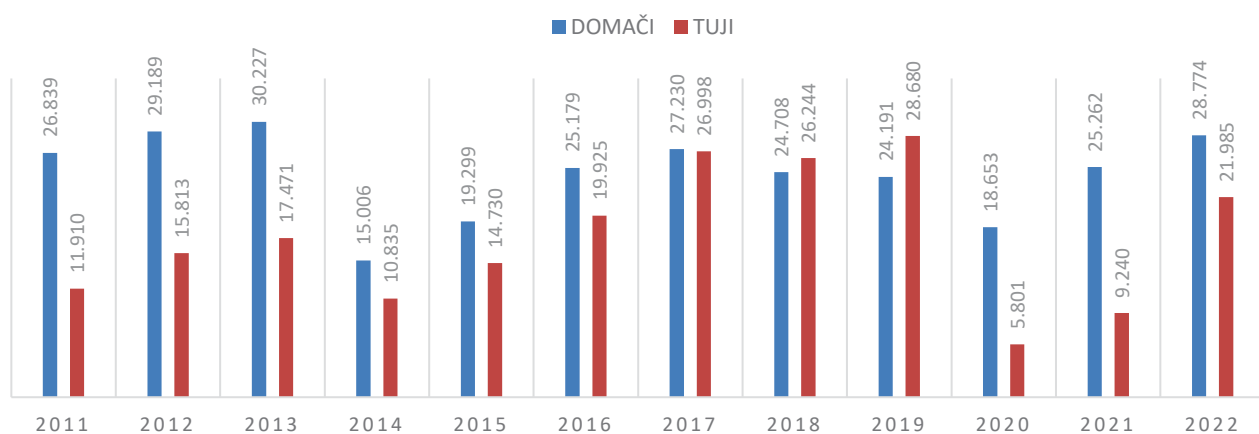
Park ima dva kopenska vhoda (Lera, Fontanigge), do obeh območij pa je mogoč dostop po morju, s čolnom. Na območje Lere vstop s psom zaradi proizvodnje hrane (sol) in strogih normativov HACCP ni mogoč. Dostop do Muzeja solinarstva je po morju ali po makadamski cesti ob Dragonji na Fontaniggeah. Vstop s psi je dovoljen, ob pogoju, da so psi kratkem na povodcu.

V park je v poletnem in zimskem času mogoče vstopiti uro po sončnem vzhodu, zapustiti pa ga je treba uro pred sončnim zahodom. Točen urnik obratovanja parka je objavljen na spletni strani in družbenih omrežjih parka.

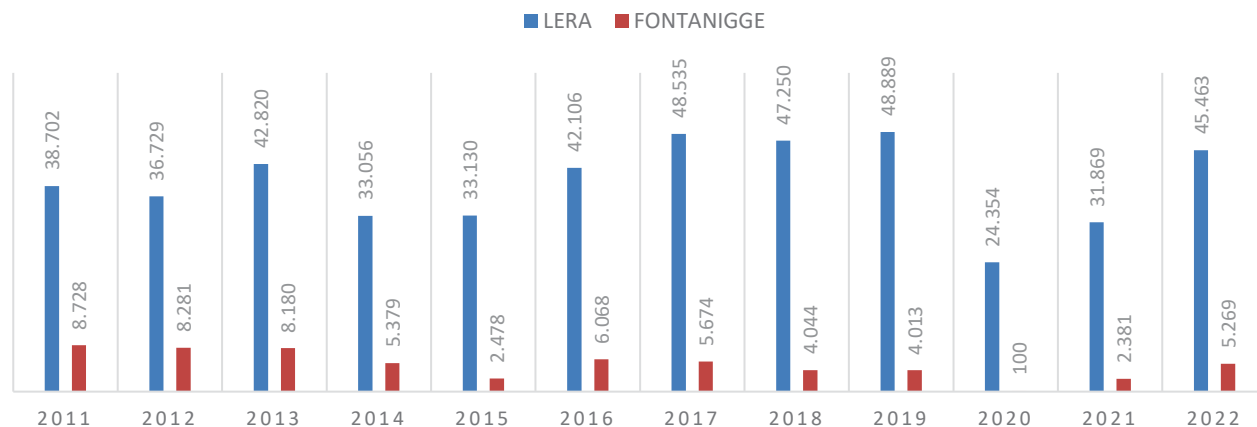
Obiskovalci lahko pred prihodom v park na spletnem portalu parka preverijo dogajanje na spletni kameri in se seznanijo z osnovnimi vremenskimi podatki vremenske postaje.



SLIKA 4: ŠTEVILO OBISKOVALCEV PARKA V OBDOBJU 2002–2022



SLIKA 5: DELEŽ DOMAČIH IN TUJIH OBISKOVALCEV PARKA PO LETIH V OBDOBJU 2011–2022



SLIKA 6: DELEŽ OBISKOVALCEV PARKA PO OBMOČJIH IN PO LETIH V OBDOBJU 2011–2022

V parku je bil v letu 2019 uveden nov režim vstopanja na območje Lera – skozi vrtljiva portalna vrata s čitalnikom črtno kode ali z RFID kartico.

Od 1. novembra do 31. marca velja na območju Fontanigge spremenjen režim vstopanja v park. V tem času sta zaprta Muzej solinarstva in recepcija. Park je za obiskovanje v toplejšem delu leta na Fontaniggeah odprt od 1. aprila do 31. maja med 9. in 17. uro, od 1. junija do 31. avgusta med 9. in 20. uro, od 1. septembra do 31. oktobra pa med 9. in 17. uro. V zimskem času (1.11. - 1.4.) lahko obiskovalci na Fontanigge dostopajo po urniku, ki velja za območje Lera, informacija je objavljena na tabli obratovanja parka na recepciji Fontanigge. Vstopanje v park in zadrževanje v njem, ko ta ni odprt za obiskovanje, ni dovoljeno.

Od leta 2002 do leta 2023 je park obiskalo 826.862 obiskovalcev. Število obiskovalcev se povečuje, zmanjšalo se je le v letih 2020 in 2021 zaradi razmer, povezanih s covidom-19. Leta 2010 je bilo uvedeno štetje obiskovalcev na vseh vstopnih točkah parka, zato so za obdobje 2011–2021 dostopni natančni podatki o obisku parka.

V obdobju 2011–2021 je Krajinski park Sečoveljske soline obiskalo 482.756 obiskovalcev. 265.783 (55 odstotkov) je bilo domačih gostov, medtem ko je bilo tujcev 187.647 (45 odstotkov). 427.440 je bilo obiskovalcev na Leri, medtem ko si je 55.326 obiskovalcev ogledalo Fontanigge in Muzej solinarstva. Lero je obiskalo več tujih gostov, Fontanigge pa več domačih. Z vstopnico z Lere je Fontanigge obiskalo več obiskovalcev kot obratno.

Na Leri je bilo opravljenih 5060 vodenih ogledov (od tega 109 brezplačnih), ki se jih je udeležilo 155.157 obiskovalcev.

Tretjina (32,1 odstotka) obiskovalcev se je odločila za vodeni ogled. 59,5 odstotka je bilo domačih obiskovalcev, 40,5 odstotka tujcev, med temi je bilo največ angleško (16,7 odstotka) in nemško (16,3 odstotka) govorečih, sledijo jim obiskovalci iz Italije (5,5 odstotka), dobra 2 odstotka pa je bilo vodenih ogledov v drugih jezikih (francoščina, ruščina, srbsščina in hrvaščina ...). Opaziti je povečanje števila francosko govorečih obiskovalcev.

Po strukturi obiskovalcev na vodenih ogledih so na prvem mestu otroci, dijaki in študenti (39,5 odstotka), na drugem so odrasli obiskovalci (34,3 odstotka), sledijo jim upokojenci (8,0 odstotka) in obiskovalci s posebnimi potrebami (1,4 odstotka).

V parku je bilo v obdobju 2011–2021 prodanih 342 letnih vstopnic, 900 letnih vstopnic smo podelili udeležencem čistilnih akcij in najemnikom privezov. Prodanih je bilo 28.050 družinskih vstopnic, 142.591 odraslih in 177.724 otroških, dijaških, študentskih in upokojenskih vstopnic, 45.961 obiskovalcev je vstopilo v park brezplačno (Center šolskih in obšolskih dejavnosti Burja, spremljevalci skupin, vodniki, invalidi in podobno).

Po kopnem je v park vstopilo skupaj 456.745 obiskovalcev, medtem ko je s plovilom v park priplulo 23.465 obiskovalcev. Povečuje se število obiskovalcev, ki v park vstopajo s kolesom; park letno s kolesi obiše približno 3000 obiskovalcev.

Thalasso Spa Lepa Vida je v obdobju 2011–2021 obiskalo 40.829 obiskovalcev. Obisk parka v preteklih letih je grafično prikazan na slikah 4, 5 in 6.

Naravovarstveni nadzor je med pomembnejšimi dejavnostmi upravljavca in ga ta izvaja na podlagi javnega pooblastila. Nadzorna služba je bila organizirana takoj ob prevzemu upravljanja v letu 2002, leta 2015 so bila izvedena prva izobraževanja za naravovarstvene nadzornike. Leta 2016 sta bila zaposlena prva dva naravovarstvena nadzornika. Nadzorna služba šteje trenutno dva naravovarstvena nadzornika in enega prostovoljnega nadzornika s pooblastilom po ZON.

Naravovarstveni nadzorniki Krajinskega parka Sečoveljske soline opravljajo naslednje naloge:

- neposredni nadzor v naravi, ki obsega spremljanje stanja v obliki rednih tedenskih obhodov območja (občasno ponoči), nadzor nad izvajanjem varstvenega režima in pogojev obiskovanja, ugotavljanje dejanskega stanja pri kršitvah, skupaj z opozarjanjem in ozaveščanjem kršiteljev varstvenega režima ter izrekanjem glob za večje ali ponovljene kršitve in obveščanjem pristojnih inšpekcijskih organov in policije;
- občasne obhode po okolici parka z namenom preverjanja zdajšnjih in novih virov ogrožanja in konkretnih groženj za krajinski park;
- nadzor nad gradnjo infrastrukture za obisk parka;
- nadzor nad vzdrževalnimi in obnovitvenimi deli znotraj meja krajinskega parka, predvsem nad izvedbo del zunanjih izvajalcev, pri čemer zaradi varstva kulturne dediščine v nadzor vključuje strokovno službo ZVKDS;
- pripravo poročil in obveščanje nadrejenih in ministrstva o kršitvah, izrečenih opozorilih in globah ter o virih ogrožanja in grožnjah, ki se pojavljajo zunaj meja območja;
- nadzor, omejevanje in odstranjevanje tujerodnih vrst;
- vzdrževanje parkovnih tabel in njihova zamenjava ob dotrajanosti;
- redno sodelovanje z MNVP in ZRSVN, policijo in inšpekcijskimi službami;
- redno izobraževanje nadzornikov za zagotavljanje delovanja s polnimi pooblastili.

Naravovarstveni nadzorniki pri delu uporabljajo električni avto, električni motor, električno delovno vozilo, kolesa in motorno plovilo (gliser).

Ključna področja, na katerih prihaja do kršitev:

Z ustrezno postavitvijo ograj in zapornic na obeh vhodih v park ter z objavo urnikov in ustnim opozarjanjem ter ozaveščanjem obiskovalcev o ciljih in varstvenih režimih parka se je število kršitev varstvenega režima parka bistveno zmanjšalo v primerjavi z leti poprej. Parku so pri tem v veliko pomoč tudi policisti, ki opravljajo nadzor nad državno mejo ob reki Dragonji, predvsem v nočnem času, ko je veliko kršitev, in parku zadeve odstopijo v nadaljnji prekrškovni postopek.

Največ kršitev varstvenega režima parka se še vedno nanaša na ribolov v nočnem času, hojo zunaj označenih poti in sprehajanje psov brez povodca.

Monitoring in raziskave

Ornitološke raziskave Sečoveljskih solin imajo stoletno tradicijo. Monitoring ptic so na območju Sečoveljskih solin redno izvajali lokalni ornitologi vse od leta 1983. Vsi podatki o opazovanjih v dostopnih virih so vneseni v elektronsko podatkovno zbirko, stara kartiranja gnezdilcev pa so digitalizirana. Od leta 2004 se na območju parka izvaja redni tedenski naravovarstveni monitoring kvalifikacijskih vrst.

Raziskovalno delo poteka na različnih področjih v okviru rednega in projektnega dela (LIFE, Climaparks, Saltworks, Habit-change). Pridobljeni podatki in rezultati so osnova za pripravo strokovnih podlag in pomenijo usmeritve za nadaljnje delo. Pri raziskovalnem delu so bili udeleženi tudi zunanji strokovnjaki.

Preglednica 8: Pregled raziskav in monitoringa biotskih in abiotskih parametrov v letih 2004–2021

Biotski parametri/Le to	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
monitoring stanja favne (ne)vretenčarjev	x	x																
monitoring ptic	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
ihtiološke raziskave					x								x	x	x			
kartiranje habitatnih tipov				x			x	x							x			x
raziskave metuljev							x	x	x				x	x	x			
raziskave kačjih pastirjev	x																	
kartiranje hromega volnoritca														x	x	x	x	x
raziskave plazilcev in dvoživk							x	x										x
monitoring močvirske sklednice									x	x					x	x	x	x
Abiotski parametri/Le to	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
monitoring kakovosti vode							x	x	x						x	x	x	x
monitoring težkih kovin															x	x	x	
raziskave petole															x	x	x	
monitoring vremena							x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

2.2.4 Dejavniki, ki vplivajo na stanje – analiza ogrožanja in pritiskov

Sečoveljske soline so trenutno ogrožene predvsem zaradi poplavljanja, svoje lokacije v urbani okolici, kmetijske dejavnosti v zaledju in onesnaževanja voda v parku, ki pritekajo v morje in soline, kot tudi opuščanje solinarstva. Na njih vpliva hrup z bližnjega letališča. Sledi onesnaževanje voda zaradi neurejene kanalizacije v bližnjih naseljih. Z vidika vnosa in širjenja tujerodnih vrst želv sta vir ogrožanja dolina Drnice in bližnje območje Rudnika, od koder v park prehajajo odvržene tujerodne vrste. Iz okolice in zaradi vnosa gradbenega materiala pa se širijo tudi tujerodne rastlinske vrste. Odprtost območja in urbana okolica sta tudi vir naseljevanja in dostopnosti za domače oziroma hišne živali (mačke, pse). Poudariti velja še škodljive oblike obiskovanja (ribolov, nočno obiskovanje, sprehajanje psov brez povodcev ali izven označenih poti,

agresivno vedenje in podobno), ki bodo uspešno urejene z naravovarstvenim nadzorom in ob upoštevanju pogojev obiskovanja.

Na vzhodnem delu Fontanigge je tik za mejo parka Aerodorom Portorož. Kot pomožno športno letališče je bilo zgrajeno že leta 1962. S prenavo je danes registrirano kot javno letališče, odprto za domači, mednarodni potniški in tovorni promet v Sečovljah. Njegove osnovne dejavnosti so poleg zagotavljanja pristankov in vzletov letal še uporaba infrastrukture in potniškega terminala, zemeljska oskrba letal, potnikov in prtljage ter komercialne dejavnosti.

V bližini letališke steze je zgrajena letališka upravna stavba s pripadajočimi objekti in hangarji. V bližini letališča sta tudi začasna deponija gradbenega materiala in opuščena rudniška infrastruktura. Ob letališki stezi je večja močvirna travniška površina, ki leži znotraj parka in območja Natura 2000 (SI3000240). To površino redno kosi upravljalec letališča z namenom zagotavljanja varnega vzletnega pasu. Poleg številnih ptic, ki tudi gnezdiijo ali se ustavljajo med preletom, in redke vrste rastline – rimske belvalovke (*Bellevalia romana*) je travnik tudi znotraj domačega okoliša močvirske sklednice. Na Fontaniggeah živi močvirska sklednica v speljanih odcednih jarkih, med njimi tudi v jarku ob letališču. Da je jarek ob letališču eden od pomembnejših habitatov močvirske sklednice, kažejo podatki o številu ujetih mladičev, med katerimi so bili tudi enoletni osebk in osebk, ki so se izlegli v letu ulova.

Preglednica 9: Viri ogrožanja parka s konkretnimi pritiski in grožnjami

VIRI OGROŽANJA/VPLIVNE DEJAVNOSTI	KONKRETNI PRITISKI IN GROŽNJE
<p>poplavljanje morske in/ali sladke vode</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Decembra 2008, januarja 2009 in septembra 2010 je bilo območje Fontanigge poplavljen zaradi visoke plime. Ob vzdrževanih nasipih so poplave naravni pojav, ki je obvladljiv in do neke mere celo koristen, saj prinaša hranila za halofite v revne solinske bazene, za katere je značilno pomanjkanje dušika ➔ ▪ Glej naloge v poglavju 3.3 in usmeritve v poglavju 4.
<p>spreminjanje ureditve »notranjih voda«</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Posamezniki zaradi lova in nabiranja živali pogosto samovoljno odprejo zapornice na območju Fontanigge, s čimer spremenijo vodni režim in vplivajo na življenjske razmere rastlin in živali ter na razmere na območju Muzeja solinarstva. ➔ ▪ Glej naloge v poglavju 3.2 in usmeritve v poglavju 4.
<p>vznemirjanje živali in njihov odvzem iz narave</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Na levem bregu Dragonje so znani primeri organiziranega in posamičnega ribolova ter pobiranja školjk in mehkužcev v kanalih po solinah. Na zapornicah na Fontaniggeah posamezniki pogosto namestijo mreže, samovoljno odprejo zapornice in polovijo celotno populacijo rib v kanalih. ▪ Na nekaterih pridelkih na kmetijskih površinah povzroča škodo divjad. Nekateri najemniki/lastniki kmetijskih zemljišč uporabljajo naprave za plašenje ptic med zorenjem grozdja. ▪ Na vzletanje in pristajanje letal na bližnjem letališču so se nekatere ptice prilagodile in ne kažejo znakov vznemirjenosti. Na solinah gnezdi več občutljivih in na človekovo prisotnost neprilagodljivih vrst, kot so beločeli deževnik, polojnik, sabljarka, rdečenogi martinec, čigre in druge.

- Deskanje s padalom oziroma jadranje tik ob čelnih nasipih povzroča podobno veliko motnjo za ptice kakor navedene zračne dejavnosti. Ptice se namreč mnogo bolj kakor ob nevarnosti s kopnega vznemirijo zaradi neznanih »objektov« v zraku. V času, ko so deskarji na morju pred solinami, je mogoče opazovati večdesetglave jate vznemirjenih ptic. Prav tako so živali, zlasti ptice, vznemirjene pri spuščanju modelnih letal, plovil in vozil.
- ➔ ▪ Glej naloge v poglavju 2.1.8 in usmeritve v poglavju 4.

škodljive oblike obiskovanja

Nekateri obiskovalci se ne držijo označenih poti in pravil obnašanja (čeprav so pravila natisnjena v zgibanki, ki jo vsakdo prejme ob vstopu), posegajo v solna polja in sol, odpirajo zapornice, odvezemajo solinsko blato in petolo ter spuščajo pse po parku in neposredni okolici. V kanalu sv. Jerneja (na plovilih) in na posameznih parkiriščih (v avtodomih) nekateri tudi prenočujejo. Obiskovalci pogosto kršijo prepoved kopanja in mazanja z blatom v parku. Ob Jernejevem kanalu obiskovalci (sprehajalci) še vedno nabirajo ozkolistno mrežico, in druge rastline. Število obiskovalcev se v nekaterih terminih tako poveča, da bi lahko ogrozilo nosilno zmogljivost območja. Občasno je opaziti tudi vandalizem – posamezniki razbijajo table in infrastrukturo. Množične prireditve prav tako pogubno vplivajo na park.

- ➔ ▪ Glej naloge v poglavju 2.2.3 in usmeritve v poglavju 4.

vplivi vožnje z motornimi vozili in plovili, privezi plovil

- Območje Lere je bilo močno obremenjeno s prometom, ki je potekal po asfaltni cesti do upravne stavbe in solinarskih objektov. Neugodne posledice so bile zlasti zaradi izpušnih plinov, hrupa in drugih motenj, saj je cesta tudi glavna dostopna pot za obiskovanje tega dela parka. Neprimeren je bil tudi pogled na parkirišče v parkovnem jedru, polno motornih vozil. V letu 2010 so bili izvedeni prvi ukrepi za omejevanje prometa na Leri.
- Motorna vozila, predvsem težki avtobusi, so vozili do Muzeja solinarstva na prvem varstvenem območju parka na Fontaniggeah po poti, ki nima statusa javne poti in spada med objekte vodne infrastrukture, namenjene vzdrževanju nasipov. Vožnja z motornimi vozili po prvem varstvenem območju ni v skladu z njegovo namembnostjo. Zdaj po poti do Muzeja solinarstva organizirane skupine vozi električni vlak.
- Posamezniki z motornimi plovili (čolni, vodni skuterji) zahajajo v kanale, kar povzroča valovanje in erozijo brežin.

- ➔ ▪ Glej naloge v poglavju 2.1.8 in usmeritve v poglavju 4.

onesnaževanje voda

- V sklopu kompleksa Pick & Place ob kanalu sv. Jerneja deluje sodobna popravljavnica plovil, na ustju istega kanala pa tradicionalni »škver« oziroma manjša popravljavnica. Predvsem prva pogosto onesnažuje kanal z delci barv, premazov in maziva. Nobena od popravljavnic plovil ne

izpolnjuje meril za varstvo okolja. Ostanke brušenja, premazov in barv se izpuščajo v vodo.

- V zaselkih ob Dragonji ni urejene kanalizacije. Visoka koncentracija bakterij fekalnega izvora kaže, da se v reko spuščajo neprečiščene fekalne vode iz naselij, med drugim iz neurejenih gnojišč. Razlog je neučinkovito delovanje čistilne naprave na Drnici in kolektorja ob Pick & Place. Podatki o točkovnih virih onesnaženja niso znani (Inštitut za vode Republike Slovenije, 2007). Vse komunalne odplake in vse izcedne vode s poljedelskih površin ter z njimi pesticidi se stekajo neposredno v povirje Dragonje. Viri kemičnega onesnaženja so prepoznavni (odplake, kemična gnojila, pesticidi). Vsi desni pritoki Dragonje se v svojem zgornjem delu bliže naselij uporabljajo kot divja odlagališča vsakovrstnih odpadkov.
 - V izlivnem delu Dragonje so bile odkrite čezmerne koncentracije bakra, domnevno zaradi čezmerne uporabe fungicidov v kmetijstvu. Dragonja je opredeljena kot občutljivo območje v skladu s predpisi, ki urejajo izpuste snovi pri odvajanju odpadnih voda iz komunalnih čistilnih naprav (občutljiva za eutrofikacijo). Njen spodnji tok je po podatkih Inštituta za vode Republike Slovenije (2007) čezmerno obremenjen z organskimi hranili (nitrati, BPK5), pa tudi vrednosti toksičnega indeksa, ki opredeljuje delež hranil v vodi, so na tem odseku Dragonje najvišje.
 - Posamezni deli poseljenih območij Seče, Parecaga in Sečovelj nimajo urejene kanalizacije (ni priključkov na kanalizacijsko omrežje), zato je tu stopnja zbiranja in čiščenja komunalnih odplak nizka.
 - Po podatkih Inštituta za vode Republike Slovenije (2007) so bile v Piranskem zalivu presežene vrednosti koncentracij bakra in niklja na prostorih za gojenje školjk pred solinami, po drugi strani pa po podatkih Morske biološke postaje (Flander, ustno) velja, da so vplivi gojenja rib na okolje zanemarljivi in močno omejeni na samo gojišče.
 - Ribogojni objekti ob ustju kanala sv. Jerneja še niso zadovoljivo rešili vprašanja odvodnjavanja odpadnih voda ter ostankov organizmov in čiščenja mrež.
 - Za obiskovalce Muzeja solinarstva ni zadosti sanitarij. Na voljo je samo eno stranišče z greznico, pri čemer je v muzeju pogosto do 100 obiskovalcev hkrati.
-
- Glej naloge v poglavju 3.5.5 in usmeritve v poglavju 4.

odlaganje odpadkov in smeti

- V parku je nekaj odlagališč odpadkov izpred več desetletij. Čeprav je dostop do njih prepovedan in so postavljene ovire, posamezniki tam še vedno odlagajo odpadke.
- Del odpadkov naplavijo morje in vodotoki.

podnebne spremembe

-
- Glej naloge v poglavju 4.2.12 in usmeritve v poglavju 4.
-
- Vse več je neurij in gladina morja se viša. Močni nalivi z vetrom, ki so pogosti prav med gnezdenjem, v trenutku uničijo skoraj vse populacije talno gnezdečih vrst ptic.
 - Glej naloge v poglavju 2.2.5 in usmeritve v poglavju 4.

izkopi, nasipavanje materiala		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nasutje materiala pod nekdanjo gostilno Žekar slabo vpliva na habitate; izvajajo se posegi na rastišču divjega hiacinta. Nasutja materialov slabo vplivajo tudi na kulturno dediščino, zlasti nasutje v bližini vstopa v park na Fontanigge s kopne strani ter ponekod v notranjosti solin. ▪ Glej usmeritve v poglavju 4.
intenzifikacija kmetijske dejavnosti		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Intenzifikacija kmetijstva povzroča onesnaževanje naravnega okolja s pesticidi, herbicidi in fungicidi. Fragmentirajo se habitatni tipi. ▪ Kljub vključenosti več kmetovalcev v integrirano kmetijsko pridelavo obstajajo posamezni primeri negativnih kmetijskih praks, predvsem »izboljšave« zemljišč z odkopom zemljine in zasipanjem z drugo zemljino, izkopi odcednih jarkov, posek rastlinstva, pretirana uporaba kemičnih dodatkov in tako dalje. Posege za »izboljšavo« kmetijskih površin kmetovalci praviloma ne napovedo upravljavcu parka, čeprav Uredba o KPSS to izrecno zahteva. ▪ Glej naloge v poglavju 4.2.9 in usmeritve v poglavju 4.
dejavnosti na levem bregu Dragonje		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pozidava, gradnja ceste, lov, onesnaževanje, odlaganje. ▪ Glej usmeritve v poglavju 4.
čezmerno število prilagodljivih plenilskih vrst, invazivne in tujerodne vrste		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zaradi porušenega naravnega ravnovesja zunaj parka in širše so se precej povečale populacije nekaterih vrst. Tako je v zadnjih letih v parku opazen porast števila lisic, šakalov, kun, podgan in jazbecev, kar vpliva na močnejše plenjenje zarodov in legel nekaterih drugih solinskih vrst, predvsem ptic. Med lokalne vzroke za povečanje populacije plenilskih vrst spadajo tiste spremembe, ki omogočajo lažje preživetje v neugodnih vremenskih oziroma sezonskih razmerah (na primer izobilje hrane), spremembe v kulturni krajini in spremenjen lovski režim (manjši odstrel). Med plenilske vrste lahko štejemo tudi potepuške pse in mačke, ki zahajajo v park. ▪ Prav tako je v zadnjih letih videti vse več srak in zlasti sivih vran, ki so se izurile za plenjenje legel solinskih ptic. To povečanje populacije je povezano tudi z upadanjem števila naravnih plenilcev, kakršne so ujede. ▪ Med tujerodnimi živalskimi vrstami sta na območju parka pogosta nutrija in modra rakovica. Pričakuje se porast populacije in njun vpliv na druge vrste, kar še posebej velja za modro rakovico. Med rastlinami je najpogostejša tujerodna luskasta nebina. Razrašča se tudi navadni trstikovec (kanela) na račun trstičja. ▪ Glej naloge v poglavju 2.2.3 in usmeritve v poglavju 4.

2.2.5 Dejavniki, ki vplivajo na učinkovitost upravljanja

Upravljevec že več kot dvajset let skrbi za park skladno s finančnimi in kadrovskimi možnostmi. Na podlagi tega se ugotavljajo zlasti naslednji dejavniki, ki vplivajo na učinkovitost upravljanja:

Usklajenost delovanja javnih služb za upravljanje parka in Muzeja solinarstva

V Sečoveljskih solinah deluje javna služba za upravljanje parka, ki jo izvaja upravljevec parka podjetje Soline, d. o. o., financira pa jo ministrstvo za naravne vire in prostor.

Dejavnosti, ki so potrebne za opravljanje nalog v zvezi z varstvom solinarske kulturne dediščine in muzejske dejavnosti, opravlja Pomorski muzej Piran, ki ga sofinancira Ministrstvo za kulturo.

Strokovne naloge na področju Sečoveljskih solin izvaja za področje ohranjanja narave ZRSVN, na področju varstva kulturne dediščine pa ZVKDS.

Naloge in dejavnosti vseh služb se prepletajo z vizijo, da se medsebojno sodelovanje vseh služb v prihodnjih letih še izboljša. Občasno pogledi in aktivnosti medsebojno niso povsem usklajeni.

Razmerje med koncesionarjem in koncedentom

Koncesijsko upravljanje parka je mogoče obravnavati kot eno od oblik javno-zasebnega partnerstva, ki pa ob vzpostavitvi koncesijskega razmerja ni bilo optimalno opredeljeno. Zaradi koristi obeh pogodbenih partnerjev niso dovolj določno opredeljena njuna medsebojna razmerja, zlasti ne v povezavi z vlaganji v solinarsko infrastrukturo.

Podnebne spremembe

V drugi polovici 21. stoletja je zaradi podnebnih sprememb pričakovano pospešeno zviševanje morske gladine in posledično pogostejše poplavljanje nizko ležečih obrežnih območij. Slednje bi lahko imelo pomembne posledice za soline, solinarsko dejavnost ter tudi na organizme, ki so vezani na ta območja, vključno z obrežnimi pticami, ki se v teh habitatih prehranjujejo v času selitev, v njih gnezdiijo ali pa prezimujejo, ter na njihova življenjska okolja – habitatne tipe.

Analize gnezditvenih vzorcev nekaterih ptic gnezdilk (beločeli deževnik, mala in navadna čigra ter polojnik) v parku so pokazale, da dinamika gnezdenja teh ptic v zadnjih letih jasno opozarja na prihajajoče podnebne spremembe. Brez ustreznega napora, to pomeni tudi ustreznega vzdrževanja solin, vključno z ustreznim upravljanjem vodnega režima, bodo pomembni habitatni tipi slanišč ter nekatere vrste Nature 2000 izginili iz Sečoveljskih solin.

3 UPRAVLJANJE

3.1 VIZIJA IN DOLGOROČNI CILJI PARKA

Vizija parka v desetletnem obdobju izvajanja načrta upravljanja

- Sečoveljske soline se ohranjajo kot območje, na katerem je človekovo udejstvovanje nujno, a usmerjeno in ne vpliva škodljivo na naravne vrednote in biotsko raznovrstnost ter ne ogroža ekološke, biotske in krajinske vrednosti območja, prispeva k učinkovitemu varovanju okolja, ohranjanju tradicionalnega solinarstva ter izročila o življenju ljudi na solinah v preteklosti, ohranjanju izjemne kulturne dediščine in razumni rabi naravnih virov, hkrati pa ponuja razvojne možnosti za lokalno prebivalstvo današnje in prihodnjih generacij.
- Sečoveljske soline se ohranjajo kot solinski ekosistem mednarodnega pomena, ki ga sestavlja mozaik različnih, v slano okolje vpetih življenjskih okolij, temelječih in odvisnih od tradicionalnega solinarstva, izjemna kulturna dediščina, tesno povezana s tradicionalno kulturo solinarjev in pridobivanjem soli, območje značilne obmorske krajine solin in slovenske Istre, v njem se ne gradijo ali postavljajo objekti in naprave, ki niso povezani s solinarsko dejavnostjo ter ohranjanjem narave in kulturne dediščine.

- Sečoveljske soline se ohranjajo kot območje v zavetju grmišč, travnikov, njiv, nasadov in vinogradov ter plitvega morja, ki ga zaznamuje pester rastlinski in živalski svet ter ki odseva zgodovinske vzorce človekovega večstoletnega delovanja. Ohranjanje večstoletne tradicije pridobivanja soli omogoča ohranjanje kulturne dediščine.
- Sečoveljske soline ostajajo območje, ki ni stalno poseljeno in je tesno povezano z lokalnim prebivalstvom oziroma delom in kulturo solinarjev, v harmoniji z naravnimi danostmi in kulturnimi posebnostmi prostora, kar se kaže predvsem v tradicionalnem pridobivanju soli in s soljo povezanih proizvodov ter negovanju tradicije pridelave lokalnih proizvodov in dejavnosti.
- Na pretežnem delu prvega varstvenega območja, na Fontaniggeah, se ohranjajo mir in naravni procesi ter se omogoča čim bolj nemoteno življenje rastlin in živali. Izvaja se pridobivanje soli po srednjeveških postopkih na območju Muzeja solinarstva in ohranja značilno tlorisno mrežo solnih polj in vodnih kanalov. Naravna sukcesija na območju Muzeja solinarstva se ustavlja z vzdrževanjem ustreznega vodnega režima. Na objektih kulturne dediščine se izvajajo konservatorsko restavratorski posegi. Ohranjajo se pričevalnosti solinarske kulturne krajine in ostaline srednjeveškega solinarstva, upošteva varstvo izjemne in ogrožene biotske raznovrstnosti.
- Na pretežnem delu drugega območja na Leri se izvaja tradicionalno solinarstvo, druge dejavnosti pa le v obsegu in na način, ki ne ovirata varstva naravnih vrednot, ohranjanja biotske raznovrstnosti in krajine oziroma dejavnosti tradicionalnega solinarstva ter ohranjanja druge nepremične kulturne dediščine.

3.2 IZHODIŠČA UPRAVLJANJA PARKA

Izhodišča za upravljanje parka so:

- **Predpis o zavarovanju parka, splošni predpisi o varstvu naravnih vrednot, rastlinskih in živalskih vrst, habitatov in habitatnih tipov, habitatna in ptičja direktiva, Ramsarska konvencija o mokriščih**, ob upoštevanju predpisov o varstvu kulturne dediščine.

Program upravljanja območij Natura 2000 za obdobje 2024–2028

Operativni program podrobneje opredeljuje varstvene zahteve, cilje in ukrepe na območjih Natura 2000. Za Sečoveljske soline določa podrobnejše varstvene zahteve za vsako od kvalifikacijskih rastlinskih in živalskih vrst ter za vsakega od habitatnih tipov, pri čemer podrobnejša opredelitev temelji na zahtevah iz Uredbe o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000), ki so:

- ohranitev zdajšnjega obsega in vsaj zdajšnjih ekoloških značilnosti solin in trstič,
- zagotovitev miru okoli gnezdišč, zlasti zaradi vznemirjanja občutljivih vrst,
- zagotovitev miru na najpomembnejših počivališčih in prezimovališčih vodnih ptic.

- **Prisotnost in velika občutljivost območij zgoštitev rastlin in živali**

Na območju parka se v nekaterih obdobjih življenjskih ciklov pojavljajo zgoštitev rastlin in živali, kjer so zgoščena gnezdišča ptic, prezimovališča ali drugi pomembni deli habitatov rastlinskih in živalskih vrst. Ker so to območja posebnega pomena za biotsko raznovrstnost, od katerih je odvisno doseganje varstvenih ciljev parka, je nujno njihovo upoštevanje pri načrtovanju in izvajanju vseh ravnanj v parku ob hkratnem upoštevanju varstva kulturne dediščine. Ta območja se zaradi dinamičnosti žive narave neprestano naravno spreminjajo, zato jih ni mogoče trajno prostorsko opredeliti, temveč se je spreminjanju treba sproti prilagajati in ga upoštevati tako, da so negativni vplivi čim manjši. Prostorska opredelitev teh območij se ugotovi vsako leto znova ter se upošteva pri letnih načrtih vseh dejavnosti in ravnanj v parku.

▪ **Družbeno-ekonomski okviri solinarstva in pridelave soli, kot gospodarska dejavnost**

Tradicionalno solinarstvo s pobiranjem soli se na podlagi akta o zavarovanju trenutno izvaja izključno na Leri, kjer ima interes podjetje Soline, d. o. o. Izvajanje aktivnega solinarstva je pogoj za ohranjanje solinskih ekosistemov ter je izjemnega pomena tudi kot kulturni identitetni pričevalc življenja na slovenski obali v preteklosti ter z vidika proučevanja etnološke, krajinske in tehnične dediščine.

Revitalizacija solinarstva na Fontaniggeah v današnjih družbenih in ekonomskih razmerah ni mogoča, saj bi zahtevala prevelike finančne naložbe za obnovo solin in veliko dodatnih zaposlitev za izvajanje solinarstva, cene tako pridelane soli pa bi bile nekonkurenčne. Poleg tega je območje pridobilo mednarodni in državni naravovarstveni pomen in status, zato varstvena ureditev v tem delu solin ne dopušča neposredne gospodarske rabe; morska voda z območja Fontanigge se uporablja za tradicionalno solinarstvo na Leri. Srednjeveški način pridobivanja soli se lahko vzdržuje le za predstavitev na majhnem delu solin, kot del javne službe, v smislu varstva in ohranjanja nepremične, premične in nesnovne kulturne dediščine. Za v prihodnje se prouči morebitno aktivacijo dodatnih površin za srednjeveški način solinarstva, vendar ob predhodni presoji sprejemljivosti z vidika ciljev ohranjanja narave, kar bi pomenilo tudi spremembo akta o zavarovanju.

3.3 ANALIZA PREDNOSTI, PRILOŽNOSTI, POMANJKLJIVOSTI IN NEVARNOSTI ZA PARK

Preglednica 10: Analiza prednosti, priložnosti, pomanjkljivosti in nevarnosti

Prednosti	Pomanjkljivosti
<ul style="list-style-type: none"> – neposeljeno območje, ni sporov z lastniki – izjemnost solinskega ekosistema in krajine, ki sta redka v slovenskem in širšem merilu – izjemna sporočilnost o sožitju človeka in narave – podpora lokalnega prebivalstva ciljem parka – ohranjeni avtentičnost in pričevalnost solinarske dejavnosti kot elementa varovanja kulturne dediščine 	<ul style="list-style-type: none"> – na majhnem prostoru veliko interesov – prevoz zaposlenih in dostava še vedno delno potekata z vozili na motorni pogon – okolica z veliko poseljenostjo in velikimi obremenitvami okolja – končna razsodba v arbitraži med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško leta 2017 določa kopensko mejo po strugi reke Dragonje (Odločba Stalnega arbitražnega sodišča v Hagu, št. 2012-04 z dne 29. junija 2017); z Uredbo o spremembah Uredbe o Krajinskem parku Sečoveljske soline (Uradni list RS, št. 48/18) območje Starih solin in levi breg reke Dragonje nista več v Sloveniji, poleg tega se je spremenil tudi varstveni status tega območja – slabše stanje kulturne dediščine zaradi pomanjkljivega vlaganja sredstev
Priložnosti	Nevarnosti
<ul style="list-style-type: none"> – sinergijsko varstvo naravne in kulturne dediščine – možnost prispevanja k učinkovitosti omrežja zavarovanih območij na obalno-kraškem območju, vključno z načrtovanim zavarovanjem doline Dragonje, in s tem bistvenega povečanja 	<ul style="list-style-type: none"> – pritiski kapitala, ob katerih je varstvo drugotnega pomena, težnja po stalnem infrastrukturnem (elektrifikacija, komunala, ceste) opremljanju solin in stalnih dejavnosti – obnova solinarskih hiš v turistične namene (izničenje najvrednejšega dela kulturne

- | | |
|---|---|
| danosti za naravoslovni in kulturni turizem | dediščine) |
| – ekosistemske koristi – zdravo okolje za življenje ljudi, promocije in trženje ponudbe, blagovne znamke (močvirska sklednica – rdeča nit) | – težnja po uvajanju dejavnosti, ki s solinarsko nimajo povezave |
| – podnebne spremembe – prilagajanje nanje pomeni obstoj solinarske dejavnosti, z ustreznim upravljanjem vodnega režima pa obstoj pomembnih habitatnih tipov ter nekaterih vrst Natura 2000. | – intenzifikacija kmetijske dejavnosti v parku in njegovi okolici |
| | – podnebne spremembe in njihove posledice lahko dolgoročno vplivajo na proizvodnjo soli ter na organizme, ki so vezani na ta območja. |

3.4 CILJI, NALOGE IN AKTIVNOSTI UPRAVLJANJA

Cilji upravljanja Krajinskega parka Sečoveljske soline so:

I. varstveni cilji upravljanja:

cilj 1: ohranitev naravnih vrednot, vrst in habitatnih tipov ter krajine;

II. posredni cilji upravljanja:

cilj 2: omogočanje spoznavanja naravne vrednote in biotske raznovrstnosti, tradicionalnega solinarstva ter doživljanje narave na način, ki jo postavlja v središče pozornosti ter privzgaja spoštljiv odnos in odgovorno vedenje do nje;

cilj 3: prispevanje k uresničevanju ciljev javnega interesa z drugih področij;

cilj 4: omogočanje povezanosti lokalnega prebivalstva s parkom;

III. poslovni cilji upravljanja:

cilj 5: zagotavljanje učinkovitega in preglednega poslovanja parka, organizacije dela, financiranja, komuniciranja in sodelovanja v podporo varstvenim ciljem in drugim ciljem upravljanja.

Pojasnilo:

Pod vsakim od ciljev 1–5 se določajo izvedbeni cilji, pod temi pa konkretne naloge in aktivnosti, ki so prikazane v preglednicah 11–15.

Letni strošek v preglednici vključuje stroške materiala in storitev. Stroški dela, ki se pri posameznih nalogah in aktivnostih prekrivajo, so prikazani po ciljeh (preglednica 23).

I VARSTVENI CILJI UPRAVLJANJA

Cilj 1: Ohranitev naravnih vrednot, vrst in habitatnih tipov ter krajine

IZVEDBENI CILJI:

1.1 Izvajanje neposrednih aktivnosti za varstvo vrst in habitatnih tipov

1.2 Izvajanje neposrednega nadzora v naravi in drugih potrebnih oblik nadzora

1.3 Blaženje in prilagajanje podnebnim spremembam

1.4 Izvajanje solinarske dejavnosti v obsegu, potrebnem za ohranitev biotske raznovrstnosti in naravnih vrednot ter krajine

1.5 Spremljanje in analiziranje stanja naravnih vrednot in biotske raznovrstnosti krajine, omogočanje znanstvenoraziskovalnega dela in upravljanje podatkovnih zbirk, ki se nanašajo na park, ter poročanje

1.6 Sodelovanje z uporabniki naravnih virov

Vse naloge in aktivnosti so usmerjene k temu, da se bodo ob upoštevanju in vključevanju celostnega ohranjanja kulturne dediščine ohranile vse bistvene lastnosti naravnih vrednot ter vsi habitatni tipi, vse domorodne rastlinske in živalske vrste v uravnoteženih velikostih populacij ter v dobrem stanju ohranjenosti. Prednostne naloge v okviru tega sklopa obsegajo aktivnosti za varstvo in vzdrževanje habitatov, nadzor nad invazivnimi in tujerodnimi vrstami, oblikovanje in vzdrževanje nadomestnih habitatov, spremljanje vremenskih parametrov in njihovo uveljavitev v upravljavskih načrtih dejavnosti ekološke obnove habitatov ter nakup in vzdrževanje opreme za izvedbo vseh navedenih aktivnosti. Za vzdrževanje stanja ohranjenosti vrst in habitatov v parku je ključno vzdrževanje ustreznega vodnega režima kot dela izvajanja aktivnega tradicionalnega solinarstva na Leri in sicer za:

- ohranitev približno 1,5 ha sestojev habitatnega tipa metličja *Spartinion maritima* (1320) in približno 6 ha habitatnega tipa v izlivu rek, estuarijih (1130);
- ohranitev približno 8 ha habitatnega tipa muljastih in peščenih polojev, kopnih ob oseki (1140), približno 50 ha habitatnega tipa sredozemskih slanooljubnih grmičevij *Sarcocornetea fruticosi* in približno 60 ha habitatnega tipa sredozemskih slanih travišč *Juncetalia maritimi* (1410) ter povečanje obsega pionirskih habitatnega tipa sestojev vrst rodu *Salicornia*, pa tudi drugih enoletnic na mulju in pesku (1310) na približno 15 ha ter za ohranjanje z naravno sukcesijo skladnega razvoja ostalih habitatnih tipov Nature 2000;
- ohranitev gnezdeče populacije navadne čigre (nad 50 parov), male čigre (nad 30 parov), rumenonovega galeba (do 50 parov), beločelega deževnika (nad 30 parov), sabljarka (nad 50 parov), polojnika (nad 40 parov), rdečenovega martinca (do deset parov), duplinske kozarke (do pet parov), brškinke (do deset parov) in rumene pastirice (do deset parov);
- redno vzdrževanje in ohranjanje ugodnih ekoloških in hidroloških razmer za migratorne vrste, kot so togotnik, žvižgavka, žerjav, spremenljivi prodnik, liska, vodomec, zlata prosenka in črnoglav galeb, ter vzdrževanje in ohranjanje habitata stalno prisotnih vrst, kot sta mala in velika bela čaplja (v populacijah, ocenjenih v okviru cilja 1), in primerne prehranjevalnega habitata za državno pomembne populacije prezimujočih ptic, kot so race in druge vrste, ki se prehranjujejo s potapljanjem;
- ohranitev populacije v zdajšnjem obsegu solinarke (*Cyprinodon fasciatus*) in kavkaškega glavačka (*Knipowitschia caucasica*);
- ohranitev populacije v Evropi in Sloveniji ogrožene močvirske sklednice (*Emys orbicularis*) (nad 500 osebkov) in hromega volnoritca (*Eriogaster catax*) (do deset osebkov);
- ohranitev in redno spremljanje na morju prezimujočih vrst ptic, in sicer črnovratega ponirka (*Podiceps nigricollis*), kričave čigre (*Sterna sandwicensis*) in polarnega slapnika (*Gavia arctica*) v populacijah, ocenjenih v okviru cilja 1.

NALOGE IN AKTIVNOSTI

➡ Glej preglednico 11

1.1. Izvajanje neposrednih aktivnosti za varstvo vrst in habitatnih tipov

Z neposrednim varstvom se za vrste in habitatne tipe zagotavljajo vzdrževanje, nega in izboljševanje ekoloških razmer. Ekološke razmere, ki se spreminjajo zaradi vpliva človekovih dejavnosti, pa tudi zaradi naravnih procesov, se z načrtnimi opravili za posamezne vrste ali habitatne tipe izboljšujejo ali vzdržujejo v stanju, ki je zanje ugoden. Z ukrepi in opravili se preprečujejo ali zmanjšujejo posledice nekaterih dejavnikov

ogrožanja. Za nekatere vrste se zagotavljajo ugodne ekološke razmere. Ključno je ustrezno uravnavanje vode.

Usmeritve za upravljanje:

- Naloge in aktivnosti se praviloma izvajajo zunaj vegetacijske sezone.
- Na območjih z gostitve rastlin in živali se ne ravna na način, ki bi lahko kakor koli slabo vplival nanje, pri čemer se upoštevajo časovne in prostorske značilnosti oblikovanja teh območij.
- Umetnih polojev se zaradi varstva kulturne dediščine ne vzpostavlja.

NALOGE IN AKTIVNOSTI

➡ Glej preglednico 11

1.2 Izvajanje neposrednega nadzora v naravi in druge potrebne oblike nadzora

Naloge naravovarstvenih nadzornikov parka so naslednje:

- neposredni nadzor v naravi, ki obsega spremljanje stanja v obliki rednih tedenski obhodov območja (občasno ponoči), nadzor nad izvajanjem varstvenega režima in pogojev obiskovanja, ugotavljanje dejanskega stanja pri kršitvah, skupaj z opozarjanjem in ozaveščanjem kršiteljev varstvenega režima ter izrekanjem glob za večje ali ponovljene kršitve, in obveščanje pristojnih inšpekcijskih organov in policije;
- občasni obhodi po okolici parka z namenom preveritve zdajšnjih in novih virov ogrožanja ter konkretnih groženj za park;
- nadzor nad gradnjo infrastrukture za obisk parka;
- nadzor nad vzdrževalnimi in obnovitvenimi deli znotraj meja parka, predvsem nad izvedbo del zunanjih izvajalcev;
- priprava poročil in obveščanje nadrejenih in ministrstva o kršitvah, izrečenih opozorilih in globah, kot tudi virih ogrožanja in grožnjah, ki se pojavljajo zunaj meja območja;
- nadzor, omejevanje in odstranjevanje tujerodnih vrst;
- vzdrževanje parkovnih tabel in njihova zamenjava ob dotrajanosti;
- redno sodelovanje z MNVP, ZRSVN, ZVKDS, policijo in inšpekcijskimi službami;
- redno izobraževanje nadzornikov za zagotavljanje delovanja s polnimi pooblastili.

Poostren naravovarstveni nadzor se bo tudi v prihodnje izvajal v največji meri na območju Fontanigge (prvo varstveno območje), v času gnezditve in v času povečanega obiska na celotnem območju parka ter na območju kanala sv. Jerneja.

Usmeritve za upravljanje:

- Vse navedene aktivnosti se izvajajo v skladu z organizirano nadzorno službo in v okviru pristojnosti, ki jih imajo naravovarstveni nadzorniki po ZON ter na podlagi pooblastil po Zakonu o prekrških (Uradni list RS, št. 29/11 – uradno prečiščeno besedilo, 21/13, 111/13, 74/14 – odl. US, 92/14 – odl. US, 32/16, 15/17 – odl. US, 73/19 – odl. US, 175/20 – ZIUOPDVE, 5/21 – odl. US in 38/24) in po Zakonu o splošnem upravnem postopku (Uradni list RS, št. 24/06 – uradno prečiščeno besedilo, 105/06 – ZUS-1, 126/07, 65/08, 8/10, 82/13, 175/20 – ZIUOPDVE in 3/22 – ZDeb). Za pridobitev polnih pooblastil se naravovarstveni nadzorniki udeležujejo vseh potrebnih usposabljanj, na primer na temo neposrednega nadzora v naravi, ki jih organizira MNVP, ter strokovnih usposabljanj za

pridobitev pooblastil po zakonih o prekrških in splošnem upravnem postopku, ki jih organizirajo druga ministrstva.

- Naravovarstveni nadzorniki so vključeni tudi v državno Zvezo naravovarstvenih nadzornikov in v mednarodne povezave.
- Naravovarstveni nadzorniki so opremljeni z uniformami v skladu s Pravilnikom o službenem znaku, izkaznici in uniformi naravovarstvenih nadzornikov (Uradni list RS, št. 41/15 in 64/17), poleg tega pa še s telefonom, fotoaparatom in potrebnimi optičnimi pripomočki (daljnogled, teleskop).

NALOGE IN AKTIVNOSTI

➡ Glej preglednico 11.

1.3 Blaženje in prilagajanje podnebnim spremembam

Zviševanje morske gladine kot posledica podnebnih sprememb je skupaj z antropogenim vplivom pomemben faktor krčenja obalnih mokrišč, kot so Sečoveljske soline. To ima pomembne posledice za številne organizme, tudi za ptice, ki na teh območjih gnezdiijo. Brez ustreznih ukrepov lahko nekatere ptice s teh območij v celoti izginejo.

Do konca stoletja naj bi se po optimističnem scenariju morska gladina zvišala za pol metra, po pesimističnem pa celo do enega metra. Obalna mokrišča v zmernih geografskih širinah bi lahko zaradi kombinacije zviševanja morske gladine in antropogenega vpliva do leta 2100 skoraj v celoti izginila.

V zadnjih desetih letih se padavine ne pojavljajo več enakomerno čez vse leto in vse več je mesecev in let z obilnejšimi padavinami, ki niso bile značilne za ta prostor (2010, 2014, 2017, 2019), ter z ekstremnimi kratkotrajnimi nalivi s količinami od 400 do 1600 mm/h. Nalivov z več kot 100 mm/h pa je bilo od leta 2010 več kot 40. Poleg tega se solinska infrastruktura pogreza zaradi pogrezanja celotnega izlivnega območja Dragonje, postopno, a trajno se zvišuje gladina morja, višajo se nivoji oseke, kar še dodatno otežuje izpust vode iz zaprtega sistema kanalov v parku.

V preteklih letih je bilo tako poleg ukrepov za spodbujanje trajnostne mobilnosti območij ohranjanja narave v okviru Sklada za podnebne spremembe izvedenih več ukrepov za preprečevanje in obvladovanje vnosa in širjenja invazivnih tujerodnih vrst ter več ukrepov za obvladovanje vplivov podnebnih sprememb na soline in solinske ekosisteme Sečoveljskih in Strunjanskih solin ter druga mokrišča na zavarovanih območjih Natura 2000.

Sredstva Sklada za podnebne spremembe so ključna pri obvladovanju podnebnih sprememb v parku.

1.3.1 Ukrepi za preprečevanje in obvladovanje vnosa in širjenja invazivnih tujerodnih vrst

Ukrepi so namenjeni preprečevanju in obvladovanju vnosa in širjenja invazivnih tujerodnih vrst (v nadaljnjem besedilu: ITV), prednostno za vrste, uvrščene na seznam EU v skladu z uredbo EU 1143/2014. Vključujejo:

- spremljanje razširjenosti tujerodnih vrst,
- odstranjevanje tujerodnih rastlin,
- študije za pripravo ocen tveganja invazivnosti tujerodnih vrst,
- ozaveščanje o invazivnih tujerodnih vrstah.

1.3.2 Ukrepi za obvladovanje vplivov podnebnih sprememb na solinske ekosisteme Sečoveljskih in Strunjanskih solin ter druga mokrišča na zavarovanih območjih Natura 2000

Ukrepi se izvajajo z namenom zagotovitve infrastrukture in mehanizmov za uravnavanje ustreznega vodnega režima ob pričakovanem nihanju količin vode in z namenom preprečevanja škodljivih vplivov zaradi zvišanja gladine morja, vremenskih ujm ali drugih dejavnikov podnebnih sprememb, s čimer se dolgoročno z izvajanjem solinarstva zagotavljajo ustrezne razmere v habitatih rastlinskih in živalskih vrst in ohranja biotska raznovrstnost v solinah in drugih mokriščih. Mokrišča kot del omrežja Natura 2000 so zaradi pričakovanih

vplivov podnebnih sprememb eno od najbolj ranljivih območij, obenem pa imajo pomembno vlogo pri zagotavljanju ekosistemskih storitev za širše naravno in človekovo bivalno okolje.

Predlagani ukrepi na območju parka vključujejo oblikovanje in obnovo ter zvišanje nasipov, ki preprečujejo nenadzorovano razlivanje vod, popravilo, prilagoditev in zamenjavo zaporničnih sistemov med pretočnimi kanali ter pretočnimi kanali in morjem, poglobljanje in čiščenje jarkov in kanalov zaradi večje pretočnosti ter vzpostavitev ali obnovo infrastrukture za odvodnjavanje padavinskih voda.

Nekateri nasipi na območju Fontanigge so dotrajani, prav tako so dotrajani tudi zapornični sistemi, zato prihaja ob visokem plimovanju do nenadzorovanega vdora morske vode in poplavljanja gnezdišč ter pomembnih habitatnih tipov. Na območjih, na katerih je pričakovana ugodna sukcesija halofitov in halofitne vegetacije, je bilo zagotovljenih približno 50 ha površine, ki predstavlja občasno poplavljenе bazene. Na Leri je zaradi dotrajanosti nasipov in pretočnih kanalov zmanjšana pretočnost vode. Občasno zaradi tega prihaja do poplavljanja.

Glavni cilj ukrepov je zagotavljanje optimalnih življenjskih pogojev in ugodnega ohranitvenega stanja habitatnih tipov (sredozemska slanljubna grmičevja *Sarcocornetea fruticosi* (1420), sestoji metličja *Spartinion maritimae* (1320), sredozemska slanljubna grmičevja *Sarcocornetea fruticosi* (1420), muljasti in peščeni položji, kopni ob oseki (1140), pionirski sestoji vrst rodu *Salicornia* in drugih enoletnic na mulju in pesku (1310) ter sredozemska slana travišča *Juncetalia maritimi* (1410)) in vrst Natura 2000 (solinarka (1152), močvirska sklednica (1220), velika bela čaplja (A027), mala bela čaplja (A026), sabljarka (A132), polojnik (A131), beločeli deževnik (A138), rumenonogi galeb (A459), črnoglav galeb (A176), navadna čigra (A193), mala čigra (A195) in rjava cipa (A255)) na območju Sečoveljskih solin za doseganje ciljev, sprejetih v Programu upravljanja območij Natura 2000 (PUN).

V drugi polovici 21. stoletja je zaradi podnebnih sprememb pričakovano pospešeno zviševanje morske gladine in posledično pogostejše poplavljanje nizko ležečih obrežnih območij. Slednje bi lahko imelo pomembne posledice za soline ter organizme, ki so vezani na ta območja, vključno z obrežnimi pticami, ki se v teh habitatih prehranjujejo v času selitev, v njih gnezdiijo ali pa prezimujejo, ter za njihovo življenjsko okolje – habitatni tip.

Analize gnezditvenih vzorcev nekaterih ptic gnezdil (beločeli deževnik, mala in navadna čigra ter polojnik) v parku so pokazale, da dinamika gnezdenja teh ptic v zadnjih letih jasno opozarja na prihajajoče podnebne spremembe. Brez ustreznega napora, to pomeni tudi ustreznega vzdrževanja vodnega režima, bodo pomembni habitatni tipi slanišč kot tudi nekatere vrste Nature 2000 izginili iz Sečoveljskih solin.

V naslednjih desetih letih so načrtovani ukrepi za obvladovanje podnebnih sprememb, ki so zajeti in ovrednoteni v preglednici 11.

Ti ukrepi so:

- **popravilo, prilagoditev in zamenjava zaporničnih sistemov med pretočnimi kanali ter pretočnimi kanali in morjem:**
 - izdelava dvojne inoks zapornice in njena postavitvev v nov zapornični sistem Giassi;
 - izdelava dvojne inoks zapornice in njena postavitvev v nov zapornični sistem Curto;
 - izdelava lesene zapornice s krili in njena postavitvev v nov zapornični sistem na nasipu Alto za uravnavanje nivoja vode za močvirsko sklednico;
 - izdelava lesene zapornice s krili in njena postavitvev v nov zapornični sistem na nasipu Alto za uravnavanje nivoja vode na rastišču ozkolistne mrežice (*Limonium angustifolium*);
 - izdelava lesene zapornice s krili in njena postavitvev v star dotrajan zapornični sistem na območju bazena Ob morju, s katero se prepreči nenadzorovan vdor vode s tega območja in možnost odvajanja vode;
- **oblikovanje in obnova ter zvišanje nasipov, ki preprečujejo nenadzorovano razlivanje vod:**
 - obnova in zvišanje zemeljskega nasipa med območjema Predrakci in Rakci (60 m). Obnova je nujna, saj poplavlja površine, namenjene okopninam in s tem kvalifikacijskim habitatnim tipom;

- obnova in zvišanje zemeljskega nasipa na območju Alto (566 m). Obnova je nujna zaradi poplavljanja površin, namenjenih okopninam in kvalifikacijskim habitatnim tipom, še posebej sredozemskemu slanobjubnemu grmičevju *Sarcocornetea fruticosi* (1420) in močvirski sklednici (*Emys orbicularis*);
 - obnova in zvišanje zemeljskega nasipa na območju bazena Ob morju (284 m). Obnova je nujna zaradi nenadzorovanega poplavljanja površin, kjer gnezdijo nekatere kvalifikacijske vrste, in posrednega poplavljanja območja kulturne dediščine – Muzeja solinarstva;
 - obnova in zvišanje zemeljskega nasipa na območju Muzeja solinarstva (426 m). Obnova je nujna zaradi nenadzorovanega poplavljanja površin, kjer gnezdijo nekatere kvalifikacijske vrste, in posrednega poplavljanja območja kulturne dediščine – Muzeja solinarstva;
- obnova in zvišanje zemeljskega nasipa na območju bazena Velika Lama (304 m). Obnova je nujna zaradi nenadzorovanega poplavljanja gnezdišča na območju NV Curto-Pichetto, kjer gnezdijo nekatere kvalifikacijske vrste, in posrednega poplavljanja območja kulturne dediščine – Muzeja solinarstva in zaledja proti vzhodu z okopninami;
 - nadvišanje zemeljskega nasipa Pichetto (4000 m);
- **poglabljanje in čiščenje jarkov in kanalov zaradi večje pretočnosti:**
 - poglabljanje in čiščenje robnih jarkov na območju Fontanigge od recepcije do izliva reke Dragonje v morje in naprej do kanala Giassi;
- **vzpostavitev infrastrukture in pogojev za nadzorovani dotok morske ali celinske vode v mokrišča ali odtok vode iz mokrišča:**
 - elektrifikacija in avtomatizacija zapornice na ustju kanala Pichetto;
- **obnova infrastrukture za odvodnjavanje padavinskih voda:**
 - obnova odseka levega brega kanala Lera od območja kristalizacije do ustja kanala v dolžini 650 m, od tega se na 250 m obnovi zemeljski del nasipa in obojestransko obnovi kamniti podporni zid, na preostalih 400 m pa se obnovi zemeljski del nasipa in zaščitita obe brežini z vgradnjo lesene obloge iz plohov, podprte z borovimi piloti;
 - obnova odseka levega brega kanala Lera ob kristalizaciji v dolžini 850 m. Na vodni strani kanala Lera se vgradi lesena podpora iz plohov, podprta z borovimi piloti. Na strani kristalizacije se obnovi dotrajan kamniti podporni zid;
 - obnova pretočnega kanala prvega izparenja Mezzane v dolžini 1200 m. Poglobi se pretočni kanal, izdela se zemeljski del nasipa na solinski strani, vgradi se štirinajst novih lesenih zaporničnih sistemov ter zaščitita se obe brežini z vgradnjo lesene podpore iz plohov, podprte z borovimi piloti;
 - poglabljanje odseka pretočnega kanala prvega izparenja Mezzane ob rezervoarju R1 dolžine 140 m in ureditev zemeljskega dela nasipa na solinski strani;
 - poglabljanje odseka pretočnega kanala prvega izparenja Picie v dolžini 650 m. Izdela se zemeljski del nasipa na solinski strani z vgradnjo osmih novih lesenih zaporničnih sistemov ter uredijo se brežine na morski strani z vgradnjo obloge iz plohov, podprte z borovimi piloti;
 - poglabljanje odseka pretočnega kanala prvega izparenja Picie ob območju kristalizacije Jug v dolžini 780 m in ureditev obeh brežin z vgradnjo lesene obloge iz plohov, podprte z borovimi piloti;
 - obnova betonskega pretočnega korita pretočnega kanal poslužnic dolžine 140 m in obnova kamnitega podpornega zida iste dolžine;
 - obnova kamnitega podpornega zida ob glavnem pretočnem kanalu izparenj v dolžini 45 m in ureditev pregrade kanala z obnovo betonskega korita;
 - obnova črpalne postaje št. 2 pri drugem izparenju;
 - vgradnja podzemnega električnega voda do črpalne postaje št. 2 v dolžini 1550 m;
 - obnova črpalne postaje na Fontaniggeah;

- obnova zdajšnje glavne črpalne postaje na Leri in izdelava novega črpališča, ki bo nemoteno delovalo tudi ob izredno visoki plimi.

Zunanji nasipi, kanala sv. Jerneja, Drnice in Dragonje se obnavljajo v okviru Javne vodnogospodarske službe.

Usmeritve za upravljanje:

Redno vzdrževanje in obnavljanje (nadvišanje) solinskih nasipov, zapornic, črpališč in druge infrastrukture, ki omogoča nadzor nad notranjimi vodnimi režimi in preprečuje poplavljanje solin.

1.3.3 Ukrepi za spodbujanje trajnostne mobilnosti območij ohranjanja narave

- Po letu 2026 so iz sredstev Sklada za podnebne spremembe (ukrep trajnostna mobilnost) načrtovana zamenjava vseh delovnih strojev in vozil na dizelski oziroma bencinski pogon z vozili in stroji na električni pogon. S tem ukrepom bo še dodatno zmanjšan ogljični odtis v parku. Promet po parku je že zdaj omejen in v preteklosti je bilo že zamenjanih nekaj vozil z električnimi. Načrtovani sta tudi nabava električnega čolna in vzpostavitev redne linije med Lero in Fontaniggeami. Ukrepi trajnostne mobilnosti po letu 2026 se bodo iz Sklada za podnebne spremembe financirali le, če bodo za ta namen zagotovljena sredstva.

1.4 Izvajanje solinarske dejavnosti, v obsegu potrebnem za ohranitev biotske raznovrstnosti in naravnih vrednot ter krajine

Solinarska dejavnost obsega pridobivanje soli na Leri in s tem povezano upravljanje notranjih voda s sistemom nasipov, kanalov in zapornic na solnih poljih in v kanalih na Leri ter za zagotavljanje solinske vode tudi na Fontaniggeah, obsega pa tudi vzdrževanje nasipov, objektov in naprav ter končno odvažanje in pakiranje soli. Sol se prideluje na tradicionalen način.

Solinarska dejavnost je izjemnega pomena za ohranjanje narave, krajine in kulturne dediščine. Pri tem se namreč ohranjajo solna polja ter objekti in druga infrastruktura, potrebna za pridelavo soli. Prav tako se v sklopu solinarske dejavnosti na Fontaniggeah omogoča ohranjanje tlorisne strukture solnih polj in vseh ostankov nekdanje solinarske infrastrukture (solnih polj z nasipi) ter drugih objektov in naprav, vodnih kanalov z brežinami, kamnitih opornih zidov, stopnic, zapornic, vrtljivih mostov, ostankov poselitve – solinarskih hiš, skladišč soli in obzidanih ploščadi. Solinarska dejavnost na Leri in Fontaniggeah je ključna tudi za varstvo kulturne dediščine.

Ekstremno življenjsko okolje je življenjski prostor za nekatere, prav posebej prilagojene in specializirane vrste, kakršna sta solinski rakec in riba solinarka, ter za posebnost – živo preprogo iz mikroorganizmov oziroma petolo. Ustrezen vodni režim je eden od ključnih dejavnikov za zagotavljanje ekoloških razmer za rastlinske in živalske vrste ter habitatne tipe. Pomembna je uravnoteženost količine sladke in slane vode. Solinarska dejavnost, katere cilj je pridobivanje soli, se izvaja na podlagi koncesijske pogodbe za pridobivanje mineralnih surovin.

Po razlagi koncesijske pogodbe se približno 30 odstotkov celotne dejavnosti koncesionarja izvaja za ohranjanje biotske raznovrstnosti in varstvo naravnih vrednot, preostali del pa za rabo mineralne surovine in naravne vrednote – morske soli.

Usmeritve za upravljanje:

- Solinarska dejavnost se v naslednjem desetletnem obdobju na Leri izvaja najmanj v zdajšnjem obsegu površin in po veljavni metodi. Postopno se obnavlja tlorisna sestava solin; pri obnovi zemeljskih nasipov se uporabljajo tradicionalne metode.
- Zunaj območja Lera se na podlagi akta o zavarovanju trenutno solinarska dejavnost za pobiranje soli ne vzpostavlja na novo.

- Na območju Lera se solna polja ne urejajo zunaj zdajšnjega območja kristalizacije.
- Na območju Fontanigge se na podlagi akta o zavarovanju trenutno na območju Muzeja solinarstva izvaja prikaz srednjeveškega pobiranja soli. Uravnava in zagotavlja se vodo za pobiranje soli na Leri.

Upravljanje notranjih voda:

- Upravljanje notranjih voda se načrtuje in izvaja usklajeno z načrtovanjem in upravljanjem zunanjih voda, ob upoštevanju varstva kulturne dediščine.
- Solinarstvo ter s tem povezano uravnavanje notranjih voda na solinskih poljih in kanalih, upošteva zahteve varstva kulturne dediščine, se na Leri in Fontaniggeah, vključno z območjem Muzeja solinarstva, izvajata prilagojeno ekološkim zahtevam rastlin in živali ter habitatnih tipov, in sicer tako, da se upoštevajo različne sezonske ekološke zahteve – pozimi zaradi mirovanja in prezimovanja, poleti zaradi vegetacijskega obdobja, gnezditve in razmnoževanja.
- Na prvem varstvenem območju na Fontaniggeah se vode upravljajo tako, da se jih del uporablja tudi za zgoščevanje v bazenih na Leri.
- Z upravljanjem notranjih voda se med drugim preprečuje dostop onesnažene vode iz kanalov, v katerih so privezana plovila ali v katere se iztekajo zaledne vode (kanali Grande/Drnica in sv. Jerneja) in Dragonja.
- Pri izvajanju solinarske dejavnosti se vzpostavijo mehanizmi za zagotavljanje vodnega režima, ustreznega živemu svetu,* tudi med občasnimi večjimi obnovitvenimi deli (letna, dvoletna dela) na zaporničnih sistemih.

Za ohranjanje ugodnega ohranitvenega stanja habitatov in živalskih vrst je ključnega pomena ustrezno upravljanje vodnega režima.

NALOGE IN AKTIVNOSTI

➡ Glej preglednico 11.

*Rastlinam in živalim prilagojeno upravljanje notranjih voda v parku.

Kroženje in transport vod

Za pridelavo soli se s plimo zajema morska voda, ki prihaja izključno iz Piranskega zaliva. Dotoki zunanjih vod so onemogočeni z obrobniimi kanali in nasipi. Sistem transporta vod sestavlja omrežje nalivnih in odlivnih kanalov, črpališča, zapornice za uravnavanje pretokov in glavne zapornice s povratnimi loputami za polnjenje ali praznjenje bazenov neposredno v morje ali kanale, povezane z njim.

Kanali za transport vod so zgrajeni iz sedimenta nekdanjih naplavin reke Dragonje in so izpostavljeni eroziji. Posebno hitra je erozija ob močnih nalivih in v času, ko so bazeni poplavljeni ter vetrovi povzročajo valove. V nalivnem kanalu Lera (*fossado*) je zaloga sveže morske vode za obdobja nizkega vodostaja morja. Kanal je opremljen z zapornico z dvojno zaporo na vreteno za ročno odpiranje ob plimi in zapiranje zajete zaloge. Omogoča prostotočno nalivanje bazenov za zgoščevanje vode. Na Leri območja zgoščevanja zajemajo površino 213,992 ha in so razdeljena na tri območja: prvo izhlapevanje (129,1 ha), drugo izhlapevanje (55,9 ha) in tretje izhlapevanje (32,8 ha). Te površine so namenjene predvsem za pripravo slanice do slanosti blizu zasičenosti; slanica se prečrpa v poslužnice na kristalizaciji ali pa v rezervoarje, če so količine večje, kot je dnevna poraba na kristalizaciji. Nasipi, ki ograjujejo bazene za zgoščevanje, kanali in dno bazenov so zgrajeni iz sedimenta in so izpostavljeni stalni eroziji. K površinam za zgoščevanje slanice spada tudi območje Fontanigge. V Fontaniggeah je mreža kanalov, ki so v preteklosti služili dovodu morske vode do posameznih solnih polj ter odvodu izrabljenih in padavinskih vod ter za transportne plovne poti. Največji v mreži kanalov so Giassi, Curto in najdaljši Pichetto, ki ohranjajo svojo vlogo za upravljanje vodnih režimov na tem območju. Za izvajanje prikaza srednjeveškega solinarstva in varstva kulturne dediščine na območju Muzeja solinarstva, je izvajanje ustreznih vodnih uravnavanj na kanalu Giassi ključnega pomena.

V delni rabi, prilagojeni vzdrževanju nivojev vod za gnezdeče ptice, je za pripravo slanice urejeno 175,00 ha površine, ki je razdeljena na območje južno od kanala Pichetto in območje severno od njega. Območji sta razdeljeni na bazene, katerih velikost in oblika sta delno prilagojeni zdajšnjim strukturam starih solnih polj. Bazeni so povezani z zapornicami, s katerimi se uravnava pretok in količina slanice. Uravnavanje zapornic je pogojeno z vremenskimi razmerami. V obdobju pridelave soli, ob plimi, se morska voda dovaja na območje kanala Pichetto prek zapornic s povratno loputo, obrnjeno za vtok v soline. V zimskem času je povratna loputa obrnjena za praznjenje območja, tako da padavinske vode ob oseki odteka v kanal. Ker so območja za zgoščevanje vode v proizvodne namene v zimskem času večinoma brez vode (nujna vzdrževalna dela), smo temu ustrezno prilagodili tudi načrt za rastlinam in živalim prilagojeno upravljanje notranjih voda.

Uravnavanje vodnega režima v naravovarstvene namene

Vodni režim v naravovarstvene namene je usklajen z vodnim režimom, namenjenim v proizvodnje namene. Ustrezen nivo vode je v času preleta in prezimovanja ptic zelo koristen, v času gnezdenja pa nujen, saj je predvsem od ustreznega nivoja vode odvisen gnezdilni uspeh številnih vrst. Najpomembnejše je vzdrževanje ustreznega vodnega režima na Fontaniggeah, kjer je večina gnezdišč in ustreznih habitatnih tipov. Voda se v sistem območja Fontanigge dovaja prek zaporničnih sistemov, ki so v času gnezdenja obrnjeni navznoter oziroma na vtok vode v bazene, v zimskem času pa v obratni smeri odvajajo odvečno vodo nazaj v morje. Nekateri zapornični sistemi so zablokirani z lesenimi zaporami in se odpirajo le po potrebi. Z nalivanjem sveže morske vode na Fontanigge se zagotavlja dotok sveže morske hrane, preprečuje pojav anoksije in posledično tudi botulizma (slika 7). Izvajanje vodnih režimov se usklajuje s službo za varstvo kulturne dediščine.



SLIKA 7. SHEMATIČNI PRIKAZ NALIVANJA OZIROMA PREMIKANJA VODE NA OBMOČJU FONTANIGGE. Z MODRO JE OZNAČENO NALIVANJE MORSKE VODE IZ NALIVNIH KANALOV PREK ZAPORNIČNIH SISTEMOV (KALIJEV) V BAZENE, Z RDEČO PA PREMIK VODE MED POSAMEZNIMI BAZENI Z NAMENOM ZAGOTAVLJANJA USTREZNEGA NIVOJA VODE, KI GA ODČITAVAMO S POMOČJO MERSKIH LAT.

Območje severnega dela Alta (od južnega, kopnega dela ga ločuje učna pot Saltworks) se naliva prek kalija Life, od tod pa voda odteka po ceveh na območje Life do gnezdišč. Kalijo Hidro ima vlogo odvodnjavanja odvečnih padavinskih vod, izjemoma, če je to potrebno, tudi za nalivanje južnega dela Alto ter območij Predrakci in Rakci, ki sta sicer namenjeni tako okopninam in s tem zagotavljanju ugodnega ohranitvenega stanja nekaterih pomembnih habitatnih tipov kot tudi gnezdenju rjave cipe (*Anthus campestris*). Prek zaporničnega sistema (kalija) Rakci se po potrebi naliva območje Male Lame, od tam pa voda po ceveh odteka na območje Velike Lame ali pa prek lesene zapornice na območje Slane trate, kjer gnezdiijo za soline najpomembnejše vrste. Voda z območja Velike Lame odteka nazaj v morje prek kalija Sonček na kanalu Pichetto, poleg tega pa se po potrebi lahko prek sifona naliva na območje Curto-Pichetto.

Ob pomanjkanju vode na Fontaniggeah se lahko voda na območje Curto-Pichetto dovaja iz kanala Pichetto prek dveh zaporničnih sistemov Pavčnik. Life območje, ki se napaja tudi iz Alta (cev ob letališču), se lahko naliva s pomočjo kalijev Toničo in Cavana del forno. Vodni režimi se usklajujejo vse do konca gnezditvene sezone. V času prezimovanja in preleta ptic se prilagodijo potrebam ptic. Redno vzdrževanje vodnega režima v gnezditvene namene se na Fontaniggeah začne 15. marca in konča 1. septembra. Do decembra se z gnezditvenih območij odlije vsa voda. Med odvajanjem vode v kanal Pichetto postanejo bazeni zanimivo prehranjevališče za številne pobreznike, ribe, ujete v kanalih, pa reden obrok za vse ribojede vrste (mala, velika bela in siva čaplja, kormoran, pritlikavi kormoran). Decembra se bazeni znova zalijejo z vodo, ki je do 15. marca namenjena zanimivim in številnim prezimujočim vrstam ptic.

➡ Karte 10, 11, 12, 13

1.5 Spremljanje in analiziranje stanja naravnih vrednot in biotske raznovrstnosti, omogočanje znanstvenoraziskovalnega dela ter upravljanje podatkovnih zbirk, ki se nanašajo na park

Učinkovito in pravočasno izvajanje varstvenih ukrepov je odvisno od pravočasnega zaznavanja sprememb v parku in od ključnih znanstvenoraziskovalnih podatkov. To pa zagotavlja stalno spremljanje in analiziranje stanja narave po sprejetih standardih in primerljivih merilih ter sprotno prilagajanje načrtov in nalog upravljanja ugotovitvam tega spremljanja. Letno poročilo o naravovarstvenem monitoringu Sečoveljskih solin in druga poročila upravljavec pripravlja in oddaja za poročanje o izvedenih aktivnostih v parku.

Usmeritve za upravljanje:

- Na prvem varstvenem območju se raziskave in spremljanje stanja naravnih vrednot in sestavin biotske raznovrstnosti lahko izvajajo le iz varstvenih ali ekoloških razlogov.
- Pri znanstvenoraziskovalnem delu in spremljanju stanja se praviloma uporabljajo neinvazivne metode, pri katerih se živali ne osvetlujejo, vznemirjajo ali ubijajo.
- Pri znanstvenoraziskovalnem delu se uporablja le omejen obseg opreme, ki jo je treba, ko je delo končano, odstraniti in na območju vzpostaviti stanje, kakršno je bilo pred začetkom del.

NALOGE IN AKTIVNOSTI

➡ Glej preglednico 11.

1.6 Sodelovanje z uporabniki naravnih virov

Rastline in živali za lov, pridelava hrane, gojenje in tako dalje so vpeti v ekološko sestavo celotne narave v parku in njegovi neposredni okolici, zato morata biti varstvo in raba usklajena. To se dosega s sodelovanjem upravljavca parka in izvajalcev navedenih gospodarskih dejavnosti. Sodelovanje z lovsko družino je potrebno predvsem zaradi usmerjanja uravnavanja številčnosti vrst, ki vplivajo na naravno ravnovesje v parku.

NALOGE IN AKTIVNOSTI

➔ Glej preglednico 11.

Preglednica 11: Prikaz in ovrednotenje načrtovanih nalog in aktivnosti v okviru cilja 1

Naloge/aktivnosti	Časovni potek, ponovitve	Letni strošek brez stroška dela	Vir financiranja	Sodelujoči	Kvantitativni kazalnik
1.1. Izvajanje neposrednih aktivnosti za varstvo vrst in habitatnih tipov					
1.1.1 Upravljanje trstič, vodnih habitatov, travniških ter z drevjem in grmovjem zaraslih habitatov	redno letno	10.000 €	PP 231319, lastni prihodki upravljavca	zaposleni	št. košenj, stanje/dolžina (m)
1.1.2 Oblikovanje in vzdrževanje zemeljskih struktur, umetnih gnezdišč in nadomestnih habitatov (ob upoštevanju značilnosti solinarske krajine)	redno letno	15.000 €	PP 231319, lastni prihodki	zaposleni, zunanji izvajalci	dolžina (m)/površina (m ²)
1.1.3 Ekološko obnavljanje razvrednotenih območij in njihovo vzdrževanje	redno letno	5.000 €	PP 231319, lastni prihodki upravljavca	ZRSVN, Občina Piran	nivo gladine
1.1.4 Aktivnosti, ki so zaradi nepredvidenih spremenjenih ekoloških razmer nujne za ohranjanje ugodnega stanja vrst in habitatnih tipov	redno letno	25.000 €	PP 231319,	zaposleni, zunanji sodelavci	št. posegov
1.1.5 Nakup potrebne mehanizacije in opreme	redno letno	10.000 €	lastni prihodki upravljavca	zaposleni	register OS
1.1.6 Vzdrževanje potrebne mehanizacije in opreme ter gorivo	redno letno	20.000 €	PP 231319, lastni prihodki upravljavca	zaposleni, zunanji sodelavci	št. popravil, stanje
1.1.7 Nadzor nad gradnjo objektov (redno spremljanje stanja in vplivov del na doseganje varstvenih ciljev, usmerjanje izvajalca, sodelovanje na koordinacijskih sestankih in z drugimi nadzori, vključno z ZVKDS, priprava poročil)	redno letno	- €	PP 231319	zaposleni	zabeležke, poročila nadzora
1.1.8 Nadzor nad drugimi vzdrževalnimi in gradbenimi deli v parku (v sodelovanju z ZVKDS)	redno letno	- €	PP 231319	zaposleni	zabeležke, poročila nadzora
1.1.9 Priprava poročil o aktivnostih, ki jih izvaja upravljavec	redno letno	500 €	PP 231319, lastni prihodki upravljavca	zaposleni	št. aktivnosti

1.1.10 Naravovarstveni monitoring Sečoveljskih solin	redno letno	1.000 €	PP 231319, lastni prihodki upravljavca	zaposleni	št. aktivnosti
1.1.11 Pregled poročil monitoringa in raziskav; vključevanje izsledkov in priporočil v upravljanje	redno letno	200 €	PP 231319, lastni prihodki upravljavca	zaposleni	št. aktivnosti
1.2 Naravovarstveni nadzor nad upoštevanjem varstvenega režima in usmeritev, opozarjanje in ozaveščanje kršiteljev ter izrekanje glob in nadaljevanje postopkov s strani drugih pooblaščenih izvajalcev					
1.2.1 Redni dnevni obhodi z namenom nadzora nad upoštevanjem varstvenega režima, predvsem pogojev obiskovanja	redno letno	5.000 €	PP 231319	zaposleni, zunanji sodelavci	št. obhodov
1.2.2 Opozarjanje in ozaveščanje kršiteljev režima kot tudi oseb, ki sicer režima ne kršijo, a njihovo vedenje ni primerno	redno letno	1.000 €	PP 231319	zaposleni, zunanji sodelavci	št. opozoril
1.2.3 Izrekanje glob v primerih ponovitev kršitev varstvenega režima in v drugih primerih, ko opozorilo ni dovolj	redno letno	1.000 €	PP 231319	zaposleni	št. izrečenih glob
1.2.4 Vključevanje policije in inšpekcijskih služb v primeru hujših kršitev	redno letno	500 €	PP 231319	policija, inšpekcijske službe	št. prijav
1.2.5 Občasni obhodi po okolici parka z namenom preveritve zdajšnjih in novih virov ogrožanja in konkretnih groženj za park	redno letno	500 €	PP 231319	zaposleni	št. obhodov
1.2.6 Priprava poročil in obveščanje nadrejenih in ministrstva o kršitvah, izrečenih opozorilih in globah ter o virih ogrožanja in grožnjah, ki se pojavljajo zunaj parka	redno letno	1.000 €	PP 231319	zaposleni	št. poročil
1.2.7 Opremljenost nadzornikov z zakonsko predpisanimi uniformami in opremo	vsaki dve leti	6.000 €	PP 231319	zunanji izvajalci	št. uniform, našitkov, dlančnikov, tiskalnikov
1.2.8 Spremljanje stanja in številčnosti tujerodnih vrst in plenilcev na območju parka in njegove bližnje okolice ter ukrepanje po potrebi	redno letno	3.000 €	PP 231319	zaposleni, zunanji sodelavci	št. obhodov, poročila nadzora

1.2.9 Spremljanje stanja vodostaja na posameznih območjih, zapornicah in vodomernih letah	redno letno	3.000 €	PP 231319	zaposleni	št. obhodov, poročila nadzora
1.2.10 Izobraževanje za naravovarstvene nadzornike za pooblastilo po ZON	redno letno	500 €	PP 231319	zaposleni	št. nadzornikov s pooblastilom
1.2.11 Izobraževanje za nadzornike za prekrškovno pooblastilo in vodenje postopkov po ZUP	redno letno	600 €	PP 231319	zaposleni	št. nadzornikov s pooblastilom
1.2.12 Sodelovanje v državni Zvezi naravovarstvenih nadzornikov in v mednarodnih povezavah	redno letno	500 €	PP 231319	zaposleni	zabeleške, poročila
1.2.13 Poslovne najemnine in zakupnine za nemoteno izvajanje naravovarstvenega nadzora	redno letno	8.000 €	PP 231319	zaposleni	Št. poslovnih najemnin
1.2.14 Storitve vzdrževanja vozil in plovil za izvajanje naravovarstvenega nadzora	redno letno	2.000 €	PP 231319	zaposleni	št. popravil, stanje
1.3 Blaženje in prilagajanje podnebnim spremembam***					
1.3.1 Ukrepi za preprečevanje in obvladovanje vnosa in širjenja invazivnih tujerodnih vrst ***	redno letno	3.000 €	PP 231758, MOPE, lastni prihodki upravljavca	zaposleni, zunanji izvajalci	št. osebkov ali rastišč
1.3.2 Ukrepi za obvladovanje vplivov podnebnih sprememb na solinske ekosisteme Sečoveljskih ter druga mokrišča na zavarovanih območjih Natura 2000***(v sodelovanju z ZVKDS)	redno letno 2024-2028	384.460 za 2024 in 300.000 2025	PP 231758, MOPE, lastni prihodki upravljavca	zaposleni, zunanji izvajalci	nivo gladine, dolžina obnovljenih nasipov, ocena škode
1.3.3 Ukrepi za spodbujanje trajnostne mobilnosti območij ohranjanja narave***	redno letno	50.000 €	PP 231758, MOPE, lastni prihodki upravljavca	zaposleni, zunanji izvajalci	delež vozil na električni pogon, plovil
1.4 Izvajanje solinarske dejavnosti v obsegu, potrebnem za ohranitev biotske raznovrstnosti in naravnih vrednot ter krajine					
1.4.1 Vzdrževanje vodnega režima notranjih voda v naravovarstvene namene	redno letno	43.000 €	PP 231319, lastni prihodki upravljavca	zaposleni	nivo gladine
1.4.2 Črpanje vode z območij brez odtoka ali z nezadostnim težnostnim	redno letno	20.000 €	PP 231319, lastni prihodki upravljavca	zaposleni	št. ur črpanja

odtokom (vzdrževanje črpalk, osovine)						
1.4.3 Izdelava potrebne dokumentacije za obnovo nasipov	redno letno	1.000 €	PP 231319, lastni prihodki upravljavca	zaposleni, zunanji izvajalci	pridobljena dokumentacija	
1.4.4 Obnova 25 solnih polj z revitalizacijo petole, nadaljevanje obnove solnih polj na južnem delu kristalizacije Lera	2028–2034	350.000 €	projekti, lastni prihodki upravljavca	zaposleni, zunanji sodelavci	število bazenov	
1.4.5 Obnova in vzdrževanje notranjih nasipov in kanalov na solnih poljih	redno letno	20.000 €	PP 231319, lastni prihodki	zaposleni, zunanji izvajalci	dolžina (m)	
1.4.6 Obnova in vzdrževanje podpornih zidov	redno letno	20.000 €	PP 231319, lastni prihodki	zaposleni, zunanji izvajalci	dolžina (m)	
1.4.7 Obnova in vzdrževanje notranjih zaporničnih mehanizmov	redno letno	5.000 €	PP 231319, lastni prihodki	zaposleni, zunanji sodelavci	število zapornic	
1.4.8 Obnova in vzdrževanje lesenih pilotov in oblog	redno delo	2.500 €	PP231319, lastni prihodki	zaposleni	dolžina (m)	
1.4.9 Vzdrževanje solnih polj z revitalizacijo petole	redno delo	10.000 €	PP231319, lastni prihodki	zaposleni	št. solnih polj	
1.4.10 Ureditev pretočnih korit nalivnega kanala poslužnic na Leri	2028–2034	250.000 €	projekti	zaposleni, zunanji izvajalci	obnovljeno korito (m)	
1.4.11 Ureditev skladišč na Leri (nosilni stebri in fasada) in lesenih boksov na vstopu	2028–2034	120.000 €	projekti, lastni prihodki	zaposleni, zunanji izvajalci	postavljeno skladišče	
1.4.12 Postavitev solinarskih hišic za solinarje na južnem delu kristalizacije na Leri in obnova ostalih	2028–2034	100.000 €	projekti, lastni prihodki	zaposleni, zunanji izvajalci	postavljeno št. hišic	
1.4.13 Ureditev črpališča na drugem izhlapevanju s podzemno napeljavo kablov	2028–2034	200.000 €	PP 231319, lastni prihodki	zaposleni, zunanji izvajalci	delujoče črpališče	
1.4.14 Preventivno vzdrževanje nasipov in intervencijsko ukrepanje na nasipih	redno letno	10.000 €	PP 231319, lastni prihodki	zaposleni, zunanji izvajalci	obnovljeni nasipi (m)	
1.4.15 Nabava solinarskega orodja	redno letno	8.500 €	lastni prihodki upravljavca	zunanji sodelavci	št. kosov orodja	
1.5 Spremljanje in analiziranje stanja naravnih vrednot in biotske raznovrstnosti, omogočanje znanstvenoraziskovalnega dela ter upravljanje podatkovnih zbirk, ki se nanašajo na park						
1.5.1 Redni monitoring in inventarizacija izbranih habitatov in vrst, poročanje	redno letno	10.000 €	PP 231319, lastni prihodki upravljavca	zaposleni	št. aktivnosti	

1.5.2 Aplikativne raziskave	2025	15.000 €	PP 231319, lastni prihodki upravljavca	zaposleni, zunanji sodelavci	št. aktivnosti
1.5.3 Mentorstvo pri študijskem in raziskovalnem delu	redno letno	1.000 €	PP 231319, lastni prihodki upravljavca	zaposleni	št. ur mentorstva
1.5.4 Upravljanje podatkovne zbirke parka in digitalizacija podatkov	redno letno	2.000 €	PP 231319, lastni prihodki upravljavca	zaposleni	št. aktivnosti
1.5.5 Spremljanje kakovosti in nivojev vode	redno letno	3.200 €	PP 231319, lastni prihodki upravljavca	zaposleni, zunanji izvajalci	št. aktivnosti
1.5.6 Oprema za spremljanje stanja in vzdrževanje podatkovnih zbirk	2024–2025 redno letno	20.000 € 1.500 €	PP 231319, lastni prihodki upravljavca	zaposleni	št. aktivnosti
1.6 Sodelovanje z uporabniki naravnih virov					
1.6.1 Sodelovanje z lastniki in kmetijsko pospeševalno službo	redno letno	300 €	PP 231319, lastni prihodki upravljavca	zaposleni, zunanji izvajalci	št. aktivnosti
1.6.2 Sodelovanje z gojitelji morskih organizmov	redno letno	200 €	PP 231319 lastni prihodki upravljavca	zaposleni, zunanji izvajalci	št. aktivnosti
1.6.3 Sodelovanje z Lovsko družino Strunjan	redno letno	500 €	PP 231319, lastni prihodki upravljavca	zaposleni, zunanji izvajalci	št. aktivnosti

***če bodo sredstva iz Sklada za podnebne spremembe (SPS) po letu 2026 na razpolago

II POSREDNI CILJI UPRAVLJANJA

CILJ 2: Omogočanje spoznavanja naravne vrednote in biotske raznovrstnosti, tradicionalnega solinarstva ter doživljanje narave na način, ki naravo postavlja v središče pozornosti ter privzgaja spoštljiv odnos in odgovorno vedenje do nje*

*Cilj obsega celoten sklop načrtovalskih, izvedbenih in evalvacijskih aktivnosti, namenjenih pripravi in izvedbi vsebinskih programov za obiskovalce ter vzpostavitvi in ureditvi primerne infrastrukture in opreme, kot tudi vse druge aktivnosti, ki jih upravljavec izvaja za doseganje enega od namenov parka – spoznavanje in doživljanja narave.

Ob upoštevanju nosilne zmogljivosti parka se čim širši krog ljudi ozavešča o pomenu varstva narave ter seznanja s solinskim ekosistemom, rastlinskimi in živalskimi vrstami, solinsko krajino, kulturno dediščino in postopki tradicionalnega pridobivanja soli kot izrazom tradicionalne povezanosti človeka z naravo.

IZVEDBENI CILJI

2.1 Zagotavljanje prepoznavnosti parka

2.2 Zagotavljanje poteka obiska, ki je ustrezen z vidika varstva in obiskovanja

NALOGE IN AKTIVNOSTI

2.1 Zagotavljanje prepoznavnosti parka

Sečoveljske soline so majhno zavarovano območje, prepoznavno zaradi svojih posebnih ekoloških značilnosti, kjer je omogočeno spoznavanje ekosistemskih zakonitosti narave, ozaveščanje o soodvisnosti

človeka in narave ter posebnostih solinske krajine in kulturne dediščine kot pričevalcev povezanosti in sožitja človeka in narave, doživljanje narave kot vrednote ter privzganje spoštljivega odnosa do narave, kulturne dediščine in drugih vrednot parka. Zagotavljanje prepoznavnosti parka vključuje več ključnih dejavnosti. Pomembno je organizirati različne dogodke in aktivnosti, ki privabljajo obiskovalce in povečujejo zanimanje za park. Redno sodelovanje na sejnih in prireditvah ter objavlanje člankov in dogodkov v lokalnih medijih in na socialnih omrežjih pomaga širiti informacije o parku. Poleg tega je koristno vzpostaviti informativne centre in spletne strani, kjer lahko obiskovalci najdejo vse potrebne informacije o parku in njegovih dejavnostih.

Usmeritve za upravljanje:

- Lokalne skupnosti in obiskovalci parka se obveščajo s sporočili in informacijami. Pri tem se uporabljajo ustna, pisna in elektronska sredstva.
- Dogodki, ki se organizirajo v parku, se izkoristijo za informacije (kratke, uvodne, zaključne) o parku in za njegovo predstavitev (na primer delitev promocijskega materiala).
- Na dogodkih, ki se organizirajo v parku, je število obiskovalcev praviloma omejeno na največ 100. Dogodki z več udeleženci se štejejo za prireditve, ki se organizirajo le zunaj parka.
- Na dogodke v parku udeleženci praviloma pridejo po kopenski poti (peš, s kolesom ali z električnim vlakom), po morski poti ali pa je zanje organiziran skupinski prevoz.
- Vsi zaposleni v parku prispevajo k prepoznavnosti parka z urejenim izgledom in prijaznim odnosom do obiskovalcev

NALOGE IN AKTIVNOSTI

➡ Glej preglednico 12.

2.2 Zagotavljanje poteka obiska, ki je ustrezen z vidika varstva in obiskovanja

Zavarovana območja veljajo za najpomembnejši instrument varstva biotske raznovrstnosti. Cilj razglasitve in upravljanja zavarovanega območja je v ohranjanju narave ter z njo povezanih dobrin, koristi in kulturnih vrednot.

Obiskovalcem je omogočeno doživljanje parka z usmerjanjem (informacijska središča in točke, informativne table, parkovne poti), vodenimi ogledi, delavnicami v naravi, ustvarjalnimi delavnicami ter različnimi izobraževalnimi programi in predavanji. Primerne oblike rekreacije so tiste, ki so podrejene temeljnemu namenom krajinskega parka.

Mreža sprehajalnih in kolesarskih poti, informacijske table in znaki, mobilne aplikacije, središča za obiskovalce, pristajalni pomoli, parkirišča, sanitarije in podobno omogočajo ogledovanje parka, doživljanje narave, spoznavanje kulturne dediščine, življenja v preteklosti in pasivno rekreacijo, zasnovano na ljudeh in okolju prijazen način. Med infrastrukturo, ki omogoča obiskovanje, se štejejo tudi parkirišča in druga vstopna infrastruktura na zunanem robu parka ter gostinski objekt za zagotovitev osnovne ponudbe hrane in pijače za obiskovalce. Za obiskovanje se zaračunava vstopnina, ki jo pobira upravljavec parka. Obisk Muzeja solinarstva se šteje za obisk parka. S plačilom vstopnine so obiskovalci tudi nezgodno zavarovani. Ob vhodu prejmejo informacijsko gradivo o parku in o pravilih obnašanja v njem. Vstopnina se zaračunava tudi za vstop v park zaradi talasoterapije in za priveze za obiskovanje parka v Drnici.

Obisk parka je ustrezen z vidika njegovega varstva, če je uravnotežen **z nosilno zmogljivostjo**.

Nosilna zmogljivost parka

Glede na upoštevanje ekološko nosilnosti okolja, ki je povezana predvsem s spremembami biofizikalnega okolja zaradi »turistične« rabe, ter glede na družbeno nosilno zmogljivost, ki predstavlja odnos tako lokalnega prebivalstva kot tudi obiskovalcev do okolja, rabe naravnih virov in onesnaženosti okolja ter

zadovoljstvo obojih s ponudbo in razvojem obiskovanja v zavarovanih območjih, je kot zgornja meja še sprejemljivega obiska določeno največ 50.000 obiskovalcev letno, kar pomeni, da je lahko istočasno na območju parka največ 300 obiskovalcev oziroma največ 900 na dan. Ob širitvi ponudbe (vlak, ki bo povezal obe območji) in povečanju razpoložljive površine, namenjene obiskovanju, je kot zgornja meja še sprejemljivega obiska določeno največ 55.000 obiskovalcev letno.

Usmeritve za upravljanje:

- V park ni dovoljeno vstopati v času, ko ni odprt za obiskovalce.
- Zadrževanje obiskovalcev v parku ponoči ni dovoljeno.
- Ob obisku parka je treba upoštevati pravila obiskovanja v parka, ki jih upravljavec javno objavi.
- Na območje Lere vstop s psom ni mogoč. Vstop in sprehod s psom na kratkem povodcu je mogoč le po makadamski poti ob Dragonji.
- Obe parkirišči na vhodu v park (Lera in Fontanigge) sta namenjeni parkiranju motornih vozil obiskovalcev parka.
- Park si je mogoče ogledati individualno ali v skupini. Organiziranim skupinam (najmanj 15 oseb) je omogočen vodeni ogled, za katerega pa se je treba pravočasno prijaviti s spletnim obrazcem, v katerem so objavljeni splošni pogoji in opozorila. Vodeni ogledi po parku so namenjeni obiskovalcem, ki poleg sprehoda po parku želijo o parku in tradiciji solinarstva izvedeti kaj več.
- Upravljalec parka in Muzej solinarstva si prizadevata, da postane območje Muzeja solinarstva dostopno skozi celo leto ob upoštevanju naravovarstvenih vidikov.

Predvideni urnik obiskovanja parka:

LERA

Od 1. januarja do 31. marca: 8.00 - 17.00
Od 1. aprila do 31. maja: 7.00 - 19.00
Od 1. junija do 31. avgusta: 7.00 - 21.00
Od 1. septembra do 31. oktobra: 7.00 - 19.00
Od 1. novembra do 31. decembra: 8.00 - 17.00

FONTANIGGE

Od 1. aprila do 31. maja: 9.00 - 17.00
Od 1. junija do 31. avgusta: 9.00 - 20.00
Od 1. septembra do 31. oktobra: 9.00 - 17.00

Za preostali del leta (1. november - 31. marec), ko recepcija na Fontaniggeah ni odprta, velja urnik recepcije Lera. Urnik se javno objavi.

- Obiskovalcem se priporoča, da čas obratovanja vedno preverijo v recepciji parka.
- Obiskovalci lahko pred prihodom v park na spletnem portalu parka preverijo dogajanje na spletni kameri in se seznanijo z osnovnimi vremenskimi podatki vremenske postaje.

OBISKOVANJE 2024–2025

Obiskovanju parka sta namenjena kopenska vhoda, eden na Leri, drugi na Fontaniggeah. Do obeh območij pa je mogoč dostop tudi po morju s čolnom. Dostop do Muzeja solinarstva na Fontaniggeah je mogoč po morju ali po makadamski cesti ob Dragonji.

Obiskovanje poteka po poteh na Leri in Fontaniggeah. Na Leri je skupno 2,5 km sprehajalnih poti, na Fontaniggeah pa 5 km. Obisk območij Lera in Fontanigge s kolesom je mogoč po poti Parenzana. Kolesarska povezava od vhoda na Leri do Muzeja solinarstva je dolga 7 km.

Program, prilagojen obiskovalcem s posebnimi potrebami, omogoča, da park doživijo in spoznajo vsi obiskovalci. Programi se oblikujejo v sodelovanju s strokovnimi vodji različnih skupin. Za slepe in slabovidne je v centru za obiskovalce na razpolago taktilni model Sečoveljskih solin.

➡ Karta 14: Obiskovanje parka 2024

VIZIJA OBISKOVANJA 2025–2030

V prihodnje ostaja glavni vhod v park na Leri.

Dolžina sprehajalnih poti ostaja enaka: na Leri skupno 2,5 km, na Fontaniggeah 5 km.

Obisk individualnih gostov in vodenih skupin bo tudi v prihodnje potekal peš po mostovžu od vhoda na Leri, mimo prodajne galerije Caserma do Centra za obiskovalce. Tudi na Fontaniggeah se bodo individualni obiskovalci lahko sprehodili po pešpoteh ali si na vhodu Fontanigge brezplačno izposodili kolo.

Za osebe s posebnimi potrebami in starejše osebe bo tudi v prihodnje omogočen skupinski prevoz z električnim vozilom.

Vzpostavila se bo povezava med Lero in Fontaniggeami, prek vrtljivega mostu čez Drnico, izključno z električnim vlakom. Tako se bo obisk enakomerneje porazdelil med obe območji, hkrati se bo s tem ukrepom razbremenil pritisk na Lero in povečala nosilnost parka.

➡ Karta 15: Obiskovanje parka 2025

Predvideni sta ureditev parkirišča na vhodu v park s preplastitvijo in signalizacijo ter preplastitev zdajšnje asfaltne dostopne poti na Leri, ki je dotrajana, vožnja z električnimi vozili pa je otežena, saj po tej poti prevažamo tudi obiskovalce (invalidne, starejše osebe ...).

Vzpostavljena bo tudi povezava med Lero in Fontaniggeami z manjšim električnim plovilom, ki bo obiskovalce vozil od Centra za obiskovalce na Leri do Muzeja solinarstva. Vkrcanje na plovilo in izkrcanje z njega bo mogoče na pomolih ob ustju kanala Giassi in v Drnici pred upravo parka.

➡ Karta 16: Obiskovanje parka v letu 2030

Obisk območja Lera in Fontanigge s kolesi bo še naprej mogoč po poti Parenzana. Kolesarska povezava od vhoda na Leri do Muzeja solinarstva je dolga 7 km.

NALOGE IN AKTIVNOSTI

➡ Glej preglednico 12.

Preglednica 12: Prikaz in ovrednotenje načrtovanih nalog in aktivnosti v okviru cilja 2

Naloge/aktivnosti	Časovni potek, ponovitve	Letni strošek brez stroška dela	Vir financiranja	Sodelujoči	Kvantitativni kazalnik
2.1 Zagotavljanje prepoznavnosti parka					
2.1.1 Priprava in širjenje tiskanega, elektronskega in drugega gradiva (mobilne aplikacije, izobraževalni in promocijski filmi)	redno letno	500 €	PP 231319, lastni prihodki upravljavca	zaposleni, zunanji izvajalci	št. objav
2.1.2 Priprava in organizacija predstavitev, predavanj, prikazov, razstav, delavnic	redno letno	1.000 €	PP 231319, lastni prihodki upravljavca	zaposleni, zunanji izvajalci	št. dogodkov
2.1.3 Dejavna udeležba pri pripravi in izvedbi informativnega in promocijskega gradiva (snemanje reportaž, poljudnoznanstvenih prispevkov)	redno letno	500 €	PP 231319, lastni prihodki upravljavca	zaposleni, zunanji izvajalci	št. dogodkov
2.1.4 Priprava in organizacija dogodkov, ki so posredno povezani s parkom (praznik sv. Bartolomeja, slikarske razstave, kulturni nastopi ...)	redno letno	1.000 €	PP 231319, lastni prihodki upravljavca	zaposleni, zunanji izvajalci	št. dogodkov
2.1.5 Druge aktivnosti v zvezi s prepoznavnostjo zavarovanega območja (sejmi, tabori ...)	redno letno	500 €	PP 231319, lastni prihodki upravljavca	zaposleni, zunanji izvajalci	št. dogodkov
2.1.6 Stroški delovnih oblek in obutve za osebje parka (repcija, vodniki, strežba, vozniki ...)	redno letno, zamenjava po internem pravilniku	8.500 €	lastni prihodki upravljavca	zunanji dobavitelji	št. posameznih kosov
2.2 Zagotavljanje poteka obiska, ki je ustrezen z vidika varstva in obiskovanja					
2.2.1 Usklajevanje obiska	redno letno	5.000 €	PP 231319, lastni prihodki upravljavca	zaposleni, Pomorski muzej Piran	št. dogodkov
2.2.2 Vodenje in drugi programi aktivnosti za obiskovalce	redno letno	10.000 €	PP 231319, lastni prihodki upravljavca	zaposleni, zunanji sodelavci	št. dogodkov

2.2.3 Zagotavljanje enakomernejše porazdelitve obiska čez leto	redno letno	2.000 €	PP 231319, lastni prihodki upravljavca	zaposleni, zunanji sodelavci	št. dogodkov
2.2.4 Redno delovanje recepcije med obratovanjem parka	redno letno	20.000 €	PP 231319, lastni prihodki upravljavca	zaposleni, zunanji sodelavci	št. obiskovalcev v recepciji
2.2.5 Delovanje okrepevalnice	redno letno	10.000 €	lastni prihodki	zaposleni, zunanji sodelavci	prihodki od prodane hrane/pijače
2.2.6 Prodaja izdelkov in spominkov v trgovinah	redno letno	1.000 €	lastni prihodki	zaposleni, zunanji sodelavci	št. prodanih izdelkov in spominkov ter prihodki od njihove prodaje
2.2.7 Urejanje poti	redno letno	5.000 €	PP 231319, lastni prihodki upravljavca	zaposleni, zunanji izvajalci	dolžina v m
2.2.8 Postavitev in vzdrževanje tabel	redno letno	3.000 €	PP 231319, lastni prihodki upravljavca	zaposleni, zunanji izvajalci	št. tabel
2.2.9 Prevoz obiskovalcev z električnim vlakom na Fontaniggeah	redno letno	4.000 €	PP 231319, lastni prihodki upravljavca	zunanji sodelavci	št. dogodkov
2.2.10 Prevoz obiskovalcev z električnim plovilom do Muzeja solinarstva	redno letno (2028–2034)	5.000 €	PP 231319, lastni prihodki upravljavca	zaposleni, zunanji sodelavci	št. dogodkov
2.2.11 Prevoz zaposlenih, najemnikov privezov, poslovnih partnerjev in invalidnih oseb z električnim vozilom na Leri	redno letno	20.000 €	PP 231319, lastni prihodki upravljavca	zaposleni, zunanji sodelavci	št. dogodkov
2.2.12 Storitve vzdrževanja vozil za izvajanje prevozov	redno letno	2.000 €	PP 231319	zaposleni	zabeležke, poročila
2.2.13 Urejanje pomolov, privezov, pristanov	redno letno	2.000 €	PP 231319, lastni prihodki upravljavca	zaposleni, zunanji izvajalci	št. dogodkov
2.2.14 Urejanje parkirišč pred vhodom v park	redno letno	2.000 €	PP 231319, lastni prihodki upravljavca	zaposleni, zunanji izvajalci	št. dogodkov
2.2.15 Urejanje infrastrukture za zadovoljitev osnovnih potreb obiskovalcev	redno letno	5.000 €	PP 231319, lastni prihodki upravljavca	zaposleni, zunanji izvajalci	št. dogodkov
2.2.16 Aktivnosti za spodbujanje naravi prijaznega obiskovanja parka	redno letno	3.000 €	PP 231319, lastni prihodki izvajalca	zaposleni	št. dogodkov
2.2.17 Vzdrževanje zdajšnje infrastrukture	redno letno	10.000 €	PP 231319, lastni prihodki upravljavca	zaposleni, zunanji izvajalci	št. dogodkov

2.2.18 Nezgodno zavarovanje obiskovalcev	redno letno	3.000 €	lastni prihodki	zavarovalnica	št. obiskovalcev in zavarovanj
--	-------------	---------	-----------------	---------------	--------------------------------

➡ Karta 17: Rekreativne dejavnosti in turizem

CILJ 3: Prispevanje k uresničevanju ciljev javnega interesa z drugih področij

IZVEDBENI CILJI

3.1 Prispevanje k ohranjanju, predstavljanju in spoznavanju kulturne dediščine

3.2 Prispevanje k zaščiti pred delovanjem »zunanjih« voda

3.3 Prispevanje upravljavca k odpravljanju posledic naravnih nesreč in izrednih ekoloških stanj

NALOGE IN AKTIVNOSTI

3.1 Prispevanje k ohranjanju, predstavljanju in spoznavanju kulturne dediščine

Kulturna dediščina je nedeljivi del parka, zato se v okviru javne službe ohranjanja narave omogočajo in spodbujajo razmere za njeno ohranjanje, njena promocija pa se uporablja kot sinergijski prispevek k promociji celotnega parka. Ukrepi se uskladijo z ukrepi varstva na območju Muzeja solinarstva, ki jih financira Ministrstvo za kulturo.

Usmeritve za upravljanje:

- Zagotavlja se upravljanje notranjih voda za delovanje Muzeja solinarstva
- Redno vzdrževanje in obnavljanje nasipov
- Prikazovanje postopkov srednjeveškega (beneškega načina) solinarstva in promocija

NALOGE IN AKTIVNOSTI

➡ Glej preglednico 13.

3.2 Prispevanje k zaščiti solin pred delovanjem »zunanjih« voda

Zaščita solin pred delovanjem morja in škodljivim delovanjem celinskih voda ali drugih dejavnikov je nujna za ohranitev solin. Te naloge izvaja javna služba urejanja voda, upravljavec parka pa ob opravljanju svojih terenskih nalog lahko prispeva k pravočasnosti in učinkovitosti ukrepov.

Usmeritve za upravljanje:

- Redna kontrola visokovodnih nasipov
- Sodelovanje z vodno gospodarsko službo in direkcijo RS za vode

3.3 Prispevanje upravljavca k odpravljanju posledic naravnih nesreč in izrednih ekoloških stanj

Sečoveljske soline so antropogeno nastali in vzdrževani ekosistem, zato so v primerjavi z naravnim okoljem naravne nesreče na tem območju verjetnejše (zlasti zaradi podnebnih sprememb), prav tako pa izredna ekološka stanja, ki jih povzročijo epidemične bolezni živali (v preteklosti nevarnost ptičje gripe), ali stanja, pri katerih se zaradi pomanjkanja kisika pojavi gnitje in posledično zastrupitev živali (botulizem).

Usmeritve za upravljanje:

- Pravočasno zaznavanje izrednih stanj in poročanje
- Sodelovanje z ustreznimi službami
- Naloge v tem sklopu se bodo izvajale samo v primeru pojava izrednih razmer (naravne nesreče, izredna ekološka stanja...)

NALOGE IN AKTIVNOSTI

➡ Glej preglednico 13.

Preglednica 13: Prikaz in ovrednotenje načrtovanih nalog in aktivnosti v okviru cilja 3

Naloge/aktivnosti	Časovni potek, ponovitve	Letni strošek brez stroška dela	Vir financiranja	Sodelujoči	Kvantitativni kazalnik
3.1 Prispevanje k ohranjanju, predstavljanju in spoznavanju kulturne dediščine					
3.1.1 Zagotavljanje vode in upravljanje notranjih voda za dejavnosti v kompleksu muzeja	redno letno	8.000 €	PP 231319, lastni prihodki upravljavca	zaposleni	št. dogodkov odpiranja/zapiranja zapornic
3.1.2 Vzdrževanje nasipov na območju Muzeja solinarstva	redno letno	10.000 €	PP231319, lastni prihodki upravljavca	zaposleni, zunanji izvajalci	št. m ² nasipov
3.1.3 Omogočanje dostopa do Muzeja solinarstva	redno letno	10.000 €	PP231319, lastni prihodki upravljavca	zaposleni, zunanji sodelavci	št. obiskovalcev
3.1.4 Prikazovanje in omogočanje ogledovanja postopkov tradicionalnega solinarstva na območju delujočih solin na Leri	redno letno	1.000 €	PP231319, lastni prihodki upravljavca	zaposleni Pomorski muzej Piran	št. dogodkov
3.1.5 Prikazovanje in omogočanje ogledovanja postopkov srednjeveškega solinarstva na območju Muzeja solinarstva na Fontaniggeah	redno letno	25.000 €	PP231319, lastni prihodki upravljavca	zaposleni	pridelana količina soli, št. vodenih skupin

3.1.6 Skupna promocija parka in Muzeja solinarstva ter kulturne dediščine celotnih solin	redno letno	1.000 €	PP231319, lastni prihodki upravljavca	zaposleni, Pomorski muzej Piran	pridelana količina soli
3.1.7 Omogočanje praktičnega solinarskega dela v okviru taborov	redno letno	200 €	PP231319, lastni prihodki upravljavca	zaposleni, Pomorski muzej Piran	št. dogodkov
3.2 Prispevanje k zaščiti solin pred »zunanjiimi« vodami					
3.2.1 Sodelovanje pri upravljanju sistema zunanjih voda	redno letno	2.400 €	PP 231319, lastni prihodki upravljavca	zaposleni	št. dogodkov
3.2.2 Sodelovanje pri načrtovanju in izvajanju del javne vodnogospodarske službe	redno letno	1.000 €	PP231319, lastni prihodki upravljavca	zaposleni	št. dogodkov
3.3 Prispevanje upravljavca k odpravljanju posledic naravnih nesreč in izrednih ekoloških stanj					
3.3.1 Sodelovanje pri odpravljanju posledic naravnih nesreč in izrednih ekoloških stanj	ob morebitnih izrednih stanjih	- €	PP 231319	zaposleni, zunanji izvajalci	št. dogodkov

CILJ 4: Omogočanje povezanosti lokalnega prebivalstva s parkom

Lokalno prebivalstvo, ki živi v neposredni okolici parka in je bilo v preteklosti z njim tradicionalno povezano, mora biti deležno vseh ključnih informacij o njem, pa tudi vseh nasvetov in pomoči, povezanih z ravnanjem v parku in ob njem. Park lahko prispeva k bogatenju kakovosti življenja okoliških prebivalcev in trajnostnemu razvoju območja. Če cilji parka niso ogroženi, se lokalnim prebivalcem omogoči tradicionalno sožitje s parkovnim območjem.

NALOGE IN AKTIVNOSTI

 Glej preglednico 14.

4.1 Omogočanje povezanosti lokalnega prebivalstva s parkom

Omogočanje povezanosti lokalnega prebivalstva s parkom vključuje različne dejavnosti, ki spodbujajo sodelovanje in ozaveščanje. Izobraževalni programi, kot so delavnice in predavanja, pomagajo prebivalcem razumeti pomen parka in naravovarstvenih ukrepov. Sodelovanje z lokalnimi skupnostmi je ključno, saj vključuje prebivalce v upravljanje parka in odločanje o pomembnih vprašanjih. Prostovoljske aktivnosti omogočajo prebivalcem, da aktivno sodelujejo pri vzdrževanju in promociji parka, kar krepi občutek pripadnosti. Kulturni in družabni dogodki, ki se odvijajo v parku, povezujejo prebivalce in ustvarjajo




priložnosti za druženje. Pomembno je tudi, da so informacije o parku dostopne preko informativnih centrov, spletnih strani in lokalnih medijev, kar omogoča prebivalcem, da so vedno na tekočem z dogajanjem v parku.

Usmeritve za upravljanje:

- Omogočajo se tradicionalni dogodki, ki jih organizira lokalna skupnost, tako da cilji parka niso ogroženi, praviloma na njegovem obrobju.
- Omogoča se prehod plovil lokalnih prebivalcev, ki imajo stalno prebivališče v Krajevni skupnosti Sečovlje, po Drnici gorvodno od vrtljivega mostu do priveznih mest zunaj parka, vendar pod pogoji nadzorovanega prehoda (na primer z uporabo magnetne kartice za dvig zapornice).

Preglednica 14: Prikaz in ovrednotenje načrtovanih nalog in aktivnosti v okviru cilja 4

Naloga/aktivnosti	Časovni potek, ponovitve	Letni strošek brez stroška dela	Vir financiranja	Sodelujoči	Kvantitativni kazalnik
4.1 Omogočanje povezanosti lokalnega prebivalstva s parkom					
4.1.1 Sodelovanje z lastniki, lokalnimi skupnostmi in deležniki pri doseganju ciljev varstva in razvoja parka ter strokovno svetovanje in pomoč lastnikom/najemnikom zemljišč	redno letno	3.000 €	PP 231319, lastni prihodki upravljavca	zaposleni	št. dogodkov
4.1.2 Sodelovanje z lokalnimi vzgojno-izobraževalnimi ustanovami	redno letno	1.000 €	PP 231319, lastni prihodki upravljavca	zaposleni	št. dogodkov
4.1.3 Vzpostavitev mehanizma za prehajanje plovil lokalnih prebivalcev skozi park	2028–2034	50.000 €	PP 231319, lastni prihodki upravljavca	zaposleni, zunanji izvajalci	delujoča zapornica v kanalu

-  Karta 18: Kmetijske površine, travišča in grmovje
-  Karta 19: Plovne poti in kanali
-  Karta 20: Privezi

III. POSLOVNI CILJI UPRAVLJANJA

CILJ 5: Zagotavljanje učinkovitega in preglednega poslovanja, organizacije dela, financiranja, komuniciranja in sodelovanja v podporo varstvenim ciljem in drugim ciljem upravljanja

Splošne naloge in dela so podporne narave in obsegajo naloge in aktivnosti za učinkovito in pregledno poslovanje, organizacijo dela, financiranje, komuniciranje in sodelovanje v podporo varstvenim ciljem in drugim ciljem upravljanja ter izvedbo ostalih upravljavskih nalog v skladu z Uredbo o KPSS, koncesijsko pogodbo, tem načrtom upravljanja in ZON. Poleg osnovnih nalog s področja poslovanja, organizacije dela in pridobivanja zadostnih finančnih sredstev za izvedbo upravljanja parka in vseh s tem povezanih aktivnosti je v ta sklop vključeno tudi sodelovanje v vzpostavljenih domačih in mednarodnih partnerstvih, ki je že v

preteklosti prinašalo pozitivne vplive na učinkovitost upravljanja, na primer MEDMARAVIS, IUCN, WWF, EURONATUR, Skupnost naravnih parkov Slovenije in tako dalje, pa tudi sodelovanje z ministrstvom, organi v sestavi in strokovnim zavodom.

Na področju komunikacije in stikov z javnostmi so poleg stalnega zagotavljanja dostopa do informacij o Krajinskem parku Sečoveljske soline v načrtu predvsem redno delo z mediji, organizacija in izvedba dogodkov in posodabljanje, vzdrževanje in nadgradnja glavnih komunikacijskih poti, kot so spletna stran, Facebook stran (FB), Instagram (IG) in X. Glavnino načrtovanih aktivnosti bo upravljavec izvajal samostojno, del pa tudi v okviru vzpostavljenih partnerstev skupaj s partnerji, na primer upravljavci drugih naravnih parkov Slovenije.

IZVEDBENI CILJI

5.1 Naloga za učinkovito in pregledno poslovanje

5.2 Naloga za učinkovito in pregledno organizacijo dela

5.3 Naloga za učinkovito, zadostno in pregledno financiranje upravljanja parka

5.4 Sodelovanje v vzpostavljenih partnerstvih, ki so že v preteklih letih prispevala k učinkovitosti upravljanja parka (na primer Skupnost ZO) in vključevanje v nove povezave

5.5 Sodelovanje z ministrstvom, organi v sestavi in strokovnim zavodom

5.6 Druge naloge v skladu z Uredbo o KPSS, koncesijsko pogodbo in ZON

5.7 Delo z mediji in dogodki

5.8 Vzdrževanje in nadgradnja spletne strani

5.9 Družbena omrežja (Facebook, Instagram ...)

5.10 Skupne promocijske naloge in aktivnosti z drugimi zavarovanimi območji in partnerji

5.11 Zagotavljanje dostopa do informacij o parku

NALOGE IN AKTIVNOSTI

➡ Glej preglednico 15.

5.1 Naloga za učinkovito in pregledno poslovanje

Na področju komunikacije in stikov z javnostmi so poleg stalnega zagotavljanja dostopa do informacij o Krajinskem parku Sečoveljske soline v načrtu predvsem redno delo z mediji, organizacija in izvedba dogodkov in posodabljanje, vzdrževanje in nadgradnja glavnih komunikacijskih poti, kot so spletna stran, Facebook stran (FB), Instagram (IG) in X. Glavnino načrtovanih aktivnosti bo upravljavec izvajal samostojno, del pa tudi v okviru vzpostavljenih partnerstev skupaj s partnerji, na primer upravljavci drugih naravnih parkov Slovenije.

Usmeritve za upravljanje:

- Transparentno in učinkovito poslovanje v skladu z načrtom upravljanja ter letnimi in drugimi načrti parka
- Jasna opredelitev poslovnih ciljev in strategije za njihovo dosego
- Redno spremljanje finančnih tokov, priprava proračunov in analiza stroškov
- Vzpostavitev jasnih komunikacijskih kanalov znotraj podjetja in z zunanjimi partnerji
- Redno preverjanje in analiziranje uspešnosti poslovanja ter prilagajanje strategije glede na rezultate
- Pripravljenost na spremembe in hitro prilagajanje poslovnih procesov novim izzivom
- Priprava letnih poročil
- Spremljanje izvajanja načrta upravljanja
- Zagotavljanje pogojev za delo

5.2 Naloge za učinkovito in pregledno organizacijo dela

S primerno kadrovsko politiko, je potrebno zagotoviti ustrezen kader za delovanje javne službe ohranjanja narave, zaposlenim pa omogočiti redna usposabljanja in izobraževanje. Za učinkovito in pregledno organizacijo dela je pomembno upoštevati nekaj ključnih nalog, kot so določanje ciljev, razdelitev nalog, učinkovita komunikacija, uporaba orodij za upravljanje nalog, redni pregledi in povratne informacije ter prilagodljivost.

Usmeritve za upravljanje:

- Sodelovanje s kadrovsko službo pri uresničevanju zaposlitvenih ciljev parka
- Jasna opredelitev kratkoročnih in dolgoročnih ciljev
- Razporeditev nalog med člane ekipe glede na njihove kompetence in zmožnosti
- Uporaba orodij, kot so e-Nalog ali podobne aplikacije, za spremljanje napredka in časa, porabljenega za posamezne naloge
- Redno preverjanje napredka in posredovanje povratnih informacij s ciljem izvajanja načrta upravljanja
- Prilagajanje načrtov glede na spremembe in nove izzive

5.3 Naloge za učinkovito, zadostno in pregledno financiranje upravljanja parka

Za učinkovito, zadostno in pregledno financiranje upravljanja Krajinskega parka Sečoveljske soline so ključne priprava in izvajanje finančnega načrta, transparentno poročanje, sodelovanje z deležniki, investicije v infrastrukturo ter pridobivanje dodatnih sredstev.

Usmeritve za upravljanje:

- Ocena potrebnih sredstev za vzdrževanje in razvoj parka ter določitev virov financiranja, kot so državna sredstva, evropski skladi, donacije in prihodki iz drugih dejavnosti
- Redno poročanje o porabi sredstev in doseženih rezultatih, kar omogoča nadzor in zagotavlja zaupanje javnosti
- Vključevanje lokalne skupnosti, nevladnih organizacij in drugih deležnikov v proces odločanja in financiranja, kar povečuje podporo in učinkovitost upravljanja
- Načrtovanje in izvajanje investicij v infrastrukturo parka, kot so poti, informacijske točke in objekti za obiskovalce, kar prispeva k trajnostnemu razvoju in privabljanju obiskovalcev
- Aktivno iskanje dodatnih virov financiranja preko projektov, razpisov in partnerstev, kar omogoča dolgoročno finančno stabilnost parka

5.4 Sodelovanje v vzpostavljenih partnerstvih, ki so že v preteklih letih prispevala k učinkovitosti upravljanja parka (na primer Skupnost ZO) in vključevanje v nove povezave

Sodelovanje v vzpostavljenih partnerstvih je ključno za učinkovito upravljanje parka. V preteklih letih je Skupnost naravnih parkov igrala pomembno vlogo pri izmenjavi znanja, izkušenj in najboljših praks med različnimi zavarovanimi območji, kar je prispevalo k izboljšanju upravljanja in ohranjanja naravnih virov. Poleg tega je park aktivno vključen v nove povezave in partnerstva, ki omogočajo dostop do dodatnih virov financiranja, tehnične podpore in inovativnih rešitev za trajnostni razvoj parka. Takšna sodelovanja vključujejo evropske projekte in programe, kot je LIFE, ki spodbujajo čezmejno sodelovanje in regionalni razvoj.

Usmeritve za upravljanje:

- Sodelovanje v SNPS
- Izmenjava izkušenj in sodelovanje

5.5 Sodelovanje z ministrstvom, organi v sestavi in strokovnim zavodom

Sodelovanje z resornim ministrstvom, organi v sestavi ter Zavodom Republike Slovenije za varstvo narave (ZRSVN) je ključno za učinkovito upravljanje Krajinskega parka Sečoveljske soline. To sodelovanje vključuje izmenjavo strokovnih znanj, finančno podporo ter skupne projekte.

Usmeritve za upravljanje:

- Redno sodelovanje pri pripravi in izvajanju načrtov za ohranjanje narave in trajnostni razvoj parka
- Zagotavljanje sredstev za projekte in programe, ki prispevajo k ohranjanju naravnih vrednot in kulturne dediščine
- Sodelovanje pri nacionalnih in mednarodnih projektih, ki spodbujajo trajnostno rabo naravnih virov in izboljšujejo upravljanje parka

5.6 Druge naloge v skladu z Uredbo o KPSS, koncesijsko pogodbo in ZON

Druge naloge v skladu z Uredbo o KPSS, koncesijsko pogodbo in ZON vključujejo izvajanje koncesijskih obveznosti, izobraževalne in promocijske aktivnosti ter sodelovanje pri raziskovalnih projektih.

Usmeritve za upravljanje:

- Poročanje koncedentu o izvajanju koncesije in zagotavljanje skladnosti z določili koncesijske pogodbe
- Organizacija izobraževalnih programov in promocijskih aktivnosti za ozaveščanje javnosti o pomenu ohranjanja narave
- Vključevanje v raziskovalne projekte, ki prispevajo k boljšemu razumevanju in upravljanju naravnih virov

5.7 Delo z mediji in dogodki

Delo z mediji in organizacija dogodkov za Krajinski park Sečoveljske soline vključuje medijske kampanje, organizacija dogodkov ter spletna prisotnost.

Usmeritve za upravljanje:

- Priprava in distribucija sporočil za javnost ter sodelovanje z novinarji za promocijo parka in njegovih aktivnosti
- Načrtovanje in izvedba dogodkov, kot so dnevi odprtih vrat, izobraževalni seminarji in delavnice za obiskovalce
- Upravljanje spletnih strani in družbenih omrežij za obveščanje javnosti o novostih in dogodkih v parku

5.8 Vzdrževanje in nadgradnja spletne strani

Vzdrževanje in nadgradnja spletne strani vključuje redno posodabljanje vsebin, tehnično vzdrževanje, optimizacija za iskalnike (SEO) ter nadzor nad delovanjem.

Usmeritve za upravljanje:

- Zagotavljanje, da so informacije na spletni strani vedno aktualne in relevantne
- Posodabljanje programske opreme, vtičnikov in varnostnih sistemov za nemoteno delovanje strani
- Prilagajanje vsebine in strukture spletne strani, da ostane visoko uvrščena v iskalnikih
- Redno preverjanje spletne strani za morebitne napake in težave ter njihovo odpravljanje

5.9 Družbena omrežja (Facebook, Instagram ...)

Upravljanje družbenih omrežij, kot sta Facebook in Instagram, vključuje redno objavljanje vsebin, interakcija s sledilci, promocijske kampanje ter analiza uspešnosti.

Usmeritve za upravljanje:

- Deljenje aktualnih novic, fotografij in dogodkov, povezanih s parkom, za ohranjanje zanimanja in angažiranosti sledilcev
- Odgovarjanje na komentarje in sporočila ter spodbujanje razprav za krepitev skupnosti
- Uporaba plačljivih oglasov za doseg širšega občinstva in promocijo posebnih dogodkov ali projektov
- Spremljanje statistike objav in kampanj za optimizacijo strategij in izboljšanje dosega

5.10 Skupne promocijske naloge in aktivnosti z drugimi zavarovanimi območji in partnerji

Skupne promocijske naloge in aktivnosti z drugimi zavarovanimi območji in partnerji vključujejo izmenjavo znanja in izkušenj, skupne promocijske kampanje, čezmejno sodelovanje ter razvoj turističnih produktov.

Usmeritve za upravljanje:

- Sodelovanje pri projektih, ki omogočajo deljenje najboljših praks in inovativnih rešitev za upravljanje naravnih virov
- Organizacija skupnih dogodkov, delavnic in kampanj za ozaveščanje javnosti o pomenu varovanja narave
- Vključevanje v evropske projekte, kot je INTERREG, ki spodbujajo čezmejno sodelovanje in trajnostni razvoj
- Skupno razvijanje trajnostnih turističnih produktov, ki povezujejo različna zavarovana območja in privabljajo obiskovalce

5.11 Zagotavljanje dostopa do informacij o parku

Zagotavljanje dostopa do informacij javnega značaja in vodenje arhiva informacij vključuje dostop do informacij javnega značaja ter proaktivno objavljanje.

Usmeritve za upravljanje:

- Organi so dolžni proaktivno objavljati informacije javnega značaja na svojih spletnih straneh, kar vključuje podatke iz javnih evidenc in informatiziranih zbirk podatkov

Preglednica 15: Prikaz in ovrednotenje načrtovanih nalog in aktivnosti v okviru cilja 5

Naloge/aktivnosti	Časovni potek, ponovitve	Letni strošek brez stroška dela	Vir financiranja	Sodelujoči	Kvantitativni kazalnik
5.1 Naloge za učinkovito in pregledno poslovanje					
5.1.1 Priprava predlogov letnih programov dela na podlagi načrta upravljanja	redno letno	1.000 €	PP 231319, lastni prihodki upravljavca	zaposleni, odbor, Pomorski muzej Piran, ZVKDS	odobreni letni programi
5.1.2 Priprava poročil o delu	redno letno	1.000 €	PP 231319, lastni prihodki upravljavca	zaposleni, odbor, Pomorski muzej Piran, ZVKDS	odobrena letna poročila
5.1.3 Spremljanje izvajanja načrta upravljanja s pripravo sprememb načrta po potrebi	redno letno, poročilo po petih letih	1.000 €	PP 231319, lastni prihodki upravljavca	zaposleni, strokovni zavod, Pomorski muzej Piran, ZVKDS	kazalniki načrta upravljanja v letnih poročilih
5.1.4 Priprava novega načrta upravljanja	2030–2031	2.500 €	PP 231319, lastni prihodki upravljavca	zaposleni, strokovni zavod, Pomorski muzej Piran, ZVKDS, zunanji sodelavci	odobreni načrt upravljanja za naslednje desetletno obdobje
5.1.5 Zagotavljanje pogojev za delovanje odbora parka	redno letno	300 €	PP 231319, lastni prihodki upravljavca	odbor	št. sej in sklepov odbora parka
5.1.6 Poslovna administracija (letni stroški telefonije, poština, drobní inventar, pisarniški material in tako dalje)	redno letno	9.200 €	PP 231319, lastni prihodki upravljavca	zaposleni	poslovni arhiv
5.2 Naloge za učinkovito in pregledno organizacijo dela					
5.2.1 Zaposlovanje ustreznih kadrov (redno in honorarno zaposleni)	redno letno	20.000 €	PP 231319, lastni prihodki upravljavca	zaposleni	št. redno in honorarno zaposlenih
5.2.2 Redno izobraževanje zaposlenih in prostovoljcev na njihovih področjih dela	redno letno	200 €	PP 231319, lastni prihodki upravljavca	organizatorji izobraževanj, strokovnjaki	št. izobraževanj
5.2.3 Redni koordinacijski sestanki/kolegiji ekipe parka	redno letno	500 €	PP 231319, lastni prihodki upravljavca	zaposleni	št. sestankov/zabeležke
5.2.4 Vodenje in koordinacija ekipe parka	redno letno	1.000 €	PP 231319, lastni prihodki upravljavca	direktor in vodja parka	št. komunikacij
5.2.5 Službena potovanja zaposlenih	redno letno	2.000 €	PP 231319, lastni prihodki upravljavca	zaposleni	št. potovanj
5.3 Naloge za učinkovito, zadostno in pregledno financiranje upravljanja parka					
5.3.1 Zagotavljanje rednega financiranja iz državnega proračuna na podlagi potrjenega	redno letno	- €	PP 231319	odbor, ministrstvo	znesek potrjenega letnega proračuna PP 231319

načrta upravljanja in letnih programov dela					
5.3.2 Oblikovanje lastnih prihodkov upravljavca parka v skladu z Uredbo o KPSS	redno letno	- €	lastni prihodki upravljavca	zaposleni, zunanji sodelavci	znesek lastnih prihodkov
5.3.3 Učinkovito pridobivanje sredstev iz lokalnih, državnih in mednarodnih skladov, ustanov ali organizacij ter mednarodnih programov pomoči	redno letno	- €	PP 231319, lastni prihodki	zaposleni	znesek sredstev
5.3.4 Priprava projektne vlog, projektne in druge dokumentacije, sklepanje primernih partnerstev ter vodenje potrjenih projektov	redno letno	2.000 €	PP 231319, lastni prihodki upravljavca	zaposleni	znesek sredstev iz naslova projektov, projektne arhivi
5.3.5 Zagotavljanje finančne preglednosti s sistemom analitičnega računovodstva (ločena stroškovna mesta)	redno letno	3.000 €	PP 231319, lastni prihodki upravljavca	zaposleni, zunanji izvajalec računovodskega programa	konto kartice, poslovne knjige, letna poročila
5.3.6 Finančno vodenje in administracija	redno letno	15.000 €	PP 231319, lastni prihodki upravljavca	zaposleni, zunanje računovodstvo	finančni arhiv z revizijsko sledjo
5.4 Sodelovanje v vzpostavljenih partnerstvih, ki so že v preteklih letih prispevala k učinkovitosti upravljanja parka (na primer Skupnost NP) in vključevanje v nove povezave					
5.4.1 Sodelovanje v Skupnosti NP Slovenije in njeno periodično vodenje, sodelovanje s Pomorskim muzejem Piran in ZVKDS	redno letno	150 €	PP 231319	upravljavci ZO	zabeležke, skupni produkti
5.4.2 Izmenjava izkušenj na državni in mednarodni ravni	redno letno	200 €	PP 231319	sorodne organizacije	št. komunikacij/zabeležke
5.4.3 Vključevanje v nove povezave, namenjene izmenjavi znanj in izkušenj oziroma s pričakovanimi pozitivnimi učinki na upravljanje parka	redno letno	150 €	PP 231319	sorodne organizacije	št. komunikacij/članstvo /pisma o nameri
5.5 Sodelovanje z ministrstvom, organi v sestavi in strokovnim zavodom					
5.5.1 Redno sodelovanje s strokovnimi službami in odgovornimi predstavniki ministrstva	redno letno	500 €	PP 231319	ministrstvo	št. komunikacij/zabeležke

5.5.2 Sodelovanje z ARSO na področju zemljišč v parku	redno letno	500 €	PP 231319	ARSO	št. komunikacij/zabeležke
5.5.3 Sodelovanje s strokovnim zavodom pri pripravi naravovarstvenih smernic, pogojev in soglasij ter drugih skupnih aktivnostih	redno letno	500 €	PP 231319	strokovni zavod	št. komunikacij/skupnih dokumentov
5.6 Druge naloge v skladu z Uredbo o KPSS, koncesijsko pogodbo in ZON					
5.6.1 Presoja skladnosti z določili načrta upravljanja in obveščanje prijaviteljev o ravnanju iz 11., 13., 17. in 22. točke 6. člena Uredbe o KPSS (varstveni režim)	redno letno	500 €	PP 231319	prijavitelji	št. presoj/obvestil
5.6.2 Sodelovanje z izvajalci javnih služb in uskladitev terminskih načrtov in drugih pogojev za dovoljena ravnanja znotraj meja parka (izdaja pisnih izjav)	redno letno	500 €	PP 231319	izvajalci javnih služb	št. komunikacij/pisnih izjav
5.6.3 Priprava mnenj in strokovnih gradiv po potrebi	redno letno	500 €	PP 231319	strokovni zavod	št. mnenj in strokovnih gradiv
5.7 Vzdrževanje poslovnih prostorov, materiala in opreme					
5.7.1 Vzdrževanje in čiščenje poslovnih prostorov	Zamenjava oken in vrat na upravni stavbi 2024 Čiščenje redno letno	22.000 € (2024) 15.000 €	PP 231319	Zunanji izvajalci	Št. oken in vrat
5.7.2 Vzdrževanje opreme					
5.7.3.. Druge aktivnosti v zvezi z upravljanjem zemljišč, objektov in naprav v lasti države	redno letno	500 €	PP 231319	ministrstvo z organi v sestavi	št. drugih aktivnosti/zabeležke
5.8 Delo z mediji in dogodki					
5.8.1 Priprava sporočil za javnost	redno letno	500 €	PP 231319	zaposleni	št. sporočil
5.8.2 Organizacija tiskovnih konferenc	redno letno	500 €	PP 231319	zaposleni	št. konferenc
5.8.3 Drugi dogodki (za medije in povabljene)	redno letno	500 €	PP 231319	zunanji izvajalci (catering in podobno)	št. dogodkov in udeležencev
5.8.4 Spremljanje in analiziranje objav v medijih	redno letno	500 €	PP 231319	zunanji izvajalci	št. objav in analiz
5.9 Vzdrževanje in nadgradnja spletne strani					

5.9.1 Priprava in objava novic	redno letno	1.200 €	PP 231319	zaposleni	št. (objavljenih) novic
5.9.2 Priprava in objava novih poglavij, podstrani spletnega portala parka	vsako drugo leto	1.000 €	PP 231319	zaposleni	št. novih poglavij oziroma podpoglavij
5.9.3 Posodabljanje in dopolnitve objavljenih vsebin	redno letno	500 €	PP 231319	zaposleni	št. posodobitev
5.9.4 Oblikovna prenova spletne strani	2024 - 2025	10.000 €	PP 231319	zunanji izvajalci	št. prenov
5.10 Družbena omrežja (Facebook, Instagram...)					
5.10.1 Promocija strani na Facebooku	redno letno	1.000 €	PP 231319	zaposleni	št. (medijskih) objav in posredno št. všečkov
5.10.2 Priprava in objava novic (Facebook in Instagram, po objavi profila)	redno letno	1.000 €	PP 231319	zaposleni	št. novic (objav)
5.10.3 Priprava in objava fotografij/tematskih albumov (profil na Facebooku)	redno letno	1.000 €	PP 231319	zaposleni	št. fotografij/albumov
5.10.4 Promocija profila na Instagramu	redno letno	1.000 €	PP 231319	zaposleni	št. (medijskih) objav, posredno št. sledilcev
5.11 Skupne promocijske naloge in aktivnosti z drugimi zavarovanimi območji in partnerji					
5.11.1 Urejanje spletne strani Skupnosti NP – www.parkislovenije.si	redno letno	100 €	PP 231319	upravljavci ZO	št. (objavljenih) novic, posodobitev, dopolnitve
5.12 Zagotavljanje dostopa do informacij o parku					
5.12.1 Vodenje arhiva vseh informacij o parku	redno letno	1.000 €	PP 231319	zaposleni	urejen arhiv z revizijsko sledjo
5.12.2 Objavljanje relevantnih informacij na spletni strani	redno letno	1.200 €	PP 231319	zaposleni	št. objav
5.12.3 Zagotavljanje dostopa do informacij za bolj zainteresirane posameznike/skupine	redno letno	1.200 €	PP 231319	zaposleni	št. odgovorov/dostopov

3.5 UPRAVLJAVEC PARKA

3.5.1 Koncesijsko razmerje

Koncesijska pogodba med koncesionarjem, **podjetjem** Soline, d. o. o., in koncedentom, Republiko Slovenijo, o izvajanju javne službe ohranjanja narave – upravljanju zavarovanega območja – je bila sklenjena 12. julija 2003 za 20 let, to je do leta 2023 (Koncesijska pogodba za upravljanje Krajinskega parka Sečoveljske soline in rabo naravne vrednote Sečoveljske soline, v nadaljnjem besedilu: koncesijska pogodba), na podlagi ZON in Uredbe o koncesiji za rabo naravne vrednote Sečoveljskih solin in o koncesiji za upravljanje Krajinskega parka Sečoveljske soline (Uradni list RS, št. 11/02, 41/04 – ZVO-1 in 44/22 – ZVO-2). Na podlagi Sklepa Vlade

Republike Slovenije št. 35600-3/2023/5, z dne 17. 8. 2023, je bil sklenjen aneks h koncesijski pogodbi, s katerim je koncesija podaljšana za nadaljnjih 10 let, do 12. julija 2033.

3.5.2 Naloge upravljanja

Upravljavca parka opravlja naloge, ki so določene v predpisih in koncesijski pogodbi:

- v 133. členu ZON:

(1) Upravljavca zavarovanega območja opravlja varstvene, strokovne, nadzorne in upravljalne naloge na zavarovanem območju.

(2) Upravljavca opravlja kot javno službo te naloge:

1. pripravlja predlog načrta upravljanja;
2. sprejema letni program dela na podlagi načrta upravljanja in opravlja naloge, določene v načrtu, oziroma skrbi za njihovo opravljanje;
3. sodeluje z lokalnimi skupnostmi pri doseganju namena zavarovanja in zastavljenih ciljev varstva in razvoja zavarovanih območij;
4. stalno spremlja in analizira stanje narave in naravnih vrednot na zavarovanem območju;
5. upravlja nepremičnine, ki so v lasti ustanovitelja na zavarovanem območju, če je v aktu o zavarovanju tako določeno;
6. sodeluje z zavodom pri pripravi naravovarstvenih smernic za del, ki se nanaša na zavarovano območje;
7. izvaja varstvene ukrepe na zavarovanem območju;
8. sklepa pogodbe za varstvo naravnih vrednot na zavarovanem območju iz 47. člena ZON;
9. sklepa pogodbe o skrbništvu nad naravnimi vrednotami na zavarovanem območju iz 48. člena ZON;
10. usklajuje in spremlja izvajanje raziskovalnih nalog v zvezi z zavarovanim območjem;
11. skrbi za vzdrževanje, obnavljanje in varovanje naravnih vrednot na zavarovanem območju;
12. skrbi za predstavljanje zavarovanega območja;
13. sodeluje z lastniki zemljišč na zavarovanem območju, jim strokovno pomaga in svetuje;
14. pripravlja in vzdržuje poti in označbe ter drugo infrastrukturo, ki je namenjena obisku zavarovanega območja;
15. vodi obiskovalce po zavarovanem območju;
16. zagotavlja dostop do informacij o zavarovanem območju.

(3) Na podlagi javnega pooblastila izvaja upravljavca neposredni nadzor na zavarovanem območju in upravlja zbirke podatkov, ki se nanašajo na zavarovano območje, v skladu z ZON.

- v 15. členu Uredbe o koncesiji za rabo naravne vrednote Sečoveljskih solin in o koncesiji za upravljanje Krajinskega parka Sečoveljske soline: soline

-

Koncesionar ima naslednje pravice in dolžnosti:

1. izvajati koncesijo kot dober gospodar v skladu z ZON, Uredbo o KPSS, s to uredbo, koncesijsko pogodbo, načrtom upravljanja parka in letnimi načrti upravljanja parka;
2. izdelati osnutek načrta upravljanja parka;
3. vsakih pet let poročati vladi o izvajanju načrta upravljanja parka;
4. pripraviti letni načrt upravljanja parka;
5. poročati pristojnim organom v skladu s predpisi;
6. organizirati vse naravovarstvene akcije na območju parka in sodelovati pri njih;
7. pridobivati od ministrstva posebna navodila za izvajanje koncesije;
8. pridobivati od organizacije, pristojne za ohranjanje narave (po ZON), strokovno pomoč in usmeritve pri izvajanju koncesije;
9. pridobivati od pristojnih organov podatke o dejstvih, ki so pomembna za izvajanje koncesije;
10. skrbeti za tekoče obveščanje javnosti o pomembnih dogodkih na območju parka;
11. obveščati pristojne inšpektorate o ugotovljenih kršitvah na območju parka;

12. pripravljati projekte za pridobivanje finančnih sredstev;
 13. zagotavljati administrativne in druge pogoje za delo odbora Krajinskega parka Sečoveljske soline;
 14. sodelovati z izvajalcem vodnogospodarske javne službe, ki skrbi za vzdrževanje naravnih vodotokov in drugih naravnih zbiralnikov vode ter vodnogospodarskih objektov in naprav v splošni rabi;
 15. sodelovati s Pomorskim muzejem Piran, ki opravlja dejavnosti, potrebne za opravljanje nalog v zvezi z varstvom solinarske kulturne dediščine in muzejske dejavnosti, in z izvajalcem javne službe za varstvo kulturne dediščine.
- V Koncesijski pogodbi za upravljanje Krajinskega parka Sečoveljske soline in rabo naravne vrednote Sečoveljske soline v točki 2.1:

Koncesija za upravljanje parka obsega:

- opravljanje varstvenih, strokovnih, nadzornih in upravljavskih nalog v parku,
- izvajanje varstvenih režimov in drugih nalog s ciljem ohranjanja biotske raznovrstnosti rabe parka,
- izvajanje nalog javne službe po 133. členu ZON oziroma drugem predpisu, ki določa naloge upravljavca zavarovanega območja,
- izvajanje neposrednega nadzora po ZON oziroma drugem predpisu, ki ga nadomesti,
- upravljanje nepremičnin na območju parka in stvari, ki jim služijo in so v lasti države,
- vzdrževanje in obnavljanje infrastrukture parka.

Druge naloge upravljavca parka

Upravljavec parka za pridobivanje lastnega prihodka opravlja poleg navedenih nalog javne službe še nekatere dejavnosti, če so izpolnjeni ti pogoji:

- izvajanje nalog zunaj obsega (vsebin in časa) javne službe ohranjanja narave,
- ne gre za dejavnosti, za katere je treba pridobiti koncesijo ali druge pravice za rabo,
- gre za dejavnosti, ki zahtevajo majhen vložek delovnega časa (zakonsko dopustni vložek v številu nadur na posameznega zaposlenega) in zato nikakor ne krnijo izvajanja javne službe.

Te dejavnosti so povezane zlasti z:

- izvajanjem porok v parku,
- izvajanjem drugih dogodkov v parku,
- komercialnim avdio in video snemanjem, če vsebina in namen nista v nasprotju s cilji parka ter njegovo značilno in prepoznavno podobo, če snemanje poteka tako, da ne vpliva na vsebine parka in ne pači njegove podobe s prikazovanjem neusklajenih ravnanj v njem; pri tem se upošteva določilo 44. člena Zakona o varstvu kulturne dediščine o prepovedi uporabe podobe in imena kulturnega spomenika brez soglasja lastnika,
- zagotavljanjem ponudbe pijače in hrane za zadovoljitev osnovnih potreb obiskovalcev parka.

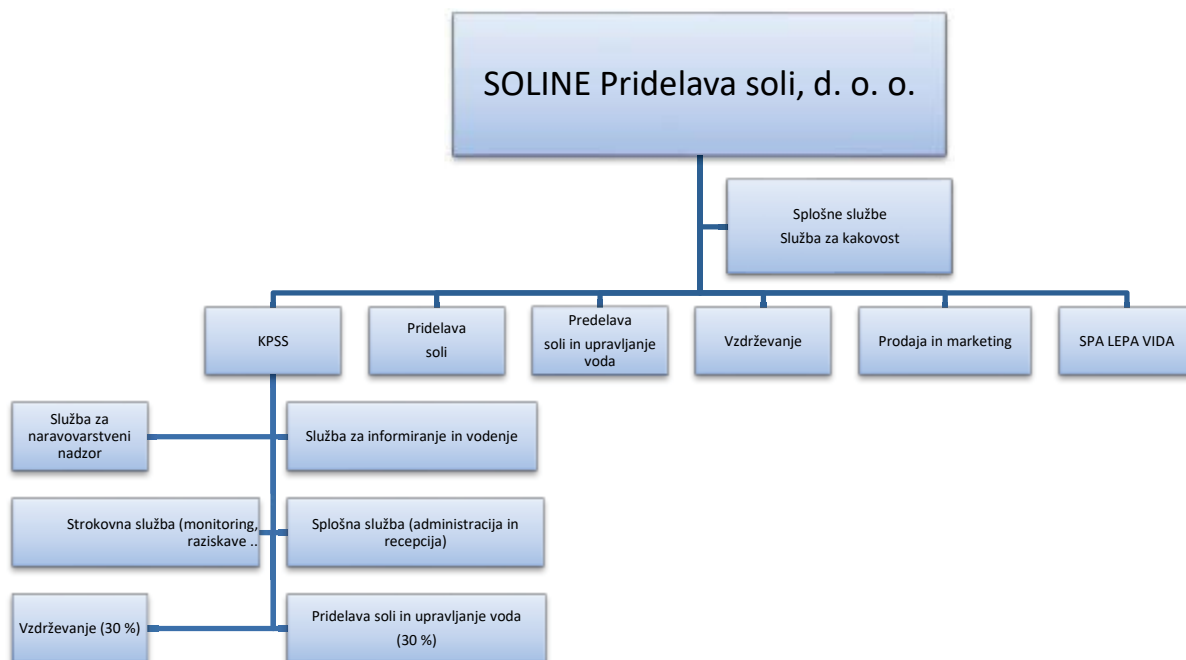
Pri izvajanju navedenih dejavnosti upravljavec lahko uporablja parkovno opremo in sredstva, pri čemer naročnik storitve poleg delovnih stroškov plača najemnino/prispevek ter obratovalne in amortizacijske stroške. Tako pridobljena sredstva se vračajo v upravljanje parka.

Izredno velika površina parka, ki je pod vodno gladino, in ročno vzdrževanje tradicionalnega solinarstva terjata visoke stroške vzdrževanja. Zato je bila za financiranje stroškov vzdrževanja parka uvedena vstopnina.

3.5.3 Organiziranost upravljavca

Podjetje Soline, d. o. o., je sestavljeno iz več služb oziroma stroškovnih mest: služba za kakovost, pridelava soli, predelava soli, vzdrževanje, prodaja in marketing, Thalasso Spa Lepa Vida, skupne službe in službe za upravljanje parka. Podjetje vodi direktor (slika 8).

Park upravlja **Služba za upravljanje parka**, na čelu katere je direktor – vodja parka. Sestavljajo jo sodelavci za opravljanje naravovarstvenega nadzora, naravovarstvenega monitoringa, izvedbo vodenih ogledov, delo v recepciji, upravljanje voda in pridelavo soli, opravljanje upravno-administrativnih in finančnih nalog ter vzdrževanje poslovnih prostorov, materiala in opreme. Nova sistemizacija delovnih mest se uporablja od 1. decembra 2016. Opis delovnih mest in plačilni razredi so usklajeni z vrednostmi, ki se uporabljajo v javni upravi.



SLIKA 8: ORGANIGRAM UPRAVLJAVCA PARKA, PODJETJA SOLINE PRIDELAVA SOLI, D. O. O.

3.5.4 Načrt delovanja in razvoja službe

- Izobrazba in delovne izkušnje

Naloge javne službe ohranjanja narave opravljajo zaposleni v podjetju Soline, d. o. o., ki izpolnjujejo pogoje, ki jih za delovna mesta s področja ohranjanja narave določa Katalog delovnih mest – tarifni del (Ministrstvo za naravne vire in prostor Republike Slovenije, št. 100-2/2007/32, z dne 11. julija 2008) na podlagi Kolektivne pogodbe za dejavnost okolja in prostora – tarifni del (Uradni list RS, št. 60/08, 106/15, 46/17, 80/18 in 136/22). Pogoji se ažurno usklajujejo s spremembami navedenega kataloga.

- Obseg nalog

Obseg nalog za del, ki se nanaša na znane in preverljive naloge in dejavnosti, ter obseg nalog, povezanih z upravljanjem obiska, sta ocenjena na podlagi dozdajšnjih upravljavskih izkušenj.

Obseg delovnih ur v naslednjih petih letih, glede na izkušnje iz preteklosti, znaša 35.212 delovnih ur, kar je ekvivalent 16,8 polno zaposlenega.

Preglednica 21: Ocena števila obiskovalcev krajinskega parka v prihodnjih letih

Leto	2024	2025	2026	2027	2028–2034
<i>Obiskovalci po kategorijah</i>					
Individualni ogledi parka	22.000	29.000	30.000	30.000	30.000
Vodeni ogledi	10.000	11.000	12.000	13.000	14.000
Prireditve (razstave ...)	150	250	300	350	400
Muzej solinarstva	2500	3500	4000	4500	4600
Solinarka, Center šolskih in občolskih dejavnosti, najemniki privezov	5000	5000	5000	5000	5000
Vstopi v park (skupno)	39.650	48.750	51.300	52.850	54.000

Preglednica 22: Ocena potrebnega števila redno zaposlenih in honorarnih sodelavcev za izvedbo Načrta upravljanja Krajinskega parka Sečoveljske soline v obdobju 2024–2034 (potrebne delovne ure v FT ekvivalentu)

Leto	2024	2025	2026	2027	2028–2034	Šifra*
Direktor, vodja krajinskega parka	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50	I017141
Naravovarstveni nadzornik V	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	I015020
Naravovarstveni nadzornik IV	0,50	1,00	1,00	1,00	1,00	I016016
Naravovarstveni sodelavec III	0,00	1,00	1,00	1,00	1,00	I017043
Naravovarstveni sodelavec V	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	I015022
Receptor	1,00	2,00	2,00	2,00	2,00	I015043
Receptor Fontanigge	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50	I015065
Receptor (strežba)	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	J033014
Glavni računovodja	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50	J017135
Poslovni sekretar	0,50	0,25	0,25	0,25	0,25	J026004
Sodelavec na park. inf. mestih IV	0,70	0,70	0,70	0,70	0,70	I016032
Strokovnjak (vodja projektov)	0,50	0,75	0,75	0,75	0,75	J017106
Prodajalec (vodnik)	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	I015065
Vzdrževalec (voznik el. vlaka)	0,53	0,50	0,50	0,50	0,50	J034094
Vzdrževalec (voznik kombija)	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50	J033026
Vzdrževalec (infrastruktura, poti)	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	J032030
Solinar (Muzej solinarstva)	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	J032030
Solinar (Lera)	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	J032030
Vodar	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	J032030
Čistilka	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50	J031004
Redno zaposleni – SKUPAJ (FT)	15,03	16,80	16,80	16,80	16,80	

* Šifre delovnih mest so iz Kataloga delovnih mest – tarifni del na podlagi Kolektivne pogodbe za dejavnost okolja in prostora - tarifni del (Uradni list RS, št. 60/08, 106/15, 46/17, 80/18 in 136/22)

Preglednica 23: Povzetek potrebnih delovnih ur po ciljih načrta upravljanja in po letih za načrtovani obseg nalog (FT ekvivalent)

Povzetek po sklopih ciljev/nalog	Kadri	2024	2025	2026	2027	2028-2034
CILJ 1: Ohranitev naravnih vrednot, vrst in habitatnih tipov ter krajine	Vodstveni k.	0.21	0.1	0.1	0.1	0.1
	Strokovni k.	2.58	1.8	1.8	1.8	1.8
	Nar. nadzorniki	3	2.5	2.5	2.5	2.5
	Adm. podpora	0.8	0.84	0.84	0.84	0.84
	Tehnični k.	5.39	3.3	3.3	3.3	3.3
CILJ 2: Omogočanje spoznavanja naravne vrednote in biotske raznovrstnosti, tradicionalnega solinarstva	Vodstveni k.	0	0.06	0.06	0.06	0.06
	Strokovni k.	0.35	0.2	0.2	0.2	0.2
	Nar. nadzorniki	0.75	0.3	0.3	0.3	0.3
	Adm. podpora	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3
	Tehnični k.	0.1	4	4	4	4
CILJ 3: Prispevanje k uresničevanju ciljev javnega interesa z drugih področij	Vodstveni k.	0	0.01	0.01	0.01	0.01
	Strokovni k.	0	0	0	0	0
	Nar. nadzorniki	0	0	0	0	0
	Adm. podpora	0.5	0	0	0	0
	Tehnični k.	0	1	1	1	1
CILJ 4: Omogočanje povezanosti lokalnega prebivalstva s parkom	Vodstveni k.	0	0.1	0.1	0.1	0.1
	Strokovni k.	0	0	0	0	0
	Nar. nadzorniki	0	0.2	0.2	0.2	0.2
	Adm. podpora	0.05	0	0	0	0
	Tehnični k.	0	0	0	0	0
CILJ 5: Zagotavljanje učinkovitega in preglednega poslovanja, organizacije dela, financiranja, komuniciranja in sodelovanja v podporo varstvenim ciljem in drugim ciljem upravljanja	Vodstveni k.	0.34	0.23	0.23	0.23	0.23
	Strokovni k.	0.05	0	0	0	0
	Nar. nadzorniki	0.2	0	0	0	0
	Adm. podpora	0.3	0.86	0.86	0.86	0.86
	Tehnični k.	0.11	0,49	0,49	0,49	0,49
Skupaj – vsi cilji načrta upravljanja	Vodstveni k.	0.55	0.5	0.5	0.5	0.5
	Strokovni k.	2.98	2	2	2	2
	Nar. nadzorniki	3.95	3	3	3	3
	Adm. podpora	1.4	2	2	2	2
	Tehnični k.	6.15	9.3	9.3	9.3	9.3
SKUPAJ – POTREBNE DELOVNE URE (FT EKVIVALENT)		15.03	16.80	16.80	16.80	16.80
SKUPAJ – HONORARNI SODELAVCI (FT EKVIVALENT)		3,61	4,20	4,20	4,20	4,20
SKUPAJ VSI		18,64	21	21	21	21

V preglednici 23 je povzeto ocenjeno število potrebnih delovnih ur (FT ekvivalent) po upravljavskih sklopih/ciljih in po kategorijah kadrov. Med vodstvene kadre je uvrščen vodja parka – direktor, med strokovne kadre spadajo strokovni sodelavci, izobraževalni kadri in biologi (ornitologi), med administrativno podporo pa računovodstvo, poslovni sekretar in receptorji. Posebej so prikazani načrtovani honorarni sodelavci. Med kadre naravovarstveni nadzorniki spadajo zaposleni naravovarstveni nadzorniki s polnimi pooblastili.

▪ Ovrednotenje nalog

Naloge se ovrednotijo v ekvivalentu plačilnega razreda, ki je za ustrezno delovno mesto naveden v Katalogu delovnih mest – tarifni del (Ministrstvo za naravne vire in prostor Republike Slovenije, št. 100-2/2007/32, z dne 11. julija 2008). Ovrednotenje nalog z navedbo ekvivalentnega plačilnega razreda je podrobneje prikazano v letnih načrtih.

3.5.5 Razmerja med upravljavcem parka in upravljavcem Muzeja solinarstva

1. Medsebojna razmerja

Med upravljavcem parka – podjetjem Soline, d. o. o. in Pomorskim muzejem Piran se medsebojna razmerja, zlasti glede vodnega režima, solinarstva, vzdrževanja nasipov in obiskovanja parka, urejajo na podlagi naslednjih izhodišč*:

* v izhodišča so vključene tudi vsebine, ki jih je leta 2011 na podlagi načrta upravljanja za obdobje 2011 - 2021 opredelil Sporazum o sodelovanju med Pomorskim muzejem Piran in družbo Soline, d. o. o.

SOLINARSKA DEJAVNOST

- Solinarska dejavnost se na območju celotnih solin izvaja na podlagi koncesijske pogodbe, ki jo ima Podjetje Soline, d. o. o. Tradicionalno solinarsko dejavnost izvaja na Leri in po srednjeveških postopkih na Fontaniggeah. Obiskovalcem parka se omogoča ogled obeh načinov pridobivanja soli na obeh območjih. Pri prikazovanju srednjeveškega solinarstva se upoštevajo navodila Pomorskega muzeja zaradi čim večje avtentičnosti prikaza. Strokovnjaki Pomorskega muzeja obiskovalcem razlagajo postopke in predstavljajo kulturno dediščino na območju Muzeja solinarstva.
- Vodni režim notranjih voda ter notranje nasipe in kanale na celotnem območju solin, vključno s tistimi na območju Muzeja solinarstva, upravlja upravljavec parka, pri čemer upošteva varstvene režime in navodila za varstvo kulturne dediščine. Za zagotavljanje kar najboljših možnosti za prikazovanje srednjeveških metod pridelave soli se v kanalih Giassi in Cavani 131 vzdržuje ustrezni vodostaj in kakovost vode. Pri pripravi navodil, ki vplivajo na prikaz solinarske dejavnosti na območju Muzeja solinarstva, sodeluje Pomorski muzej Piran.
- Upravljavec parka po končani sezoni pridelave soli izvede potrebna dela za nadaljevanje prikaza pridelave soli na dveh solnih poljih v okviru kompleksa Muzeja solinarstva, vključno z obnovo petole, do zagotovitve dodatnih finančnih sredstev pa le na enem solnem polju. Potrebna dela vključujejo tudi obnovo nasipov na tlorisni mreži v sklopu kompleksa Muzeja solinarstva; podjetje Soline, d. o. o. tudi skrbi za ustrezno dovajanje vode na območje Fontanigge oziroma za uravnavanje pretokov in gladin vode na tem območju.
- Upravljavec parka za izvedbo v prejšnji alineji navedenih potrebnih del za nadaljevanje pridelave soli na demonstracijskem solnem polju zagotovi enega ustrezno usposobljenega vodarja in izkušenega solinarja. V začetku sezone upravljavec parka zagotovi večje število solinarjev za vzpostavitev delujočega solnega polja. Po zagotovitvi dodatnih finančnih sredstev za upravljavca parka, za kar si bo prizadevalo pristojno ministrstvo, velja enako tudi za drugo demonstracijsko solno polje.
- Podjetje Soline, d. o. o. za namen prikazovanja srednjeveškega postopka pridobivanja soli upravlja tudi z vetrno črpalko, ki je del muzejske zbirke; vzdrževanje in popravila zagotavlja Pomorski muzej Piran.

OBISKOVANJE

- Za skupine nad 15 oseb (na željo skupine pa tudi za skupine pod 15 oseb), ki si želijo ogledati Muzej solinarstva, je potrebna predhodna prijava prek spletne aplikacije. Povpraševanje za prijavo obiskov v spletno aplikacijo vnesejo zainteresirani obiskovalci in Pomorski muzej Piran.
- Upravljavca parka skrbi za komunikacijo s predstavniki povpraševalcev, registriranih v aplikaciji, in jim potrdi izpolnjeni obrazec za napoved skupine. Naročilnice oziroma plačilo za vodenje in ogled parka in muzeja prejema upravljavec parka.
- Napoved obiska prek spletne aplikacije je obvezna tudi za vse skupine, ki park in/ali muzej obišejo po morski poti. Za ogled parka in Muzeja solinarstva velja ena vstopnica, ki jo obiskovalec kupi na enem od kopenskih vhodov v park ali v okrepčevalnici Fioret. Vsak obiskovalec muzeja je hkrati obiskovalec parka. Vstop v muzej ter v multivizijsko središče in druge objekte, namenjene obiskovalcem, je prost.
- Vsebine kulturne dediščine in tradicije pridelave soli interpretirajo ustrezno strokovno usposobljeni sodelavci Pomorskega muzeja Piran ob ogledu Muzeja solinarstva v času odprtja. Muzej solinarstva je od 1. aprila do 14. junija in od 16. septembra do 31. oktobra odprt vsak dan od 9. do 17. ure, poleti (od 15. junija do 15. septembra) od 9. do 20. ure, med 1. novembrom in 31. marcem pa je urnik prilagojen vnaprejšnjim napovedim obiskovalcev in skupin. Zapornica na vhodu Fontanigge se zvečer zaklene. Delovanje Muzeja solinarstva in vodenja po muzeju so odvisna od finančnih zmožnosti, ki so vezane na pridobljena javna sredstva, namenjena za varstvo kulturne dediščine na območju Muzeja solinarstva.
- Upravljavca parka skrbi za recepcijsko službo na vstopni točki Fontanigge ter za zapornici (ob magistralni cesti in ob vhodu v park).
- Upravljavca parka skrbi za namestitev in vzdrževanje kemičnega stranišča, zabojnikov za odpadke in parkirišča ob vhodu na Fontanigge, ter vzdržuje tudi pot ob Dragonji (ustrezen zgornji ustroj poti, košnja vegetacije ob poti) in infrastrukturo za dostop do Muzeja solinarstva.
- Upravljavca parka prevaža organizirane skupine z električnim vlakom, nabavljenim posebej za ta namen (vožnja z motornimi vozili za obiskovalce parka in muzeja na Fontaniggeah od leta 2012 ni več dovoljena); za obisk se uporablja le skupinsko prevozno sredstvo, mogoč pa je tudi obisk peš ali s kolesi in po morski poti.
- Pomorski muzej Piran in upravljavec parka omogočata in promovirata obisk Muzeja solinarstva po morski poti.
- V Muzeju solinarstva se lahko kot spominek prodajajo tudi sol in drugi parkovni izdelki, v trgovini v Casermi se lahko prodajajo tudi muzejski spominki, pri čemer se upravljavec parka in Pomorski muzej Piran pisno dogovorita o višini rabata, ki jima pripada.
- Organiziranje in vodenje taborov in delavnic ter drugih oblik dejavnosti za študijsko in raziskovalno delo na področju varstva kulturne dediščine ter praktično seznanjanje s solinarskim delom na območju Muzeja solinarstva še naprej izvaja Pomorski muzej Piran. Prenočevanje na območju parka praviloma ni dovoljeno, razen v zvezi z raziskovalnimi in študijskimi programi in to v minimalnem številu in za najkrajši čas (ne več kot deset dni, največ dvakrat na leto). O tem se Pomorski muzej Piran sproti dogovarja in sodeluje z upravljavcem parka, ki zagotavlja možnosti za praktično solinarsko delo. Upravljavca parka omogoča prost vstop udeležencem taborov, delavnic in drugih dejavnosti, ki jih organizira Pomorski muzej Piran. Tabore in delavnice ter druge oblike dejavnosti za študijsko in raziskovalno delo na področju varstva kulturne dediščine ter praktično seznanjanje s solinarskim delom upravljavec parka in Pomorski muzej Piran oglašujeta na enak način kakor obiskovanje.
- Solinarske hiše ob kanalu Giassi na območju Fontanigge so namenjene varstvu kulturne dediščine in izvajanju muzejskih in z njimi povezanih dejavnosti (npr. delavnice in tabori).

SKUPNA PROMOCIJA PARKA

- Obiskovanje parka in Muzeja solinarstva se oglašuje vedno vsebinsko povezano z informacijami o obih. Oba upravljavca na začetku koledarskega leta izdelata skupne predloge oglasov in skupen načrt oglaševanja.

- Upravljavec parka in Pomorski muzej Piran skrbita za skupno promocijo parka in Muzeja solinarstva z izdajanjem skupnih promocijskih in informacijskih gradiv, prodajo izdelkov, skupnim nastopanjem v medijih in promoviranjem drug drugega na svojih spletnih straneh in v komunikaciji z javnostjo. O načinu skupne promocije in prodaje izdelkov se za vsako dejavnost dogovorita posebej.

1. Naloge upravljanja in varstva kulturne dediščine na območju Muzeja solinarstva

- a) Na podlagi akta o zavarovanju Muzeja solinarstva za kulturni spomenik državnega pomena Pomorski muzej Piran na območju kulturnega spomenika izvaja dejavnosti, ki so potrebne za opravljanje nalog v zvezi z varstvom solinarske kulturne dediščine in muzejske dejavnosti in sicer:

Finančni vir so proračunska sredstva, ki jih Pomorskemu muzeju »Sergej Mašera« Piran zagotavlja ministrstvo, pristojno za kulturo za izvajanje javne službe muzejev.

- b) Pomorski muzej Piran interpretira kulturno dediščino srednjeveškega (beneškega) načina pridelave soli ter skrbi za urejenost notranjih prostorov in okolice muzejskih hiš neposredno v povezavi s krajinskim parkom v obsegu in na način, kot je navedeno v poglavju Obiskovanje.

Finančni vir so sredstva za upravljanje krajinskega parka (delno vstopnine za park, delno proračunska sredstva s področja ohranjanja narave, ki jih zagotavlja ministrstvo, pristojno za ohranjanje narave). Upravljavec parka zagotovi povračilo za interpretiranje kulturne dediščine za obiskovalce parka v višini urne postavke, kot jo upravljavec parka določa za vodenje v celotnem parku. Ocenjeni letni stroški znašajo do 17.000 EUR.

- c) Upravljavec parka izvaja naloge, s katerimi prispeva k varstvu kulturne dediščine, kot so opredeljene v poglavju 3.1 in v preglednici 13. Skupni ocenjeni letni stroški znašajo 71.700 EUR. Od tega obsegajo materialni stroški 31.700 EUR (razvidni iz preglednice 13), in stroški dela 40.000 EUR (za vodarja 14.400 EUR, solinarja 14.400 EUR, šoferja e - vlakca 7.200 EUR, vzdrževalca e-vlakca 4.000 EUR).

Finančni vir so sredstva za upravljanje krajinskega parka, in sicer lastni prihodki, ki jih upravljavec parka pridobiva predvsem iz vstopnin v park, in proračunska sredstva s področja ohranjanja narave, ki jih letno zagotavlja ministrstvo, pristojno za ohranjanje narave. Letni prihodki od vstopnin v park v povprečju znašajo 280.000 EUR, od tega so prihodki od obiskovalcev parka, ki obišejo samo Muzej solinarstva ali tudi ta muzej, okvirno 10 odstotkov, to je 28.000 EUR, s čimer se lahko le delno pokrijejo stroški, ki so neposredno povezani z zagotavljanjem obiskovanja Muzeja solinarstva (stroški so navedeni v prejšnji točki).

3.6 NAČRT ZAGOTAVLJANJA FINANČNIH SREDSTEV

Kot izhaja iz 23. člena Uredbe o KPSS, se sredstva za upravljanje krajinskega parka pridobivajo iz:

- državnega proračuna,
- prihodkov od prodaje blaga in storitev upravljavca parka v tistem delu njegove dejavnosti, ki jo izvaja kot javno službo,
- vstopnin in drugih lastnih prihodkov,
- donacij in dotacij,
- projektov,
- drugih virov.

Vstopnina za krajinski park se zaračunava na podlagi 149. člena ZON v povezavi s 23. členom Uredbe o KPSS. Vstopnina je utemeljena predvsem z obsežnimi ureditvami in finančno zahtevnim vzdrževanjem infrastrukture Sečoveljskih solin.

Višino vstopnine določi minister s sklepom. V ceno vstopnice sta zajeta povračilo za upravičene stroške (v skladu s Smernico za potrditev višine vstopnine v zvezi z ureditvijo naravne vrednote, zavarovanega območja ali njegovega dela za ogledovanje in obiskovanje MNVP, št. 35601-6/2019/3) in plačilo za nekatere storitve.

Višina vstopnine se določi ob upoštevanju naslednjih elementov:

- da v čim večji meri pokriva višino sredstev, potrebnih za upravljanje parka (stroški zaposlenih, ki opravljajo naloge upravljanja parka, stroške materiala in stroške vzdrževanja parkovne in solinarske infrastrukture),
- da je primerljiva z vstopnino v podobne krajinske parke oziroma na druga zavarovana območja oziroma naravne vrednote, ki so urejene za obisk,
- da spodbuja obisk in ogled parka.

Enotna vstopnina omogoča ogled območij Lera in Fontanigge v tekočem dnevu, ogled multimedijske dvorane s prikazom delovanja solin, ogledom filma in predstavitvijo parka, ogled tekočih razstav v Casermi, prikaz tradicionalnega solinarstva po 700 let stari tradiciji na solnih poljih Muzeja solinarstva, ogled Muzeja solinarstva, brezplačno parkiranje in uporabo sanitarij. V vstopnino so vključeni tudi prevoz organiziranih skupin na Fontaniggeah, brezplačna izposoja koles za individualne obiskovalce (25 koles je leta 2014 nabavil Pomorski muzej Piran v sklopu projekta Openmuseums iz programa čezmejnega sodelovanja Slovenija/Italija in so na voljo obiskovalcem območja Fontanigge), brezplačno parkiranje, brezplačni privez za dnevne individualne obiskovalce. Vsi obiskovalci parka so tudi nezgodno zavarovani.

3.6.1 Predvideni stroški

V preglednici 24 so podrobno predstavljeni predvideni stroški izvedbe načrta upravljanja parka v obdobju 2024–2034. Približno polovica načrtovanih stroškov so stroški za vzdrževanje solinarske infrastrukture, nakup opreme in investicijsko vzdrževanje. Polovica stroškov pa so stroški plač. Stroški honorarnih sodelavcev so vključeni med programske stroške, saj je v načrtu predvsem sodelovanje samostojnih podjetnikov in študentov.

Preglednica 24: Prikaz predvidenih stroškov izvedbe načrta upravljanja v EUR

	2024	2025	2026	2027	2028–2034	SKUPAJ 2024 - 2034	%
1. Programski, materialni in investicijski stroški po ciljeh							
Cilj 1	745.460,00	667.000,00	348.000,00	342.000,00	3.088.000,00	5.190.460,00	64%
Cilj 2	119.000,00	119.000,00	119.000,00	119.000,00	868.000,00	1.344.000,00	16%
Cilj 3	58.600,00	58.600,00	58.600,00	58.600,00	410.200,00	644.600,00	8%
Cilj 4	4.000,00	4.000,00	4.000,00	4.000,00	54.000,00	70.000,00	1%
Cilj 5	114.400,00	92.400,00	87.400,00	87.400,00	527.300,00	908.900,00	11%
SKUPAJ	1.041.460,00	941.000,00	617.000,00	611.000,00	4.947.500,00	8.157.960,00	100%
2. Stroški redno zaposlenih in honorarnih sodelavcev							
Str. dela, redni	750.873,99	800.000,00	800.000,00	800.000,00	5.600.000,00	8.750.873,99	92%
Str. dela, honorarni	73.000,00	75.000,00	77.000,00	80.000,00	480.000,00	785.000,00	8%
SKUPAJ 1 in 2	823.873,99	875.000,00	877.000,00	880.000,00	6.080.000,00	9.535.873,99	100%
3. Razdelitev stroškov načrta upravljanja v glavne kategorije stroškov							
Programski in mat. stroški	1.041.460,00	941.000,00	617.000,00	611.000,00	4.947.500,00	8.157.960,00	44%
Stroški investicij in inv. vzdrževanja	10.575,24	100.000,00	100.000,00	100.000,00	600.000,00	900.575,24	5%
Stroški dela	823.873,99	875.000,00	877.000,00	880.000,00	6.080.000,00	9.535.873,99	51%
SKUPAJ	1.875.909,23	1.916.000,00	1.594.000,00	1.591.000,00	11.627.500,00	18.594.409,23	100%

3.6.2 Predvideni finančni viri

Preglednica 25: Prikaz predvidenih finančnih virov izvedbe načrta upravljanja v EUR

Predvideni finančni viri	2024	2025	2026	2027	2028–2034	SKUPAJ 2024–2034 (po virih)
PP 231319*	463.600	451.600,00	550.000,00	600.000,00	3.500.000,00	5.566.200,00
Projekti ¹	50.532,76	50.000,00	50.000,00	50.000,00	350.000,00	550.532,76
Lastni prihodki upravljavca	210.000,00	270.000,00	275.000,00	280.000,00	2.150.000,00	3.185.000,00
Drugi viri ²	469.060,00	578.246,66	778.246,66	878.246,05	6.588.877,1	9.292.676,47
SKUPAJ	1.194.792,76	1.071.000,00	1.375.000,00	1.530.000,00	10.641.150,48	18.594.409,23

¹ Upravljavec se zaradi lastniške povezave z družbo Telekom, d.d., klasificira kot veliko podjetje in glede na spremenjene razpisne pogoje večine evropskih razpisov tako lahko kandidira le na omejenih razpisih. V prihodnosti se bo upravljavec poskušal prijaviti na razpise, ki nimajo teh omejitev: LIFE program, Norveški mehanizem idr.

² Finančna sredstva iz drugih virov niso zagotovljena po letu 2026, na PP 231758 – Sklad za podnebne spremembe, MOPE, je le za leto 2024 zagotovljenih 469.060,00 EUR in 300.000,00 EUR v letu 2025); zato se naloge, ki so označene z *** v Preglednici 11 (1.3. Prilagajanje podnebnim spremembam), izvajajo pogojno, ob zagotovitvi sredstev.

* Rast proračunske postavke PP 231319 omogoča usklajevanje stroškov dela in izvedbo nujnih vzdrževalnih del na infrastrukturi.

Viri lastnega prihodka parka so:

- vstopnina v park, ki poleg vstopnine za obiskovanje parka po kopnem zajema tudi vstopnino za priveze v Drnici in vstopnino za obiskovalce, ki v park dostopajo po morski poti,
- prihodki od prodaje spominkov,
- prihodki od dejavnosti (za sorazmerno povračilo stroškov spremljanja in nadzora), povezani z:
 - izvajanjem porok v parku,
 - komercialnim avdio- in video snemanjem,
 - izvajanjem drugih dogodkov v parku.

3.6.3 Razmerja med stroški

Upravljanje parka se v podjetju prepleta z gospodarsko dejavnostjo pridobivanja soli in z rabo naravne vrednote. Razmerja stroškov dela ter materialnih in investicijskih stroškov upravljanja parka do stroškov dela ter materialnih in investicijskih stroškov gospodarske dejavnosti pridobivanja soli in rabe naravne vrednote se prikažejo v letnih programih in letnih poročilih dela upravljanja parka.

Stroški, za katere je mogoče ugotoviti, v kolikšnem delu so namenjeni upravljanju parka (stroški ITK storitev, najem POS terminala, zavarovanje zaposlenih, najem poslovnega sistema), se obračunavajo po dejanski porabi.

Za stroške zaposlenih ter stroške materiala in storitev upravljalca, za katere ni mogoče ugotoviti, v kolikšnem delu so namenjeni upravljanju parka, v kolikšnem pa drugi dejavnosti upravljalca, se šteje, da so namenjeni upravljanju v deležu 30 odstotkov (voda, elektrika, komunalne storitve, bančne storitve, pisarniški material, čistila, pošta, zunanji računovodja).

4 VARSTVENE IN RAZVOJNE USMERITVE TER VARSTVENI REŽIMI ZA RAVNANJA, DEJAVNOSTI IN POSEGE TER NJIHOVA UMEMSTITEV V PROSTOR

Izrazi ravnanja, dejavnosti in posegi zajemajo vse dejavnosti, ki se v parku izvajajo ali načrtujejo, a ne spadajo med neposredne dejavnosti ohranjanja narave, ampak med naloge drugih javnih služb, na primer varstva kulturne dediščine in urejanja voda ali splošne ali posebne rabe naravnih virov oziroma naravne vrednote. Njihovi nosilci so fizične in pravne osebe. Za doseganje varstvenih ciljev parka je ključno, da se vse dejavnosti, ravnanja in posegi izvajajo tako, da s temi cilji niso v nasprotju oziroma jih podpirajo ter omogočajo pozitivne sinergijske učinke varstva in razvoja. S tem namenom se določajo varstvene in razvojne usmeritve.

Posegi in dejavnosti se načrtujejo in izvajajo v skladu z varstvenimi režimi na podlagi Uredbe o KPSS in drugih pravnih aktov ter v skladu z varstvenimi in razvojnimi usmeritvami ob upoštevanju načela trajnosti ter optimalnega doseganja varstvenih in drugih ciljev parka. Pri tem se s posebno pozornostjo obravnavajo in upoštevajo živa bitja, rastline in živali, zlasti v obdobjih, ko so posebno občutljivi, na primer med

prezimovanjem, razmnoževanjem in vzrejo mladičev. Za obdobje razmnoževanja ptic, to je gnezdenja in vzreje mladičev, se šteje čas od 1. marca do 1. septembra.

4.1 SPLOŠNE VARSTVENE IN RAZVOJNE USMERITVE

- Dejavnosti, ki niso neposredno povezane s solinarstvom, potekajo le na majhni površini in v majhnem obsegu, tako da nista okrnjena ekološki in krajinski značaj območja ter da ni moteno izvajanje solinarske dejavnosti na Leri.
- V park se ne uvajajo dejavnosti in ravnanja, ki zahtevajo dodatno trajno opremljenost s komunalno infrastrukturo, stacionarno prebivanje ali prenočevanje ali ki so množični, na primer kongresni turizem in drugo, kar bi lahko bistveno vplivalo na park in v tem načrtu ni opredeljeno.
- Dejavnosti, ravnanja in posegi se izvajajo tako, da se izogonejo območjem zgostitve rastlin in živali, in sicer območjem zgostitve gnezdišč ptic praviloma med 1. marcem in 1. septembrom, območjem zgostitve prezimujočih ptic pa praviloma med 1. decembrom in 1. marcem.

4.2 VARSTVENE IN RAZVOJNE USMERITVE ZA POSAMEZNA RAVNANJA, DEJAVNOSTI IN POSEGE TER PROSTORSKA IN ČASOVNA OPREDELITEV VARSTVENIH REŽIMOV

Uredba o KPSS v 7., 8. in 9. členu določa ravnanja, dejavnosti in posege, ki se v okviru varstvenega režima v parku lahko izvajajo. Osnovni pogoj za izvajanje ravnanj, dejavnosti in posegov je, da so v skladu z varstvenimi cilji parka in da potekajo ob rednem nadzoru upravljavca.

4.2.1 Upravljanje zunanjih voda

- Dotok vode se upravlja tako, da se ne slabša ugodnega ekološkega stanja rastlin, živali in njihovih habitatov, predvsem pa da se ne spremenita bistveno kakovost in količina vode, pri čemer se upoštevajo varstveni režimi glede kulturne dediščine.
- Vodna infrastruktura se praviloma vzdržuje in obnavlja z uporabo plovnega bagra z morja, čeprav je izvajanje teh del odvisno od morske gladine in so posamezni objekti zaradi nizke gladine lahko dalj časa nedostopni. Dodatne kopenske dostopne in servisne poti se namreč ne vzpostavljajo, razen intervencijskih dostopov na kopni strani visokovodnih in visokomorskih nasipov za izvajanje vzdrževalnih in intervencijskih del. Te poti se po posegu fizično zaprejo.
- Vzdrževalna in obnovitvena dela na vodni infrastrukturi (nasipih, obalnih zidovih ...) se izvajajo ob upoštevanju namena zavarovanja parka ter naravovarstvenih in kulturnovarstvenih omejitev v skladu s predpisi, zaradi česar se v čim večji meri uporabljajo tradicionalni postopki, znanje in izkušnje, ki so se v preteklosti izkazali za najustreznejše v posebnem solinskem okolju.
- Za večino vzdrževalnih in obnovitvenih del se uporabljajo naravni materiali; značilna gradbena materiala v solinah sta že stoletja kamen in solinsko blato kot vezivo in tesnilo, vse skupaj pa je utrjeno z lesenimi piloti, plohi in žico; tudi pri investicijskem vzdrževanju se v čim večji meri upoštevajo preizkušene tradicionalne tehnike (na primer težnostni kamniti zidovi).
- Gradnja pri vzdrževanju in obnavljanju vodne infrastrukture poteka izven gnezditvenega obdobja ptic ter v obdobjih, ko teren ni razmočen od močnih ali dolgotrajnih padavin, sicer so posledice v naravi po uporabi mehanizacije velike. Izjema so interventni posegi, ki morajo biti izvedeni čim prej, da se ne povzroča nadaljnja škoda.

4.2.2 Varstvo kulturne dediščine:*

Objekti

- Solinarske hiše na Fontaniggeah (prvo varstveno območje) se restavrirajo, rekonstruirajo ali revitalizirajo le za varstvo in predstavitev kulturne dediščine ali upravljanje parka za obiskovanje,

doživljanje, spoznavanje, raziskovanje ali razlago kulturne dediščine in narave v skladu s tem načrtom. Obnovljeni objekti se ne namenijo stacionarnemu prebivanju, lovu, ribolovu, turizmu, rekreaciji in športu. Določanje namembnosti obnovljenim objektom ter priprava in prijava projektov za obnovo (rekonstrukcijo ali revitalizacijo) mora biti usklajena med pristojnimi službami varstva narave in kulturne dediščine.

- Že obnovljene solinarske hiše ob kanalu Giassi na Fontaniggeah (4) se namenijo varstvu kulturne dediščine in izvajanju muzejskih ter izobraževalnih ter raziskovalnih dejavnosti.
- Kulturnovarstveni ukrepi se izvajajo tako, da v čim manjši meri vplivajo na druge vrednote kulturne dediščine in ohranjanje narave ter obisk in upravljanje parka.

Srednjeveško solinarstvo na območju Muzeja solinarstva

- Na območju Muzeja solinarstva se izvaja predstavitev srednjeveškega postopka pobiranja soli.
- Pri upravljanju vodnega režima zaradi prikazovanja srednjeveške pridelave soli se upoštevajo ekološke zahteve rastlin in živali ter njihovih življenjskih okolij, zato se ta ne poplavlja in ne izsušujejo oziroma se vodni režim ne spreminja tako, da bi bilo ogroženo preživetje.
- Košnja na območju Muzeja solinarstva se lahko opravlja celoletno, višja vegetacijska zarast se odstranjuje le zunaj gnezditvene sezone ptic, to je med 1. septembrom in 1. marcem.

Omogočanje obiskovanja in spoznavanja solinarstva na območju Muzeja solinarstva

- Obiskovanje Muzeja solinarstva mora biti čim manj moteče za naravo in druge obiskovalce v parku, s čim manjšo uporabo motornih vozil, po zagotovitvi okolju prijazne rešitve skupinskega prevoza pa sploh brez motornih vozil.
- Spodbuja se obiskovanje Muzeja solinarstva po morju in s kolesi po poti ob Dragonji.
- Na območju Muzeja solinarstva se preprečujeta hoja in zadrževanje obiskovalcev zunaj označenih poti, redno se vzdržujejo smetnjaki in čistijo odpadki.
- Na območju Muzeja solinarstva se za obiskovalce namestijo oziroma uredijo stranišča, ki se redno vzdržujejo in čistijo z odvozom usedlin; stacionarno komunalno omrežje se na prvem območju parka ne gradi.
- V Muzeju solinarstva se deli tudi promocijsko gradivo parka.
- Organiziranje in vodenje taborov in delavnic ter podobnega za študijsko in raziskovalno delo na področju varstva kulturne dediščine ter praktično seznanjanje s solinarskim delom na območju Muzeja solinarstva še naprej izvaja Pomorski muzej Piran. Pri tem Pomorski muzej Piran sodeluje z upravljavcem parka, ki zagotavlja možnosti za izvajanje praktičnega solinarskega dela. Tabore in delavnice ter druge oblike dejavnosti za študijsko in raziskovalno delo na področju varstva kulturne dediščine ter praktično seznanjanje s solinarskim delom oglašujeta na enak način kakor obiskovanje.

* Za območje Fontanigge; varstvo in ohranjanje kulturne dediščine se omogoča in izvaja tudi na ostalem delu Sečoveljskih solin – na Leri, kar je obravnavano v poglavjih 1.4 in 3.1.

Karta 9: Kulturna dediščina v parku

4.2.3 Varstvo okolja (pred onesnaževanjem)

- Občina izvede prednostne komunalne ureditve v neposredni okolici parka.

4.2.4 Solinarska dejavnost za pridobivanje mineralnih surovin

Pretežni del solinarske dejavnosti se izvaja kot raba mineralne surovine, le približno tretjina dejavnosti se šteje za dejavnost javne službe ohranjanja narave. Ne glede na to je celotna solinarska dejavnost opisana pri upravljanju parka kot priloga »Tradicionalna pridelava soli«. V tem poglavju so navedene tudi varstvene usmeritve za upravljanje in solinarsko dejavnost v smislu rabe mineralne surovine.

4.2.5 Znanstvenoraziskovalno delo

- Z varstvenimi cilji Uredbe o KPSS so v nasprotju vsa tista ravnanja s tega področja, ki ne prispevajo k varstvenim ali razvojnim ciljem parka ali njihova izvedba ni v skladu z varstvenim režimom, drugimi določili Uredbe o KPSS in načrta upravljanja. Takšne oblike znanstvenoraziskovalnega dela v krajinskem parku niso dovoljene.
- Z varstvenimi cilji Uredbe o KPSS so v skladu vsa tista ravnanja s področja znanstvenoraziskovalnega dela, ki prispevajo k varstvenim ali razvojnim ciljem parka, upoštevajo varstveni režim in druga določila Uredbe o KPSS in načrta upravljanja ter zadoščajo še naslednjim pogojem:
 - Znanstvenoraziskovalno delo v parku se sme izvajati le ob predhodnem dogovoru z upravljavcem parka in dovoljenjem MNVP, pri čemer izvajalec znanstvene raziskave upravljavcu predloži predhodno pisno obvestilo s podatki o kraju, trajanju, načinu in namenu njegove izvedbe.
 - Na prvem varstvenem območju se raziskave lahko izvajajo le z namenom varstva naravnih vrednot in ohranjanja biotske raznovrstnosti, iz ekoloških razlogov, varstva kulturne dediščine in zaradi potreb obveznih gospodarskih javnih služb, izvajalcev nalog vzdrževanja in ukrepov za preprečevanje in zmanjševanje negativnih vplivov na park.
 - Pri znanstvenoraziskovalnem delu se praviloma uporabljajo neinvazivne metode, pri katerih se živali ne osvetlujejo, vznemirjajo, odvzemajo iz narave ali ubijajo. Izjema je mogoča le pri inventarizaciji živalskih skupin, pri kateri so potrebne svetlobne pasti, ali če zaradi naknadnega kabinetnega določanja vrst uporaba neinvazivnih metod brez odvzema iz narave ni mogoča (na primer nevretenčarji).
 - Pri znanstvenoraziskovalnem delu se uporablja le omejen obseg opreme, in ko je delo končano, je opremo treba odstraniti in na območju vzpostaviti stanje, kakršno je bilo pred izvajanjem tega dela.
 - Izvajalec znanstvenoraziskovalnega dela po raziskavi pošlje rezultate upravljavcu parka.
 - Pri lovu in obročkanju ptic v znanstvene namene upravljavec sodeluje s Prirodoslovnim muzejem Slovenije (koordinator) in njegovimi zunanjimi sodelavci.

4.2.6 Rekreatijske, športne, kulturne, turistične ali druge aktivnosti, dogodki, prireditve ali shodi

- Na podlagi 12. točke prvega odstavka 3. člena Uredbe o KPSS je prepovedano organizirati in organizirano izvajati in prirejati športne, kulturne in druge javne prireditve, ki niso v skladu z varstvenimi cilji Uredbe o KPSS.
 - Na podlagi 15. točke prvega odstavka 4. člena Uredbe o KPSS je prepovedano izvajati vodne in druge športe in športno rekreativne dejavnosti, prav tako so na podlagi drugega odstavka 4. člena v času gnezdenja na območju zunaj parka, ki neposredno meji na prvo območje parka, prepovedani vsi posegi in ravnanja, ki bi lahko negativno vplivali na vzrejo mladičev, kot so letalski mitingi, motorne dirke ali druge podobne prireditve.
- Z varstvenimi cilji Uredbe o KPSS so rekreatijske, športne, kulturne, turistične ali druge aktivnosti, dogodki, prireditve ali shodi v skladu, če upoštevajo varstveni režim, pogoje obiskovanja in druga določila Uredbe o KPSS in načrta upravljanja ter zadoščajo naslednjim pogojem:
 - so v osnovi ne množični oziroma je število udeležencev omejeno na okvirno 100 oseb;
 - dogodki se lahko organizirajo in potekajo le na območjih zadrževanja obiskovalcev (v objektih s spremljevalnimi površinami in na poteh);
 - sezonsko so dogodki omejeni na obdobja nižjega obiska, dnevno pa na dele dneva, ko ne potekajo vodenje skupin ali drugi na podlagi pogojev obiskovanja določeni načini obiskovanja;
 - organizator dogodka omogoči udeležencem, da se seznanijo s ponudbo parka in finančno prispevajo k ciljem ohranjanja parka, na primer z zbiranjem donacij;

- dogodki se praviloma prirejajo zunaj prvega območja; lahko se organizirajo le tam, kjer ni škodljivega vpliva na biotsko raznovrstnost, kot na primer kulturni dogodki na območju Muzeja solinarstva, ob upoštevanju naravovarstvenih pogojev;
- udeleženci praviloma pridejo na dogodek peši ali s kolesi; izjeme so za ljudi z omejitvami pri gibanju in ob neugodnih vremenskih razmerah; pri izjemnem dostopu do kraja dogodka z vozili se organizira skupinski prevoz;
- pri organiziranju dogodkov, vključno s porokami in drugimi zasebnimi dogodki za omejeno število ljudi, se je treba predhodno dogovoriti z upravljavcem parka, ki ob dogodku zagotovi spremljanje in nadzor;
- dogodki ne smejo trajati več kot dve uri po zaprtju parka za obiskovalce.

Turizem - obiskovanje

- Omogoča se tihi naravoslovni turizem, ki je usmerjen v opazovanje in doživljanje narave.
- Privablja se obiskovalci, ki poznajo odgovorno vedenje do narave in kulturne dediščine.
- Upravljavec se povezuje s ponudniki spremljevalnih storitev za turiste, pri čemer da poudarek ponudnikom kvalitetnih lokalnih turističnih produktov. Lokalno ponudbo lahko tudi promovira v centru za obiskovalce in primerne artikle uvršča v svoj prodajni program.
- Gostinska dejavnost je v parku namenjena samo obiskovalcem in udeležencem dogodkov, sicer se ne izvaja.

Termalni turizem

- Termalni turizem, talasoterapija v centru Thalasso Spa Lepa Vida, ki izkorišča solinsko blato in slanico v terapevtske namene, lahko poteka na površini, določeni v prostorskem načrtu na Leri, in sicer tako, da je zmogljivost term največ 58 oseb naenkrat, da je dostop do term dovoljen izključno z organiziranim prevozom (električnim vozilom) po poti ob kanalu Lera in po morski poti prek pomola v izlivnem delu v Drnici in da se pri tem ne razvijajo dodatne gostinske in druge dejavnosti. Obiskovalci spaja se na solinah ne zadržujejo dlje od trajanja terapevtskega postopka. Odpadne vode in izrabljeno solinsko blato se odvajajo oziroma odlagajo tako, da ne škodujejo parku. Vsa infrastruktura, vključno z objekti, je zgrajena tako skladno s predpisi s področja varstva kulturne dediščine in ohranjanja narave ter tako, da se vizualno vklaplja v solinsko krajino.

 Karta 17: Rekreativne dejavnosti in turizem

4.2.7 Snemanje filmov in drugih videoproduktov

- Na podlagi 14. točke prvega odstavka 3. člena Uredbe o KPSS je prepovedano snemati avdio- in videoposnetke, razen ob predhodnem dogovoru z upravljavcem parka.
- V parku se izvaja komercialno avdio- in videosnemanje, če vsebina in namen nista v nasprotju s cilji ter značilno in prepoznavno podobo parka.
- Avdio- in videosnemanje ali fotografiranje v komercialne namene je mogoče le ob predhodnem dogovoru z upravljavcem parka, v katerem se določijo zlasti pogoji snemanja, morebitna varščina, stroški storitev parka, spremljanja in nadzora.
- Vsebina snemanja je v skladu z varstvenimi cilji, če prispeva k varstvenim ali razvojnim ciljem parka ali ni v nasprotju z njimi, pri izvedbi pa njeni izvajalci upoštevajo varstveni režim, pogoje obiskovanja in druga določila Uredbe o KPSS in načrta upravljanja ter še naslednje pogoje:
 - snemanje in posnetki ter iz njih pripravljene filmi in drugi videoprodukti so osredotočeni na park in predstavljajo njegove značilnosti: značilnosti tradicionalnega solinarstva, mokrišča, rastlin, živali, habitatnih tipov ali drugih naravnih posebnosti, krajinske lepote in izjemnosti, naloge in probleme upravljanja in podobne vsebine, ki omogočajo spoznavanje in doživljanje narave ter povečujejo ozaveščanje o pomenu njenega ohranjanja ali promovirajo naravne znamenitosti Slovenije;

- vsebina snemanja je lahko še v skladu z varstvenimi cilji, kadar sicer park ni v središču pozornosti in služi kot scenski prostor, vendar v tem primeru pod pogojem, da je del sporočilnosti, na primer igranega filma, videospota in podobno, vsaj posredna predstavitev značilnosti ali izjemnosti parka;
- cilji in vsebina snemanja niso v nasprotju s celotno podobo parka;
- vsebina videoprodukta mora biti takšna, da njena sporočilnost ne vpliva na vsebine parka in mu ne škodi tako, da izkrivlja podobo in namen zavarovanega območja s prikazovanjem neustreznih ravnanj v njem ali drugih ravnanj, ki niso v skladu z varstvenimi cilji parka;

4.2.8 Izvajanje dejavnosti Veslaškega kluba Piran

- Treninji veslanja lahko potekajo izključno v kanalu Grande, in sicer v zdajšnjih okvirih.

Veslanje s kanuji

- Veslači, ki niso člani Veslaškega kluba Piran, lahko do označenih mest za spuščanje plovil v vodo in dvigovanje plovil iz nje prihajajo le po označenih poteh in morajo plačati vstopnino v park.

➡ Karta 17: Rekreatijske dejavnosti in turizem

4.2.9 Kmetijstvo

- Kmetijstvo se usmerja v trajnostne oblike, pri čemer se lastniki in najemniki površin ob letališki stezi in Stojbah v čim večji meri vključujejo v tovrstne programe finančnih spodbud.
- Trajnostna oblika kmetijske dejavnosti se spodbuja tudi zunaj parka.
- Ohranjajo se ekstenzivne travniške površine, preprečujeta se zaraščanje in intenzifikacija.
- Spodbujajo se gojenje lokalnih kulturnih rastlin in podobne dejavnosti, ki imajo pozitiven učinek na ohranjanje narave.
- Uredba o KPSS v 3. členu prepoveduje uporabo agrokemičnih sredstev za gojenje in varstvo rastlin.
- Na kmetijskih zemljiščih, ki so habitat močvirske sklednice, se v okolici vodnih površin ohranjajo ekstenzivni travniki, visoke steblikke, grmišča.
- Kmetovalci se ozaveščajo in izobražujejo, da obdelujejo zemljo na naravovarstveno pomembnem območju in se pozivajo k sodelovanju pri varovanju gnezd močvirske sklednice.

➡ Karta 18: Kmetijske površine, travišča in grmišča

➡ Sliki 1 in 2: Raba tal

4.2.10 Lov in ribolov

- V parku, ki je nelovna površina, se v skladu z zakonom, ki ureja divjad in lovstvo, lahko izvajajo izredni posegi – poseg v populacijo divjadi na lovnih ali nelovnih površinah v dogovoru z upravljavcem parka. Razloge za izredno poseganje določa navedeni zakon, če se, na primer, s tem prepreči resna škoda na premoženju, za zdravje ljudi in javno varnost, pa tudi iz drugih nujnih razlogov prevladovanja javne koristi, ki so lahko tudi socialni ali gospodarski, ter zaradi koristnih posledic bistvenega pomena za okolje in ob taki poškodbi divjadi ali utemeljenem sumu bolezni, zaradi katere osebek ni sposoben preživeti v parku.
- Pri načrtovanju upravljanja divjadi v okolici parka se upoštevajo pritiski osebkov prilagodljivih plenilskih vrst in invazivnih tujerodnih vrst na biotsko raznovrstnost parka.
- Na podlagi 8. točke 3. člena Uredbe o KPSS je športni ribolov v parku prepovedan.

4.2.11 Marikultura

- Morski organizmi se lahko gojijo le na drugem območju parka na Leri.
- Gojijo se izključno morski organizmi domorodnih vrst.
- V gojitvene postopke se praviloma ne vnašajo nobena dodatna hranila, zdravila ali biološki zatiralci škodljivcev, če pa je to izjemoma nujno in strokovno utemeljeno, se predhodno predvidijo in preprečijo vsi mogoči negativni vplivi na park.
- Gojitelj z lastnimi sredstvi sproti spremlja vpliv dejavnosti na ekosistem in o tem poroča upravljavcu parka.
- Vzgojeni morski organizmi se odvažajo po morju oziroma se iztovarjajo na območju ribiškega pristanišča oziroma ribogojne baze, ki je tudi mesto prvega pretovora ujetih morskih organizmov, od koder se odpremljajo ribiški proizvodi po cesti ob kanalu sv. Jerneja, predelava pa poteka le zunaj parka.
- Gojenje školjk in rib ter drugih morskih organizmov pred solinami se izvaja na način, s katerim se zagotavlja čim manjši negativni vpliv na park.
- Delovanje ribiškega pristanišča oziroma ribogojne baze, vključno z iztovarjanjem, skladiščenjem, vzdrževanjem plovil in opreme, odstranjevanjem in odvajanjem odpadkov ter transportom, se uredi dodatno tako, da se čim bolj zmanjša škodljiv vpliv na park.

4.2.12 Uporaba vozil in plovil:*

* – v drugem območju parka

Pogoji vožnje in ustavljanja motornih vozil

- Motorna vozila se uporabljajo le izjemoma (prevozi zaposlenih, gibalno oviranih in invalidov, dostava ...).
- Najvišja dovoljena hitrost vožnje motornih in električnih vozil je 25 km/uro.
- Vstopanje z avtobusi v park je dovoljeno le do parkirišča. Na Fontaniggeah do Muzeja solinarstva obiskovalce vozi električni vlak.
- Vozila, s katerimi se obiskovalci pripeljejo do parka, so lahko parkirana le na za to določenih parkiriščih.

Pogoji vožnje in ustavljanja motornih plovil

- Motorna plovila se uporabljajo v kanalu sv. Jerneja dolvodno od mostu pri vhodu na Leri (od parcele št. 7680, k. o. Portorož) in v Drnici dolvodno od vrtljivega mostu v bližini upravne stavbe (od parcele št. 3453, k. o. Sečovlje) in gorvodno (določeno s predpisom ministra) od vrtljivega mostu za omogočanje prehoda plovil lokalnih prebivalcev, ki imajo stalno prebivališče v Krajevni skupnosti Sečovlje, do njihovih privezov zunaj parka.
- Za vožnjo po parku se vodni skuterji ne uporabljajo.
- Dovoljena hitrost vožnje vodnih plovil je največ 2 milj/uro.
- Plovila se v parku ustavljajo le ob pomolih, pristanih ali privezih ter se ne sidrajo.
- Plovba v parku je praviloma mogoča od sončnega vzhoda do ure po sončnem zahodu.
- Na plovilih v parku se ne prenočuje in se ne izvajajo ravnanja, s katerimi bi se povzročalo kakršno koli onesnaževanje okolja z odpadki, odplakami, hrupom ali svetlobo. Plovil v parku ni dovoljeno servisirati ali popravljati.
- Plovila se v parku ne spuščajo v vodo, razen na za to urejenih in v naravi označenih mestih.

Urejanje in upravljanje privezov

Trajni privezi se na območju parka za zunanje uporabnike urejajo in omogočajo le v kanalu sv. Jerneja. Upravljevec privezov je podjetje Okolje Piran. Teh je po obnovi 252, in sicer so na voljo za plovila, dolga od pet metrov do 8,5 metra. Skupaj 114 priveznih mest je primernih za plovila, dolga od pet do šest metrov, 109 mest je za od 6- do 8,5-metrška plovila, 29 pa je takih, ki so primerna za krajša plovila. Povsem uporaben je dober kilometer dolg dvonivojski mostovž, ki ga že uporablja veliko sprehajalcev. Gibanje po mostovžu je dovoljeno le za sprehajalce, ne pa za kolesa, skiroje in motorje. Ustrezno je spremenjena tudi prometna signalizacija.

Privezi v kanalu sv. Jerneja so urejeni tako, da se:

- ohrani desna brežina kanala z rastišči halofitov v zdajšnjem stanju,
- ohrani blag naklon brežine in bibavičnega pasu,
- ohrani dinamika plimovanja in vodni tok,

Privezi se upravljajo tako, da se:

- izvaja nadzor nad njimi v kanalu,
- na plovilih ne dopušča prenočevanje,
- v kanalu ne dopuščata popraviljanje in vzdrževanje plovil,
- ob kanalu ne parkirajo vozila, razen na za to označenih mestih,
- postavijo sanitarije in zabojniki za odpadke na ustrezna mesta,
- hitrost plovbe omeji na 2 milj/uro.

Vsak poseg in dejavnost v kanalu sv. Jerneja je treba izvajati v obsegu in na način, ki najmanj ogroža naravno ravnovesje in stanje naravnih vrednot v parku (1. točka 14. člena Uredbe o KPSS). Preobremenjenost okolja s plovili bi lahko povzročila nesprejemljive vplive na kanal sv. Jerneja (onesnaženje z olji, odpadki, hrupom in podobno), zato se pri upravljanju privezov upoštevajo primarna, torej varstvena namembnost območja ter prostorske in druge omejitve z vidika vzdrževanja plovnosti kanala, urejanja prometa ter prometne in druge infrastrukture.

➡ Karta 20: Privezi

4.2.13 Čiščenje jarkov, košnja

- Ohranja se obrežna vegetacija (trstičje, naravni sestoji obrežnega steblikovja) na vseh vodnih telesih, vključno s hidromelioracijskimi jarki in kanali.
- Vzdrževalna dela na bregovih jarkov in kanalov, kot so košnja, čiščenje ali redčenje vegetacije, se izvaja le, če je to nujno potrebno, in sicer v času, ki ga natančno določi upravljavec parka (okvirno v sredini maja in v začetku avgusta), in na način, da se močvirske želve in druge vodne živali lahko pravočasno umaknejo.
- Pokošena trava se ne odlaga na bregove vodnih teles.
- Vzdrževalna dela v jarkih in kanalih, kot je poglobljanje dna in odstranjevanje mulja, se izvajajo v poletnem času in na način, da se lahko želve in druge vodne živali pravočasno umaknejo, ali se predhodno začasno izlovijo. Priporoča se, da se območje posega zameji z ograjo ali drugo primerno fizično zaščito.
- Vzdrževalna dela iz prejšnjih dveh alinej se izvajajo po načelu mozaika in ne po celotni dolžini jarkov in kanalov naenkrat.

4.3 VARSTVENE USMERITVE NA VPLIVNEM OBMOČJU PARKA

■ 4.3.1 Letališče Portorož (del območja letališča leži v parku)

- Določilo iz drugega odstavka 4. člena uredbe o KPSS določa, da so v času gnezdenja na območju zunaj parka, ki neposredno meji na prvo območje parka, prepovedani vsi posegi in ravnanja, ki bi lahko negativno vplivali na vzrejo mladičev, kot so letalski mitingi, motorne dirke ali druge podobne prireditve.
- Ravnanja, ki bi se v povezavi s prejšnjo alinejo izvajala tako blizu parka, da lahko vznemirjajo živali v njem – na primer zračne prireditve in dejavnosti (mitingi, akrobatski leti, padalci, baloni, modelna letala ...), se izvajajo le izjemoma, in sicer po takem razporedu, da je živalim in ljudem v parku zagotovljeno obdobje miru. Organizatorji in izvajalci teh dejavnosti se o teh dejavnostih dogovorijo z upravljavcem parka. Varstvena usmeritev je, da se te izvajajo pretežno v obdobju od 1. septembra do 1. marca.
- Vzpodbuja naj se povečevanje rednih linij in čarterskih letov, ki so za park in biotsko raznovrstnost sprejemljivejši.
- V zračnem prostoru nad parkom naj se zaradi motenj in vznemirjanja ptic ne izvajajo športne in rekreativne zračne dejavnosti med gnezdenjem ali pa naj se izvajajo kar najmanj. Izvzeto je vzletanje in pristajanje letal.
- V čim večji mogoči meri naj se zmanjšuje vpliv letališča na park.
- Na območju letališča naj se travne površine za parkiranje letal ustrezno uredijo na način, da se prepreči morebitno onesnaženje.
- Pri vzletanju in pristajanju letal se priporoča vzhodni šolski krog.
- V primeru preleta letal v smeri proti solinam se priporoča deviacija poleta proti celini.
- Na območju letališča naj se začasna deponija gradbenega materiala ustrezno uredi, po možnosti kot zelena površina.

■ 4.3.2 Rekreatijske in športne dejavnosti, prireditve

- Deskanje po morju in deskanje s padalom se izvajata le zahodno od črte med točkama A – od skrajnega roba Lere in B – do izliva Dragonje, kot prikazuje karta 17.
- Kopenske (dirke z motornimi vozili ...) ter vodne športne (dirke s čolni, deskanje s padalom, vožnja s skuterji ...) in rekreativne dejavnosti zunaj parka se izvajajo le izjemoma, in sicer po takem razporedu, da je živalim in ljudem v parku zagotovljeno obdobje miru. Organizatorji in izvajalci teh dejavnosti se o teh dejavnostih predhodno dogovorijo z upravljavcem parka.

➡ Karta 17: Rekreatijske dejavnosti in turizem

■ 4.3.3 Osvetljevanje, postavljanje reklam

- Nočno osvetljevanje v oklici parka se prednostno in v čim krajšem mogočem času uskladi s predpisanimi standardi.
- Reklamne in druge table, ki kvarijo krajinsko podobo solin oziroma parka, se postavljajo v oddaljenosti najmanj 200 m od parkovne meje.

■ 4.3.4 Ravnanje z vodami

- Vsi posegi, ravnanje na vodotokih, morju in kopnem, ki so del vodnega zaledja solin, se izvajajo tako, da se ohranja ustrezen vodni režim in se ne slabša kakovost vode oziroma da se njeno stanje izboljšuje; zato se zagotavljata nadzorovano zbiranje in odvajanje odpadnih in odcednih voda.
- Protipoplavni ukrepi za poplavno varnost širšega območja se načrtujejo v skladu z varstvenimi režimi parka, na način, da se preprečijo:
 - negativni učinki ukrepov na varstvene cilje varovanih območij (zavarovano območje

in območje Natura 2000), kar pomeni tako, da ne bi negativno vplivali na rastlinske in živalske vrste (kvalifikacijske in zavarovane) ter habitatne tipe;
– negativni vpliv na lastnosti narave, zaradi katerih so bile določene naravne vrednote na območju Sečoveljskih solin (pri čemer je treba upoštevati vse zvrsti naravnih vrednot).

5 OCENA URESNIČLJIVOSTI NAČRTA UPRAVLJANJA

Uresničljivost načrta upravljanja je odvisna predvsem od razpoložljivih finančnih sredstev. Pričakuje se, da se ta ne bodo zmanjševala, ampak rahlo povečevala. Vsi veliki investicijski projekti so vezani na mednarodne projekte, pri čemer podjetje Soline, d. o. o. zaradi lastniške povezave z družbo Telekom, d. d., lahko kandidira le na navedenih razpisih, hkrati pa je uspeh na javnih razpisih negotov, zato je negotova tudi uresničljivost navedenih nalog in del. Posebno tvegano pa je tudi koncesijsko razmerje za upravljanje parka, kajti po mednarodnih pravilih za investicijska sredstva običajno ne morejo kandidirati osebe zasebnega prava.

Najpomembnejše je, da se tekoče opravljajo **osnovne naloge upravljanja, s katerimi se stanje v parku vzdržuje in ne slabša**. Te naloge so posebej označene kot prednostne in se opravljajo pred drugimi. Če pa niso izvedene v predvidenem obdobju, bo to neposredno in takoj škodovalo celotni izvedbi načrta ter poslabšalo doseganje ciljev. Neizvajanje teh ukrepov bo prizadelo ogrožene živalske in rastlinske vrste, neugodno vplivalo na biotsko raznovrstnost območja in varovane vrednote kulturne krajine, na ohranjanje tradicionalnega solinarstva ter izvajanje nalog v zvezi z varstvom solinarske kulturne dediščine in muzejske dejavnosti, saj ne bo zadoščeno pogojem za njihovo ohranjanje. Prednostne naloge je nujno treba opraviti v določenem delu leta, ker so ključne za izvajanje varstvenih režimov in razvojnih usmeritev.

Zelo pomembni so tudi ukrepi, nanašajoči se na **izgradnjo parkovne infrastrukture**, ki bo podpirala razvojne cilje parka.

6 OBLIKA POROČILA O IZVAJANJU NAČRTA UPRAVLJANJA

Poročilo o izvajanju Načrta upravljanja Krajinskega parka Sečoveljske soline vsebuje najmanj naslednja poglavja:

I. Pregleden opis opravljanja nalog in del

II. Prikaz stopnje doseganja ciljev parka

Prikaz stopnje doseganja ciljev parka je količinsko izražena vrednost **kazalnika/-ov** za vsak posamezen cilj in gibanje sprememb. Kadar je smiselno, se številčna vrednost kazalnikov izrazi tudi v odstotnem deležu uresničitve cilja glede na končni cilj.

Za prvi cilj: ohranitev naravnih vrednot, vrst in habitatnih tipov ter krajine

Kazalnik 1: velikost (površina v ha ali odstotnem deležu od celotnega parka) sestojev in gibanje sprememb glede na cilje:

- ohranitev približno 16 ha sestojev metličja (*Spartinion maritimae*) (1320) in približno 22 ha habitatnega tipa izlivi rek, estuariji (1130) ter trstičja ob Dragonji za gnezdenje petih parov rakarjev, sedmih parov srpičnih trstnic, treh parov svilnic in petih parov brškink;
- ohranitev približno 20 ha muljastih in peščenih polojev, kopnih ob oseki (1140), približno 12 ha sredozemskih slanobjubnih grmičevij (*Sarcocornetea fruticosi*) in približno 60 ha sredozemskih slanij

travišč (*Juncetalia maritimi*) (1410) ter povečanje obsega sredozemskih slanoljubnih grmičevij (*Sarcocornetea fruticosi*) na približno 24 ha in pionirskih sestojev vrst rodu *Salicornia* in drugih enoletnic na mulju in pesku (1310) na približno 15 ha.

Kazalnik 2: število prisotnih (opaženih) živali in gibanje sprememb glede na cilje:

- ohranitev/povečanje populacije evropsko in državno ogroženih vrst, in sicer želve sklednice na 150 osebkov, gnezdečih beločelih deževnikov (50 parov), malih čiger (50 parov), navadnih čiger (80 parov) in polojnikov (100 parov);
- ohranitev/povečanje negnezdečih ciljnih vrst ptic, in sicer črnoglavega galeba do 400 letujočih osebkov, spremenljivega prodnika do 300 osebkov na preletu/prezimovanju, togotnika do 200 osebkov na preletu, žvižgavke do 800 osebkov, vodomca do 20 osebkov, prezimujočih na morju/solinah, 100 malih belih čapelj in do 50 velikih belih čapelj;
- ohranitev/povečanje populacij na morju prezimujočih vrst ptic, in sicer črnovratega ponirka do 100 osebkov, kričave čigre do 10 osebkov, polarnega slapnika do 80 osebkov, rdečegrlega slapnika do pet osebkov, pritlikavega kormorana do 20 osebkov, vodomca do 20 osebkov.

Kazalnik 3: delež območja parka, na katerem se izvaja tradicionalno solinarstvo (%)

Kazalnik 4: delež območja, na katerem je razvidna tlorisna zgradba solnih polj (%)

1.2 za cilj: omogočanje doživljanja in spoznavanja parka

Kazalnik 5: število obiskovalcev in gibanje sprememb glede na predvideno največje število ter časovno in prostorsko razporejenost obiskovalcev, upošteva nosilno zmogljivost solinskih ekosistemov za cilj: prispevati k uresničevanju ciljev javnega interesa z drugih področij

Kazalnik 6: število skupnih nalog in aktivnosti v katerih sodelujeta Muzej solinarstva in Vodnogospodarska javna služba

za cilj: omogočanje povezanosti lokalnega prebivalstva s parkom

Kazalnik 7: Število aktivnosti, izvedenih skupaj z lokalnim prebivalstvom

III. Ocena učinkovitosti upravljanja

Ocena učinkovitosti upravljanja je primerjalni prikaz števila opravljenih nalog, izraženih s kazalniki, glede na število nalog, načrtovanih v načrtu upravljanja.

VIRI

- Akt o notifikaciji nasledstva glede konvencij Unesca (21. oktober 1992), med drugim Konvencije o močvirjih mednarodnega pomena – Ramsarske konvencije.
- ALLAS, All About Salt (2004): Salt and Salinas in the Mediterranean. Portugal.
- AVČIN, A., KERŽAN, I., KUBIK, L., MEITH AVČIN, N., ŠTIRN, J., TUŠNIK, P., VALENTINČIČ, T., VRIŠER, B., in VUKOVIČ, A. (1973): Akvatični sistemi v Strunjanskem zalivu. Prispevki k znanosti o morju 5: 168–216.
- BENČIČ MOHAR, E., ŽAGAR, Z., DAHM, H. (2002): Cultural Heritage and Salt Museums: setting up an open-air Salt Museum. ALAS Technical Letter 3. Ornitološko društvo Ixobrychus. Koper.
- BIRDLIFE INTERNATIONAL (2015a): European Red List of Birds. – Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg.
- BONIN, F., DAHM, H. (2002): Training of Salters: guidelines and general material. ALAS Technical Letter 4. Ornitološko društvo Ixobrychus. Koper.
- BRITTON, R. H., JOHNSON, A. R., (1987): An ecological account of a Mediterranean Salina: The Salin de Giraud. Biol. Conserv. 42: 185–230.
- CARUSO, S., BELKACEM, N., MAYOL, H., MONBAILLIU, X., MOLINA, P., SIMEONOV, P., in ŠKORNIK, I. (1996): Convenzione di Alghero 1995 sulla biodiversità costiera e marina del Mediterraneo, Edizioni Sole, Colana Mediterranea, Alghero, Sardinia.
- CERVIA – COMMACHIO – SEČOVELJSKE SOLINE (2006): Kaj jih povezuje. Zgibanke. Projekt LIFE Narava. KPSS, Parco delta del Po. Italia.
- CIMERMAN – GUNDE, N., OREN, A., PLEMENITAŠ, A. (2005): Mikrosafari. Čudoviti svet mikroorganizmov solin – The Beautiful world of microorganisms in the salterns. DZS. Ljubljana.
- DAHM, H. (2002): Marketing of Salt. Marketing of traditionally produced salt: a practitioners guide. ALAS Technical Letter 2. Ornitološko društvo Ixobrychus. Koper.
- DENAC, D., ŠKORNIK, I., BOŽIČ, L., MOZETIČ, B. (2019): Navadna čigra *Sterna hirus*. str. 196–197, in: MIHELIČ, T., KMECL, P., DENAC, K., KOCE, U., VREZEC, A., DENAC, D.: Atlas ptic Slovenije. Popis gnezdičk 2002–2017. DOPPS, Ljubljana.
- DERŽEK, P., ČENDAČ, D. (2003): Specifikacija pridelka oziroma živila piranska sol. Vloga za priznanje označb geografskega poimenovanja – geografsko poreklo za izdelke piranska sol. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Urad Republike Slovenije za priznavanje označb kmetijskih pridelkov oziroma živil.
- EVERAERT, J., in STIENEN, E. W. M. (2007): Impact of wind turbines on birds in Zeebrugge, Belgium: significant effect on breeding tern colony due to collisions. Biodiversity and Conservation 16: 3345–3359.
- FERJANČIČ K. (2013): Močvirska sklednica (*Emys orbicularis* (Linnaeus, 1785)) v Krajinskem parku Sečoveljske soline. Diplomsko delo. Nova Gorica, Fakulteta za znanosti o okolju: 73 str.
- FERJANČIČ, K., ŠKORNIK, I. (2018): Monitoring populacije močvirske sklednice (*Emys orbicularis*, Linnaeus 1785) v Krajinskem parku Sečoveljske soline. Seča: 60 str.
- FERJANČIČ, K., ŠKORNIK, I. (2019): Močvirska sklednica. V: Naravovarstveni monitoring Sečoveljskih solin. Priloga letnemu poročilu KPSS. SOLINE Pridelava soli, d. o. o., Seča: 58–61 str.
- GEISTER, I. (1995): Ornitološki atlas Slovenije. DZS. Ljubljana.
- GEISTER, I. (2004): Sečoveljske soline – Sečovlje Salt pans. Kmečki glas. Ljubljana.
- GEISTER, I. (2004): Sečoveljske soline. ČZD Kmečki glas, d. o. o., Ljubljana.
- GILDAS, B. (2001): Bretagne des Marais Salants. 2000 ans d'histoire. Skol Vreizh et Gildas Buron. Morlaix.
- GREGORI, J. (1976): Okvirni ekološki in favnistični pregled ptičev Sečoveljskih solin in bližnje okolice. Varstvo narave 9: 81–102.
- Habitatni tipi Slovenije HTS 2004. Ljubljana, Republika Slovenija, Ministrstvo za okolje, prostor in energijo – Agencija Republike Slovenije za okolje: 64 str.

- HÖTKER, H., THOMSEN, K.-M., in JEROMIN, H. (2006): Impacts on biodiversity of exploitation of renewable energy sources: the example of birds and bats - facts, gaps in knowledge, demands for further research, and ornithological guidelines for the development of renewable energy exploitation. Michael-Otto-Institut im NABU, Bergenhusen.
- JESENKO, J. (1874): Prirodznanski zemljepis. Matica Slovenska.
- JOGAN, N. (1994): Morske trave slovenskega dela Jadrana. *Annales* 4/94: 77–82.
- JOGAN, N. (2001): Ali je *Rupija cirrhosa* (Petagna) grande edini slovenski predstavnik tega rodu? *Ann. Ser. Hist. Nat.* 11, 2 (25): 289–292.
- KALIGARIČ, M. (1996): Ogroženost halofitne flore in vegetacije. *Narava Slovenije, stanje in perspektive*. Društvo ekologov Slovenije, Ljubljana: 113–121.
- Kanal Giassi, Muzej solinarstva v Sečoveljskih solinah, konservatorski program. ZVKDS, OE Piran (O/II-3032-03), 15. december 2003.
- KINGSTON, K. (1999): Ustvarjanje svetega prostora in feng šu. Založba Iskanja. Ljubljana.
- KOLUDROVIČ, A., FRANIČ, M. (1954): Sol i morske solane. Zagreb.
- Koncesijska pogodba med koncedentom (Republika Slovenija, ki jo zastopa Vlada Republike Slovenije, minister za okolje in prostor) in koncesionarjem (SOLINE Pridelava soli, d. o. o o medsebojnih razmerjih v zvezi z rudarsko pravico za gospodarsko izkoriščanje mineralne surovine (21. december 2001).
- Koncesijska pogodba za upravljanje krajinskega parka Sečoveljske soline in rabo naravne vrednote Sečoveljske soline, sklenjena med koncedentom (Republika Slovenija, ki jo zastopa Vlada Republike Slovenije, minister za okolje in prostor) in koncesionarjem (SOLINE Pridelava soli, d. o. o Seča 115, Portorož) z dne 14. julija 2003.
- KRAČUN, N. (2006): Struktura in aktivnost mikrobne združbe vzdolž slanostnega gradienta v Sečoveljskih solinah. Diplomsko delo. Univerza v Ljubljani. Biotehniška fakulteta. Ljubljana.
- KURLANSKY, M. (2002): Salt: A World History, Jonathan Cape, London.
- LIPEJ, L., MAKOVEC, T., ŠKORNIK, I. (1997): Možnosti sonaravnega gospodarjenja s Sečoveljskimi solinami: študija. Koper: Ornitološko društvo Ixobrychus. 53 str.
- LIPEJ, L., TURK, R., MAKOVEC, T. (2006): Ogrožene vrste in habitatni tipi v slovenskem morju. Zavod Republike Slovenije za varstvo narave. Ljubljana.
- MAKOVEC, T., LIPEJ, L. (1999): Predlog razglasitve novega naravnega rezervata v Krajinskem parku Sečoveljske soline. Koper: Ornitološko društvo Ixobrychus Koper.
- MAKOVEC, T., ŠKORNIK, I., LIPEJ, L. (1998): Ekološko ovrednotenje in varovanje pomembnih ptic Sečoveljskih solin. *Falco* (Koper), februar–september, let. 12, št. 13/14, str. 5–48.
- MAKOVEC, T., ŠKORNIK, I., LIPEJ, L. (1998): Ekološko ovrednotenje in varovanje pomembnih ptic Sečoveljskih solin. *Falco* (Koper), februar–september, let. 12, št. 13/14, str. 5–48.
- MARTINČIČ, A. (1986): Halofiti – kaj so to? *Proteus* 48: 99–101.
- MARTINČIČ, A., WRABER, T., JOGAN, N., PODOBNIK, A., TURK, B., VREŠ, B., RAVNIK, V., FRAJMAN, B., STRGULC KRAJŠEK, S., TRČAK, B., BAČIČ, T., FISHER, M. A., ELER, K., SURINA, B. (2007): MALA FLORA SLOVENIJE: ključ za določanje praprotnic in semenk – 4., dopolnjena in spremenjena izdaja. Tehniška založba Slovenije. Ljubljana.
- MITKOVA-TODOROVA, R. (2002): Traditional Salt-works and tourism: a practitioners guide. ALAS Technical Letter 6. Ornitološko društvo Ixobrychus. Koper.
- NEVES, R., DERŽEK, P. (2002): Restoration of Saltworks. ALAS Technical Letter 5. Ornitološko društvo Ixobrychus. Koper.
- Obvezna razlaga dela 10. člena Odloka o prostorskih ureditvenih pogojih za območja planskih celot Strunjan (1), Fiesa - Pacug (2), Piran (3), Razgled - Moštra - Piranska vrata (4), Portorož (5), Lucija (7), Seča (8), Sečoveljske soline (10), Dragonja (12) in M SE/2 v občini Piran (PN – Uradne objave, št. 25/93, 17/97, 19/99, 23/00 in 28/03).
- Odlok o prostorskih ureditvenih pogojih za območja planskih celot Strunjan (1), Fiesa - Pacug (2), Piran (3), Razgled - Moštra - Piranska vrata (4), Portorož (5), Lucija (7), Seča (8), Sečoveljske soline (10), Dragonja (12) in M SE/2 v občini Piran (PN – Uradne objave, št. 25/93, 17/97, 19/99 in 23/00).

- Odlok o razglasitvi Muzeja solinarstva za kulturni spomenik državnega pomena (Uradni list RS, št. 29/01 in 16/08 – ZVKD - 1).
- Odlok o razglasitvi Krajinskega parka Sečoveljske soline, Primorske novice, Uradne objave, št. 5/90, 26/90, 16/– se uporablja v delu, s katerim se varuje kulturni spomenik lokalnega pomena.
- Operativni program – program upravljanja območij Natura 2000 za obdobje 2007–2013 (oktober 2007).
- OREN, A. (2005): A hundred years of *Dunaliella* research: 1905–2005. *Saline Systems*; 1: 2. Published online 2005 July 4. doi: 10.1186/1746-1448-1-2.
- Pahor, M., Poberaj, T. (1963): Stare Piranske soline. Mladinska knjiga, Ljubljana.
- PANNEKOEK, J., in van STRIEN, A. (2001). TRIM 3.0 for Windows (Trends & Indices for Monitoring data). Statistics Netherlands, Voorburg.
- PAŠIČ, L., GALAN BARTUAL, S., POKLAR ULRIH, N., GRABNAR, M., HERZOG VELIKONJA, B. (2005): Diversity of halophilic archaea in the crystallizers of an Adriatic solar saltern. *FEMS Microbiology Ecology* 54 (3), 491–498.
- PETANIDOU, T., VAYANNI, L. (2002): Saltworks, Cultural Heritage and Local Development: arguments for decision-making. ALAS Technical Letter 7. Ornitološko društvo Ixobrychus. Koper.
- Piranske soline včeraj, danes, jutri (Krajinski park Sečoveljske soline), Varovanje, ohranjanje in prezentacija kulturne dediščine v solinah Fontanigge, Kulturnovarstveni elaborat. ZVKDS, OE Piran (703/03), in Pomorski muzej »Sergej Mašera« Piran (O/II-2011-03), 7. avgust 2003.
- Pomorski muzej »Sergej Mašera« Piran, 2009: Soline, ogrožena kulturna krajina, *Annales Mediterranea*.
- POWERS, JOHN J., EDITOR (1995): EDITORIAL *Journal of Food Quality* 18 (6), 445–453. doi:10.1111/j.1745-4557.1995.tb00394.x
- Pravilnik o službenem znaku, izkaznici in uniformi naravovarstvenih in prostovoljnih nadzornikov (Uradni list RS, št. 41/15 in 64/17).
- Register nepremične kulturne dediščine. 2008. Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije. <http://giskds.situla.org/giskd/> (22. avgust 2014).
- Resolucija o pomenu Krajinskega parka Sečoveljske soline (PN – Uradne objave, št. 12/93).
- RIHTER, M. (2005): Naše morje – Our Sea. Okolja in živi svet Tržaškega zaliva. *The Environments and Living World of the Gulf of Trieste*. Sijart. Piran.
- RUBINIČ, B. (2000): Sečoveljske soline v publikaciji Polak, S. (ur.): Mednarodno pomembna območja za ptice v Sloveniji. DOPPS, Ljubljana, str. 65–74.
- RUFINO, R., NEVES, R. (1992): The effects on wader populations of the conservation of salinas into fish farms. In: M. Finlayson, T. Hollis in T. Davis (eds). *Managing Mediterranean Wetlands and their Birds*. Proceed. IWRB. Int. Symp. Grado Italy: 177–183.
- RUFINO, R., SOVINČ, A., DAHM, H. (2002): Ecological Management Plans. Guidelines for drafting and implementation. ALAS Technical Letter 1. Ornitološko društvo Ixobrychus. Koper.
- SADOUL, N., WALMSLEY, J. G. CHARPENTIER, B. (1998): Salinas and Nature Conservation. *Conservation of Mediterranean Wetlands* No. 9, Tour du Valat. Arles.
- Smernice za načrt upravljanja za KPSS, Zavod Republike Slovenije za varstvo narave, OE Piran, april 2004.
- Soline Lera v Krajinskem parku Sečoveljske soline, Varovanje, ohranjanje in prezentacija kulturne dediščine, Kulturnovarstveni elaborat. ZVKDS, OE Piran (O/II-739-05), marec 2005.
- SOVINČ, A. (1994): Zimski ornitološki atlas Slovenije: rezultati zimskega kartiranja ptic članov Društva za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije, 452 str.
- SOVINČ, A. (2001): Zavarovana območja kot orodje za ohranjanje biodiverzitete v Sredozemlju. *Ann, Ser. hist. nat.*, letn. 11, št. 1-23, str. 87–92.
- SOVINČ, A. (2003): Spoznajmo ptice Sečoveljskih solin. SOLINE Pridelava soli, d. o. o., Univerza na Primorskem, Seča, Koper.
- STEWART, H. R. (2004): Introduction To Physical Oceanography. Texas A & M University.

- ŠKORNIK, I. (1983): Navadna čigra *Sterna hirundo* gnezdi v Sečoveljskih solinah. *Acrocephalus*, let. 4, št. 16, str. 32–33.
- ŠKORNIK, I. (2006): Sto slovenskih ptic. Založba Modrijan. Ljubljana.
- ŠKORNIK, I. (1992): Importance of existing coastal parks and reserves in Adriatic region. Management of island and coastal ecosystems in the Mediterranean. Programme and abstracts of conference papers. MEDMARAVIS. Chios, Greece.
- ŠKORNIK, I., LIPEJ, L. (1998): Sečoveljske soline omogočajo ohranjanje naravne dediščine: slovenski prispevek k evropski zakladnici narave. Delo (Ljubl.), 18.II., let. 40, št. 40, str. 12.
- ŠKORNIK, I., MAKOVEC, T., LIPEJ, L. (1995): Sečovlje salina - an ornithological assessment of a Slovene coastal wetland. *Annales (Koper)*, 5, št. 7, str. 89–94.
- ŠKORNIK, I., MAKOVEC, T., LIPEJ, L. (1995): Sečovlje salina - an ornithological assessment of a Slovene coastal wetland. *Annales (Koper)*, 5, št. 7, str. 89–94.
- ŠKORNIK, I., MAKOVEC, T., LIPEJ, L. (2001): Naravna dediščina Sečoveljskih solin. ALAS (PHARE projekti Evropske unije), All about Salt – Vse o soli, Koper: Ornitološko društvo IXOBRYCHUS.
- ŠKORNIK, I., MIKLAVEC, M., MAKOVEC, T. (1990): Favniški pregled ptic slovenske obale. *Varstvo narave* 16: 49–99.
- ŠKORNIK, I., ŠVAGELJ, B., POKLEKA, D., ŠKERLJ, M., ČELIGOJ, A. (2001): Katalog izobraževalnih vsebin na zaščitenih območjih: Od Dragonje do izliva reke Soče – navodila za pripravo in varno izvedbo. Ornitološko društvo Ixobrychus. Koper.
- ŠKORNIK, I., SOVINC, A., GOGALA, A. (2004): Krajinski park Sečoveljske soline. Ministrstvo za okolje, prostor in energijo Republike Slovenije. Ljubljana.
- ŠKORNIK, I., SOVINC, A., GOGALA, A. (2005): Krajinski park Sečoveljske soline. Optični disk (CD-ROM). SOLINE Pridelava soli, d. o. o., Portorož.
- ŠKORNIK, I., 2011: Naravovarstveni monitoring Sečoveljskih solin 2010–2011. Seča, SOLINE Pridelava soli, d. o. o.
- ŠKORNIK, I., 2012: Favniški in ekološki pregled ptic Sečoveljskih solin – Faunistic and Ecological Survey of Birds in the Sečovlje Salina. SOLINE Pridelava soli, d. o. o., Seča.
- ŠKORNIK, I., 2013: A contribution to the knowledge of climate change impacts on biodiversity and visitation in Sečovlje Salina Nature Park. V: Vranješ, M., Škornik, I., Santi, S., in Costa, M. (ur.). (2013). Climate change and management of protected areas: Studies on biodiversity, visitor flows and energy efficiency (str. 59–81). Portorož, Slovenia: SOLINE Pridelava soli, d. o. o.
- ŠKORNIK, I., 2017: Naravovarstveni monitoring Sečoveljskih solin 2016. Strokovno poročilo. Seča, SOLINE Pridelava soli, d. o. o.
- ŠKORNIK, I., 2017: Status, distribution and threats of five breeding species in Sečovlje Salina Nature Park: prescription of biodiversity conservation for the area., The Waterbird Society Annual Meeting, Reykjavik, Islandija.
- ŠKORNIK, I. (2019): Duplinska kozarka *Tadorna tadorna*, str. 84–85, in: MIHELIČ, T., KMECL, P., DENAC, K., KOCE, U., VREZEC, A., DENAC, D.: Atlas ptic Slovenije. Popis gnezdilk 2002–2017. DOPPS, Ljubljana.
- ŠKORNIK, I. (2019): Sabljarka *Recurvirostra avosetta*, str. 168–169, in: MIHELIČ, T., KMECL, P., DENAC, K., KOCE, U., VREZEC, A., DENAC, D.: Atlas ptic Slovenije. Popis gnezdilk 2002–2017. DOPPS, Ljubljana.
- ŠKORNIK, I. (2019): Polojnik *Himantopus himantopus*, str. 170–171, in: MIHELIČ, T., KMECL, P., DENAC, K., KOCE, U., VREZEC, A., DENAC, D.: Atlas ptic Slovenije. Popis gnezdilk 2002–2017. DOPPS, Ljubljana.
- ŠKORNIK, I. (2019): Beločeli deževnik *Charadrius alexandrinus*. str. 174–175, in: MIHELIČ, T., KMECL, P., DENAC, K., KOCE, U., VREZEC, A., DENAC, D.: Atlas ptic Slovenije. Popis gnezdilk 2002–2017. DOPPS, Ljubljana.
- ŠKORNIK, I. (2019): Rdečenogi martinec *Tringa totanus*, str. 186–187, in: MIHELIČ, T., KMECL, P., DENAC, K., KOCE, U., VREZEC, A., DENAC, D.: Atlas ptic Slovenije. Popis gnezdilk 2002–2017. DOPPS, Ljubljana.

- ŠKORNIK, I. (2019): Rumenonogi galeb *Larus michahellis*, str. 192–193, in: MIHELIČ, T., KMECL, P., DENAC, K., KOCE, U., VREZEC, A., DENAC, D.: Atlas ptic Slovenije. Popis gnezdičk 2002–2017. DOPPS, Ljubljana.
- ŠKORNIK, I. (2019): Mala čigra *Sternula albifrons*, str. 194–195, in: MIHELIČ, T., KMECL, P., DENAC, K., KOCE, U., VREZEC, A., DENAC, D.: Atlas ptic Slovenije. Popis gnezdičk 2002–2017. DOPPS, Ljubljana.
- ŠKORNIK, I. (2019): Brškinka *Cisticola juncidis*, str. 324–325, in: MIHELIČ, T., KMECL, P., DENAC, K., KOCE, U., VREZEC, A., DENAC, D.: Atlas ptic Slovenije. Popis gnezdičk 2002–2017. DOPPS, Ljubljana.
- ŠKORNIK, I., KOREN, B., in DENAC, D., SCHNEIDER-JACOBY, M., in Štumberger, B. (ur.) (2010): Important Bird species in the Sečovlje Salina Nature Park. Adriatic Flyway - closing the gap in bird conservation. Euronatur, Radolfzell: 187.
- ŠMUC, A. (1980): Ptice Sečoveljskih in Ulcinjskih solin. Diplomsko delo. Univerza v Ljubljani.
- TINARELLI, R. (1990): Risultati dell'indagine nazionale sul Cavaliere d'Italia *Himantopus himantopus* (Linnaeus, 1758) Rich. Biol. Selvagina 87: 104 p.
- TURK, T. (2007): Pod gladino Mediterana. Založba Modrijan. Ljubljana.
- Uredba o koncesiji za rabo naravne vrednote Sečoveljskih solin in o koncesiji za upravljanje Krajinskega parka Sečoveljske soline (Uradni list RS, št. 11/02, 41/04 – ZVO-1 in 44/22 – ZVO-2).
- Uredba o Krajinskem parku Sečoveljske soline (Uradni list RS, št. 29/01, 46/14 – ZON-C in 48/18).
- Uredba o podelitvi rudarske pravice imetnikom dovoljenj za raziskovanje oziroma pridobivanje mineralnih surovin (Uradni list RS, št. 103/00, 81/02, 26/18, 60/18, 62/19, 97/20, 124/20, 152/20, 168/20, 191/20, 22/21, 31/21, 31/21, 54/21, 74/21, 87/21, 6/22, 38/22, 47/22, 79/23, 47/24 in 70/24).
- VELLE, J. (2000): Saltproduktion på Læsø, i Danmark og i Europa. Forlaget Hikuin. Højbjerg
- WALMSLEY, J. G. (1997): Mediterranean Salinas. Distribution, Salt Production & Conservation. (in). Proceedings: Nature & Workmanship, Artificial Wetlands in the Mediterranean Coast. INSULA, UNESCO Building, Paris.
- WRABER, T., SKOBERNE, P. (1989): Rdeči seznam ogroženih praprotnic in semenk Slovenije. Varstvo narave 14–15: 9–428.
- Zakon o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 96/04 – uradno prečiščeno besedilo, 61/06 – ZDru-1, in 8/10 – ZSKZ-B, 46/14, 21/18 – ZNOrg, 31/18 in 82/20).
- ŽAGAR, Z. (ur.) (1992): Muzej solinarstva. Museo delle saline. Katalog Pomorski muzej »Sergej Mašera«, št. 7, Piran.

Opis in ovrednotenje kulturne dediščine sta povzeta po elaboratih: PIRANSKE SOLINE VČERAJ, DANES, JUTRI (Krajinski park Sečoveljske soline), Varovanje, ohranjanje in prezentacija kulturne dediščine v solinah Fontanigge, Kulturnovarstveni elaborat. ZVKDS, OE Piran (703/03), in Pomorski muzej »Sergej Mašera« Piran (O/II-2011-03), 7. avgust 2003, KANAL GIASSI, MUZEJ SOLINARSTVA V SEČOVELJSKIH SOLINAH, KONSERVATORSKI PROGRAM. ZVKDS, OE Piran (O/II-3032-03), 15. december 2003, in SOLINE LERA V KRAJINSKEM PARKU SEČOVELJSKE SOLINE, Varovanje, ohranjanje in prezentacija kulturne dediščine, Kulturnovarstveni elaborat. ZVKDS, OE Piran (O/II-739-05), marec 2005.

PRILOGA: TRADICIONALNA PRIDELAVA SOLI

Tradicionalna pridelava soli se izvaja v treh obdobjih v letu. Prvo je obdobje zagona soli, drugo je sezona tradicionalne pridelave soli, tretje pa posezonsko obdobje tradicionalne pridelave soli.

V normalnih vremenskih razmerah se sezona tradicionalne pridelave soli izvaja od 15. marca do 15. septembra. Obdobje sezone tradicionalne pridelave soli delimo na obdobje zagona solin in na obdobje pobiranja soli.

Obdobje zagona soli

(Obdobje od sredine marca do zadnje dekade aprila)

Zagon solin se izvaja v dveh ločenih delih, na zagonu območja kristalizacije in na zagonu območja zgoščevanj. Za kristalizacijo je to obdobje spomladanske priprave solnih polj na sezono, za območja zgoščevanja pa je to čas spomladanske priprave primerne delovnega zaporedja slanice zaradi njihovega izkoriščanja v kristalizacijskih bazenih solnih polj za proizvodnjo morske soli.

Zagon solin se začne s spomladanskim nalivanjem bazenov na območju zgoščevanj in se konča s pojavom prvih kristalov soli v kristalizacijskih bazenih.

Spomladanski premaz kristalizacijskih gred z morskim blatom

Solinarji začnejo premazovati kristalizacijske grede – koncirati (ital. concime = gnoj, gnojilo) v drugi polovici marca, ko so pogoji primerni za bujno rast in zaraščanje algaste preproge, dela pa morajo končati v začetku zadnje dekade aprila, ko začnejo utrjevati podlago kristalizacijskih gred (cavedinov) in pripravljati solna polja na sezono. Pred konciranjem je treba bazene obvezno oprati in s tem omogočiti boljše oprijemanje nanosa morskega blata. V tem obdobju vremenske razmere zelo vplivajo na pravočasno opravljena dela. Spomladanskega premazovanja se udeležijo skoraj vsi zaposleni v solinah. Vzdrževalci in vodarji pripravijo in dostavijo blato za konciranje, ki ga s plovnim bagrom izkopljejo v morju ter v posebnem mlinu zmeljejo in prečistijo. Na ta način pripravijo židko maso, ki teče v zalogovnik prek vibracijskega sita, ki izloči še zadnje večje delce. S konciranjem se izravna podlaga kristalizacijskih gred. Komaj nekaj milimetrov debel nanos pospeši bujno zaraščanje algaste preproge – enega od sestavnih delov petole. Blato nanašajo z lesenim strgalom (gaverom), in sicer z nežnimi polkrožnimi gibi. Po konciranju bazene zalijejo s svežo morskovo vodo, ki jo menjujejo vsak dan oziroma vsaka dva dneva do popolnega zaraščanja nanosene mase. Morska voda na solnih poljih ne sme preseči 5° Bé. Menjavanje vode traja od 8 do 12 dni. Če je vreme ugodno, solinarji konciranje končajo v drugi dekadi aprila. Če dežuje, bazene premažejo v prvi dekadi maja, vendar s tem sezona pridelave soli že zamuja, za ostale faze priprave petole zmanjkuje časa, posledično je tudi petola slabše pripravljena, kar se pozna na kvaliteti pridelane soli. S konciranjem se začne prehod zimske petole v sezonsko petolo.

Upravljanje vodnih režimov pred konciranjem in po konciranju do popolnega zaraščanja algaste preproge

V prvi polovici pomladi vodarji vodni režim prilagajajo pripravi kristalizacijskih gred za premaz, zmanjšanju števila zastojev ali prekinitev zaradi neprimerne vlažnosti petole (prenamočena = luže, presuha = razpoke) in vzdrževanju petole pred konciranjem in po njem. V tem času lahko konciranje ovira muha slanarica (*Ephydra macellaria*), ki se ob ugodnih razmerah in v milejših zimah uspešno razmnožuje na solinah. Med dnevnim menjavanjem vode z vmesnim delnim sušenjem kristalizacijskih gred slanarice ležejo jajčeca na vlažna tla. Ličinke med razvojem presnavljajo algasto preprogo. Ob idelanih bioloških in podnebnih razmerah

je ličink slanaric izredno veliko. Na dnu bazenov se pojavijo muljaste, pahljačaste tvorbe, ki postopno prekrijejo vedno večje dele kristalizacijske površine. Ob premazu tako okuženih gred bi ličinke muh slanaric neovirano nadaljevale presnavljanje stare preproge. Po dnevu ali dveh bi že prišlo do pospešenega razslojevanja blatnega premaza in večjega obsega muljastih tvorb. Brez učinkovitih ukrepov prihaja do razkrajanja petole in posledično do slabšanja kakovosti podlage kristalizacijske grede. Za učinkovit ukrep veljajo vsakodnevni popoldanski izpusti (pred večerom) z daljšimi nadzorovanimi obdobji suhih gred, v katerih se ličinke slanaric izsušijo. Poleg preventivnih ukrepov pomaga tudi izpiranje in čiščenje gred z metlo, kar pa povzroči zamudo ostalih opravil.

Sezona tradicionalne pridelave soli

(Obdobje od maja do sredine septembra)

Priprava solnih polj na sezono

Po uspešnem zaraščanju nove algaste preproge sledi priprava solnih polj za sezono, ki traja do začetka ali sredine junija, odvisno od vremenskih razmer. Solinarji začnejo pripravo na sezono s čiščenjem kristalizacijskih gred. Bazene perejo tako, da jih zdrgnejo z lesenimi strgali (gaveri). Po preverjanju tesnjenja zapornic na pretočnih kanalih sledi pranje od prvega bazena prve tretjine do zadnjega bazena tretje tretjine tako, da z rahlimi gibi postrgajo manjše izrastke in presnovljene dele algaste preproge. Postrgano zmes z gaveri skupaj z vodo porinejo v pretočni kanal in naprej v odlivni kanal (lido). Po končanem pranju kristalizacijskih gred sledi čiščenje pretočnih kanalov in vdolbin na vogalih bazenov (bužet). Pranju sledijo kratka obdobja, ko se bazeni sušijo. Po zapiranju in tesnjenju zapornic sledi postopno počasno nalivanje vode. Nato čistijo pretočne kanale tako, da premetavajo oziroma odlagajo sediment z leseno lopato (palotom) na nasipe. Zatem so na vrsti obdelava nasipov, nalivanje sveže morske vode, popoldanski izpusti, odstranjevanje vode iz depresij, prebijanje nabreklih bul, sekljanje in premaz manjših poškodb petole.

Pretvorba zimske petole v sezonsko

Fazi zaraščanja algaste preproge sledi postopno zgoščevanje (1,5° do 2° Bé dnevno) sveže morske vode v bazenih z začetno slanostjo od 3° do 3,5° Bé. Vsak drug popoldan izpustijo vodo in jo prečrpajo v postrežnice ter jo nato pravočasno, dopoldne naslednjega dne znova nalijejo v kristalizacijske grede. To imenujemo kroženje vode. Do slanosti okoli 7° Bé izpade železov oksid, naprej do 16° Bé se izloča kalcijev karbonat in nato sadra. Kroženje slanice ponavljajo, dokler koncentracija slanice ne doseže 20°–22° Bé. Petola, prepletena z mikroorganizmi, kalcijevim karbonatom in sadro, postane rjavo-črna in grobo hrapava in kompaktna (elastična in trdna). Pripravljena je na začetek solne sezone in pobiranje soli. V višjih koncentracijah, ko je koncentracija magnezijevih ionov znatno višja, lahko pričakujemo dolomitizacijo petole, to se pravi, da kalcijeve atome delno nadomeščajo magnezijevi atomi. Vodo zatem prečrpajo v postrežnice. S tem nastanejo pogoji za začetek sezonskega upravljanja vodnih režimov.

Hkrati z zgoščevanjem vode in sadriranjem bazenov solinarji pripravljajo glavne dostopne poti (cavazale) in prečne nasipe (direte) z odvzemom blata iz kanala pod kolskim tirom (gemine). Blato nato nanesejo na nasip in ga po delni osušitvi obdelajo z leseno lopato (palotom) in kamnitim valjarjem (rodolom, rullom). Pripravo nasipa končajo z večkratnim močenjem z zasičeno slanico. Tako pripravljeni nasipi so dalj časa odporni proti preperevanju. S tem preprečijo, da bi močan veter v bazene vnašal preperelo zemljino, ob nevihtah pa naplavljanje. Sol tako ostane čista.

Pobiranje soli

Sezona pobiranja soli, ki traja od junija do sredine septembra, je plod vloženega truda in čas skrbi, ali bo vreme solinarjem naklonjeno. Pri tradicionalnem solinarstvu ni izključeno, da so bili vsi napori in stroški zaman.

Po končanih pripravah kristalizacijskih gred začnejo na kristalizaciji upravljati vodni režim, ki ga narekujeta sezona pobiranja soli in vreme. Prvi dan sezone soli nastopi z izpustitvijo slanice iz kristalizacijskih gred in prečrpavanjem v postrežnice. Postrežnice služijo solinarju kot zalogovnik slanice, ki je namenjena neposredni uporabi pridelave soli. Vsako solno polje ima svojo postrežnico. Vodarji preko obsežnih izhlapevalnih površin pripravljajo (zgoščujejo) morsko vodo po posameznih območjih izhlapevanj in jo kot svežo slanico (20°–22° Bé) vsak dopoldan dolijejo v postrežnice. Zelene gostote slanice se v bazenih prvega izhlapevanja gibljejo med 3,5° in 7° Bé, v bazenih drugega izhlapevanja od 7° do 12° Bé, v bazenih tretjega izhlapevanja pa od 12° do 20° Bé. Seveda je ob ugodnih razmerah lahko gostota v bazenih tretjega izhlapevanja tudi višja, vendar pa naj ne bi bila višja kot 24° Bé, saj bi s tem sol začela kristalizirati že v postrežnicah in bi bila tako za solinarje izgubljena. V slabih razmerah je gostota lahko tudi nižja, vendar naj ne bi bila nižja od 18° Bé, ker bi se na kristalizacijskih gredah začela raztapljati sadra.

Nasičenost slanice dosežejo že po dveh, treh tednih. Količina vode v postrežnici mora zadostovati za eno dolivanje celotnega solnega polja. V postrežnicah čaka do naslednjega jutra, medtem pa pridobi še stopnjo ali dve na slanosti.

Kadar je izhlapevanje izredno močno, morajo solinarji dolivati vodo v bazene tudi v popoldanskem času, in sicer še pred pobiranjem soli, ki se običajno začne po 16. uri. Ob vsakodnevem pobiranju je preproga kristalov soli na dnu bazena debela le toliko, kolikor je debel kristal soli. Solinar z lesenim strgalom (gaverom) s postopnim blagim porivanjem ali vlečenjem mešanice slanice in kristalov približuje sol glavni dostopni poti s kolskim tirom (cavazalu), kjer oblikuje tri, štiri ali več nizkih in širokih kupov soli, iz katerih postopoma z dviganjem soli z gaverom oblikuje čiste bele kupe v obliki večstranske piramide, ki jim solinarji pravijo grumi. V kupih se sol odcedi, odcejeno sol pa solinar s cavazala ali iz bazena z lopato previdno natovori na voziček vagonet in ga potisne do odcedišča, kjer ga pozneje razloži z lopato.

Po odvozu soli na odcedišče se v poznih urah dan konča z oblikovanjem kupa. Oblikovanje kupa je pomembno, saj se ga tako lažje pokrije, na zglajeni površini stranic kupa pa se naredi skorja, po kateri odteka deževnica.

Po nekaj dnevih odcejanja ali ko je odcedišče polno, sol analizirajo, ocenijo, sortirajo in odpeljejo v skladišča, ločena po kvaliteti soli.

Posezonsko obdobje tradicionalne pridelave soli

(Obdobje od sredine septembra do sredine marca)

Upravljanje vodnih režimov na solnih poljih

Po solinarski sezoni se na območju kristalizacije začnejo posezonska upravljanja vodnih režimov z regulacijo lesenih zapornic in uporabo pretoka s prostim padom ali črpališčem. Čas in vrstni red prilagodijo vremenskim razmeram in ohranjanju biosedimenta – zimske petole. Med tovrstna opravila, ki jih načeloma opravljajo vodarji, spadajo vzdrževanje zaloge sveže morske vode v nalivnem kanalu Lera, priprava zaloge vode s prečrpavanjem (recirkulacija), izpust vode iz bazenov in nalivanje vode v bazene po praznjenju območja kristalizacije ob končani solinarski sezoni. Vodo redno menjujejo ter jo pravočasno nalivajo in dolivajo. Z nadzorovanim prezračevanjem preprečijo pospešeno razslojevanje, izsušitev ali pomrznitev zimske petole. Ob pričakovanih dolgotrajnejših in močnejših padavinah je treba preventivno izprazniti območje kristalizacije, saj lahko poplave povzročijo intenzivnejšo erozijo, nasipi iz blata izgubijo kompaktnost, zamuljena petola pa lahko začne odmirati na mestih, kjer je šibkejša.

Zemeljska vzdrževalna in sanacijska dela na solnih poljih

Ta dela, ki so tesno povezana z opravili posezonskega vzdrževanja vodnega režima, opravljajo solinarji; biti morajo usklajena z biološkimi potrebami zimske petole. Med najbolj pogosta taka opravila štejemo čiščenje malih pretočnih kanalov (canaletov) in obnovo zimske petole oziroma pripravo podlage za pomladno gojitev

nove petole. Po zaraščanju algaste preproge (površinska posezonska zaščita) in čiščenju malih pretočnih kanalov se začne obnova poškodovanega biosedimenta, ki služi kot podlaga vzgoje novega nanosa petole in mu v solinarskem jeziku pravijo taciranje. Obnova se začne konec septembra in se podaljša v december, če vremenske in biološke razmere to dopuščajo. S primernimi vodnimi režimi se pospeši zaraščanje algaste preproge na obnovljenih odsekih kristalizacijskih gred.

Pri taciranju gre za sekljanje poškodovanih delov sedimenta z leseno lopato (palotom) tako, da na površini razslojenega biosedimenta (poškodbe) nastane od 3 do 5 cm debela pastozna zmes algaste preproge črnega in sivega sloja, ki po nabitju postane kompakten in se poveže z okoliškim zdravim biosedimentom. Nato se pripravi solinsko blato (fango), bogato z mikroelementi, ki se ga nanese toliko, da je po zglajenju rahlo izbočeno glede na okolico. Po obnovi biosedimenta posameznih solnih polj nadaljujejo redno menjavo vode in sušenje bazenov. S tem zagotovijo, da se obnovljeni odseki čim prej zarastejo z novo algasto preprogo. Če je taciranje opravljeno v ugodnih in primernih razmerah, je zaraščanje uspešno že po 10 do 20 dnevih.

Zamenjava dotrajane ali poškodovane lesene opreme

Lesena oprema na solnih poljih obsega zapornice, deske in lesene podpornike na obloženih nasipih ter majhna in velika lesena pretočna korita. Po končanih zemeljskih delih se dela nadaljujejo z zamenjavo ali popravilom lesenih delov. Ta dela opravijo solinarji, pri obsežnejših posegih jim pomagajo vodarji in vzdrževalci. Z odlivom vode iz bazenov začnejo odstranjevati dotrajane lesene dele, utrjevati in oblikovati nasip, pri čemer si pomagajo z železnimi kavljji in železnimi lopatami (badili). Položijo nove lesene dele, presežek zemeljskega materiala vgradijo v nasip.

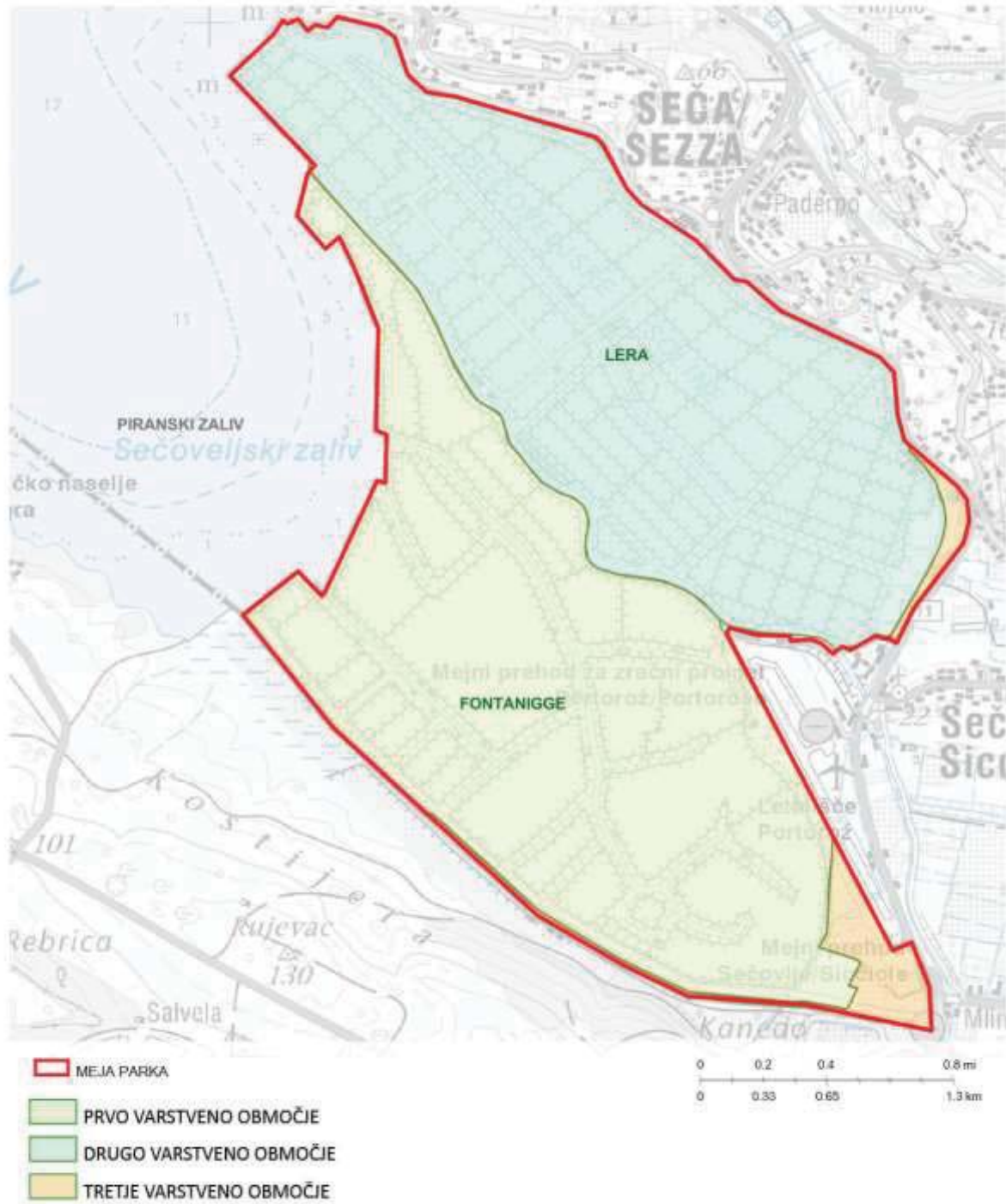
Vzdrževanje infrastrukture

Erozija nezaraščenih nasipov na območjih, kjer so močnejše slanice (večja slanost vode), je stalna. Taka območja so predvsem območja drugega in tretjega izhlapevanja ter zbiralnikov nasičenih slanice (rezervoarjev), zato so potrebna stalna vzdrževalna dela, ki pa so omejena na ugodne vremenske razmere, zato jih je treba skrbno in dolgoročno načrtovati. Na večjih in lažje dostopnih nasipih se izvajajo strojna zemeljska dela, na manjših, za mehanizacijo nedostopnih nasipih pa se dela izvedejo ročno. Vzdrževalna dela opravljajo vzdrževalci, včasih jim priskočijo na pomoč še vodarji in solinarji, ki delajo predvsem na zemeljskih delih pretočnih kanalov in zamenjavi dotrajanih zapornic.

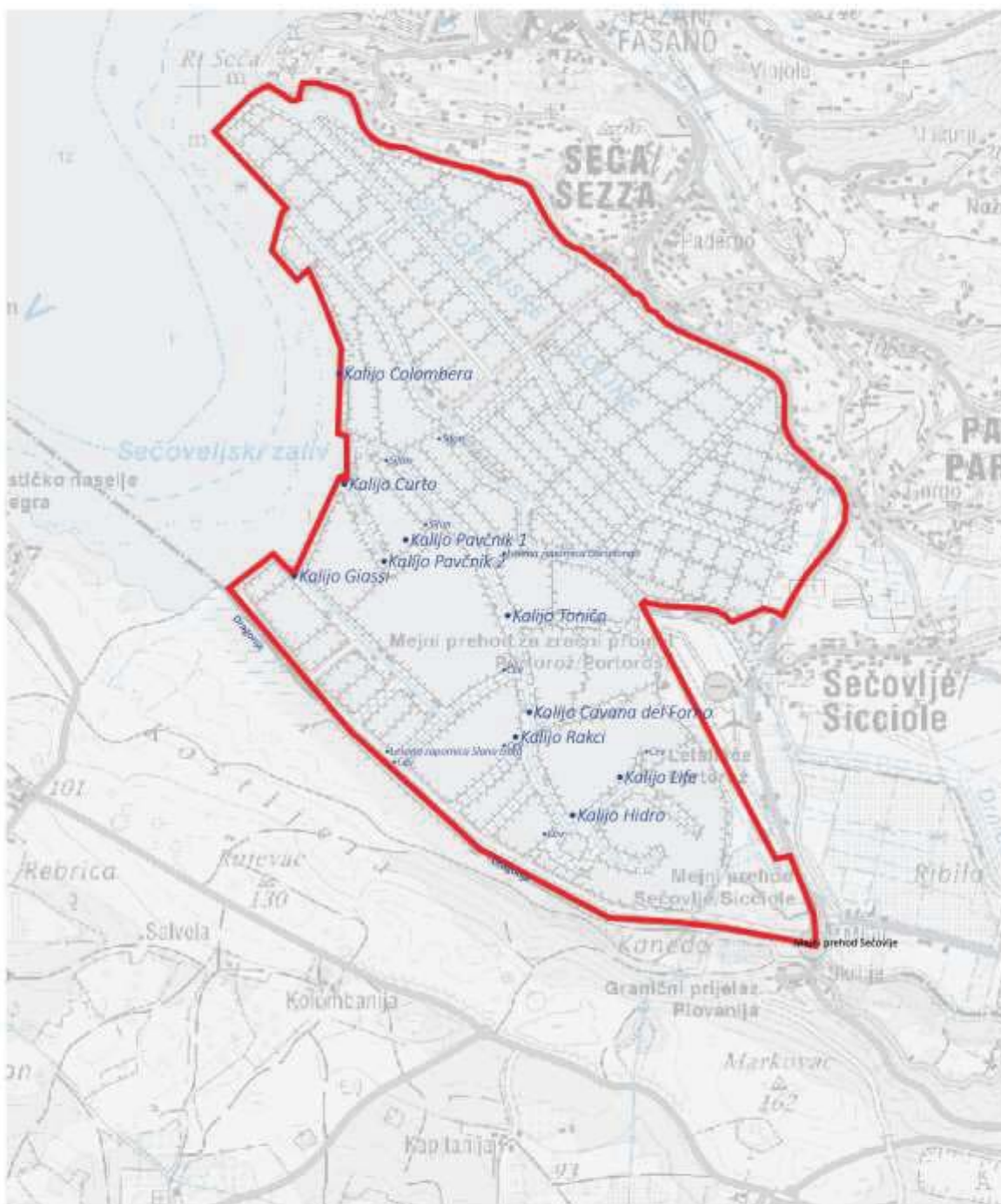
Med redno vzdrževanje spadajo še popravila in zamenjave kolskih tirov, lesenih brvi ter vzdrževanje in popravilo vagonov (vagonetov). Medtem pa v mizarski delavnici popravljajo in izdelujejo solinarsko orodje (taperine, gavere, palote ...) in vso opremo za zamenjavo na območju kristalizacije (vodila, krila, zapore, pretočna korita ...) in bazenov za izhlapevanje (vodila, krila, zapore).

GRAFIČNE PRILOGE

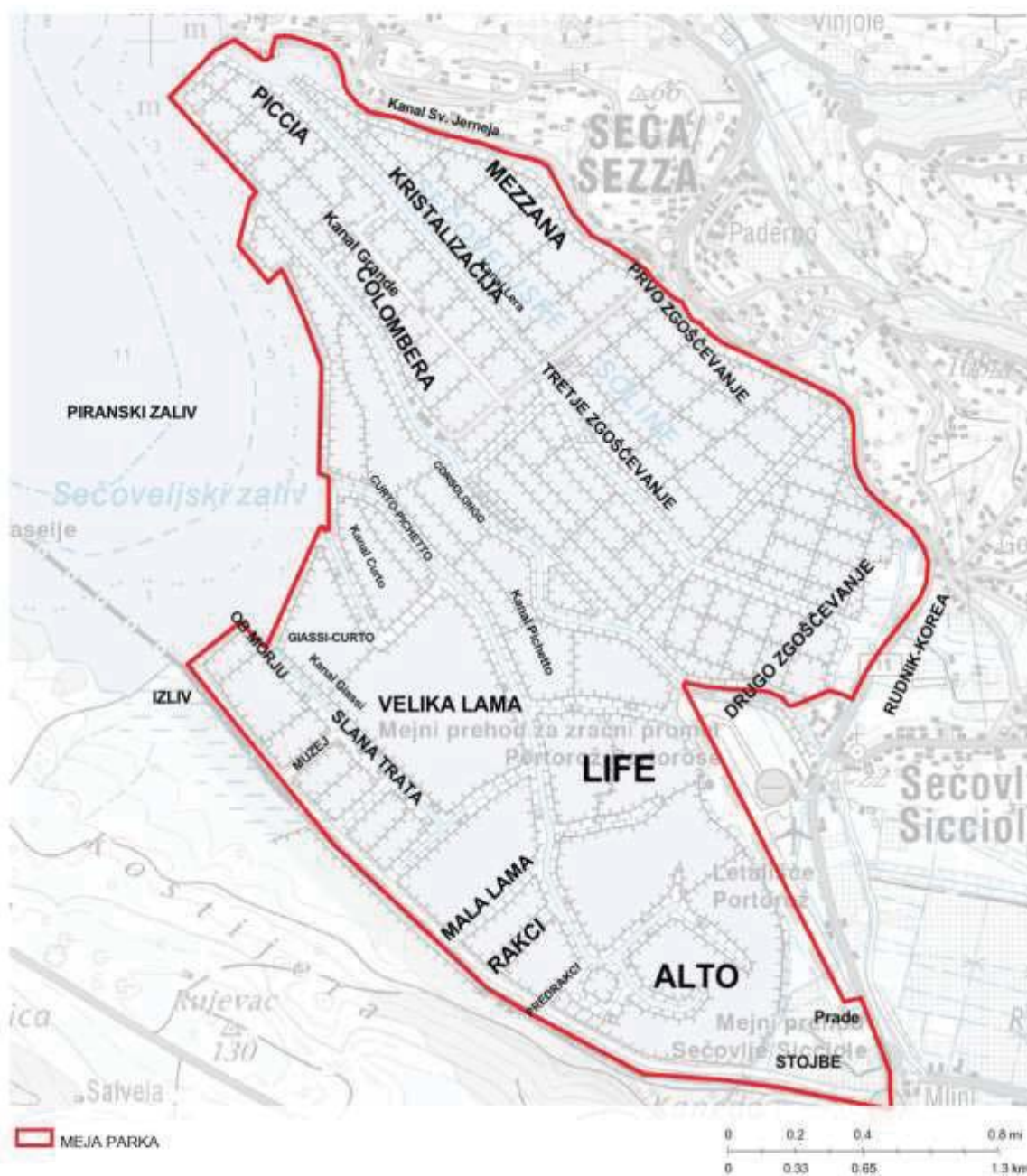
Karta 1. Krajinski park Sečoveljske soline. Varstvena območja.



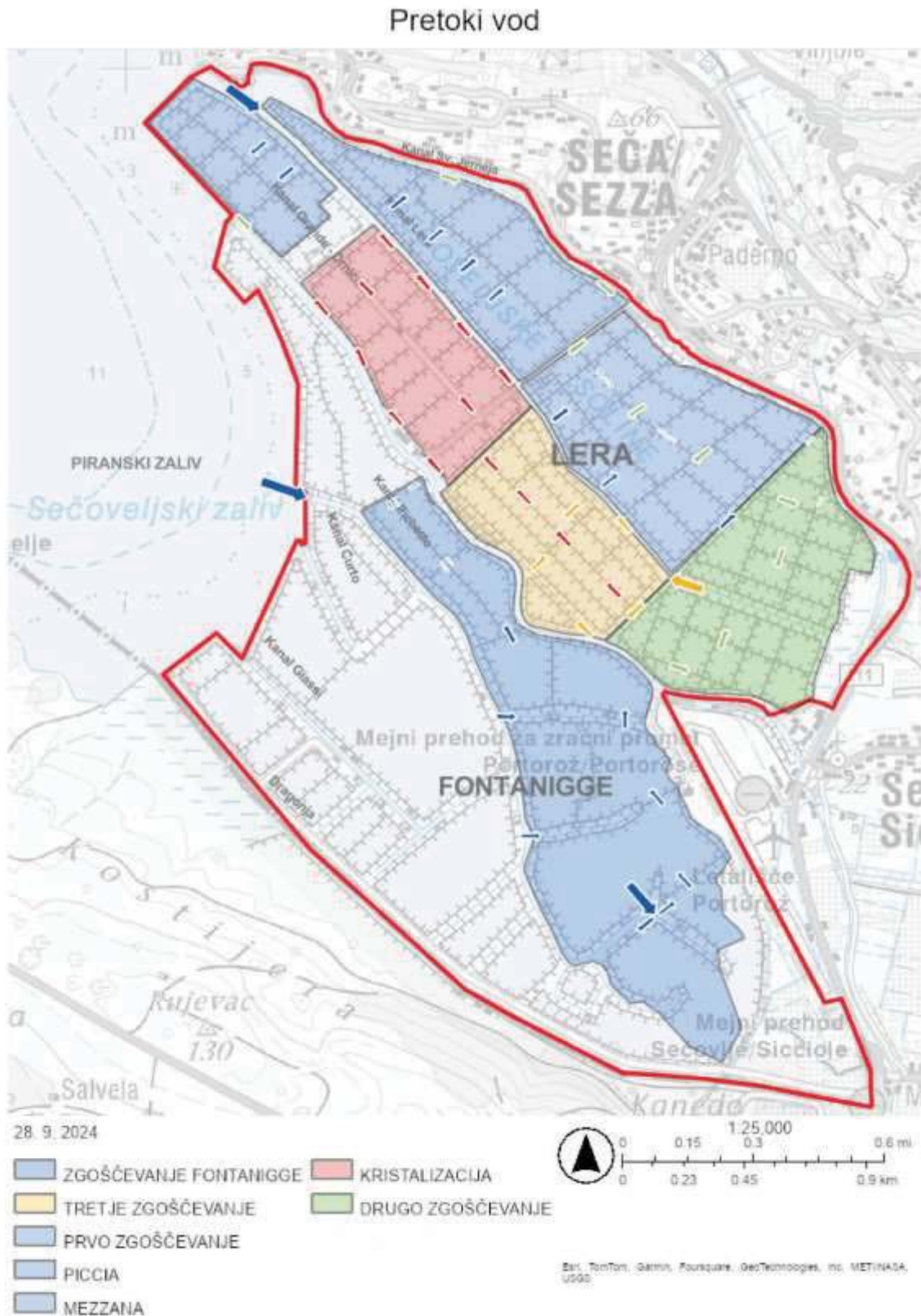
Karta 2. Krajinski park Sečoveljske soline. Prikaz zaporničnih sistemov (kalijev) z imeni, sifonov in cevi, ki se uporabljajo na območju Fontanigge za vzdrževanje vodnih režimov in zagotavljanja ugodnih razmer za živali, rastline in habitate.



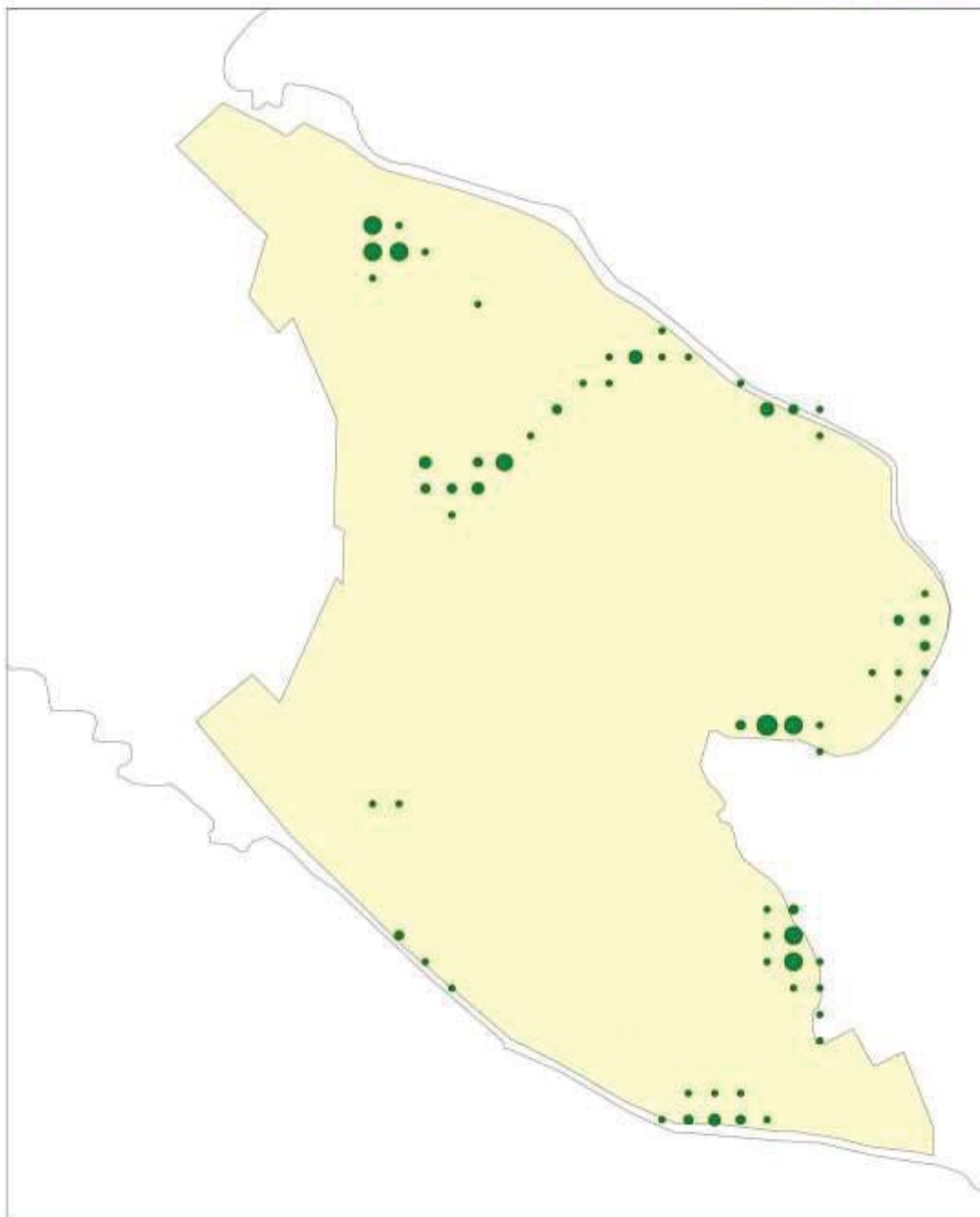
Karta 3. Krajinski park Sečoveljske soline. Toponimi posameznih območij ter nekatera ledinska imena delov solin in kanalov.



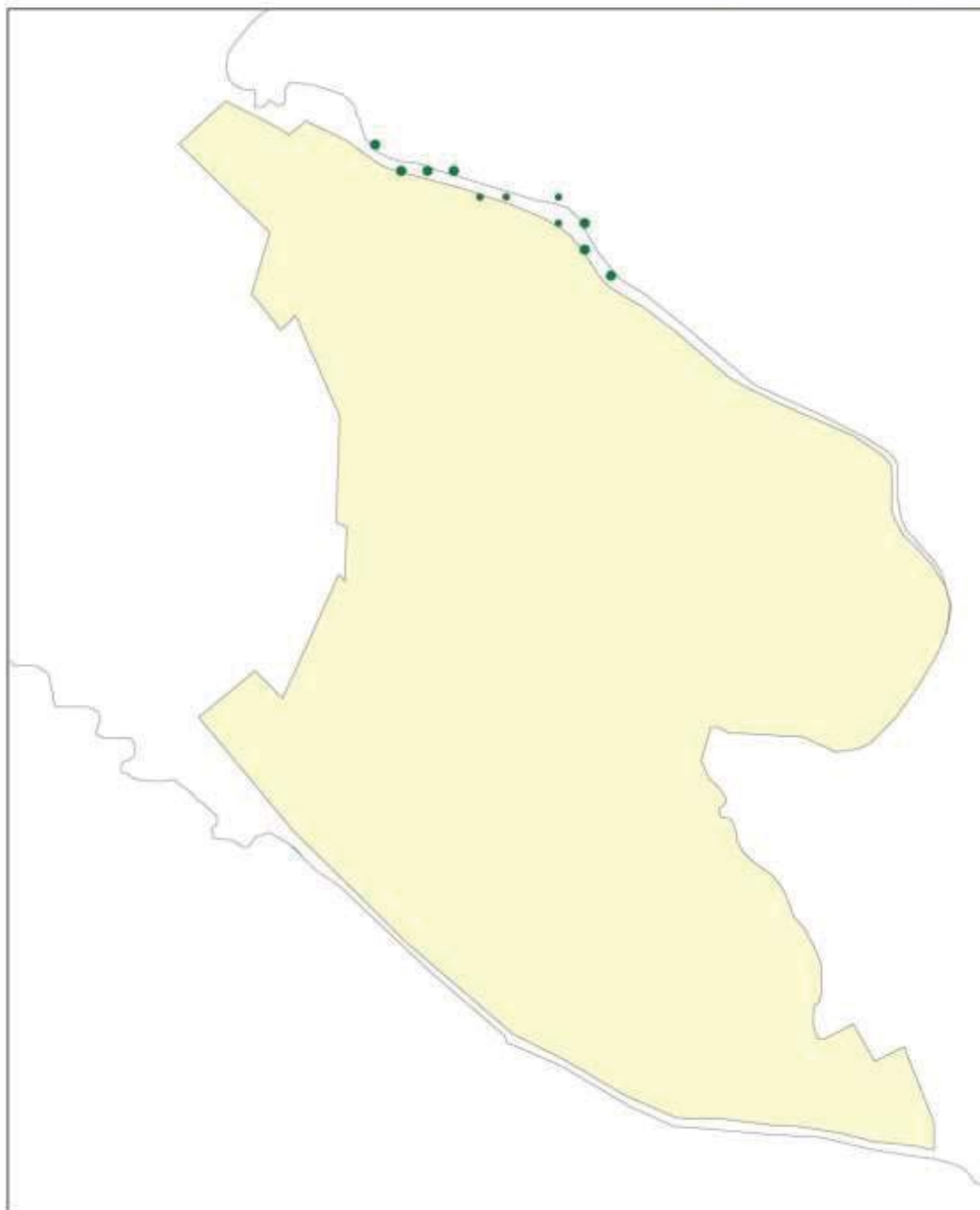
Karta 4: Pretoki vod in uravnavanje notranjih voda pri zgoščevanju za potrebe solinarstva



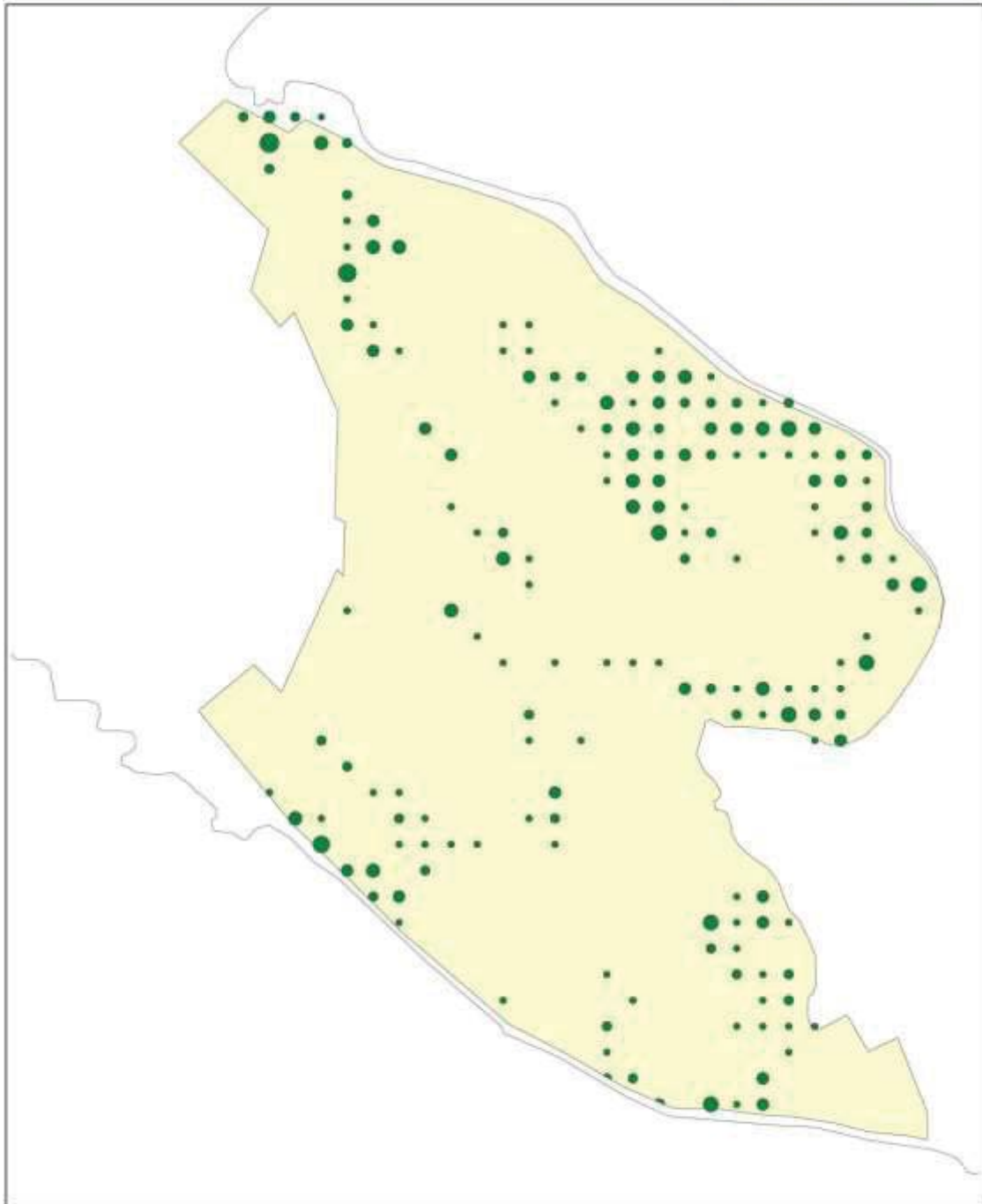
Karta 5a: Habitatni tipi, ki se prednostno ohranjajo v ugodnem stanju (stanje 2018) - Sredozemska slana travišča *Juncetalia maritimi* Nat.2000 code 1410. UTM 1x1 km.



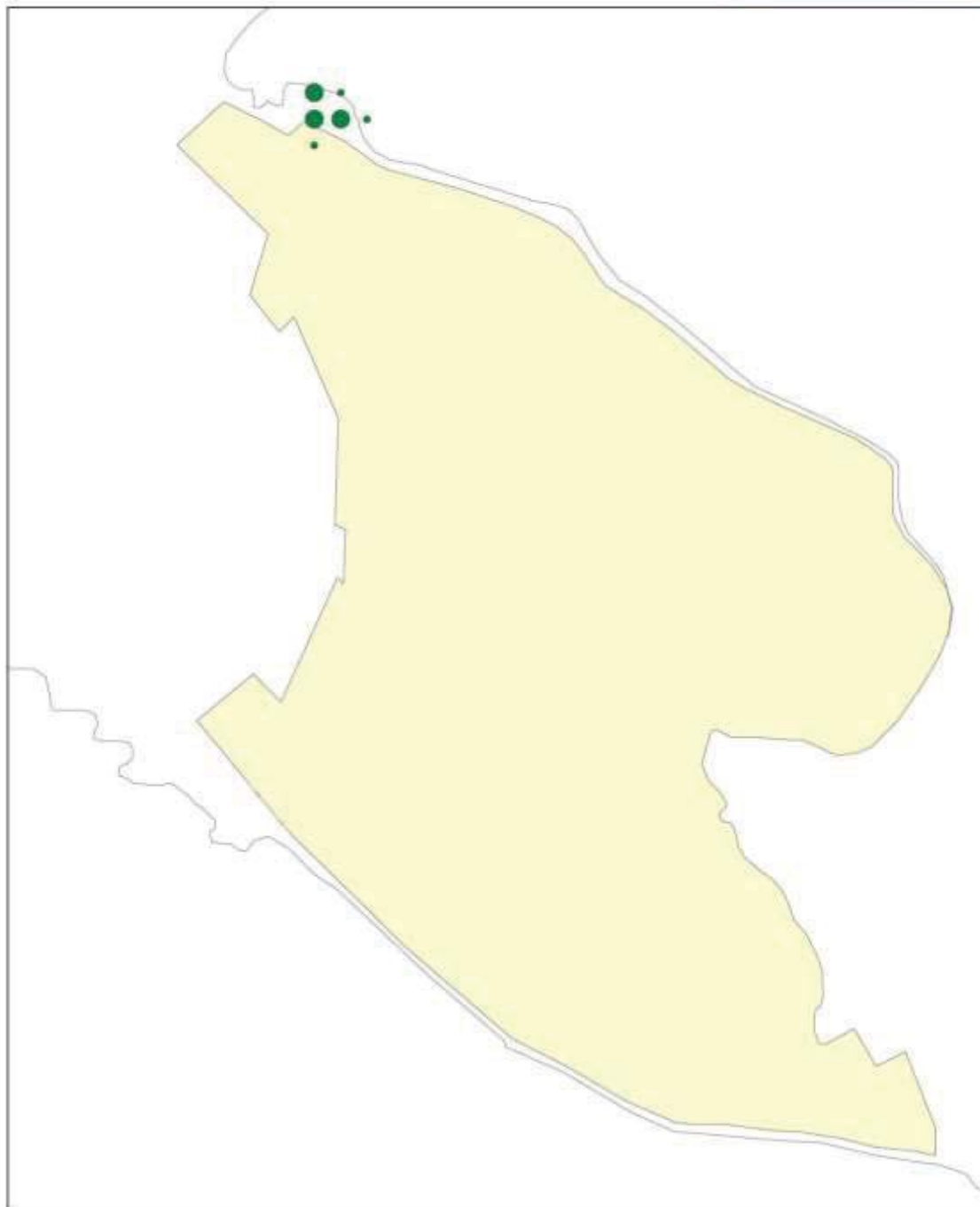
Karta 5b: Habitatni tipi, ki se prednostno ohranjajo v ugodnem stanju (stanje 2020) - Sestoji metličja *Spartinion maritimae*. Nat.2000 code 1320. UTM 1x1 km.



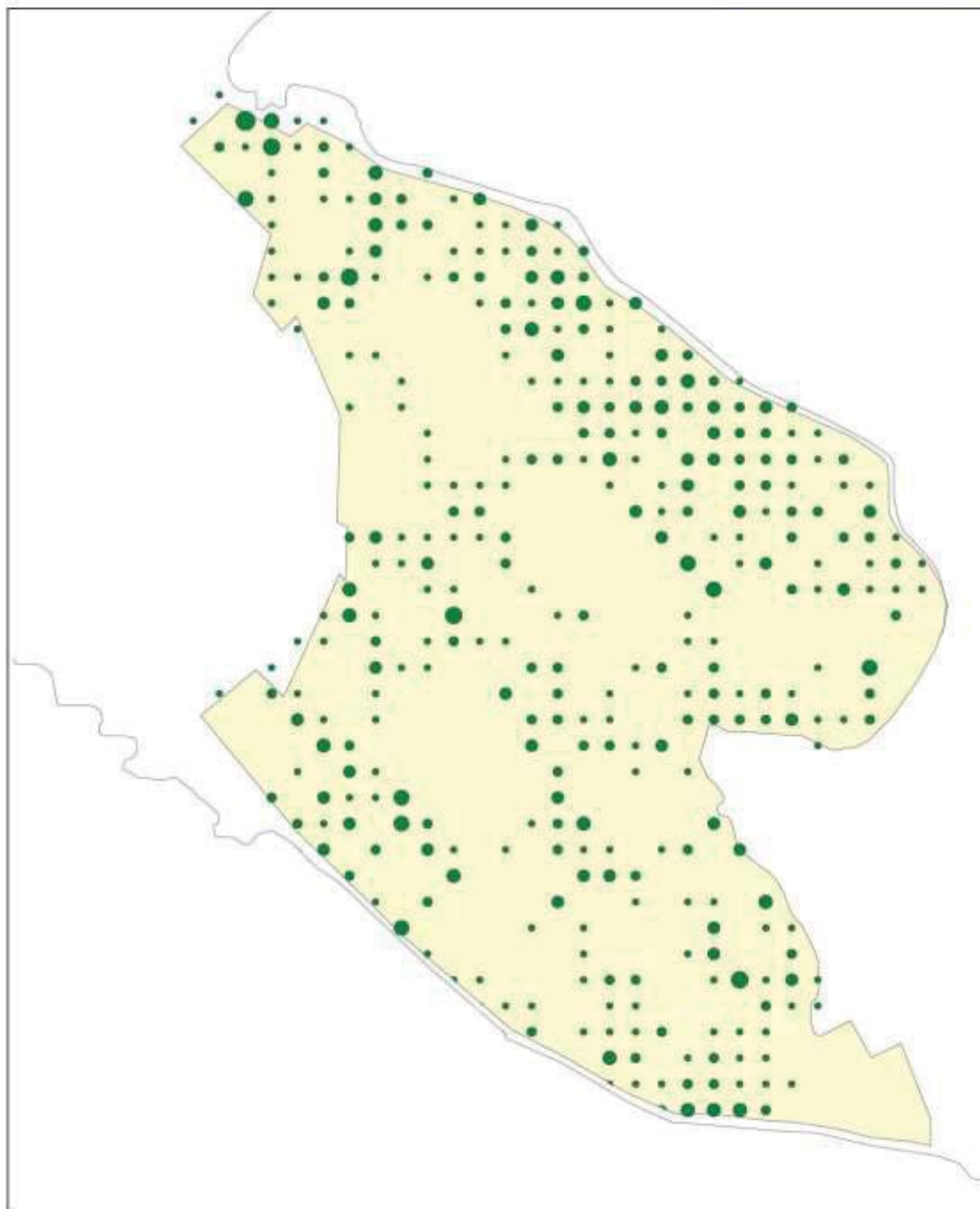
Karta 5c: Habitatni tipi, ki se prednostno ohranjajo v ugodnem stanju (stanje 2017) - Pionirski sestoji vrst rodu *Salicornia* in drugih enoletnic na mulju in pesku. Nat.2000 code 1310. UTM 1x1 km.



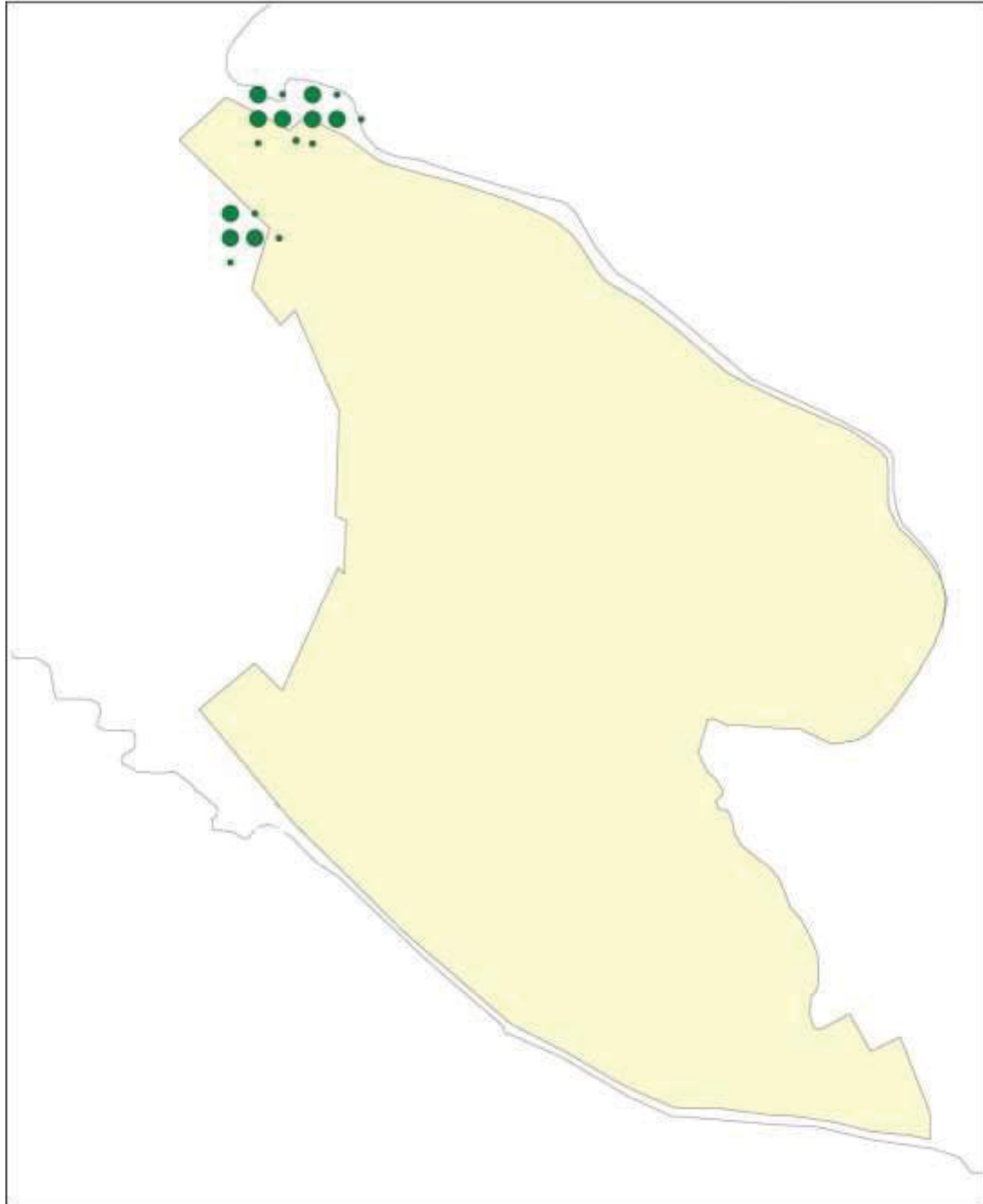
Karta 5č: Muljasti in peščeni položji, kopni ob oseki. Nat.2000 code 1140.
UTM 1x1 km.



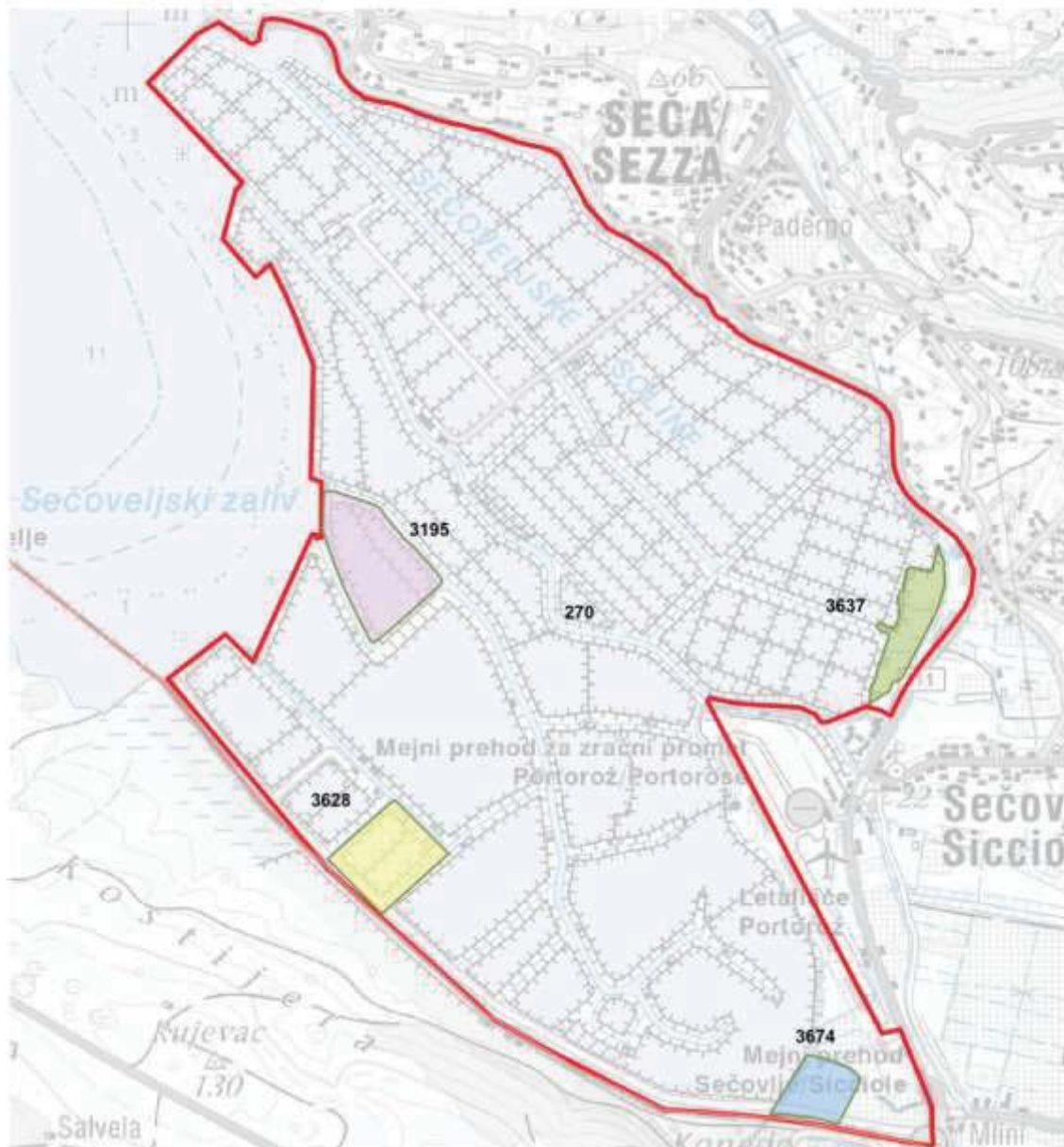
Karta 5d: Habitatni tipi, ki se prednostno ohranjajo v ugodnem stanju (stanje 2014) - Sestoji slanljubnega grmičevja *Sarcocornetea fruticosi*. Nat.2000 code 1420. UTM 1x1 km.



Karta 5e: Habitatni tipi, ki se prednostno ohranjajo v ugodnem stanju (stanje 2016) - Estuariji Nat.2000 code 1130. UTM 1x1 km.

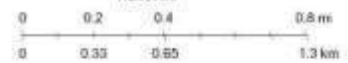


Karta 6. Krajevski park Sečoveljske soline - naravne vrednote.



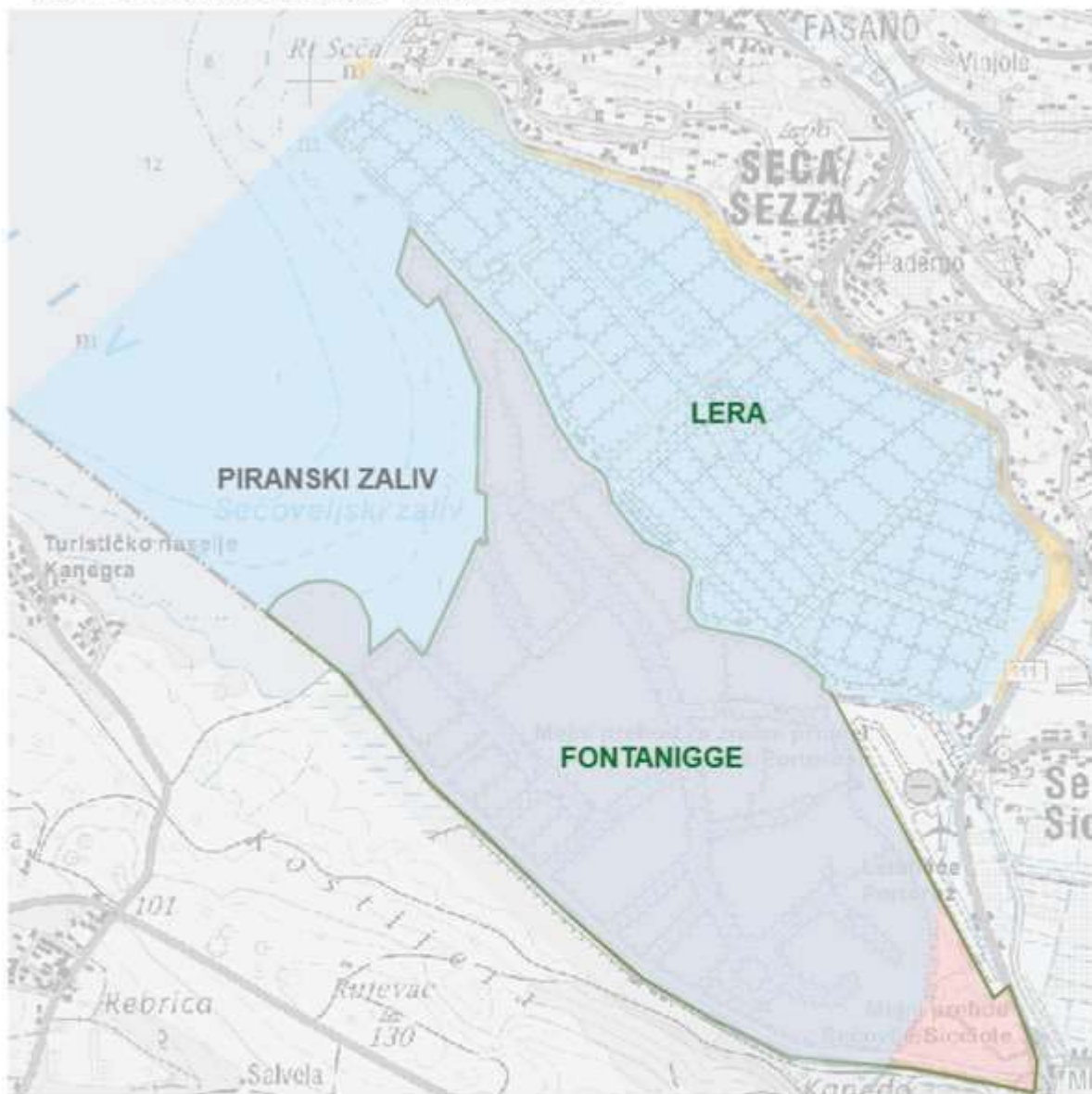
7. 3. 2022

1:25.000



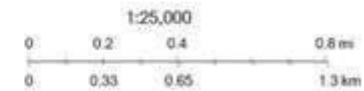
- SEČOVLJSKE SOLINE (ID št. 270)
- SEČOVLJE-STOJBE (ID št. 3674)
- SEČOVLJE-OB RUDNIKU (ID št. 3637)
- SEČOVLJE-CURTO PICHETTO (ID št. 3195)
- SEČOVLJE-STARE SOLINE (ID št. 3628)

Karta 7. Posebno varstveno območje - območje Natura 2000.

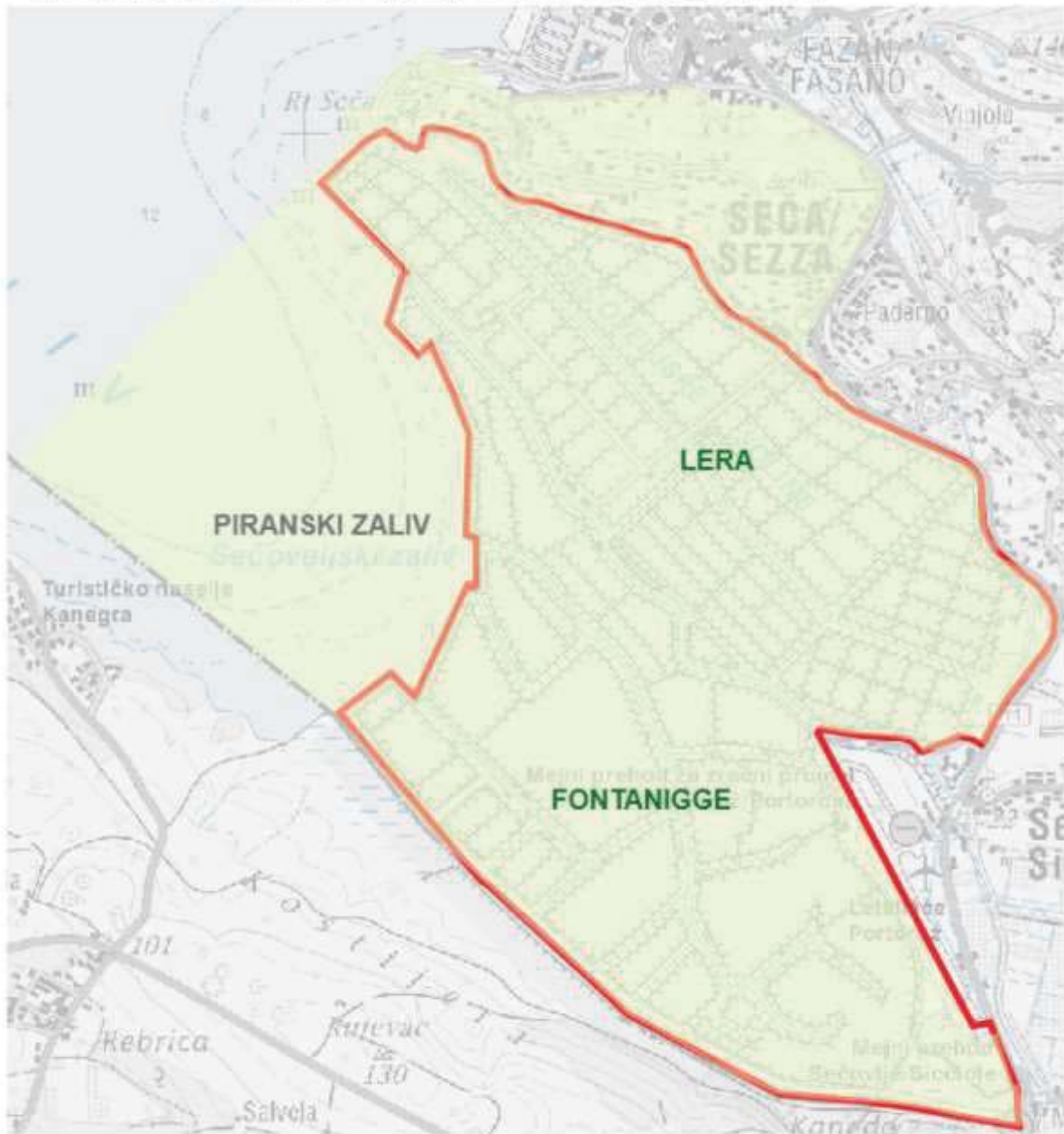


10. 3. 2022

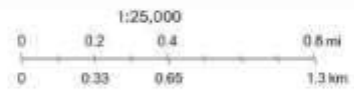
- SEČOVELJSKE SOLINE (SPA, ID št. 5000018)
- SEČOVELJSKE SOLINE IN ESTUARIJU DRAGONJE (SAC, SCI, ID št. 3000240)
- KANAL SV. JERNEJA (SAC, ID št. 3000239)



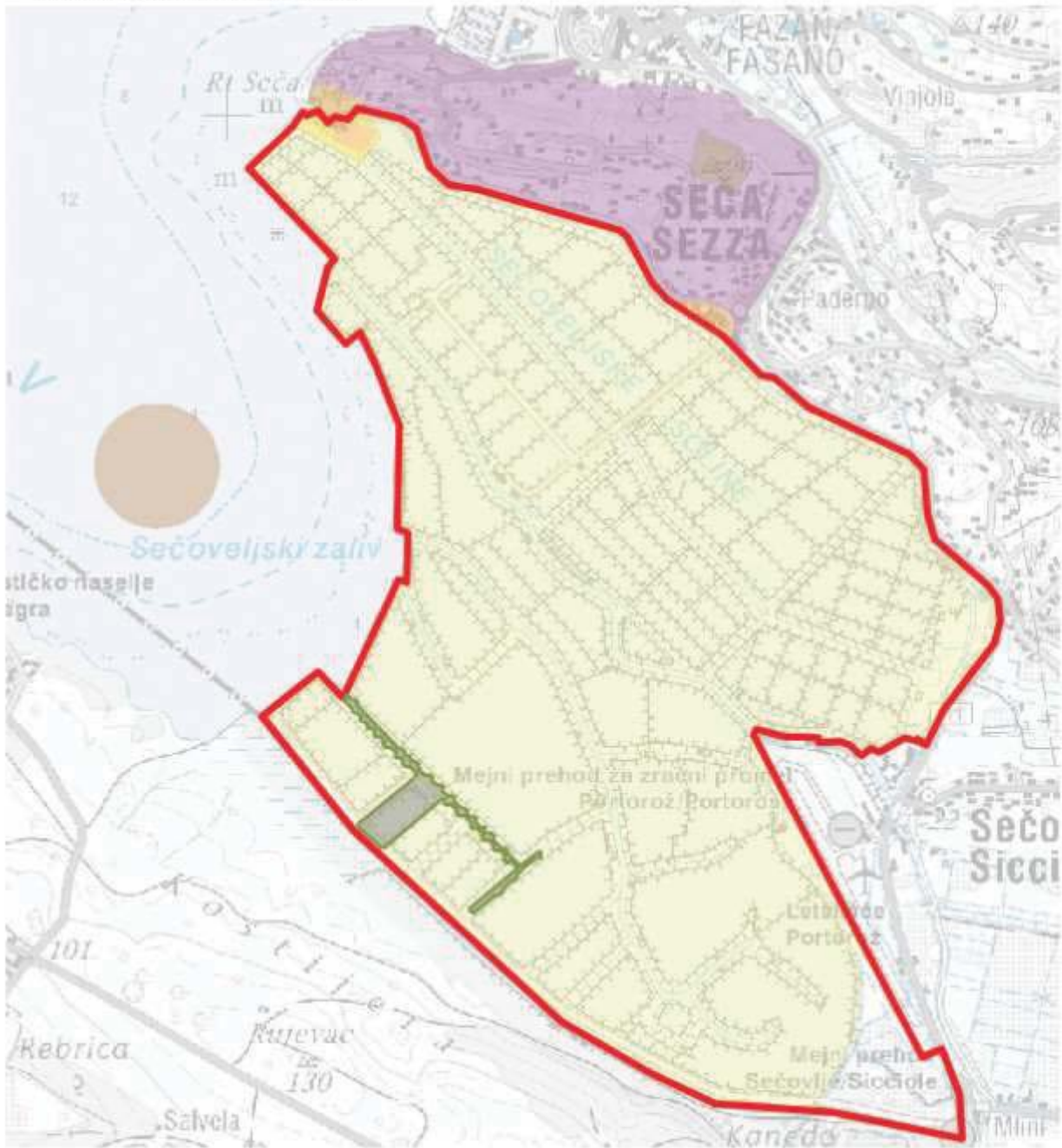
Karta 8. Ekološko pomembno območje (EPO) Sečoveljske soline s Sečo (ID št.75200).



7. 3. 2022
MEJA PARKA



Karta 9. Kulturna dediščina v parku.

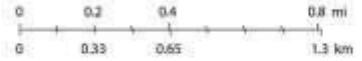


8. 3. 2022

eVRD_D48

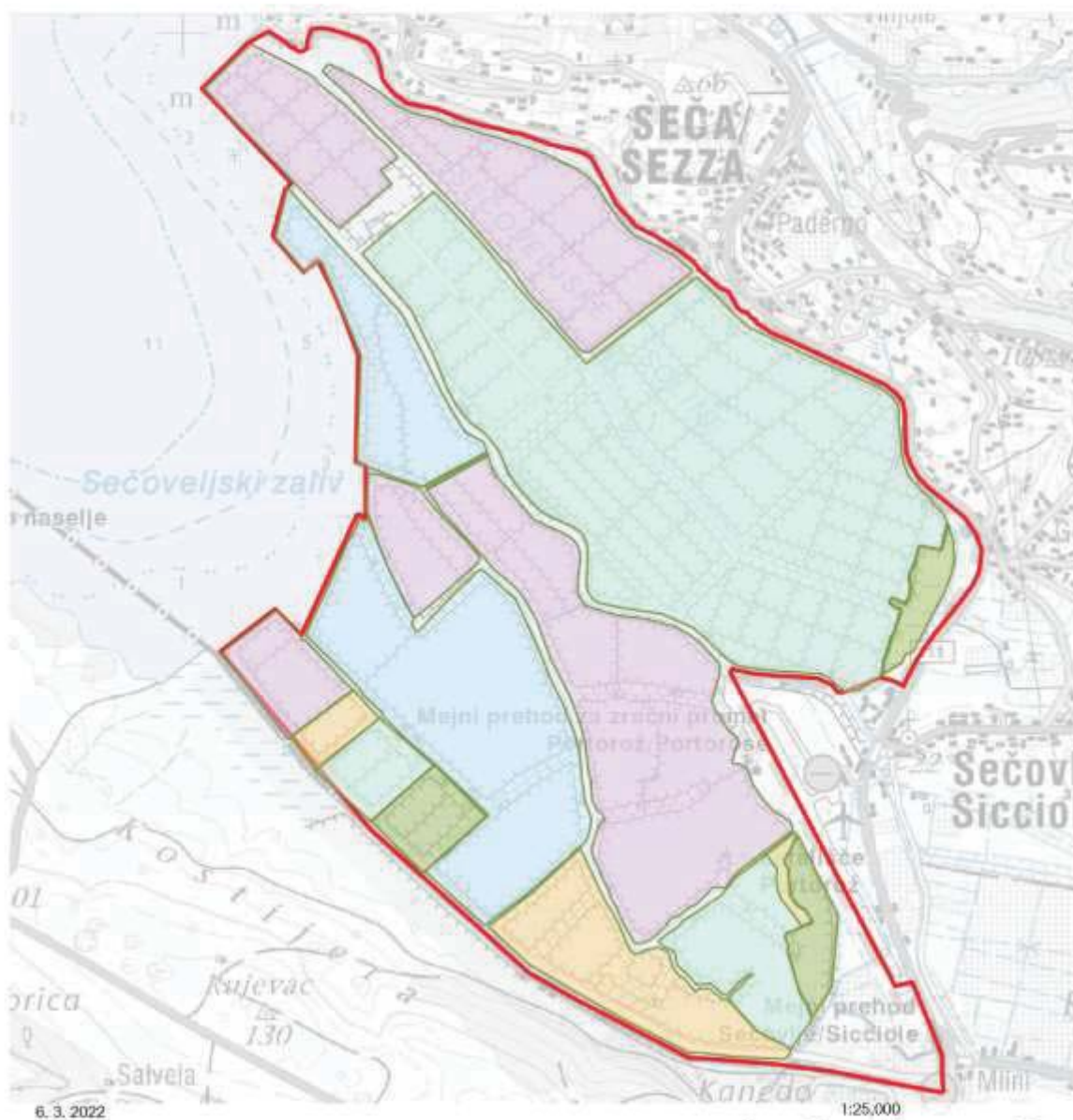
- Sečovlje - Muzej solinarstva v Sečovljskih solinah, spomenik državnega pomena (EID 13697)
- Sečovlje - Sečovljske soline, spomenik lokalnega pomena (EID 7869)
- Seča - Arheološko najdišče sv. Marija na Seči (EID 28337)
- Seča - Naselje (EID 28337)
- Seča - Tovarna Začimba (EID 28133)
- Seča - Villa maritima Rt Seča (EID 26281)
- Seča - Škver (EID 25999)
- Sečovljski zaliv - Tovorna ladja Sečovlje (EID 29387)
- MEJA PARKA

1:25,000



Esri, HERE, Garmin, GeoTechnology, Inc., METI/MASA, USGS

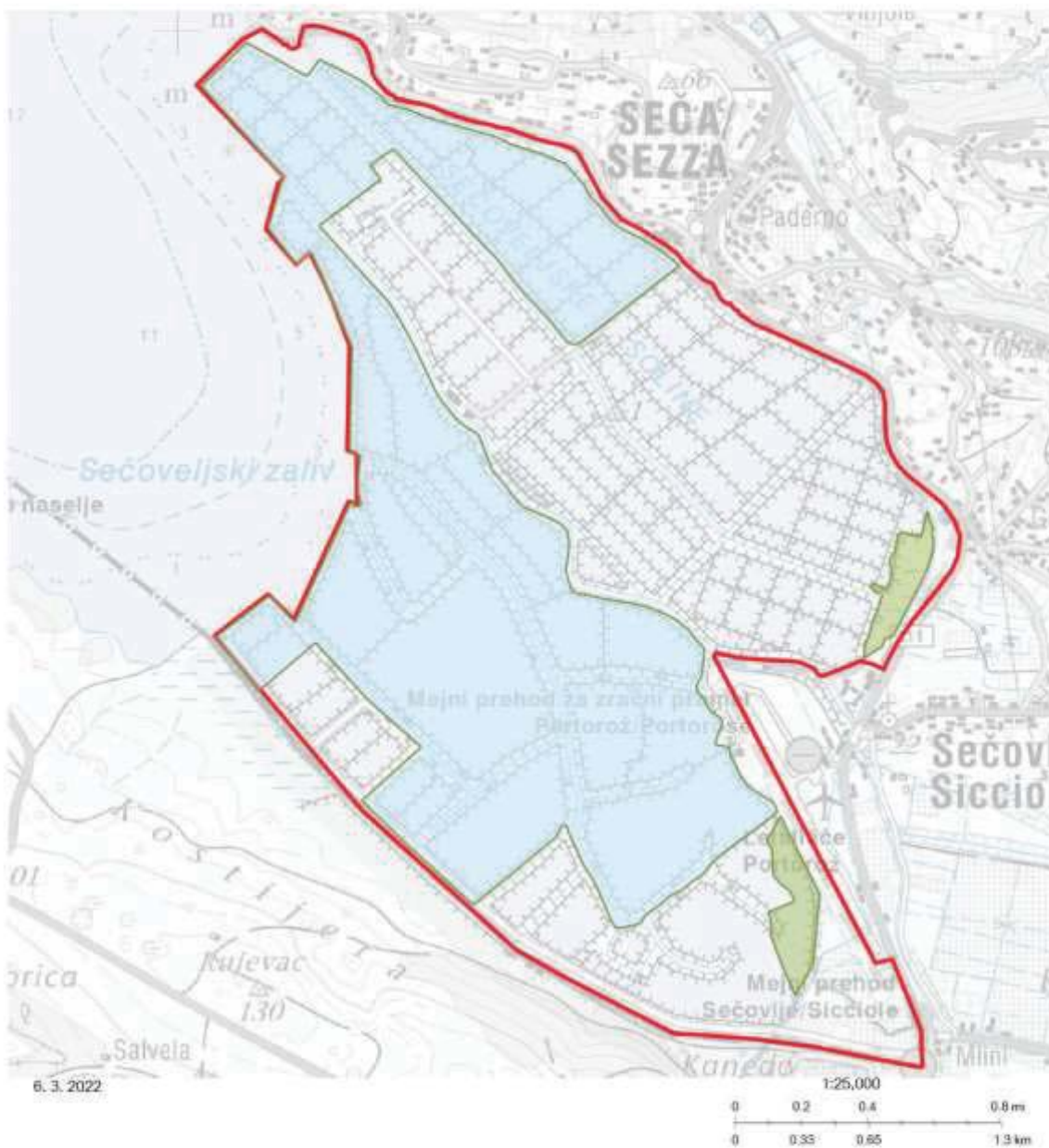
Karta 10. Ureditev notranjih voda. Z različnimi barvami so označena območja z različnim vodostajem med letom.



- VSE LETO 30 CM VODE
- VSE LETO VSAJ 10 CM VODE
- OBČASNO BREZ VODE
- OBMOČJA SUHIH BAZENOV
- OBMOČJA SLADKE ALI SOMORNE VODE, KI OBČASNO PRESAHNEJO

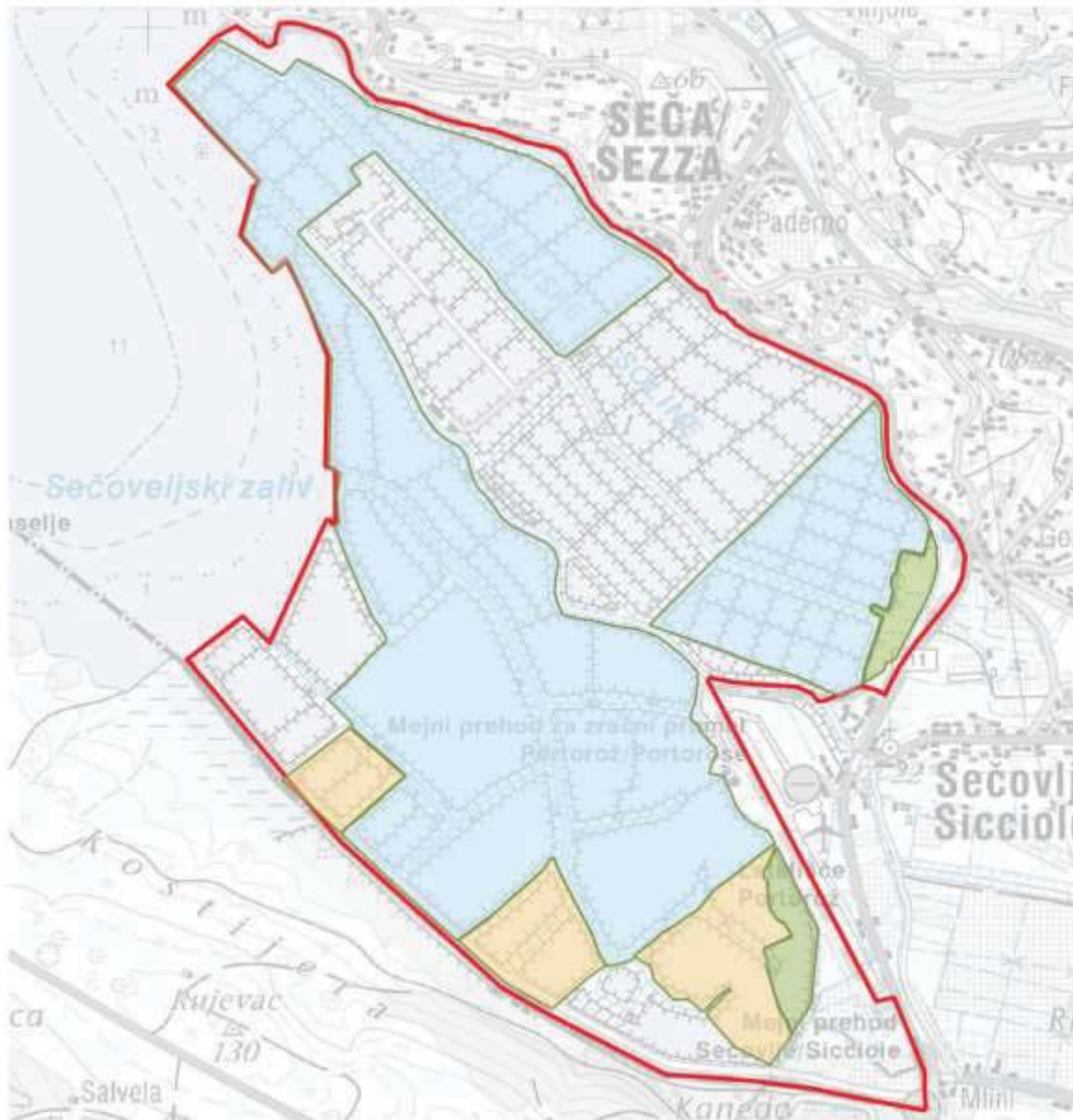
Bas, HERE, Garmin, GeoTechnologies, Inc., METANASA, USGS

Karta 11. Ureditev voda med prezimovanjem ptic. Območja prezimovanja morajo biti v času prezimovanja zalita z morskovo vodo. Območja, ki so odvisna od deževnice lahko v poletnem času povsem presahnejo.



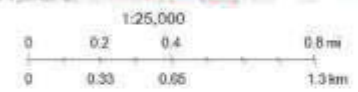
- OBMOČJA, KI MORAJO BITI ZALITA Z VODO MED PREZIMOVANJEM
- OBMOČJA ODVISNA OD DEŽEVNICE

Karta 12. Ureditev voda med gnezdiljivo ptic.



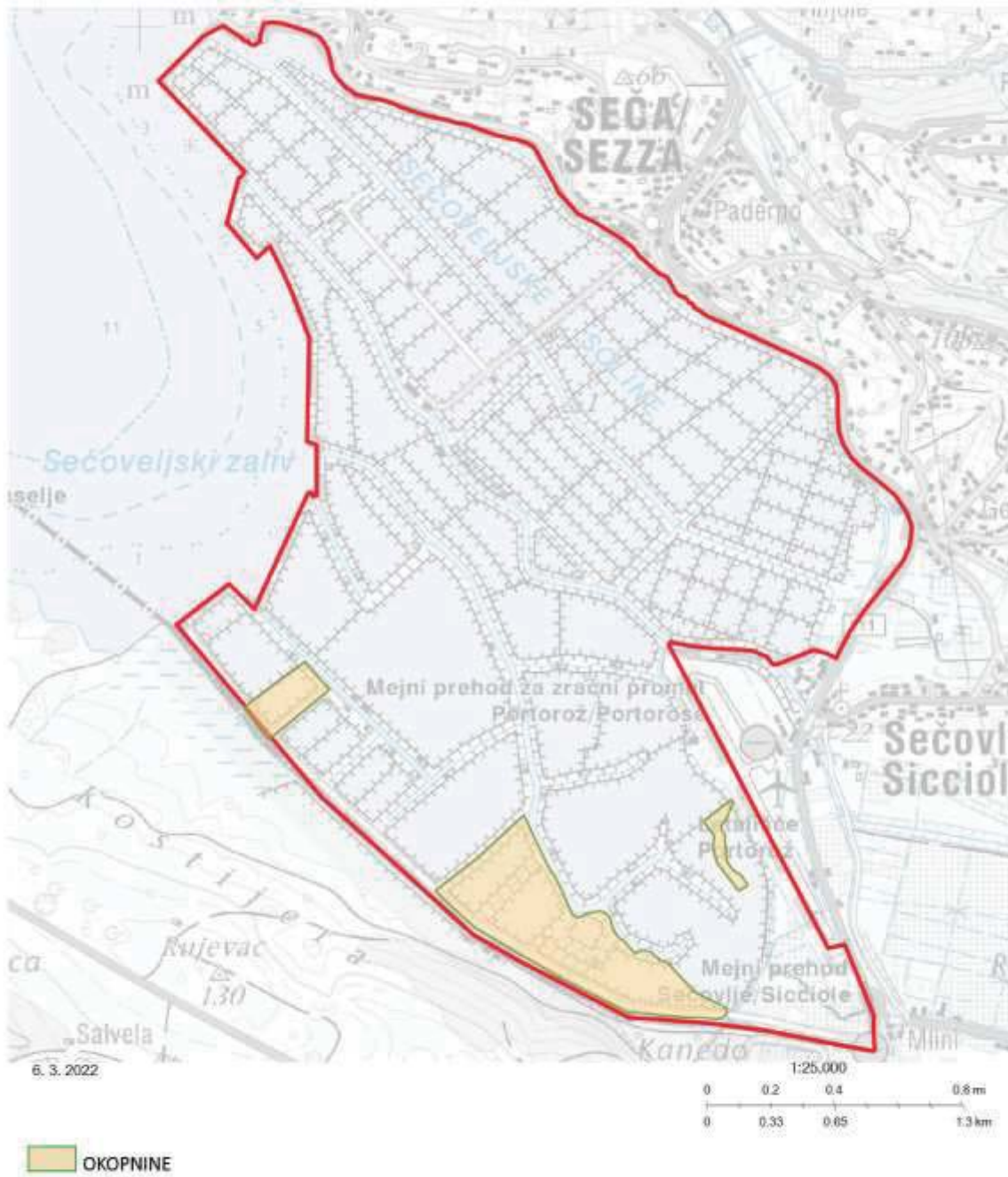
6. 3. 2022

- OBMOČJA, KI MORAJO BITI V ČASU GNEZDITVE POD VODO
- OBMOČJA, KI SO OBČASNO ZALITA Z VODO
- OBMOČJA ODVISNA OD DEŽEVNICE

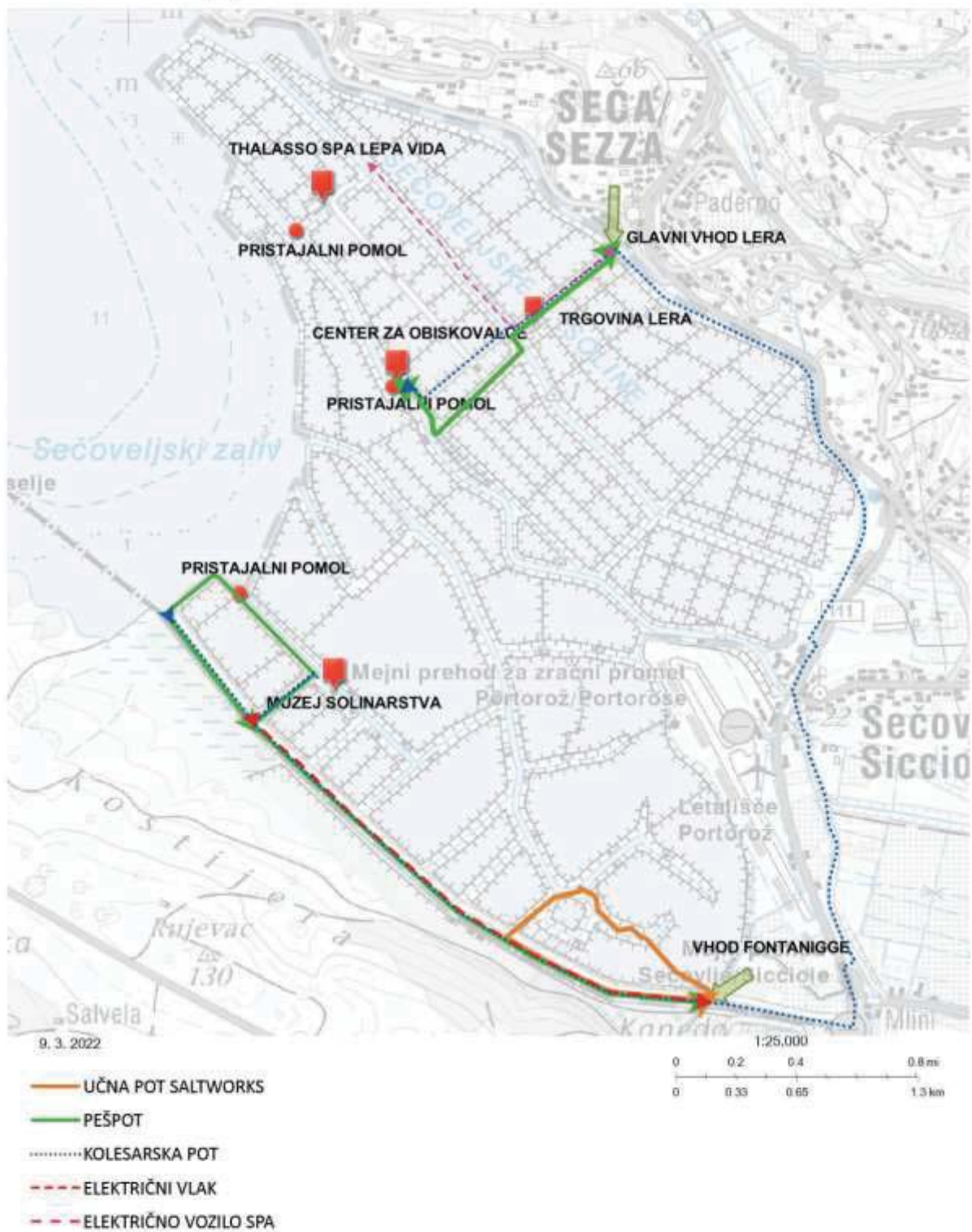


Map: HERE, Garmin, GeoTechnologies, Inc., METANASA, USGS

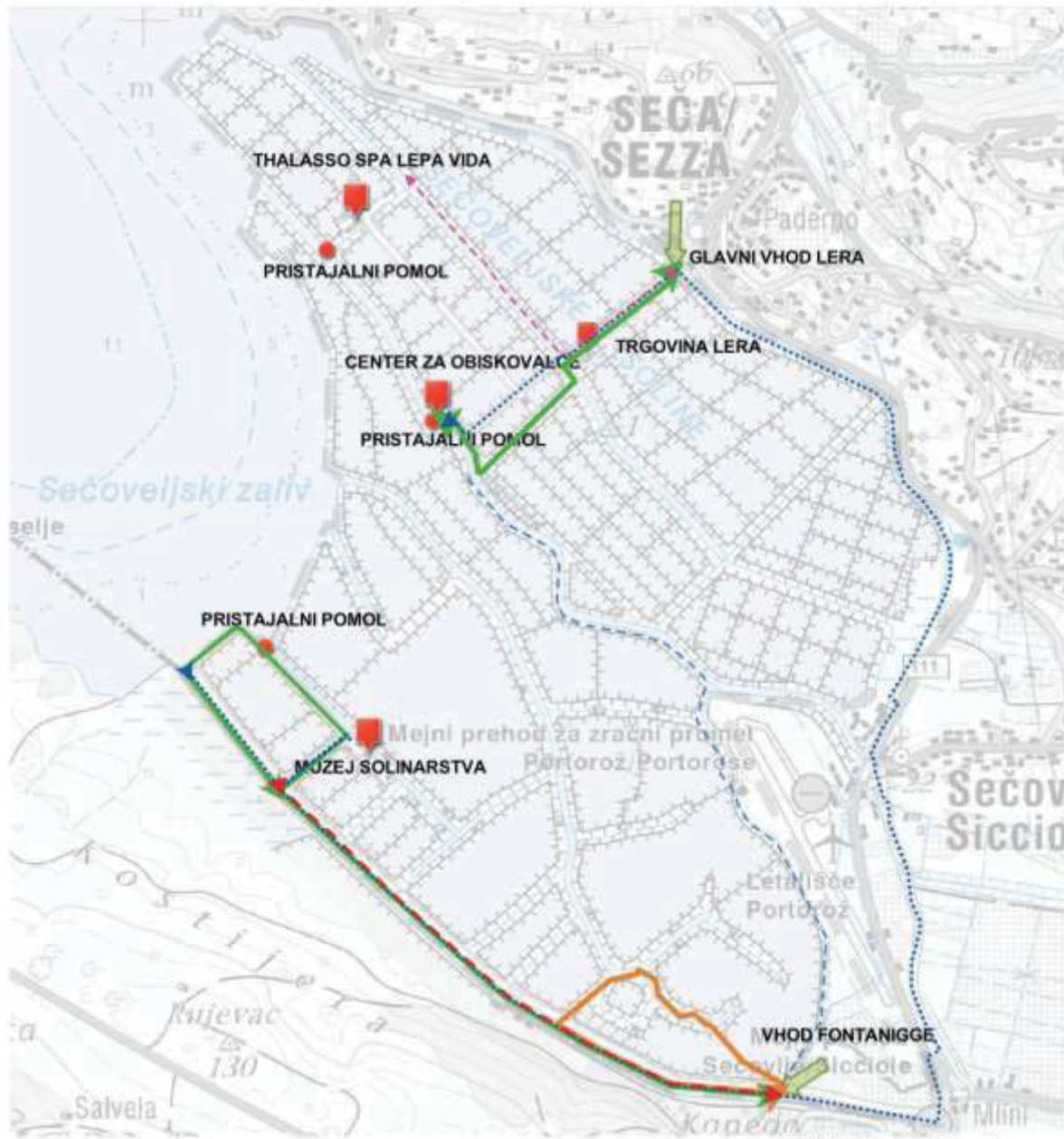
Karta 13. Suha območja brez vode (okopnine), v katerih je lahko občasno deževnica ali morska voda. Ta območja so namenjena zagotavljanju ugodnega ohranitvenega stanja nekaterih pomembnih habitatnih tipov (1420, 1310, 1410).



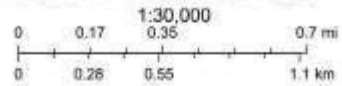
Karta 14. Obiskovanje parka 2023



Karta 15. Obiskovanje parka 2025.

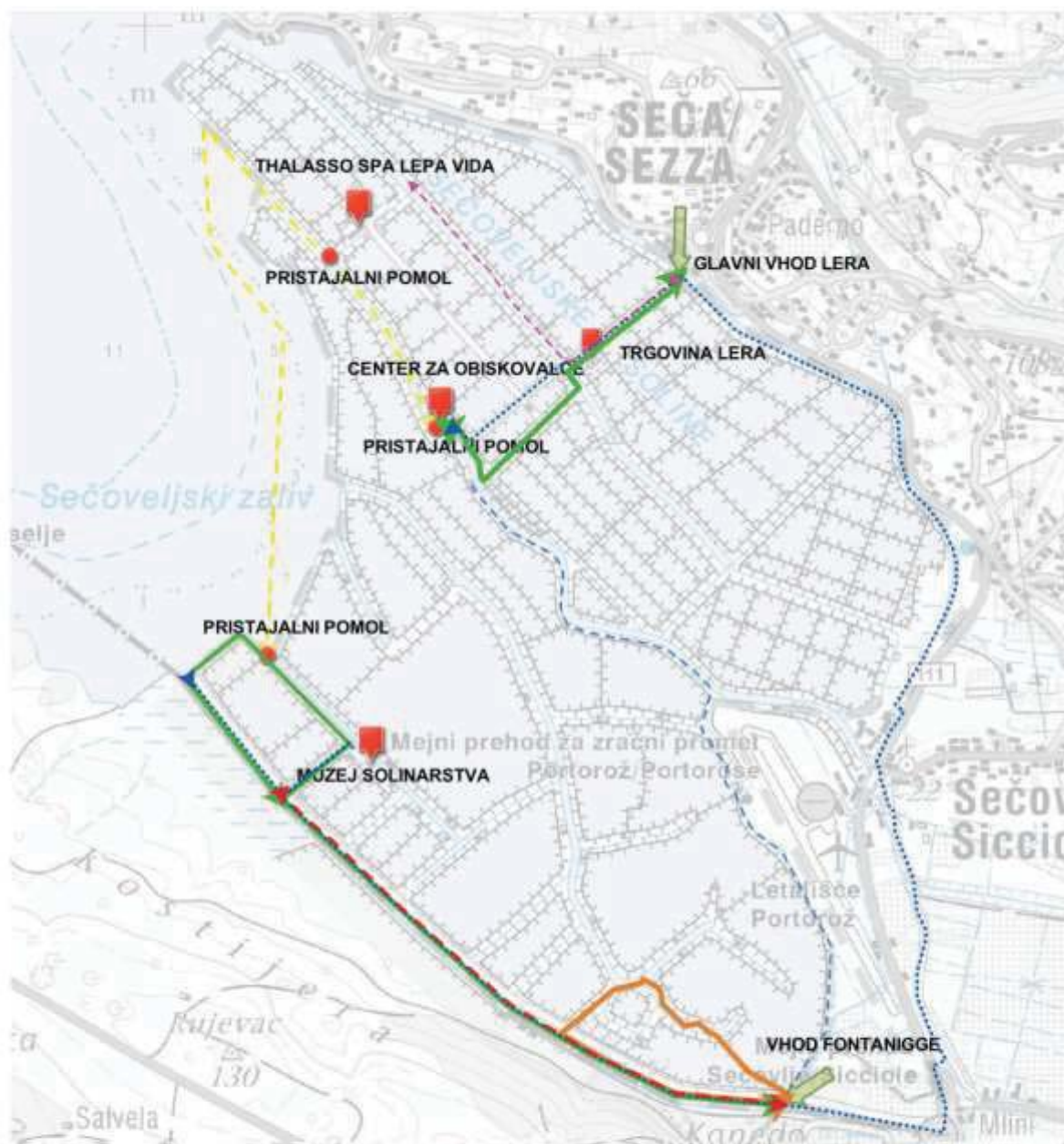


25. 4. 2024
- UČNA POT SALTWORKS
 - PEŠPOT
 - KOLESARSKA POT
 - - - ELEKTRIČNI VLAK
 - - - ELEKTRIČNI VLAK LERA-FONTANIGGE
 - - - ELEKTRIČNO VOZILO SPA



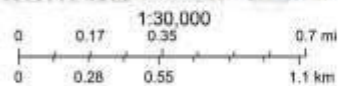
Esri, Intermap, NASA, NGA, USGS, Esri, Terra*™ Garmin, FourSquare, GeoTechnologies, Inc, MET/NASA, USGS

Karta 16. Obiskovanje parka 2030.



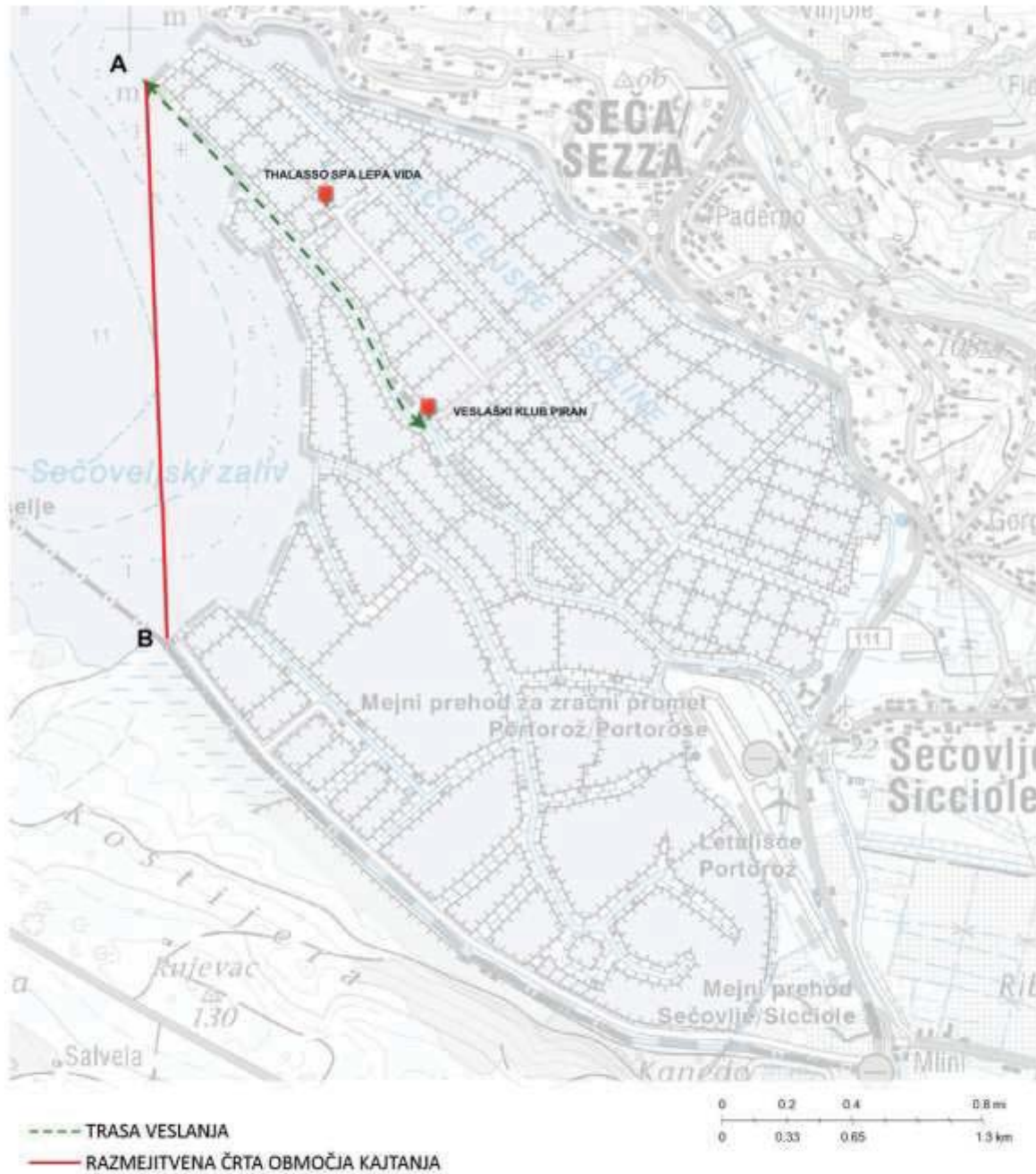
25. 4. 2024

- UČNA POT SALTWORKS
- PEŠPOT
- - - - - KOLESARSKA POT
- - - - - ELEKTRIČNI VLAK
- - - - - ELEKTRIČNI VLAK LERA-FONTANIGGE
- - - - - ELEKTRIČNO VOZILO SPA
- - - - - ELEKTRIČNO PLOVILO

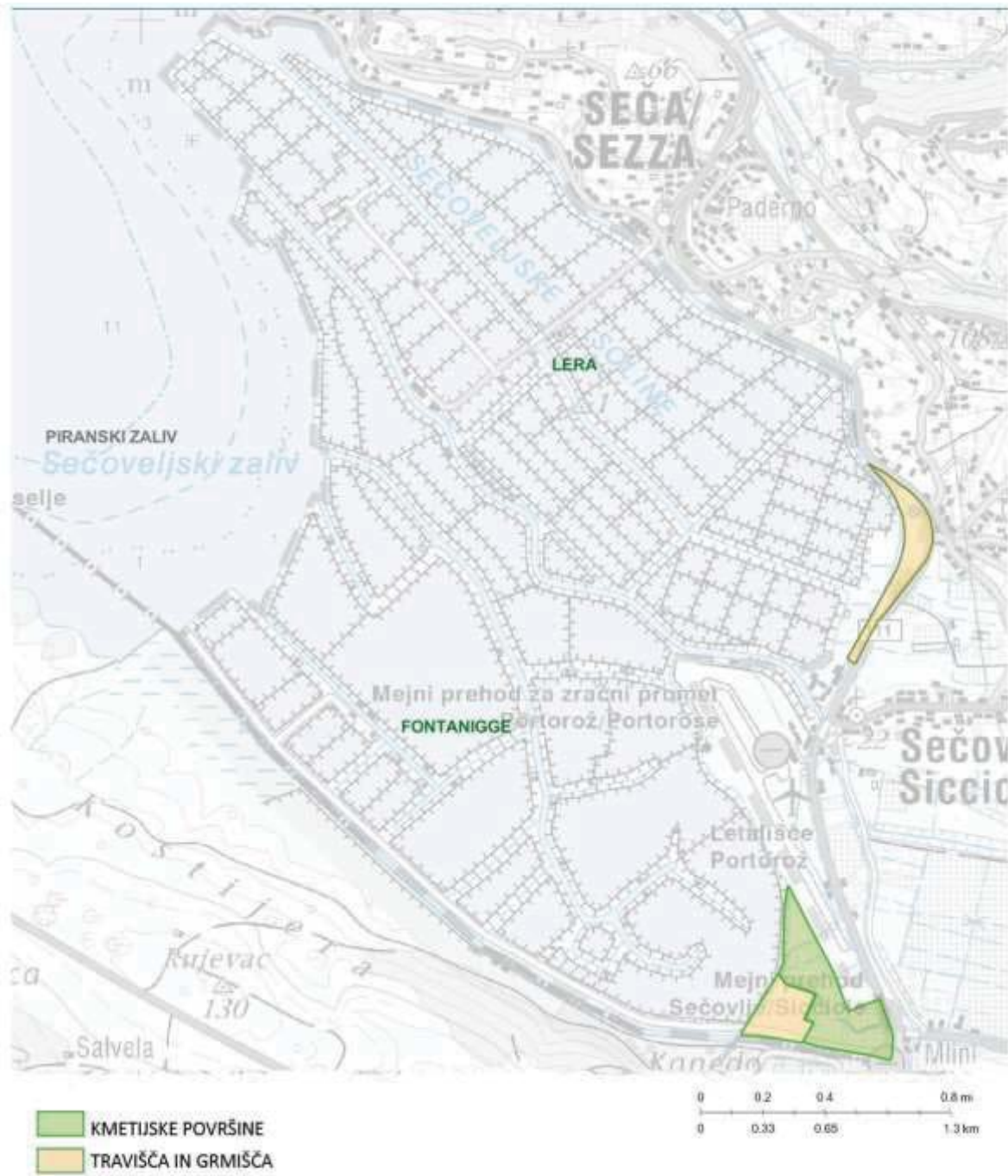


Esri, Intermap, NASA, NGA, USGS, Esri, TerraSat, Garmin, Fourquare, Geotechnologies, Inc, METI/NASA, USGS

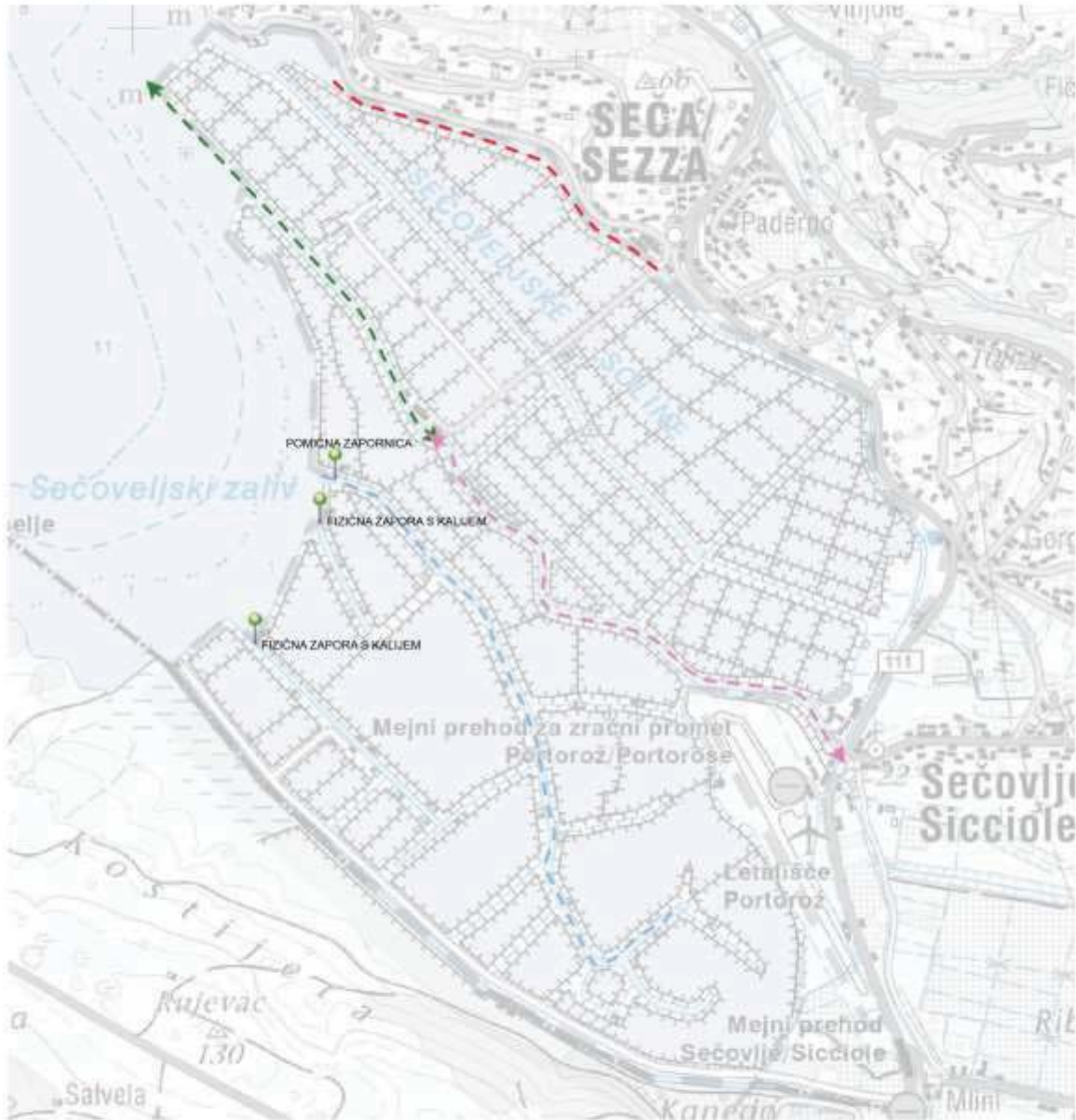
Karta 17. Rekreatijske dejavnosti in turizem. Z rdečo je označena razmejitvena črta območja kajtanja (A-B). Vzhodno od te črte kajtanje in drugi vodni športi niso dovoljeni.



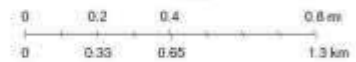
Karta 18. Kmetijske površine, travišča in grmišča.



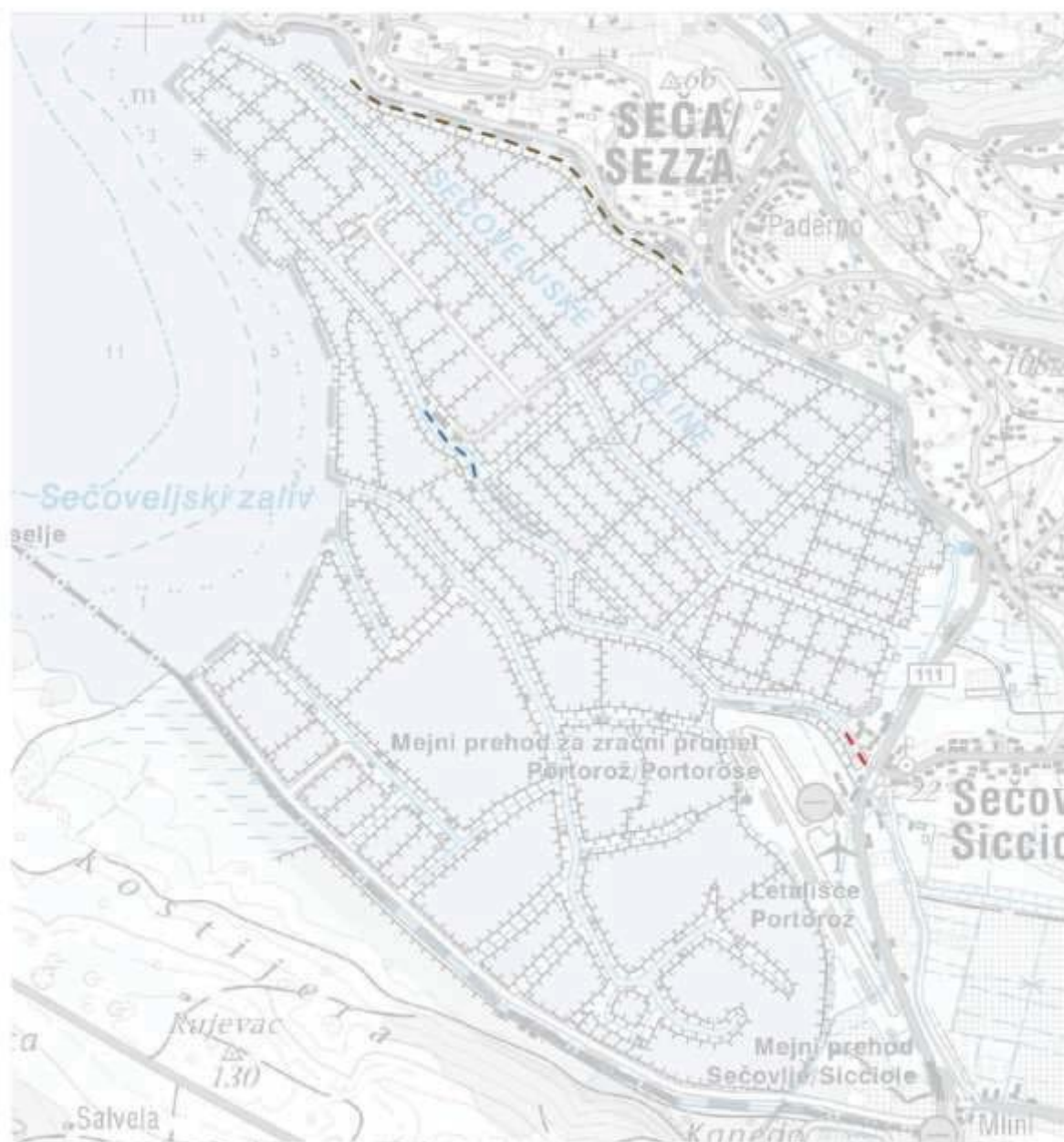
Karta 19. Plovne poti in kanali.



- DEL KANALA GRANDE, KJER SE IZVAJA PLOVBA
- DEL KANALA GRANDE, KJER SE PLOVBA NADALJUJE DO PRIVEZOV LOKALNIH PREBIVALCEV V SEČOVLIJAH
- KANAL PICHETTO, V KATEREM SE IZVAJA PLOVBA ZARADI NARAVOVARSTVENEGA NADZORA
- OBMOČJE UREJANJA LOKALNEGA PRISTANIŠČA



Karta 20. Privezi.



- LOKALNO PRISTANIŠČE V KANALU SV. JERNEJA
- ZAČASNI PRIVEZI ZA OBISK PARKA (MAX. 60 PLOVIL)
- - - - - KOMUNALNI PRIVEZI ZUNAJA PARKA (MAX. 20 PLOVIL)

